

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การออกแบบการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการ
ลงทุนของบริษัทไทย”

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุทัต สัมมะไชย และคณะ

4 สิงหาคม 2561

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การออกแบบการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการ
ลงทุนของบริษัทไทย”

คณะผู้วิจัย

ผศ.ดร.ภาณุทัต สัมมะไชย
ดร.กวินทร์ ภูพุกสกุล
ดร.ณัฐ บัณฑิตวัฒนาวงศ์
น.ส.ชุตিকা เกียรติเรืองไกร
น.ส.มิ่งขวัญ วิทยาเวโรจน์

สังกัด

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ธนาคารกรุงศรีอยุธยา
นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยวิจัย
ผู้ช่วยวิจัย

ชุดโครงการ “การศึกษาการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของรูปแบบการค้าระหว่างประเทศและ
การลงทุนของประเทศไทย”

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

“ความเห็นในรายงานนี้เป็นของคณะผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป”

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนของบริษัทไทย โดยทำการพิจารณาช่องว่างระหว่างทฤษฎีการค้าใหม่และเครือข่ายการผลิตนานาชาติ ที่เชื่อว่าคุณลักษณะเฉพาะของบริษัทเป็นปัจจัยที่ช่วยอธิบายความแตกต่างด้านการค้าและการลงทุน กับข้อมูลจากแบบสอบถามของหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุน การวิจัยและพัฒนา และอื่น ๆ เพื่อระบุถึงข้อมูลที่จำเป็นในการวิเคราะห์และสังเคราะห์แบบสอบถามต้นแบบที่มีมิติต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับทฤษฎีให้มีความครบถ้วนมากขึ้น โดยผลการศึกษาช่องว่างพบว่าการเก็บข้อมูลของบริษัทไทยนั้นขาดความเชื่อมโยงกันในหลาย ๆ มิติ โดยเฉพาะมิติด้านการค้าและการลงทุน

คณะผู้วิจัยอาศัยพื้นฐานจากทฤษฎีการค้าใหม่ ประกอบกับผลจากการวิเคราะห์ช่องว่างที่ได้ เพื่อการทำสังเคราะห์แบบสอบถามต้นแบบที่มีคำถามและมีมิติที่เชื่อมโยงกันในหลาย ๆ ด้าน เช่น ข้อมูลทั่วไปของบริษัท กระบวนการผลิต การจ้างงาน ผลการดำเนินการของบริษัท การค้า การลงทุน และแหล่งที่มาของเงินทุนในการบริหารจัดการ ทั้งนี้จากการสุ่มเลือกจัดเก็บข้อมูลบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จำนวน 137 บริษัท คณะผู้วิจัยมีการปรับเลือกใช้ข้อมูลให้ใกล้เคียงกับคำถามในแบบสอบถามเพื่อให้ข้อมูลมีความเพียงพอที่จะสามารถแสดงถึงคุณลักษณะเฉพาะของบริษัทและความเชื่อมโยงที่เป็นไปได้ระหว่างการค้าและการลงทุน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยภาพ หรือ Data Visualization โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามต้นแบบแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนมีทิศทางตรงข้ามกัน การลงทุนที่เพิ่มมากขึ้นมักเกิดควบคู่กับการที่มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของบริษัทลดลง โดยพบในเกือบทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและผลการดำเนินการของบริษัทมีทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้า อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี คณะผู้วิจัยไม่พบว่าการลงทุนและผลการดำเนินการมีความสัมพันธ์ที่ชัดเจน ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO และ CONSUMP ทั้งนี้การที่บริษัทมีประสบการณ์การค้า หรือการค้าในปีก่อนหน้าช่วยให้ความสัมพันธ์ทั้งสองที่พบมีความชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังพบว่าบริษัทไทยในตลาดหลักทรัพย์ก็มีความแตกต่างของคุณลักษณะเฉพาะในหลาย ๆ ด้านที่แตกต่างกันมาก เมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทที่มีการค้าระหว่างประเทศกับบริษัทที่ไม่มีการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งผลมีความคล้ายคลึงกับการศึกษาที่ใช้ “Heterogeneous Firm Models” ในต่างประเทศ

เมื่อพิจารณาผลจากการวิเคราะห์การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตตามกรอบทฤษฎีเครือข่ายการผลิตนานาชาติ (International Production Network) และทฤษฎีห่วงโซ่คุณค่าโลก (Global Value Supply Chain) คณะผู้วิจัยพบว่าไม่มีบริษัทที่ประกอบการภายในประเทศเพียงอย่างเดียวบริษัทใดเลยที่ถือครองหุ้น

โดยนักลงทุนไทยทั้งหมด โดยพบว่าการถือครองหุ้นเกินกว่าครึ่งหนึ่งของนักลงทุนต่างชาติพบมากในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS แต่มีจำนวนไม่มากนัก

สำหรับบริษัทแม่ที่มีเครือข่ายการผลิตในต่างประเทศ รูปแบบ (Mode) ของการจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศส่วนใหญ่มักเลือกใช้บริษัทลูกมากกว่าการจัดตั้งบริษัทในเครือ และในหลายๆกรณี บริษัทแม่เมื่อออกไปจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศอาจเลือกถือครองหุ้นทั้งหมด ซึ่งเห็นได้ในกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO, INDUS, RESOURC และ TECH ยกเว้นเพียงกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP

นอกจากนั้น คณะผู้วิจัยยังพบว่าการออกไปลงทุนของบริษัทผ่านรูปแบบการจัดตั้งบริษัทในเครือในต่างประเทศและ/หรือจัดตั้งบริษัทลูกในต่างประเทศมักสัมพันธ์กับประสบการณ์การแสวงหารายได้จากการส่งออก โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งพบทั้งในภาพรวมและในระดับกลุ่มอุตสาหกรรม ดังนั้นลักษณะของการค้าระหว่างประเทศและการออกไปลงทุนในต่างประเทศจึงอาจเป็นเหตุการณ์ที่ส่งเสริมกัน (Complementary)

ผลจากการศึกษานี้ แสดงให้เห็นว่าการจะเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุน รวมถึงมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลระดับบริษัทที่มีความละเอียดสูงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง โดยแบบสอบถามต้นแบบที่คณะผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นนี้ หากมีการดำเนินการเก็บข้อมูลจากบริษัทที่ครบถ้วนน่าจะช่วยให้นักวิจัยในอนาคตตอบคำถามเรื่องการค้าและการลงทุนที่เปลี่ยนไปได้อย่างถูกต้องและชัดเจนมากขึ้น

Abstract

This study aims to study the linkage between international trade and investment of Thai firms by collecting the detailed data. We synthesize the survey based on the gap analysis where we compare the ‘new’ new trade theory and international production networks with survey data from many organizations in many aspects, e.g., trade, investment, R&D. The result from the gap analysis shows that the Thai data are not well-connected, especially trade and investment.

Our synthesized survey composed of nine sections covers general information about the firm, production processes, employment, R&D, firm performance, trade, investment, risks and sources of funds. The 137 firm-level data are randomly selected from the Stock of Exchange of Thailand listed companies. Some of the data are adjusted to match questions in the survey in order to represent some of the firm heterogeneities.

The results from the data visualization show that the international trade and investment are negatively related, i.e., firm with high level of investment tends to have low foreign sale. This relationship is found in almost every sector we study. On the other hand, we find the positive relationship between international trade and firm performance, which is consistent with the literature. However, there is no clear relationship between investment and firm performance, except in AGRO and CONSUM. When added the international trade experience or foreign sale in the previous year, all three relationships become more visually observable.

In addition, we also show that listed Thai firms also exhibit strong heterogeneity in many dimensions when comparing firms with and without international trade. This is also consistent with the “Heterogeneous Firm Models” literatures.

When consider the production fragmentation based on the international production network and global value supply chain theories, we find no firms that solely operate in Thailand whose are purely Thai-invested. Firms that are foreign-invested are concentrated in INDUS sector, but there is only small number. For the parent companies in SET with foreign production network (thru subsidiaries and/or affiliates), we find that the setting up the

subsidiary is the mode of choice comparing to setting up the affiliate, and the parent companies are likely to have the complete control over the network. This is seen in AGRO, INDUS, RESOURC and TECH sectors.

In addition, we find that the firms' outward investment in terms of setting up subsidiaries and/or affiliates is positively related to the firms' international trade experience. That is, firms with international trade are likely to have subsidiaries and/or affiliates in other countries. This indicates that the international trade and outward investment might be complementary to each other.

Hence, the results from this study shows that to understand and be able to explain the linkages or relationships between international trade and investment as well as other dimensions, the detailed firm-level data are important and urgently needed. We hope that by synthesizing our survey questionnaire, if it is collected by authority, the survey data will help future research in answering many theoretical and practical policy questions.

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต บทบาทของประเทศต่าง ๆ ในเวทีโลกเปลี่ยนไป เห็นได้จากการเปลี่ยนทิศทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศมาเป็นระหว่างประเทศกำลังพัฒนากันเองมากขึ้น ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนของประเทศไทยเช่นกัน ซึ่งการทำความเข้าใจและอธิบายผลที่เปลี่ยนแปลงไปมีความจำเป็นที่จะต้องข้อมูลระดับบริษัทที่มีรายละเอียดในหลายมิติเพื่อสามารถแสดงผลที่เกิดจากความเชื่อมโยงระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนในมิติที่ลึกซึ้งได้

จากการสำรวจสถิติข้อมูลการค้าและการลงทุนของไทยในปัจจุบัน คณะผู้วิจัยพบว่ายังถูกดำเนินการแยกออกจากกัน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ถูกสำรวจเป็นคนละกลุ่ม ทำให้ไม่สามารถสะท้อนรูปแบบการค้าและการลงทุนของผู้ผลิตไทยได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้การผสมผสานข้อมูลทั้งสองด้านที่มีอยู่ในสารบบจึงแทบจะเป็นไม่ได้เลย

คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความจำเป็นและเร่งด่วนของการมีข้อมูลที่มีการเชื่อมโยงมิติของการค้าและมิติของการลงทุนที่สมบูรณ์เพียงพอ วัตถุประสงค์ของการศึกษาจึงต้องการสร้างแบบสอบถามต้นแบบ (Pilot Survey) ที่มีความเชื่อมโยงและสามารถแสดงรายละเอียดมากขึ้น เพื่อที่จะช่วยให้สามารถตอบคำถามวิจัยเชิงลึกและสามารถให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีรายละเอียดเพียงพอที่จะนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้

วรรณกรรมปริทัศน์

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ โดยแบ่งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องออกเป็นสามส่วน ได้แก่

- การศึกษาเชิงทฤษฎีและผลเชิงประจักษ์

ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการศึกษานี้ คือ “New” New Trade Theory ซึ่งเป็นแบบจำลองที่มีพื้นฐานและสมมติฐานที่มาจากเศรษฐศาสตร์จุลภาคมากยิ่งขึ้น โดยแบบจำลองที่นิยมใช้อธิบายพฤติกรรมการค้าในปัจจุบัน มีพื้นฐานจากการมีข้อมูลรายบริษัทที่มากขึ้น เช่น แบบจำลอง Heterogeneous Firm Models ที่อาศัยเรื่องการแข่งขันผู้ค้าน้อยราย (Monopolistic Competition) และเรื่องต้นทุนจม (Sunk Costs) ของ Melitz (2003) และ Helpman, Melitz and Yeaple (2004) นำมาประยุกต์ใช้กับการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ ซึ่งในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา แบบจำลองดังกล่าวได้มีการพัฒนาและวิวัฒนาการเพื่อรวมมิติต่างๆที่เพิ่มมากขึ้น ดังที่การศึกษาของ Greenaway and Kneller (2007) ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาที่ใช้แบบจำลอง

Heterogeneous Firm Model ที่มีมากขึ้นเพื่อศึกษาและอธิบายการเปลี่ยนแปลงการค้าและการลงทุนที่เกิดขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการมีข้อมูล Microdata ใหม่มากยิ่งขึ้น เช่น ผลของการเข้าและออกจากตลาดการค้าระหว่างประเทศที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการผลิตของบริษัท ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งออกและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศทั้งแบบแนวดิ่งและแนวนอน ซึ่งข้อมูลก่อนหน้านี้ไม่สามารถที่จะนำมาวิเคราะห์ได้ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่หายากเกินไป

ทฤษฎีอีกแบบที่ใช้ประกอบเพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศของคณะผู้วิจัย คือ แบบจำลอง Dynamic Firm Models ซึ่งพยายามอธิบายการคงอยู่ หรือเปลี่ยนแปลงของบริษัทที่มีการส่งออก หรือการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เช่น การศึกษาของ Aw, Roberts and Xu (2008) ถึงแม้ว่าแบบจำลอง Dynamic Firm Model ไม่ได้มีพื้นฐานของแบบจำลองที่ชัดเจนมีที่มาจากไปเหมือนกับ Heterogeneous Firm Model แต่แบบจำลองนี้พยายามอธิบายพลวัตของพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ ซึ่งคณะผู้วิจัยพบว่าบางตัวแปรนั้นมีความใกล้เคียงกับแบบจำลอง Heterogeneous Firm Model และบางตัวแปรที่แตกต่างกันน่าจะสามารถนำมาใช้อธิบายความแตกต่างของระดับประสิทธิภาพการผลิตระหว่างบริษัทได้

- ทฤษฎีกระบวนการผลิต (Production Process) การแบ่งแยกการผลิต (Fragmentation) และห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain)

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตที่ส่งผลต่อการค้าและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) แนวคิดด้านความเสี่ยงในการจัดจ้างภายนอก และการจัดจ้างในต่างประเทศ และ (2) ทฤษฎีระบบการจัดการห่วงโซ่มูลค่า

แนวคิดด้านความเสี่ยงในการจัดจ้างภายนอก และการจัดจ้างในต่างประเทศเกิดจากการที่ภาคธุรกิจต้องบริหารจัดการการผลิตบางขั้นตอนทั้งไป และผลักดันตนเองออกไปสู่ต่างประเทศ เพื่อแสวงหาตลาดปัจจัยการผลิต หรือกระทั่งพันธมิตรในการผลิต “การจัดจ้างจากภายนอก” และ “การย้ายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศ” ซึ่งเป็นผลลัพธ์เชิงกลยุทธ์ที่ภาคธุรกิจใช้ ทั้งนี้รูปแบบในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เช่น การตัดสินใจเลือกกลยุทธ์การย้ายฐานการผลิต อาจนับว่าเป็นหนึ่งในรูปแบบของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ (Foreign Direct Investment, FDI) แต่การย้ายฐานการผลิตก็ไม่ได้ตัดสินใจโดยให้น้ำหนักกับเหตุผลด้านข้อได้เปรียบจากสถานที่ตั้งเพียงอย่างเดียว แต่อาจต้องคำนึงถึงการเป็นเครือข่ายการผลิตในระดับโลก หรือแทนที่จะเป็นการผลิตเพื่อป้อนตลาดท้องถิ่นแห่งใดแห่งหนึ่งอย่างเดียวกลับต้องสนใจประสิทธิภาพการผลิตจากความเป็นเครือข่ายการผลิตในระดับโลก หรือประสิทธิภาพรวมการผลิตในหลาย ๆ แห่งพร้อม ๆ กัน

สำหรับภาคธุรกิจ การเลือกรักษาขั้นตอนการผลิตบางส่วนไว้จะพิจารณาจากมูลค่าสินค้าและบริการที่ธุรกิจสามารถสร้างให้กับลูกค้าได้ (Value-Creation) และมูลค่าสินค้าและบริการที่ภาคธุรกิจสามารถดักตวงไว้ได้มากเท่าไร (Value-Capture) โดยกลุ่มที่มีมูลค่าสูง (High-Priority) จะเป็นกระบวนการทำงานที่ควรรักษาไว้ภายในองค์กร (In-House Process) ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มที่มีมูลค่าต่ำ (Low-Priority) จะเป็นกระบวนการทำงานที่ควรทำการจัดจ้างภายนอก

กระบวนการทำงานที่สามารถคัดแยกออกมาได้ว่าเหมาะสมต่อการจัดจ้างภายนอกจำเป็นต้องถูกประเมินความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน หากความเสี่ยงนี้ต่ำ กระบวนการทำงานดังกล่าวจะเหมาะที่จะทำการจัดจ้างในต่างประเทศ ทั้งนี้กลุ่มที่มีความเสี่ยงปานกลางอาจอาศัยการจัดตั้งบริษัทในเครือ (Captive Center) หรือองค์กรเฉพาะกิจร่วมกับพันธมิตรทางธุรกิจหรือหุ้นส่วนทางธุรกิจขึ้นมา (Extended Organization) ดูแลขึ้นอยู่กับว่าเผชิญความเสี่ยงจากการปฏิบัติงาน ในขณะที่กลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงการดำเนินงานด้วยตนเอง (In-House) อาจเหมาะสมที่สุด หากมีความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานปานกลางหรือความเสี่ยงต่ำ ควรใช้บริษัทในเครือ และองค์กรเฉพาะกิจร่วมกับพันธมิตรทางธุรกิจหรือหุ้นส่วนทางธุรกิจ

นอกจากการตัดสินใจทำการจัดจ้างจากภายนอก และการย้ายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศแล้ว พฤติกรรมการส่งต่อการผลิต (ของสินค้าที่อยู่ระหว่างกระบวนการผลิต) ระหว่างฐานการผลิตต่าง ๆ ยังอาจขึ้นอยู่กับ ความสลับซับซ้อนของการติดต่อทางธุรกิจ (Complexity of Transactions) ความสามารถในการจัดระบบการติดต่อทางธุรกิจ (Ability to Codify Transaction) และขีดความสามารถในการผลิตเพื่อป้อนสินค้าเข้าสู่ห่วงโซ่การผลิต (Capabilities in the Supply-Base) ทั้งสามปัจจัยนี้เป็นกุญแจสำคัญสำหรับภาคธุรกิจในการเลือกใช้รูปแบบการจัดการการผลิตภายในห่วงโซ่คุณค่า (Gereffi, Humphrey and Sturgeon, 2005) ทั้งนี้กระบวนการผลิตสินค้าจะผูกพันกับระดับความร่วมมือ (Coordination) ระหว่างฐานการผลิตแต่ละแห่ง

ดังนั้นรูปแบบการจัดการภายในห่วงโซ่อุปทานและปัจจัยด้านความเสี่ยงที่ได้กล่าวมาสามารถนำมาสร้างภาพแบ่งทงส่วน ดังรูปที่ 1 ซึ่งคณะผู้วิจัยจะนำมาช่วยวิเคราะห์ผลต่อไป

รูปที่ 1 ทางเลือกที่เป็นไปได้ในห่วงโซ่คุณค่า

ที่มา: Contractor, Kumar, Kundu, and Pedersen (2010)

- แบบสอบถามที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยพิจารณาแบบสอบถามทั้งจากการศึกษาเชิงประจักษ์ และจากหน่วยงานทั้งองค์กรภายในประเทศและองค์กรในต่างประเทศ เช่น ในการศึกษาของ Kiyota, Matsuura, Urata and Wei (2008) ที่ใช้ข้อมูลการสำรวจข้อมูลระดับบริษัทจาก Minister of Economy, Trade and Industry (METI) หรือ Cassiman et al. (2010) ที่ใช้แบบสอบถาม Survey on Business Strategies หรือ ESEE (Encuestasobre Estrategias Empresari-ales) ของสถาบัน SEPI Foundation ของประเทศสเปน หรือ Tan (2010) ที่ใช้ World Bank Enterprise Survey หรือ Soans and Abe (2015) ที่ใช้แบบสอบถามของ Japan External Trade Organization (JETRO) และในกรณีของประเทศไทย คณะผู้วิจัยพิจารณาแบบสอบถามของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม หรือ รง. 9 สำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรมของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และแบบสอบถามการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน (“แบบสอบถาม สวทน.”) ของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.)

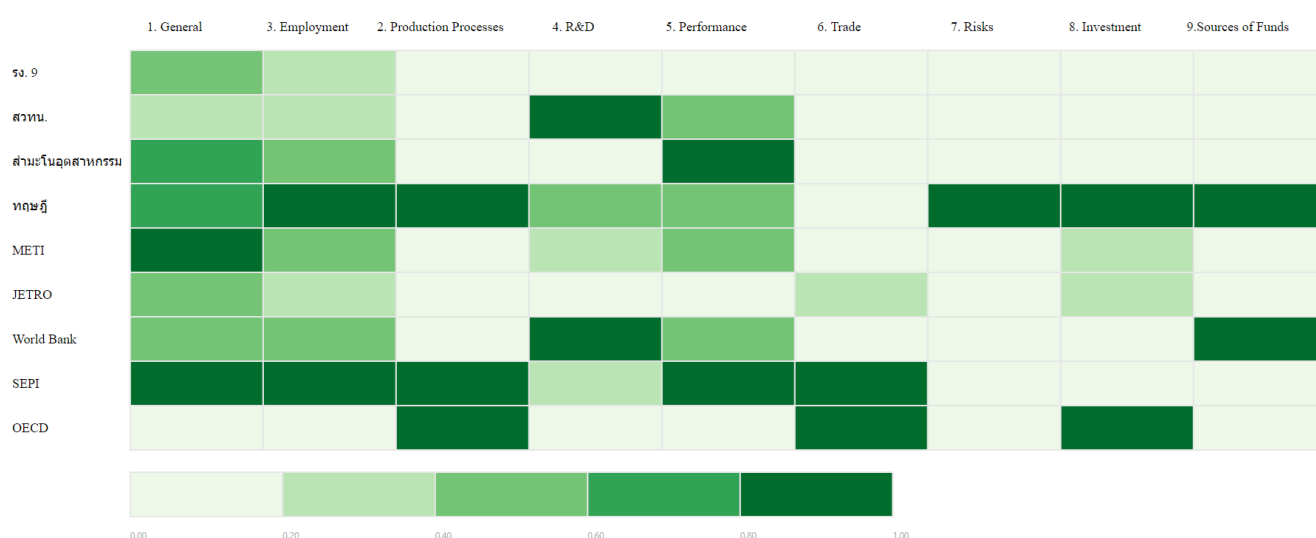
จากการศึกษาทั้ง 3 ด้านที่ได้กล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจะนำไปทำการ “วิเคราะห์ถึงช่องว่าง” หรือ “Gap Analysis” และสังเคราะห์เป็นแบบสอบถามชุดใหม่ที่จะสามารถเชื่อมต่อภาพของการค้า การลงทุน

การวิเคราะห์ช่องว่าง

ผลการวิเคราะห์ช่องว่างแสดงให้เห็นว่าถึงแม้หน่วยงานของไทยที่มีการจัดเก็บข้อมูลจะมีข้อมูลบางส่วน แต่ข้อมูลดังกล่าวถูกเก็บโดยวัตถุประสงค์เฉพาะของหน่วยงานจัดเก็บ ทำให้การจะนำข้อมูลมาใช้ขาดความเชื่อมโยงกัน หากเปรียบเทียบกับแบบสอบถามของ JETRO METI และ World Bank จะมีจุดเด่นที่การเชื่อมโยงมิติการการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศมาก รวมถึงมีการพิจารณาสถานะ ผลการดำเนินการกิจการ ทั้งในด้านยอดขาย ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อประกอบเข้ากับมิติการค้าระหว่างประเทศ นอกจากนั้นยังมีจุดเด่นที่การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทแม่ บริษัทในเครือ บริษัทย่อย/สาขา ซึ่งเป็นรูปแบบการค้าและการลงทุนในปัจจุบันที่เกิดขึ้นมากที่สุด ส่วน Survey on Business Strategies มีจุดเด่น คือ การเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของบริษัทในหลายรูปแบบ เช่น การร่วมทุน การแยกบริษัท นอกจากนั้นยังมีการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวางกลยุทธ์ของบริษัท

หากเปรียบเทียบภาพตามความสามารถในการเชื่อมโยงของแบบสอบถามในต่างประเทศ จะพบว่าประเทศไทยเองเกิด “ช่องว่าง” ของข้อมูล ซึ่งควรมีการจัดเก็บ เนื่องจากช่องว่างที่เกิดขึ้นนั้น แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดของการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันของประเทศไทย ซึ่งข้อจำกัดนี้ส่งผลต่อการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาครัฐ เนื่องจากข้อมูลมีมิติที่ตื้นจนเกินไป (Aggregate Data Set) จนทำให้ข้อเสนอแนะกว้างและขาดความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ

โดยผลการศึกษาของคณะผู้วิจัยแสดงให้เห็นว่าข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสำรวจของประเทศไทยยังขาดการเชื่อมโยงในหลาย ๆ มิติ ทั้งมิติการค้า การลงทุน การจ้างงาน R&D และผลการดำเนินการของบริษัท

หมายเหตุ: ระดับสีแสดงถึงความละเอียดของข้อมูล โดยสีเขียวอ่อนแสดงว่าไม่มีคำถามหรือข้อมูลด้านนี้เลย ในขณะที่สีเขียวที่เข้มขึ้นแสดงว่ามีคำถามหรือข้อมูลในส่วนนี้มากขึ้น

จากผลการวิเคราะห์ช่องว่างข้างต้นคณะผู้วิจัยได้คัดเลือกและแบ่งมิติที่คิดว่าครอบคลุมที่อยู่ในแบบสอบถามต้นแบบที่คณะผู้วิจัยสังเคราะห์ออกเป็น 9 ด้าน ได้แก่

- (1) ข้อมูลทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย ชื่อ กลุ่มอุตสาหกรรม โครงสร้างความเป็นเจ้าของ
- (2) กระบวนการผลิต ประกอบด้วย กระบวนการแยกขั้นตอนการผลิต และรูปแบบการจัดซื้อวัตถุดิบ
- (3) การจ้างงาน ประกอบด้วย จำนวนพนักงาน แยกตามสัญชาติ ระดับ กระบวนการ
- (4) การพัฒนานวัตกรรมและการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย สัดส่วนค่าใช้จ่ายที่ใช้เพื่อการทำวิจัยและพัฒนา วัตถุประสงค์ อุปสรรคและปัญหา
- (5) ผลการดำเนินการของบริษัท ประกอบด้วย ต้นทุน รายรับ
- (6) การค้า ประกอบด้วย การค้าภายในประเทศ และการค้าระหว่างประเทศ การใช้ประโยชน์ข้อตกลงการค้า
- (7) ความเสี่ยง ประกอบด้วย ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน และ ความเสี่ยงระดับโครงสร้าง วิธีการจัดการความเสี่ยง
- (8) การลงทุน ประกอบด้วย การลงทุนภายในประเทศ การลงทุนในต่างประเทศ วัตถุประสงค์การออกไปลงทุน และอุปสรรคและปัญหา
- (9) แหล่งที่มาของเงินทุนในการบริหารจัดการ

ข้อมูล

เนื่องจากปัญหาการตอบแบบสอบถามจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คณะผู้วิจัยจึงปรับมาใช้ฐานข้อมูลสาธารณะและฐานข้อมูลพาณิชย์ที่มีข้อมูลระดับบริษัทที่มีข้อมูลคล้ายคลึงหรือสอดคล้องกับแบบสอบถามที่สังเคราะห์ขึ้น โดยฐานข้อมูลหลักที่คณะผู้วิจัยใช้มี 2 ฐานด้วยกัน ได้แก่ (1) ฐานข้อมูล Orbis และ (2) ข้อมูลจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จำนวนบริษัทที่คณะผู้วิจัยพิจารณามีจำนวน 137 บริษัท โดยคณะผู้วิจัยเลือกแยกบริษัทออกเป็น 5 กลุ่มอุตสาหกรรมจากทั้งหมด 8 กลุ่มอุตสาหกรรมที่แยกในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่ง 5 กลุ่มอุตสาหกรรมประกอบด้วย ARGO, CONSUMP, INDUS, RESOURC และ TECH

ตารางที่ 1 จำนวนบริษัท แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน
AGRO	25
CONSUMP	23
INDUS	47
RESOURC	21
TECH	21
รวม	137

วิธีการศึกษา

ในการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์ด้วยภาพ หรือ Data Visualization ซึ่งเป็นวิธีในการสื่อสารข้อมูลที่มีความซับซ้อนหรือเกี่ยวโยงกันในหลาย ๆ มิติผ่านรูปภาพ การทำการวิเคราะห์ด้วยภาพนั้นถือเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแบบหนึ่ง ที่มีการจัดและแสดงข้อมูลผ่านภาพกราฟฟิกทางสถิติที่มีโครงสร้างลำดับที่ชัดเจน เช่น ขนาด รูปร่าง (เช่น จุด เส้น แท่ง) สี หรือองค์ประกอบที่แตกต่างกัน เพื่อสื่อข้อมูลเชิงปริมาณต่าง ๆ ที่มีความหมายแตกต่างกัน และจะช่วยให้เห็นภาพการเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลดิบในมิติต่าง ๆ และสามารถที่จะนำไปใช้วิเคราะห์เพิ่มเติมได้ภายหลัง

ผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยภาพ โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามต้นแบบ แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนภายในประเทศมีทิศทางตรงข้ามกัน โดยบริษัทที่มีการลงทุนภายในประเทศที่เพิ่มมากขึ้นมักเกิดควบคู่กับการที่มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของบริษัทลดลง โดยพบในเกือบทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO ทั้งนี้ความสัมพันธ์นั้นแตกต่างตามแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 2 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินรวม แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

หมายเหตุ: (1) ขนาดวงกลม คือ ขนาดบริษัท ในขณะที่สีและความเข้มข้นของสี แสดงถึง สัดส่วนการถือครองหุ้นโดยคนไทย โดยสีฟ้าแทนถือครองโดยคนไทย และสีส้มแทนการถือครองโดยคนต่างชาติ และความเข้มของสีแทนสัดส่วนการถือครอง

(2) เนื่องจากข้อมูลที่บริษัทจดทะเบียนรายงานต่อตลาดหลักทรัพย์เป็นข้อมูลการเงินที่เกิดขึ้นภายในประเทศ ดังนั้น ตัวเลขการรายงานทรัพย์สิน ทั้งที่เป็นทรัพย์สินรวมและทรัพย์สินคงทน จึงสะท้อนถึงทรัพย์สินที่มีอยู่ภายในประเทศเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินที่คณะผู้วิจัยใช้เป็นตัวแทนการลงทุน จึงอาจสะท้อนเพียงการลงทุนภายในประเทศเท่านั้น

ทั้งนี้การที่บริษัทมีประสบการณ์การค้า หรือการค้าในปีก่อนหน้าช่วยให้ความสัมพันธ์ที่พบมีความชัดเจนมากขึ้น และหากบริษัทไม่มีการยอดขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า ความสัมพันธ์เชิงลบที่เจอก่อนหน้านี้ก็กลับหายไป โดยผลดังกล่าวนี้ถึงแม้จะมีการปรับเปลี่ยนตัวแปรที่สะท้อนการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนภายในประเทศ ภาพความสัมพันธ์ที่ได้ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากนัก

ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและผลการดำเนินการของบริษัทมีทิศทางเดียวกันเกือบทุกกลุ่มอุตสาหกรรม (ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรม RESOURC) ซึ่งภาพรวมนั้นสอดคล้องกับการศึกษาอื่น ๆ ที่ใช้แบบจำลองแบบการค้า (trade-led growth) โดยบริษัทที่มีผลการดำเนินการดีมักจะเป็นบริษัทที่มีความสามารถในการส่งออกและมียอดขายในต่างประเทศสูง ทั้งนี้การที่บริษัทมีประสบการณ์การค้า หรือการค้าในปีก่อนหน้าช่วยให้ความสัมพันธ์ที่พบมีความชัดเจนมากขึ้นเช่นกัน

รูปที่ 3 มูลค่ายอดขายในประเทศและการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินรวม เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การขาย
 ในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 4 มูลค่ายอดขายในประเทศและยอดขายรวม เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การขายในประเทศ แยก
 ตามกลุ่มอุตสาหกรรม

อย่างไรก็ดี คณะผู้วิจัยไม่พบว่าการลงทุนภายในประเทศและผลการดำเนินการของบริษัทมีความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ชัดเจนในภาพรวม โดยกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO ที่มีทิศทางความสัมพันธ์เป็นบวก ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่มีทิศทางความสัมพันธ์เป็นลบ

รูปที่ 5 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและยอดขายรวม แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

นอกจากนั้น คณะผู้วิจัยยังพบว่าบริษัทไทยในตลาดหลักทรัพย์ก็มีความแตกต่างของคุณลักษณะเฉพาะในหลาย ๆ ด้านที่แตกต่างกันมาก เมื่อเปรียบเทียบบริษัทที่มีการค้าระหว่างประเทศกับบริษัทที่ไม่มีการค้าระหว่างประเทศ เช่น การแจกแจงความถี่ของอายุบริษัทที่มีและไม่มีประสบการณ์การค้าระหว่างประเทศ สถานะการเป็นบริษัทแม่ของบริษัท จำนวนบริษัทลูกและบริษัทในเครือ การถือครองหุ้นโดยคนไทย ลักษณะกระบวนการผลิต (การจัดหาวัตถุดิบ วิธีการผลิต หรือวิธีการกระจายสินค้า) มาตรฐานการผลิต สัดส่วนทรัพย์สินคงทนที่จับต้องได้ หรือแม้กระทั่งเรื่องความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ของบริษัท ยกตัวอย่างเช่น จำนวนเฉลี่ยของบริษัทลูกและบริษัทในเครือในตารางที่ 2 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บริษัทสัญชาติไทยมีค่าเฉลี่ยของจำนวนบริษัทลูกและบริษัทในเครือไม่แตกต่างกันมากนัก ในขณะที่บริษัทต่างชาติจะมีจำนวนเฉลี่ยของบริษัทในเครือในต่างประเทศมากกว่า

ในส่วนของวิธีการผลิตของบริษัทที่มีการขายสินค้าอยู่ในประเทศไทยและบริษัทที่มีสัดส่วนการส่งออกในรูปที่ 6 แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีการค้าระหว่างประเทศจะมีจำนวนผู้ที่ดำเนินการผลิตเองมากกว่าอย่างเห็นได้ชัดเจน ในขณะที่หากพิจารณาด้านการจัดหาวัตถุดิบ บริษัทส่วนใหญ่มีการใช้วัตถุดิบหลักอยู่ในประเทศ เนื่องจากผู้ผลิตได้มีการคัดเลือกและกำหนดมาตรฐานวัตถุดิบไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ส่วนที่เหลือที่ไม่สามารถจัดหาได้ภายในประเทศรวมถึงคุณภาพไม่ตรงตามที่ต้องการจึงทำการนำเข้าจากต่างประเทศ ในส่วนของการผลิตเกือบทุกบริษัทไม่ว่าจะเป็นบริษัทที่มีสัญชาติไทยหรือบริษัทต่างชาติล้วนทำการผลิตด้วยตนเอง จะมีเพียงข้อแตกต่างในสินค้าบางชนิดที่ผู้ผลิตต้องการต้นทุนต่ำหรือต้องการแข่งขันด้านราคา อาจจะมีการจ้างผู้ผลิตภายนอกในการผลิตสินค้าชนิดเดียวกันกับที่บริษัทผลิตอยู่ ในประเด็นเรื่องการขยายการผลิตไปยังตลาด

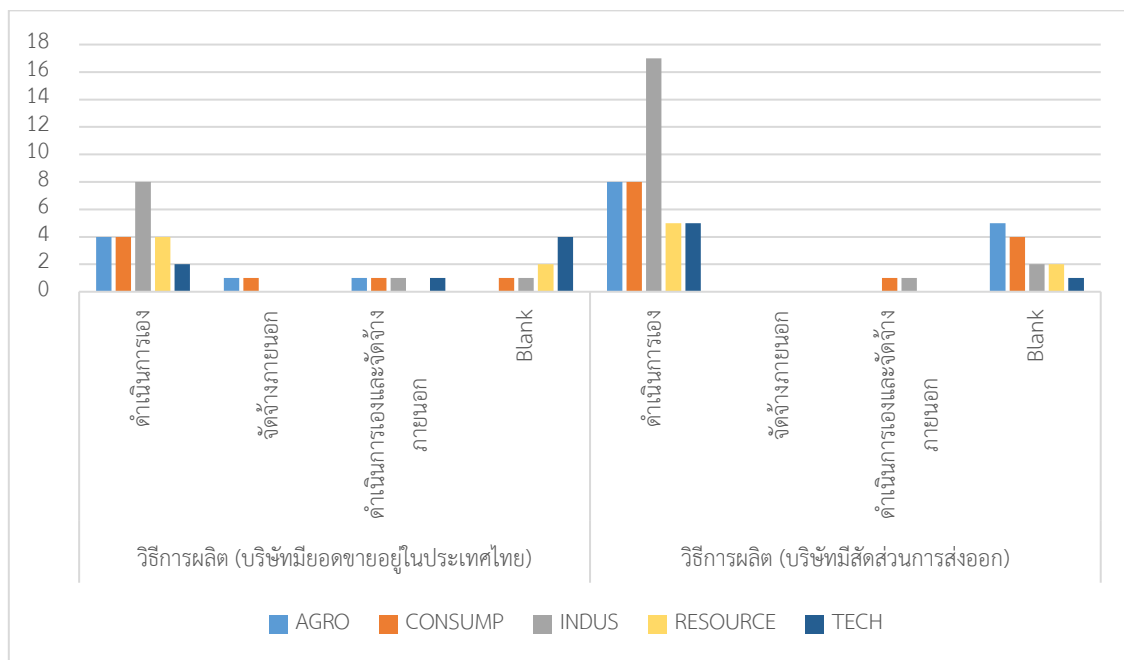
ต่างประเทศ งานศึกษานี้ไม่พบว่าบริษัทที่มีความสามารถในการขยายการผลิตไปยังตลาดต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบและตลาดการบริโภค

ในกรณีของสัดส่วนของทรัพย์สินคงทนที่จับต้องได้ของบริษัทในรูปที่ 7 จะเห็นว่าบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าระหว่างประเทศจะมีสัดส่วนการถือครองทรัพย์สินคงทนจับต้องได้ในประเภทต่าง ๆ ที่แตกต่างจากบริษัทที่ไม่มีประสบการณ์การค้าระหว่างประเทศอย่างเห็นได้ชัด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยจำนวนบริษัทลูกและบริษัทในเครือ แยกตามสัญชาติบริษัท และกลุ่มลูกค้าหลัก

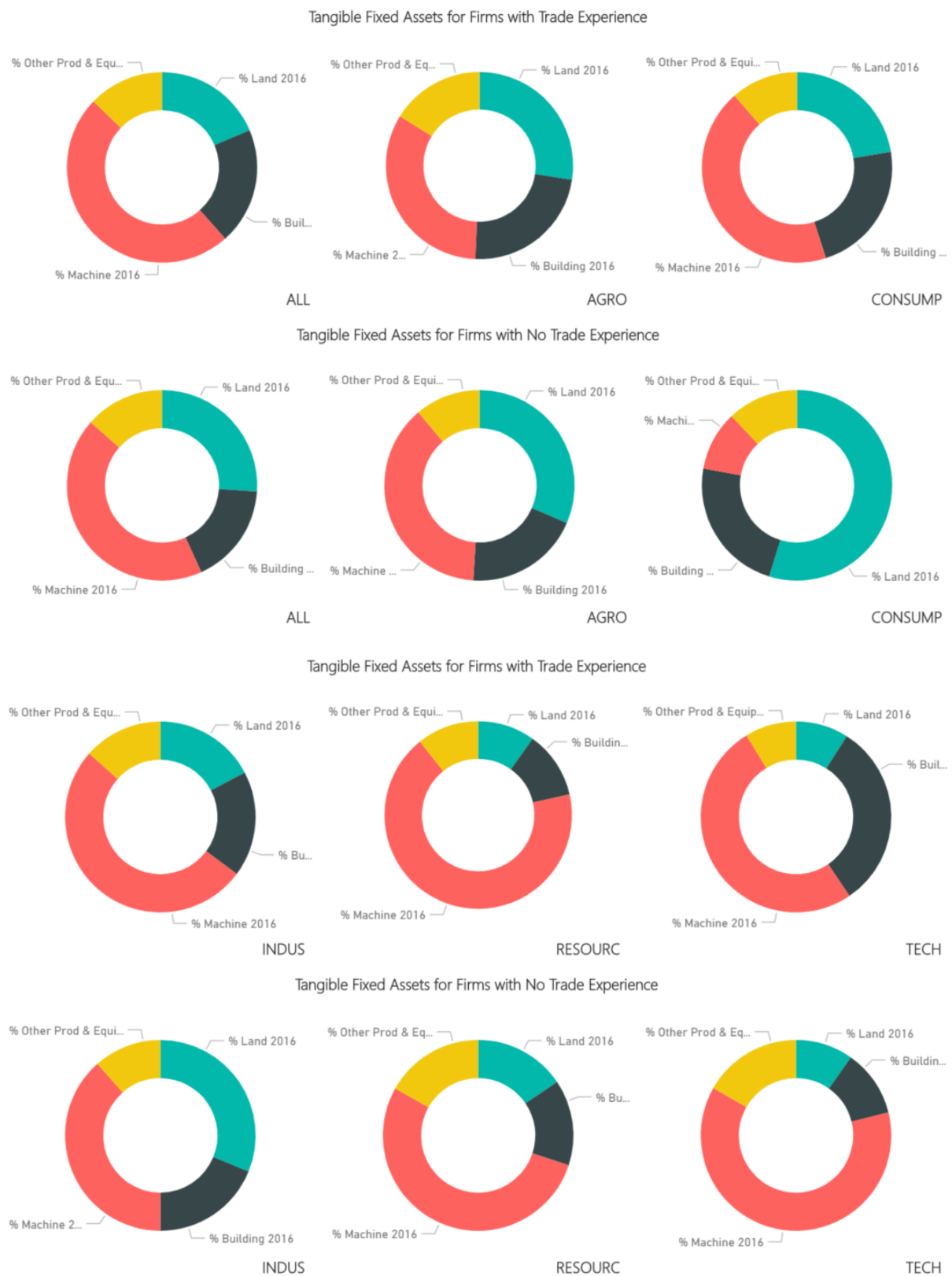
	ค่าเฉลี่ยจำนวน บริษัทลูก ในประเทศไทย	ค่าเฉลี่ยจำนวน บริษัทในเครือ ในประเทศไทย	ค่าเฉลี่ยจำนวน บริษัทลูก ในต่างประเทศ	ค่าเฉลี่ยจำนวน บริษัทในเครือ ในต่างประเทศ
บริษัทสัญชาติไทย	3.7	3.8	0.8	1.0
มีกลุ่มลูกค้าหลักในประเทศไทย	3.8	3.8	0.7	1.0
มีกลุ่มลูกค้าหลักในต่างประเทศ	3.1	3.6	1.3	1.1
บริษัทต่างชาติ	2.5	2.1	1.2	3.1
มีกลุ่มลูกค้าหลักในประเทศไทย	2.2	1.8	0.9	1.4
มีกลุ่มลูกค้าหลักในต่างประเทศ	3.4	3.2	2.2	10.3

รูปที่ 6 วิธีการผลิตของบริษัทที่มีการขายสินค้าอยู่ในประเทศไทยและบริษัทที่มีสัดส่วนการส่งออก (หน่วยจำนวนบริษัท)

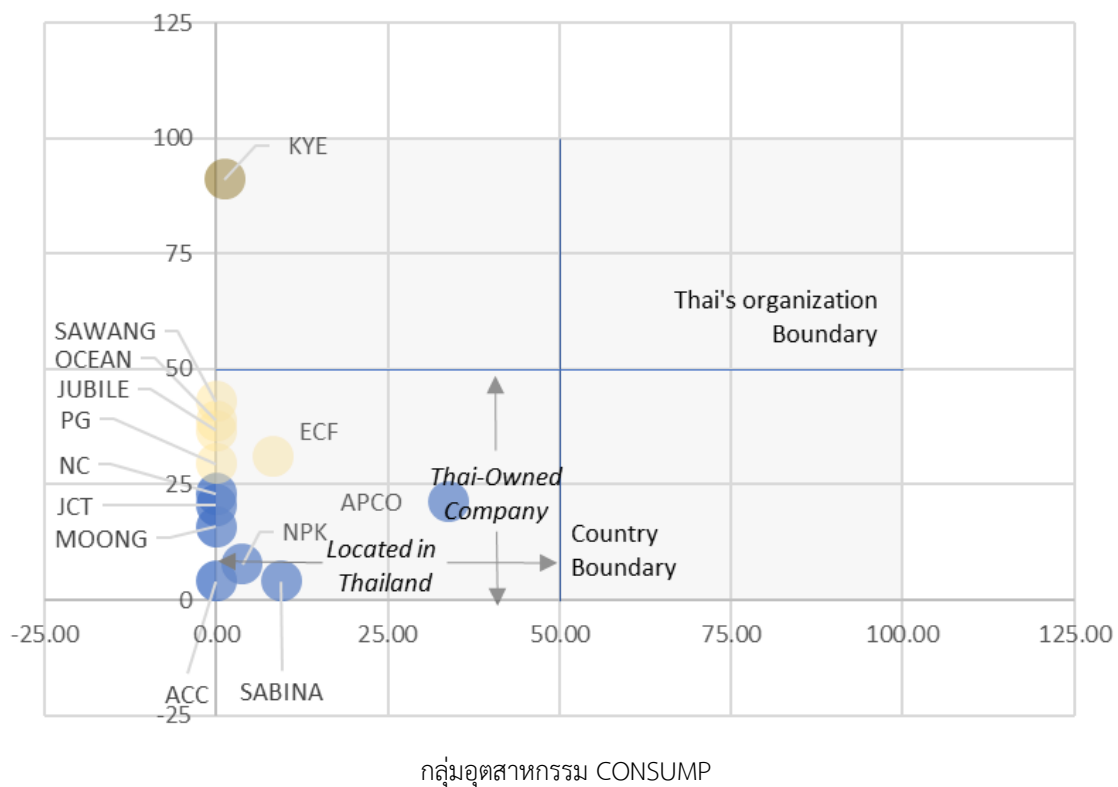
ซึ่งผลที่พบนี้มีความคล้ายคลึงกับการศึกษาที่ใช้ “Heterogeneous Firm Models” ในต่างประเทศ
ทั้งสิ้น

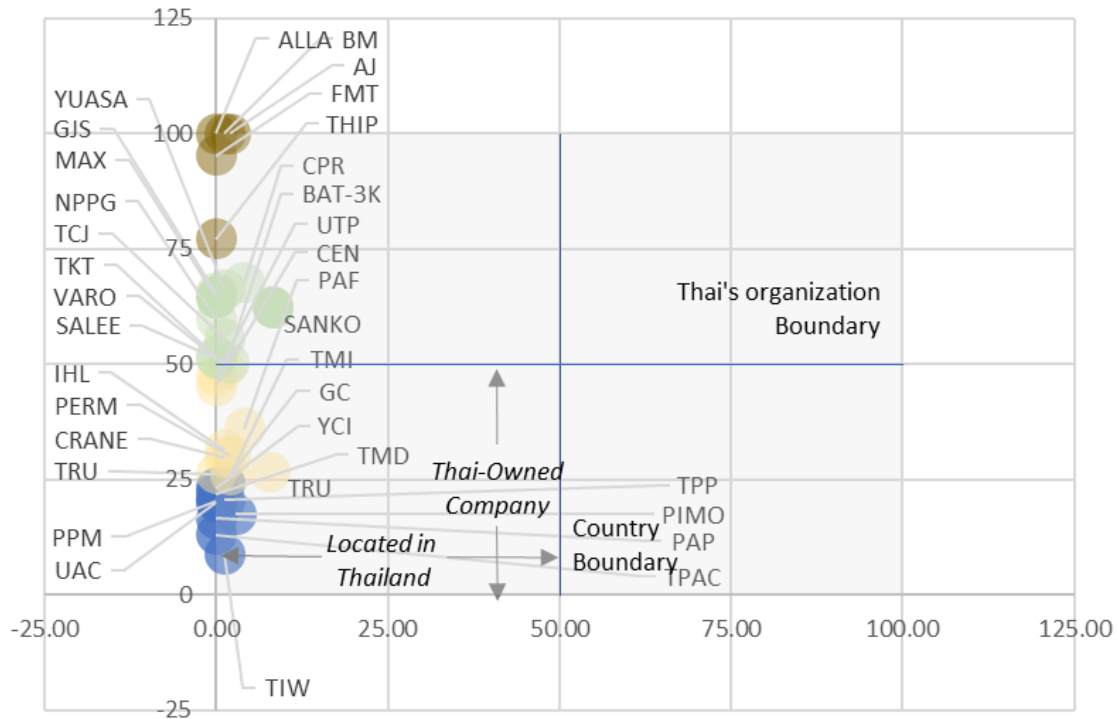
รูปที่ 7 สัดส่วนของทรัพย์สินคงทนที่จับต้องได้ของบริษัท เปรียบเทียบบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศและไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ผลจากการวิเคราะห์การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตตามกรอบทฤษฎีเครือข่ายการผลิตนานาชาติ พบว่า บริษัทที่ประกอบการภายในประเทศเพียงอย่างเดียวมีการจดทะเบียนมักตั้งสำนักงานใหญ่อยู่ใน กรุงเทพมหานคร ในขณะที่ไม่พบว่ามีบริษัทใดเลยที่ถือครองหุ้นโดยนักลงทุนไทยทั้งหมด ในรูปที่ 8 คณะผู้วิจัย กลับพบความแตกต่างในส่วนสัดส่วนการถือครองหุ้นโดยนักลงทุนต่างชาติในระดับรายกลุ่มอุตสาหกรรม โดยการถือครองหุ้นเกินกว่าครึ่งหนึ่งของนักลงทุนต่างชาติพบมากในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS (จุดสีเขียว หรือจุดสีน้ำตาล) ในขณะที่บริษัทที่มีการถือครองหุ้นโดยนักลงทุนต่างชาติในสัดส่วนที่มากกว่าครึ่งหนึ่ง ซึ่งแสดงถึงการมีอำนาจการตัดสินใจของนักลงทุนต่างชาตินั้น กลับมีจำนวนไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP แทบไม่พบบริษัทต่างชาติเลย และไม่มีบริษัทที่ถือครองหุ้นโดยนักลงทุนไทยทั้งหมดเช่นเดียวกัน

รูปที่ 8 การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP และ INDUS: กรณีบริษัทที่ประกอบการภายในประเทศไทยเพียงอย่างเดียว

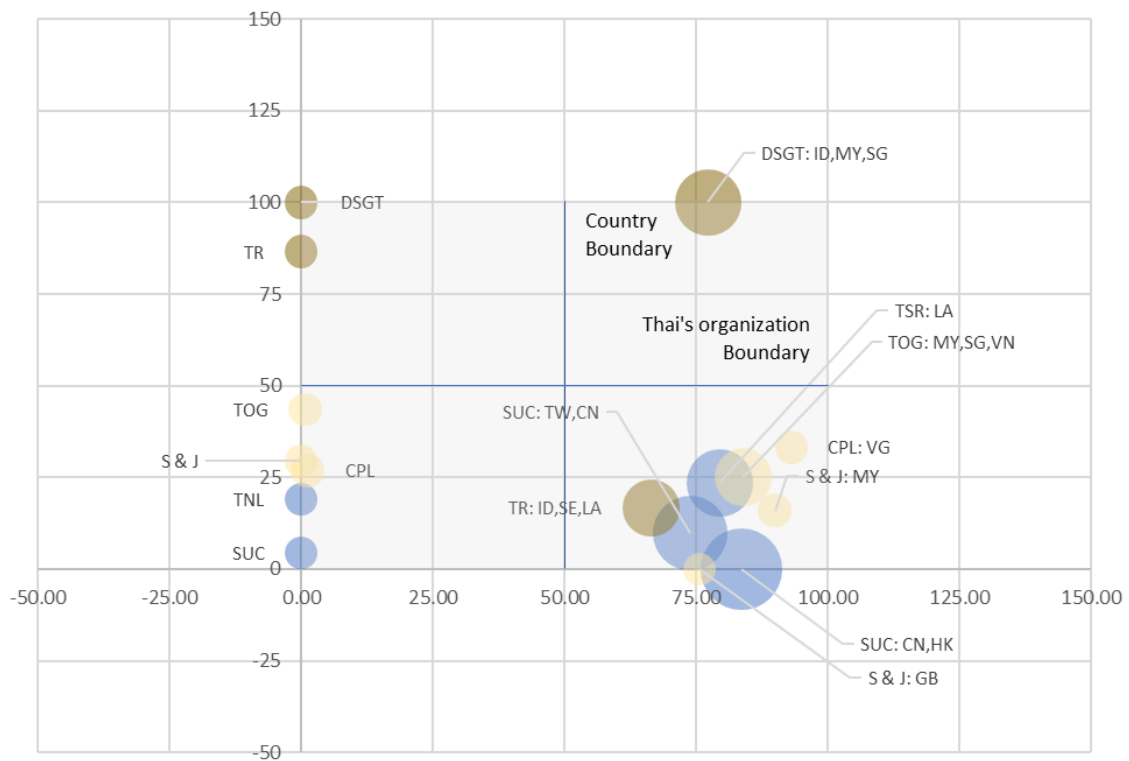

กลุ่มอุตสาหกรรม INDUS

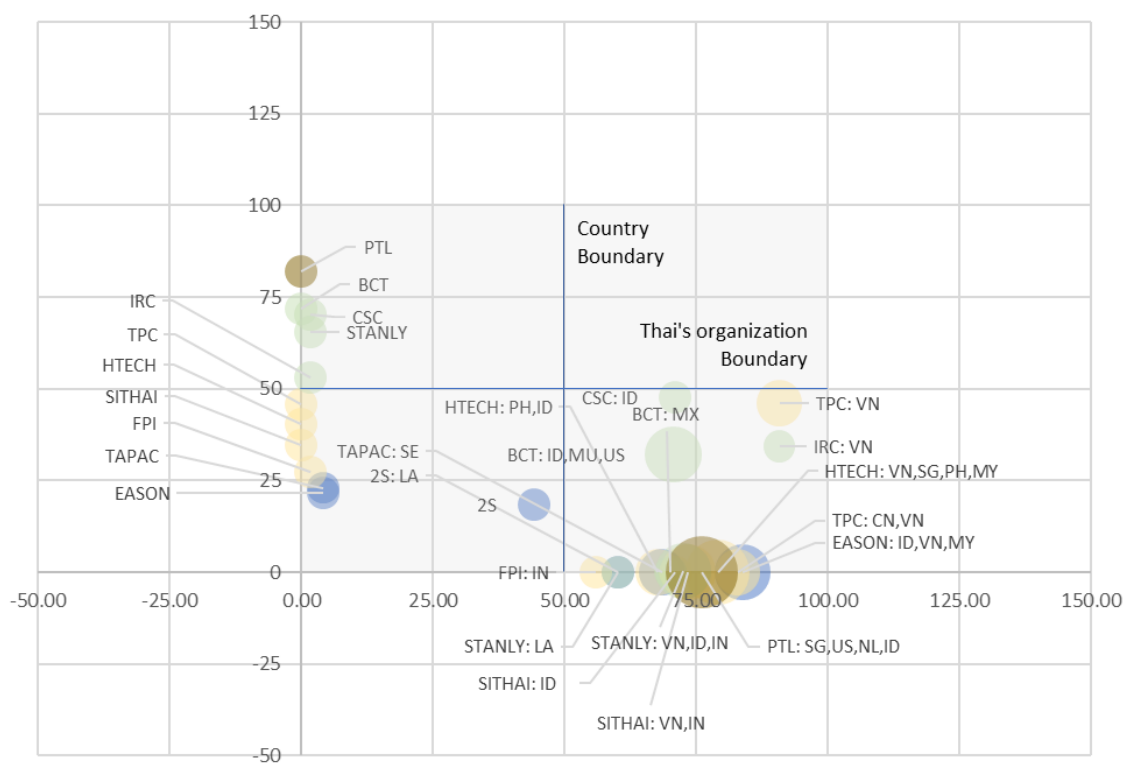
หมายเหตุ: พื้นที่ในแต่ละภาพถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วน (1) พื้นที่บริเวณล่างซ้ายแสดงกิจการสัญชาติไทยที่ดำเนินการผลิตอยู่ภายในประเทศไทย ในทำนองเดียวกัน (2) พื้นที่บนซ้ายแสดงกิจการต่างชาติแต่เข้ามาดำเนินการผลิตอยู่ภายในประเทศไทย (3) พื้นที่ล่างขวา แสดงบริษัทลูกของกิจการในตลาดหลักทรัพย์ที่ออกไปดำเนินการในต่างประเทศ และ (4) พื้นที่บนขวา บริษัทในเครือของกิจการในตลาดหลักทรัพย์ที่ออกไปดำเนินการในต่างประเทศ

สำหรับบริษัทแม่ที่มีเครือข่ายการผลิตในต่างประเทศในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งมีการระดมทุนจากนักลงทุนต่างชาติเป็นส่วนใหญ่ คณะผู้วิจัยพบว่าวิธีการหรือรูปแบบ (Mode) ของการจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศส่วนใหญ่มักเลือกใช้บริษัทลูกมากกว่าการจัดตั้งบริษัทในเครือ และในหลายๆกรณี บริษัทแม่เมื่อออกไปจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศอาจเลือกถือครองหุ้นทั้งหมด ซึ่งเห็นได้ในกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO INDUS RESOURC และ TECH ยกเว้นเพียงกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP ซึ่งหากบริษัทแม่มีการถือครองหุ้นโดยนักลงทุนต่างชาติในสัดส่วนที่น้อย (น้อยกว่าหนึ่งในสี่ แสดงด้วยจุดสีน้ำเงิน) มักจะมีจำนวนบริษัทที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆในโลกไม่มากนัก ดังแสดงในรูปที่ 9

รูปที่ 9 การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP และ INDUS: กรณีกลุ่มบริษัทที่ประกอบกิจการโดยมีการจัดตั้งบริษัทในเครือและ/หรือบริษัทลูกในต่างประเทศ

กลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP

กลุ่มอุตสาหกรรม INDUS

ผลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าบริษัทไทยในกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO และ CONSUMP ที่มีการออกไปลงทุนในต่างประเทศใช้การออกไปลงทุนในรูปแบบบริษัทลูก ในขณะที่บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO ที่มีการออกไปลงทุนในต่างประเทศในหลายภูมิภาคกลับเป็นบริษัทต่างชาติที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย และทั้งหมดเลือกที่จะออกไปลงทุนในต่างประเทศโดยใช้บริษัทลูก ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรม RESOURC ซึ่งแทบทั้งหมดมีสัญชาติไทย ส่วนใหญ่ออกไปลงทุนในรูปแบบบริษัทลูก โดยคณะผู้วิจัยพบว่าทั้งบริษัทไทยและบริษัทต่างชาติที่เข้ามาดำเนินการในประเทศไทย ซึ่งต่างก็ระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์นั้น มักเลือกรูปแบบการออกไปลงทุนโดยใช้บริษัทในลูกเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนั้น คณะผู้วิจัยยังพบว่าการออกไปลงทุนของบริษัทผ่านรูปแบบการจัดตั้งบริษัทในเครือในต่างประเทศและ/หรือจัดตั้งบริษัทลูกในต่างประเทศมักสัมพันธ์กับประสบการณ์การแสวงหารายได้จากการส่งออก โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งพบทั้งในภาพรวมและในระดับกลุ่มอุตสาหกรรม ดังนั้นลักษณะของการค้าระหว่างประเทศและการออกไปลงทุนในต่างประเทศจึงเป็นเหตุการณ์ที่ส่งเสริมกัน (Complementary)

ผลจากการศึกษานี้ แสดงให้เห็นว่าการจะเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุน รวมถึงมิติอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลระดับบริษัทที่มีความละเอียดสูงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง โดยแบบสอบถามต้นแบบที่คณะผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นนี้ หากมีการดำเนินการเก็บข้อมูลจากบริษัทที่ครบถ้วนน่าจะช่วยให้งานวิจัยในอนาคตตอบคำถามเรื่องการค้าและการลงทุนที่เปลี่ยนไปได้อย่างถูกต้องและชัดเจนมากขึ้น

ทั้งนี้การศึกษานี้มีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการได้มาซึ่งข้อมูลของบริษัท โดยคณะผู้วิจัยจำเป็นต้องใช้ฐานข้อมูลสาธารณะและเชิงพาณิชย์ ประกอบกับความจำเป็นที่จะต้องปรับและเลือกใช้ข้อมูลที่มีลักษณะกลมกลืนเข้ากับคำถามในแบบสอบถามต้นแบบ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	I
Abstract.....	III
บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)	V
สารบัญตาราง.....	XXIV
สารบัญรูป	XXVI
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์	9
1.3 วิธีการศึกษา.....	9
1.3.1 การวิเคราะห์ช่องว่าง หรือ Gap Analysis.....	9
1.3.2 การสุ่มเลือกตัวอย่างบริษัทโดยวิธีการสุ่มเลือกแบบชั้นภูมิ หรือ Stratified Random Sampling	10
1.4 ความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุน	10
1.4.1 ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain).....	13
1.4.2 การสร้างความชำนาญเชิงลึกและการผลิตแบบแยกส่วน.....	16
1.4.3 ภาพกว้างของแบบสำรวจ.....	21
1.5 ประโยชน์จากการสำรวจรูปแบบการผลิตต่อการศึกษารูปแบบการค้าและการลงทุนของไทยในระยะยาว	26
1.5.1 การศึกษาการเปรียบเทียบความได้เปรียบระหว่างพื้นที่	26
1.5.2 การศึกษาการกระจายตัวของเครือข่ายการผลิตและเครือข่ายการกระจายสินค้า.....	27
1.5.3 การศึกษาการใช้ประโยชน์จากการค้าเสรีและข้อตกลงการค้าเสรี	27
1.5.4 การศึกษาการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าและโครงสร้างพื้นฐาน	28
1.5.5 การศึกษาความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน	28
1.6 แนวทาง/ขั้นตอนในการดำเนินงานคิดในการวิจัย	29
1.7 ขอบเขตการศึกษา.....	29
บทที่ 2 วรรณกรรมปริทัศน์.....	32
2.1 การศึกษาเชิงทฤษฎีและผลเชิงประจักษ์	32

2.1.1	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ Heterogeneous Firm Models	33
2.1.2	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ Dynamic Firm Models.....	35
2.1.3	วรรณกรรมที่ใช้แบบจำลองอื่นๆ.....	36
2.2	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตที่ส่งผลต่อการค้าและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ. 39	
2.2.1	แนวคิดด้านความเสี่ยงในการจัดจ้างภายนอก และการจัดจ้างในต่างประเทศ	39
2.2.2	ทฤษฎีระบบการจัดการห่วงโซ่คุณค่า.....	43
2.3	แบบสอบถามที่เกี่ยวข้อง.....	46
บทที่ 3	การวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap Analysis)	49
3.1	กรอบและวิธีการ	49
3.2	ผลการวิเคราะห์	50
บทที่ 4	ข้อมูล.....	56
4.1	ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	56
4.2	คุณลักษณะทั่วไปของข้อมูล	57
บทที่ 5	วิธีการศึกษา	87
บทที่ 6	ผลการวิเคราะห์.....	92
6.1	การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงด้านการค้า การลงทุนภายในประเทศ และผลดำเนินการของบริษัท	92
6.1.1	ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนภายในประเทศ.....	93
6.1.2	ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและผลการดำเนินการของบริษัท	99
6.1.3	ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนภายในประเทศและผลการดำเนินการของบริษัท.....	116
6.2	คุณลักษณะเฉพาะของบริษัทเมื่อพิจารณาแยกมิติทางการค้าระหว่างประเทศ	137
6.3	การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตตามทฤษฎีกระบวนการผลิต (Production Process) และห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chains).....	159
6.3.1	บริษัทที่ประกอบการภายในประเทศไทยเพียงอย่างเดียว.....	162
6.3.2	กลุ่มบริษัทที่ประกอบการโดยมีการจัดตั้งบริษัทในเครือและ/หรือบริษัทลูกในต่างประเทศ	165
6.3.3	ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศ.....	168
บทที่ 7	บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	171
7.1	สรุปผลการศึกษา	171
7.2	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	173

7.3 ข้อจำกัดของการศึกษา.....	180
เอกสารอ้างอิง	181
ภาคผนวก ก แบบสอบถามต้นแบบ	188
ภาคผนวก ข บทความสำหรับเผยแพร่	215
ภาคผนวก ค การเผยแพร่ผลงานในสื่อสิ่งพิมพ์และวิทยุ.....	223
ภาคผนวก ง ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการมา และผลที่ได้รับตลอดโครงการ	228

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1.1 จำนวนบริษัทและสัดส่วนของจำนวนบริษัทในตลาดจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	30
ตารางที่ 2.1 การเลือกที่ตั้งและรูปแบบการจัดการที่เหมาะสม.....	43
ตารางที่ 2.2 ปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทกำหนดรูปแบบการจัดการห่วงโซ่คุณค่า.....	45
ตารางที่ 3.1 ตารางเปรียบเทียบวิเคราะห์ช่องว่างของข้อมูล.....	51
ตารางที่ 4.1 จำนวนบริษัท แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	57
ตารางที่ 4.2 จำนวนบริษัท แยกตาม Major Sectors	58
ตารางที่ 4.3 จำนวนบริษัท แยกตาม NACE Rev.2 Classification	59
ตารางที่ 4.4 จำนวนบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม C – Manufacturing	60
ตารางที่ 4.5 จำนวนบริษัทที่มีลูกค้าหลักภายในประเทศ และในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	60
ตารางที่ 4.6 จำนวนบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ และคนไทย แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	61
ตารางที่ 4.7 สัดส่วนการถือครองหุ้นในบริษัทของคนไทย แยกตามอุตสาหกรรมและตลาด	62
ตารางที่ 4.8 จำนวนบริษัทที่เป็นบริษัทแม่ และโครงสร้างบริษัท แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	63
ตารางที่ 4.9 จำนวนบริษัทลูก และบริษัทเครือข่ายภายในประเทศและในต่างประเทศ ของทั้งบริษัทที่ไม่ได้เป็นบริษัทแม่และ ของบริษัทที่เป็นบริษัทแม่ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	63
ตารางที่ 4.10 จำนวนบริษัทลูก แยกตามสัญชาติของบริษัทแม่ และตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	65
ตารางที่ 4.11 จำนวนบริษัทเครือข่าย แยกตามสัญชาติของบริษัทแม่ และตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	65
ตารางที่ 4.12 สถิติเบื้องต้นของอายุ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด (หน่วย ปี).....	66
ตารางที่ 4.13 สถิติเบื้องต้นของขนาดทุนจดทะเบียน แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด (หน่วย บาท).....	67
ตารางที่ 4.14 สถิตินำเข้าและส่งออกการจ้างงาน ตามระดับต่างๆ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด (หน่วย คน)	72
ตารางที่ 4.15 รายรับรวมเฉลี่ย และต้นทุนของสินค้าเฉลี่ย แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด (หน่วย ล้านบาท).....	74
ตารางที่ 4.16 ยอดขายรวมเฉลี่ย และกำไรสุทธิเฉลี่ย แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด.....	75
ตารางที่ 4.17 สถิติมูลค่ายอดการขายภายในประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด (หน่วย ล้านบาท).....	76
ตารางที่ 4.18 สถิติมูลค่ายอดการขายในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด (หน่วย ล้านบาท)	77
ตารางที่ 4.19 จำนวนบริษัทที่เคยมียอดการขายภายในต่างประเทศ และจำนวนบริษัทที่มียอดการขายภายในต่างประเทศในปี ก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด.....	78
ตารางที่ 4.20 คำนินยาม และสาเหตุปัจจัยของความเสี่ยงประเภทต่างๆ	79
ตารางที่ 4.21 ผลการสุ่มบันทึกข้อมูล สัดส่วนหัวข้อความเสี่ยงของกิจการในตลาดหลักทรัพย์ 80 แห่ง จำแนกตามกลุ่ม อุตสาหกรรม	80
ตารางที่ 4.22 มูลค่าสินทรัพย์รวมเฉลี่ยของปี 2015-2016 (หน่วย ล้านบาท) และจำนวนบริษัทที่มีการเปลี่ยนแปลง แยกตาม กลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด	82

ตารางที่ 4.23 มูลค่าสินทรัพย์คงทนเฉลี่ยของปี 2015-2016 (หน่วย ล้านบาท) และจำนวนบริษัทที่มีการเปลี่ยนแปลง แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด.....	83
ตารางที่ 4.24 มูลค่าสินทรัพย์คงทนเฉลี่ย แยกตามประเภท ของปี 2015-2016 (หน่วย ล้านบาท) และจำนวนบริษัทที่มีการเปลี่ยนแปลง แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด	85
ตารางที่ 4.25 สัดส่วนของเงินทุนในการบริหารจัดการตามแหล่งที่มาของทุน แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด (สัดส่วนต่อมูลค่าสินทรัพย์รวมทั้งหมด).....	86
ตารางที่ 6.1 ค่าเฉลี่ยของ Gross Sale / Cost of Goods Sold แยกตามบริษัทผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่.....	120
ตารางที่ 6.2 ค่าเฉลี่ยจำนวนบริษัทลูกและบริษัทในเครือ แยกตามสัญชาติบริษัท และกลุ่มลูกค้าหลัก.....	143
ตารางที่ 6.3 อัตรากำไรสุทธิ อัตราการหมุนเวียนทรัพย์สิน และอัตราผลตอบแทนต่อทรัพย์สิน ปี 2015 และ 2016 แยกตามกลุ่มลูกค้าหลัก และกลุ่มอุตสาหกรรม.....	151
ตารางที่ 6.4 อัตราผลตอบแทนต่อทรัพย์สินรวมและสัดส่วนการดำเนินงานในประเทศ แยกตามกลุ่มลูกค้าหลัก และกลุ่มอุตสาหกรรม	152
ตารางที่ 6.5 ร้อยละของจำนวนบริษัทลูกและในเครือในต่างประเทศ จำแนกตามประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศ.....	169
ตารางที่ 6.6 ร้อยละของจำนวนบริษัทลูกในต่างประเทศ จำแนกตามประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศ.....	170
ตารางที่ 6.7 ร้อยละของจำนวนบริษัทในเครือในต่างประเทศ จำแนกตามประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศ	170
ตารางที่ 7.1 หน่วยงานของประเทศไทยที่มีการจัดเก็บข้อมูล และหน่วยงานไทยที่เกี่ยวข้อง แยกตามส่วนข้อมูลของคณะผู้วิจัย	174
ตารางที่ 7.2 หน่วยงานในต่างประเทศที่มีการจัดเก็บข้อมูล และวิธีการจัดเก็บ แยกตามส่วนข้อมูลของคณะผู้วิจัย.....	176
ตารางที่ ง ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ	228

สารบัญรูป

หน้า

รูปที่ 1.1 สัดส่วนการค้าในสินค้าประเภทชิ้นส่วนและส่วนประกอบช่วง ค.ศ. 1980-2010 แยกตามภูมิภาค.....	2
รูปที่ 1.2 สัดส่วนของวัตถุดิบนำเข้าในสินค้าส่งออกของโลกในช่วงปี ค.ศ. 1995-2009.....	3
รูปที่ 1.3 สัดส่วนวัตถุดิบนำเข้าในสินค้าส่งออกรายประเทศปี ค.ศ. 2009	3
รูปที่ 1.4 เงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาเข้าและขาออก แบ่งแยกตามกลุ่มเศรษฐกิจของประเทศ.....	4
รูปที่ 1.5 เครือข่ายการค้าของประเทศไทยปี ค.ศ. 2000	5
รูปที่ 1.6 เครือข่ายการค้าของประเทศไทยปี ค.ศ. 2010	5
รูปที่ 1.7 สัดส่วนการลงทุนทางตรงระหว่างขาเข้าในประเทศไทย แยกตามกลุ่มประเทศคู่ค้าสำคัญ.....	6
รูปที่ 1.8 สัดส่วนการออกไปลงทุนทางตรงระหว่างขาออกของประเทศไทย แยกตามกลุ่มประเทศคู่ค้าสำคัญ.....	7
รูปที่ 1.9 แผนภาพห่วงโซ่คุณค่า.....	14
รูปที่ 1.10 ตัวอย่างการสร้างห่วงโซ่คุณค่า.....	15
รูปที่ 1.11 การแยกส่วนของห่วงโซ่คุณค่า.....	17
รูปที่ 1.12 การจัดซื้อภายในประเทศและการย้ายฐานการผลิตไปในต่างประเทศ.....	18
รูปที่ 1.13 เครือข่ายการผลิตอเมริกาเม็กซิโกและเครือข่ายการผลิตทวีปเอเชียตะวันออก.....	19
รูปที่ 1.14 การผลิตแบบแยกส่วนในสองมิติ	20
รูปที่ 1.15 การผลิตแบบแยกส่วนในสองมิติและแผนธุรกิจ	21
รูปที่ 1.16 ประเด็นที่สนใจและข้อมูลจากแบบสอบถามที่พบในปัจจุบัน	22
รูปที่ 1.17 การเชื่อมโยงระหว่างแบบสอบถาม JETRO และ METI เพื่อดูความเชื่อมโยงในการผลิต.....	23
รูปที่ 1.18 การเชื่อมโยงระหว่างแบบสอบถาม METI และ สวทช. เพื่อดูความครอบคลุมในประเด็น R&D	25
รูปที่ 2.1 ทางเลือกที่เป็นไปได้ในห่วงโซ่คุณค่า	46
รูปที่ 4.1 วิธีการจัดหาวัตถุดิบของบริษัท แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม (หน่วย จำนวนบริษัท).....	68
รูปที่ 4.2 แหล่งในการจัดหาวัตถุดิบของบริษัท แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม (หน่วย จำนวนบริษัท).....	68
รูปที่ 4.3 วิธีการผลิตของบริษัท แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม (หน่วย จำนวนบริษัท).....	69
รูปที่ 4.4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลจำนวนพนักงานทั้งหมดของบริษัทฯ ไม่รวมบริษัทย่อย แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม... ..	70
รูปที่ 4.5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลจำนวนพนักงานแบ่งตามกลุ่มสายงาน แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	71
รูปที่ 4.6 หน่วยงานที่บริษัทใช้สำหรับการวิจัยและพัฒนา แยกตามรูปแบบการทำวิจัยและพัฒนาและอุตสาหกรรม.....	73
รูปที่ 5.1 การวิเคราะห์ด้วยภาพ แยกตามวัตถุประสงค์ที่ใช้	87
รูปที่ 6.1 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินรวม แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	93
รูปที่ 6.2 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินรวม เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การขายใน ต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	94
รูปที่ 6.3 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินรวม เปรียบเทียบระหว่างมีการขายในต่างประเทศ ในปีก่อนหน้า และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	95

[illegible]

รูปที่ 6.42 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและกำไรสุทธิ เปรียบเทียบระหว่างมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า และ ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	131
รูปที่ 6.43 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและกำไรสุทธิ เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การส่งออกมาก่อน แยกกรณีมีการขาย ในต่างประเทศในปีก่อนหน้าและไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	132
รูปที่ 6.44 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิตรวม แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม ..	133
รูปที่ 6.45 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิตรวม แยกตามการมีประสบการณ์การ ขายในต่างประเทศและตามกลุ่มอุตสาหกรรม	134
รูปที่ 6.46 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิตรวม เปรียบเทียบระหว่างมีการขายใน ต่างประเทศในปีก่อนหน้า และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	135
รูปที่ 6.47 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิตรวม เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การ ส่งออกมาก่อน แยกกรณีมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้าและไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่ม อุตสาหกรรม	136
รูปที่ 6.48 การแจกแจงอายุของบริษัท เปรียบเทียบบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศและไม่มีประสบการณ์การค้า ในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	139
รูปที่ 6.49 การแจกแจงสถานะการเป็นบริษัทแม่ของบริษัท เปรียบเทียบบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศและไม่มี ประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	140
รูปที่ 6.50 การแจกแจงจำนวนบริษัทลูกและบริษัทในเครือ แยกตามสถานะการเป็นบริษัทแม่ เปรียบเทียบบริษัทที่มี ประสบการณ์การค้าในต่างประเทศและไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	141
รูปที่ 6.51 การแจกแจงการถือครองหุ้นโดยคนไทยของบริษัท เปรียบเทียบบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศและ ไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	142
รูปที่ 6.52 แหล่งในการจัดหาวัตถุดิบของบริษัทที่มีการขายสินค้าอยู่ในประเทศไทยและบริษัทที่มีสัดส่วนการส่งออก (หน่วย จำนวนบริษัท)	143
รูปที่ 6.53 แหล่งในการจัดหาวัตถุดิบของบริษัทที่มีสัญชาติไทยกับบริษัทต่างชาติ (หน่วย จำนวนบริษัท)	144
รูปที่ 6.54 วิธีการผลิตของบริษัทที่มีการขายสินค้าอยู่ในประเทศไทยและบริษัทที่มีสัดส่วนการส่งออก (หน่วย จำนวนบริษัท)	145
รูปที่ 6.55 วิธีการผลิตของบริษัทที่มีสัญชาติไทยกับบริษัทต่างชาติ (หน่วย จำนวนบริษัท)	145
รูปที่ 6.56 วิธีการกระจายสินค้าของบริษัทที่มีการขายสินค้าอยู่ในประเทศไทยและบริษัทที่มีสัดส่วนการส่งออก (หน่วย จำนวนบริษัท)	147
รูปที่ 6.57 วิธีการกระจายสินค้าของบริษัทที่มีสัญชาติไทยกับบริษัทต่างชาติ (หน่วย จำนวนบริษัท)	147
รูปที่ 6.58 สัดส่วนของการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพของบริษัทที่มีการส่งออกไปต่างประเทศเทียบกับบริษัทที่ไม่มีการส่งออก ไปต่างประเทศ	148
รูปที่ 6.59 สัดส่วนของทรัพย์สินคงทนที่จับต้องได้ของบริษัท เปรียบเทียบบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศและไม่ มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	149
รูปที่ 6.60 ผลตอบแทนจากทรัพย์สินรวม แยกตามกลุ่มลูกค้าหลัก (หน่วย %)	153

รูปที่ 6.61 จำนวนบริษัทที่กล่าวถึงความเสี่ยงประเภทต่างๆ ในรายงานประจำปี (รวมทุกกลุ่มอุตสาหกรรม).....	153
รูปที่ 6.62 การกระจายความเสี่ยงของบริษัทที่มีกลุ่มลูกค้าภายในประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	154
รูปที่ 6.63 การกระจายความเสี่ยงของบริษัทไทยที่มีกลุ่มลูกค้าภายในประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	155
รูปที่ 6.64 การกระจายความเสี่ยงของบริษัทต่างชาติที่มีกลุ่มลูกค้าภายในประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	155
รูปที่ 6.65 การกระจายความเสี่ยงของบริษัทที่มีกลุ่มลูกค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	156
รูปที่ 6.66 การกระจายความเสี่ยงของบริษัทไทยที่มีกลุ่มลูกค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	156
รูปที่ 6.67 การกระจายความเสี่ยงของบริษัทต่างชาติที่มีกลุ่มลูกค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	157
รูปที่ 6.68 สัดส่วนของแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของบริษัท เปรียบเทียบบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศและไม่มี ประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	158
รูปที่ 6.69 ตัวอย่างการนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติและที่ตั้งกิจการ กรณีที่บริษัทไม่มี บริษัทลูกและ/หรือเครือข่ายในต่างประเทศ.....	160
รูปที่ 6.70 ตัวอย่างการนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติและที่ตั้งกิจการ กรณีกิจการที่มี เครือข่ายในต่างประเทศ.....	161
รูปที่ 6.71 บริษัทที่ไม่มีเครือข่ายการผลิตในต่างประเทศ.....	162
รูปที่ 6.72 บริษัทที่มีเครือข่ายการผลิตในต่างประเทศ.....	166

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

เป็นไปได้หรือไม่ที่ข้อมูลการค้าและการลงทุนของไทยเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถสะท้อนภาพของการค้าและการลงทุนในปัจจุบันได้? จากการทบทวนการศึกษาและรวบรวมหลักฐานเชิงประจักษ์หลายส่วนเข้าด้วยกันของคณะผู้วิจัยเพื่อตอบคำถามดังกล่าว พบว่าฐานข้อมูลการค้าและการลงทุนของไทยเท่าที่มีการรายงานอยู่ในปัจจุบันยังขาดรายละเอียดบางประการที่สำคัญ

หากพิจารณาจากกระบวนการค้นคว้าและวิจัย “ข้อมูลที่มีรายละเอียดสมบูรณ์” ต่างมีบทบาทสำคัญต่อผลการศึกษาและข้อสรุปของการค้นคว้าและวิจัยแทบทั้งสิ้น หากการวิจัยเริ่มต้นจากคำถามด้านการการค้าและการลงทุน ในท้ายที่สุดก็มีความจำเป็นต้องวิเคราะห์ลึกเพื่อหาข้อพิสูจน์จากฐานข้อมูลการค้าและการลงทุนที่มีอยู่ในสารบบ หรือหากการค้นคว้าและวิจัยเริ่มต้นจากการตั้งข้อสังเกตจากฐานข้อมูลเหล่านี้ เพื่อหารูปแบบหรือความคล้อยคลึงของข้อมูล ซึ่งสุดท้ายจะนำไปสู่การหาข้อพิสูจน์บนพื้นฐานของข้อมูลเหล่านี้ ดังนั้นยิ่งข้อมูลการค้าและการลงทุนของประเทศไทยมีความสับสนและไม่สมบูรณ์เพียงใด ยิ่งส่งผลให้การค้นคว้าและการศึกษาวิจัยของไทยในประเด็นดังกล่าวมุ่งหน้าไปในทิศทางที่ห่างไกลจากความเป็นจริงมากขึ้น

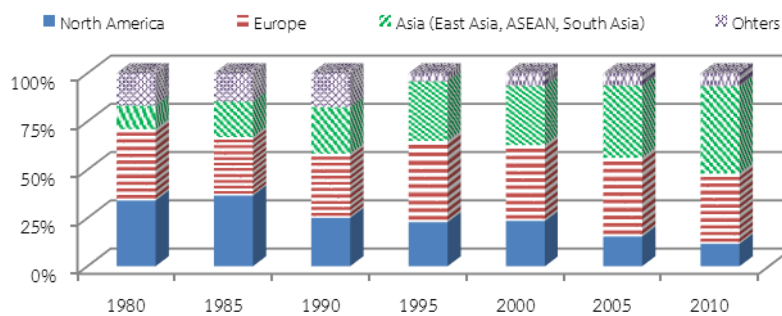
งานวิจัยที่ศึกษาเรื่องการการค้าและการลงทุนร่วมสมัยเป็นจำนวนมากต่างชี้ให้เห็นว่า การค้าและการลงทุนของโลกต่างเชื่อมโยงเข้าหากัน เนื่องจากการผลิตสินค้าและบริการในปัจจุบันไม่ได้อยู่ภายใต้ข้อจำกัดด้านพรมแดนอีกต่อไป ขั้นตอนการผลิตบางขั้นตอนถูกดำเนินการผลิตและขายอยู่เฉพาะในภายในประเทศ ในขณะที่อีกหลายขั้นตอนการผลิตดำเนินการผลิตอยู่ในต่างประเทศ และขั้นตอนการผลิตในบางขั้นตอนถูกยกเลิกและอาศัยการจัดจ้างผลิตจากทั้งผู้ผลิตในประเทศ หรือในต่างประเทศแทน ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านการขนส่ง สื่อสาร และสารสนเทศต่างขับเคลื่อนให้สภาวะการณ์ของรูปแบบการผลิตเปลี่ยนแปลงมาสู่รูปแบบเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ เห็นได้จากสินค้าที่อยู่ในสถานะระหว่างการผลิตถูกขนย้ายจากฐานการผลิตประเทศหนึ่งไปสู่ฐานการผลิตในประเทศอื่น ๆ เพื่อผลิตต่อและก่อให้เกิดกิจกรรมด้านการค้าตามมา ในทำนองเดียวกัน การเลือกย้ายฐานการผลิตบางส่วนไปยังต่างประเทศเพื่ออาศัยความได้เปรียบทางทรัพยากรของประเทศนั้น ๆ ก่อให้เกิดกิจกรรมด้านการลงทุนในต่างประเทศ

ภายใต้กระแสของการเปลี่ยนแปลงสภาวะการณ์ของรูปแบบการผลิตในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ความเชื่อมโยงของการค้าและการลงทุนของไทยจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรเป็นเรื่องสำคัญที่ควรทำความเข้าใจ คณะผู้วิจัยพยายามค้นหาข้อมูลสถิติที่น่าเชื่อถือเท่าที่พอจะสามารถอุปมาอุปไมยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมโยง

ของการค้าและการลงทุนของประเทศไทยได้ แต่ก็ไม่พบว่าความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุนที่ชัดเจนเหมือนดังเช่นช่วงหลังวิกฤตการณ์การเงินโลกในปี ค.ศ. 2008 การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้คณะผู้วิจัยตั้งข้อสมมติฐานว่า ฐานข้อมูลการค้าและการลงทุนของไทยเท่าที่มีการรายงานอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถสะท้อนรูปแบบการค้าและการลงทุนของผู้ผลิตไทยได้อย่างชัดเจนอีกต่อไป

หลักฐานการเปลี่ยนแปลงประการแรก คือ สถิติการค้าในสินค้าประเภทชิ้นส่วนและส่วนประกอบจากที่เคยมีสัดส่วนการผลิตและส่งออกจากประเทศพัฒนาแล้วค่อนข้างสูงในช่วงปีค.ศ. 1980-2000 กลับลดลงอย่างฉิวเฉียดหลังปีค.ศ. 2010 ยิ่งไปกว่านั้น การผลิตและส่งออกดังกล่าวมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างมากในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะทวีปเอเชีย (ดังรูปที่ 1.1)

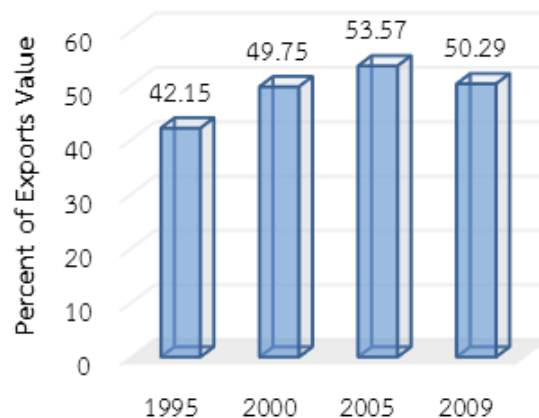
รูปที่ 1.1 สัดส่วนการค้าในสินค้าประเภทชิ้นส่วนและส่วนประกอบช่วง ค.ศ. 1980-2010 แยกตามภูมิภาค

ที่มา: UNComtrade (อ้างอิงจาก รศ. ดร.กรกรณ์ ชีวะตระกูลพงษ์ และคณะ, 2560)

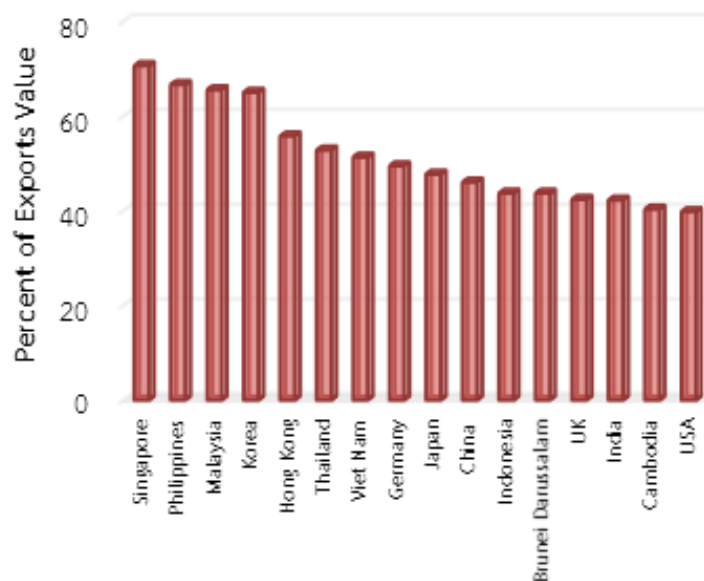
และเมื่อค้นหาข้อมูลสถิติด้านอื่น ๆ เพื่อประกอบการอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานว่า การที่สัดส่วนการค้าของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มมากขึ้นเกิดจากการมีส่วนร่วมในเครือข่ายการผลิตระหว่างประเทศมากขึ้น นั่นหมายความว่า ประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้รวมทั้งประเทศไทยถูกใช้เป็นที่ตั้งฐานการผลิตเพื่อดำเนินการผลิตสินค้าในบางขั้นตอน ซึ่งสามารถอธิบายด้วยเหตุผลสนับสนุนสองประการ ประการแรก ลักษณะการค้าของโลกที่มีการพึ่งพาสัดส่วนการวัตถุดิบนำเข้าเพิ่มสูงขึ้น (ดังรูปที่ 1.2) และประการต่อมา กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา (รวมทั้งประเทศไทย) มีสัดส่วนวัตถุดิบนำเข้าที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น (ดังรูปที่ 1.3)

รูปที่ 1.2 สัดส่วนของวัตถุดิบนำเข้าในสินค้าส่งออกของโลกในช่วงปี ค.ศ. 1995-2009

ที่มา: OECD (2015)

รูปที่ 1.3 สัดส่วนวัตถุดิบนำเข้าในสินค้าส่งออกรายประเทศปี ค.ศ. 2009

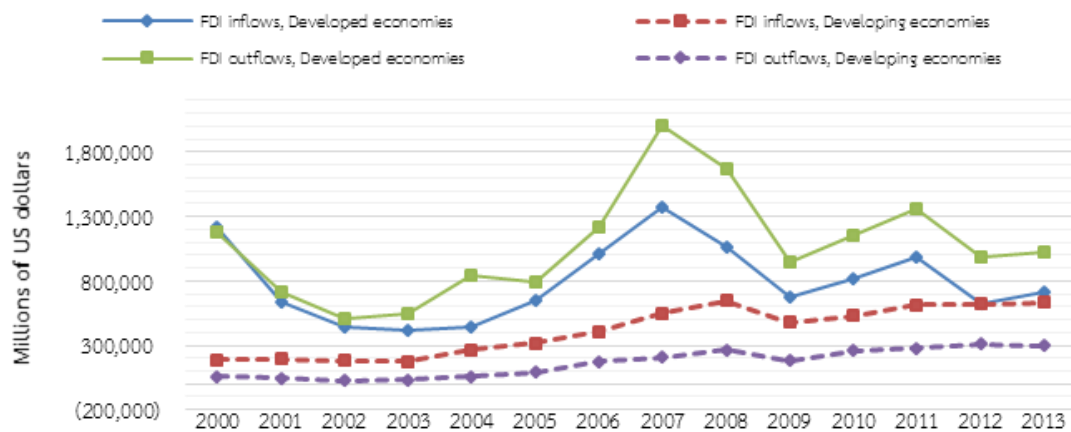

ที่มา: OECD (2015)

หลักฐานการเปลี่ยนแปลงประการที่สอง คือ การที่ประเทศในภูมิภาคเอเชียกลายเป็นผู้รับเงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศและผู้ออกไปลงทุนทางตรงระหว่างประเทศที่สำคัญที่สุด รูปแบบการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศที่เดิมเคยเป็นการที่ประเทศพัฒนาแล้วมีบทบาทในฐานะผู้ส่งออกทุน แต่ในปัจจุบันประเทศเหล่านี้กลับมีบทบาทลดลงไปอย่างมาก โดยกลายเป็นประเทศกำลังพัฒนา เช่น จีน และฮ่องกง ที่ก้าวเข้ามามีบทบาทอย่างมากในฐานะประเทศผู้ลงทุนหลัก และ ประเทศกำลังพัฒนาได้กลายเป็นประเทศผู้รับทุนที่สำคัญ

กว่าประเทศพัฒนาแล้ว โดยในภูมิภาคเอเชียกลายเป็นทั้งผู้รับเงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ และทั้งผู้
ออกไปลงทุนทางตรงระหว่างประเทศที่สำคัญในเวลาเดียวกัน (ดังรูปที่ 1.4)

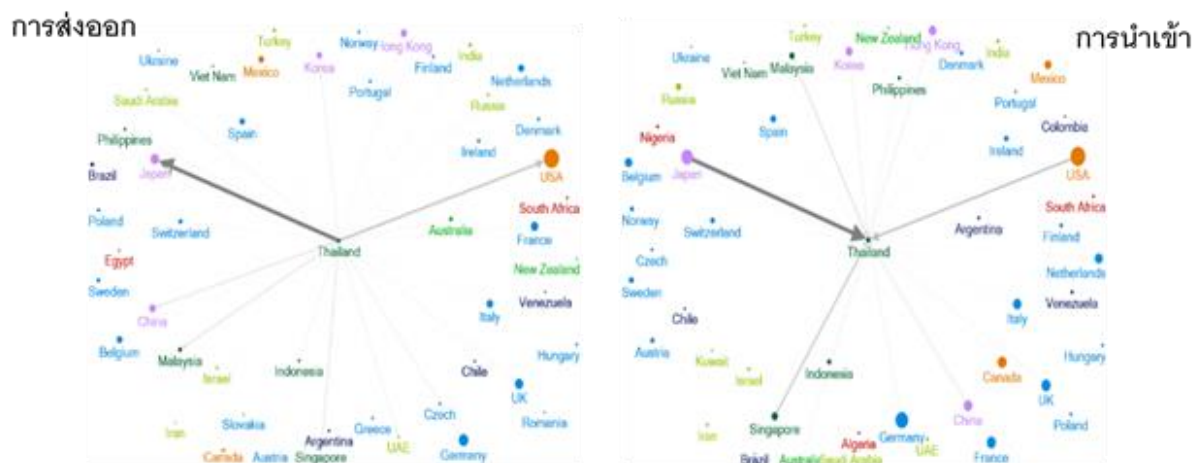
รูปที่ 1.4 เงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศเข้าและขาออก แบ่งแยกตามกลุ่มเศรษฐกิจของประเทศ

ที่มา: UNCTAD, FDI/TNC database

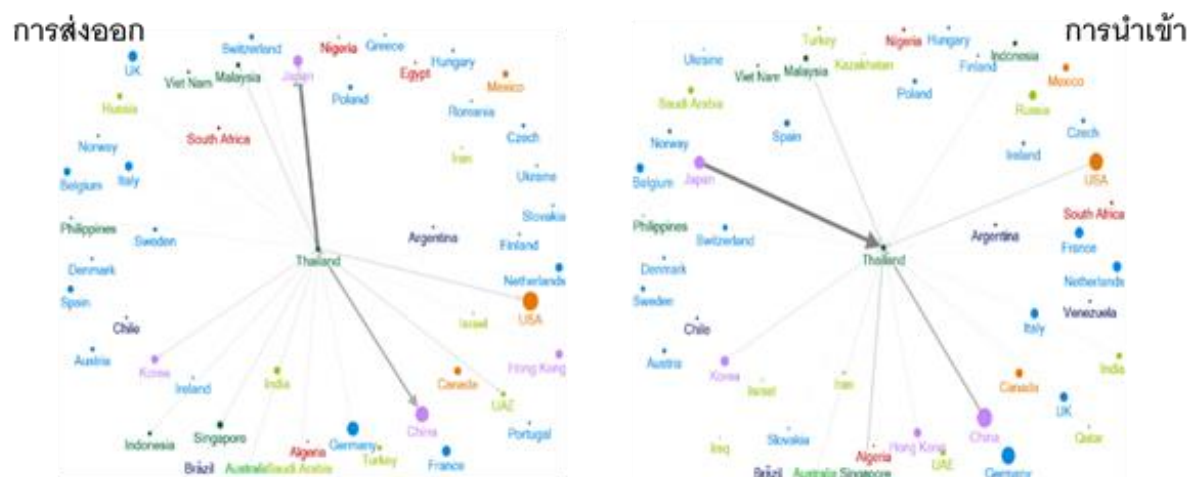
ท่ามกลางช่วงเวลาที่กระแสการเปลี่ยนแปลงด้านการค้าและการลงทุนกำลังดำเนินอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยก็เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการค้าระหว่างประเทศไปค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้ากับประเทศจีน เมื่อเปรียบเทียบสถิติเครือข่ายการค้าของไทยระหว่างปี ค.ศ. 2000 และปี ค.ศ. 2010 พบว่า คู่ค้าที่สำคัญทั้งการส่งออกและนำเข้ามีการเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศจีนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (ดังรูปที่ 1.5 และ 1.6 ตามลำดับ) เนื่องจากประเทศไทยที่มีการพึ่งพาการค้าและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศในสัดส่วนค่อนข้างสูง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าและการลงทุนของโลกย่อมกระทบต่อการเติบโตและการพัฒนาของประเทศไทยเป็นอันมาก เป็นเหตุให้ประเทศไทยต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

รูปที่ 1.5 เครือข่ายการค้าของประเทศไทยปี ค.ศ. 2000

ที่มา: รศ. ดร.กรกรณีย์ ชีวะตระกูลพงษ์ และคณะ, 2560

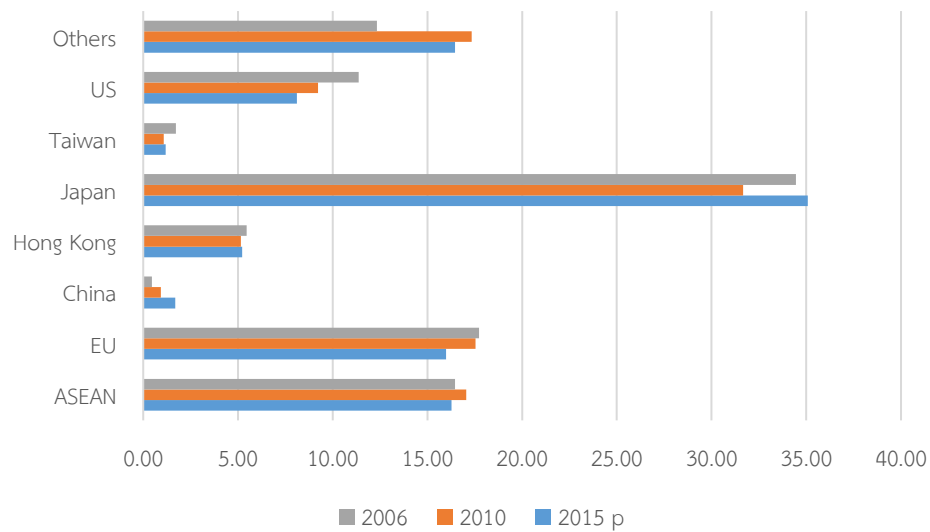
รูปที่ 1.6 เครือข่ายการค้าของประเทศไทยปี ค.ศ. 2010

ที่มา: รศ. ดร.กรกรณีย์ ชีวะตระกูลพงษ์ และคณะ, 2560

เช่นเดียวกับสถานการณ์ด้านการค้าระหว่างประเทศของไทย การลงทุนทางตรงระหว่างประเทศของไทยก็มีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน สำหรับประเทศไทย สัดส่วนการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศจากประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรปนั้นลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่สัดส่วนการลงทุนจากประเทศจีนกลับเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก (ดังรูปที่ 1.7) ในเวลาเดียวกัน กระแสการเปลี่ยนแปลงการออกไปลงทุนทางตรงระหว่างประเทศในประเทศอื่น ๆ ประเทศไทยเองก็มีการเปลี่ยนแปลง โดยประเทศไทยเริ่มออกไปลงทุนทางตรงในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มมากขึ้น และลดสัดส่วนการออกไปลงทุนในประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา (ดังรูปที่ 1.8)

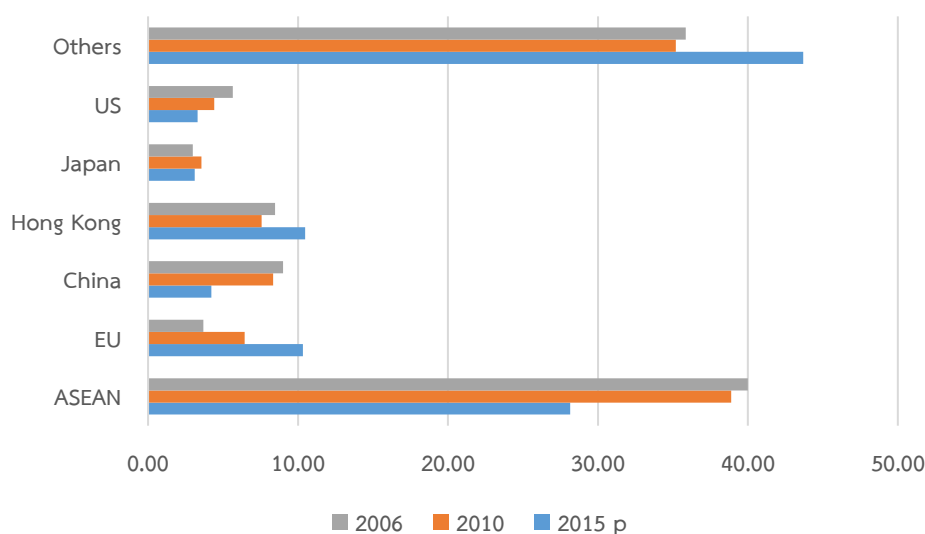
รูปที่ 1.7 สัดส่วนการลงทุนทางตรงระหว่างขาเข้าในประเทศไทย แยกตามกลุ่มประเทศคู่ค้าสำคัญ

ที่มา: คณะผู้วิจัย (ข้อมูลอ้างอิงจากธนาคารแห่งประเทศไทย)

หลักฐานของการเปลี่ยนแปลงการค้าและการลงทุนที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยนี้ แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการค้าและการลงทุนของประเทศไทยอาจมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น เฉกเช่นเดียวกับภูมิภาคอื่น ๆ ในโลก ทว่า การสำรวจสถิติข้อมูลการค้าและการลงทุนของไทยยังถูกดำเนินการแยกออกจากกัน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ถูกสำรวจเป็นคนละกลุ่ม ทำให้การผสมผสานข้อมูลทั้งสองด้านที่มีอยู่ในสารบบจึงแทบจะเป็นไม่ได้เลย หากการวิจัยด้านการค้าและการลงทุนยังไม่มีฐานข้อมูลที่มีรายละเอียดสมบูรณ์เพียงพอแล้ว การพิสูจน์และทดสอบสมมติฐานเพื่อค้นหาคำตอบด้านอื่น ๆ ที่ต่อเนื่องจากปรากฏการณ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้อย่างไร? การออกแบบนโยบายให้สัมฤทธิ์ผลในทางปฏิบัติจะเป็นไปหรือไม่ หากไม่มีข้อมูลที่สมบูรณ์เพียงพอ?

รูปที่ 1.8 สัดส่วนการออกไปลงทุนทางตรงระหว่างชาวออกของประเทศของไทย แยกตามกลุ่มประเทศคู่ค้า
สำคัญ

ที่มา: คณะผู้วิจัย (ข้อมูลอ้างอิงจากธนาคารแห่งประเทศไทย)

ความท้าทายต่าง ๆ ในการเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าและการลงทุนของโลกและของประเทศไทยที่กำลังเผชิญต่อนับจากนี้ คือ “การสร้างฐานข้อมูลเชื่อมโยงระหว่างมิติการค้าและมิติการลงทุนให้มีความสมบูรณ์” ซึ่งเป็นเรื่องปัจจุบันที่จำเป็นและมีความสำคัญที่สุด ในเชิงวิชาการ ฐานข้อมูลที่มีความสมบูรณ์จะช่วยให้เกิดการพิสูจน์สมมติฐานจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง¹ และทำให้ข้อสรุปที่ได้จากการพิสูจน์เหล่านี้จะถูกนำไปใช้เป็นรากฐานในการออกแบบนโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงสำหรับภาครัฐ

ด้วยลักษณะของข้อมูลที่เชื่อมโยงทั้งการค้าและการลงทุน ทำให้ยังไม่มีหน่วยงานใดของภาครัฐและเอกชนที่มีอำนาจและความรับผิดชอบดำเนินการจัดเก็บข้อมูลที่ครอบคลุมประเด็นดังกล่าวทั้งหมด เป็นเหตุให้เกิดปัญหาความไม่เชื่อมโยงกันของฐานข้อมูลที่แต่ละองค์กรจัดเก็บ ยกตัวอย่างเช่น กระทรวงอุตสาหกรรมจัดเก็บข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับโรงงาน ในขณะที่กระทรวงพาณิชย์จัดเก็บเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก ซึ่งบริษัทหรือตัวอย่างที่ทั้งสองหน่วยงานจัดเก็บไม่จำเป็นต้องเป็นตัวอย่างเดียวกันทำให้ขาดความเชื่อมโยงระหว่างมิติการค้าและการลงทุนของข้อมูล (หรือกับมิติด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกัน) เป็นต้น อุปสรรคด้านข้อมูลทำให้การพิสูจน์สมมติฐานเพื่อหาคำตอบในการค้นคว้าและวิจัยทำได้อย่างจำกัด ทำให้ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ผ่านมามีลักษณะค่อนข้างกว้าง และอาจจะไม่สามารถช่วยแก้ไขปัญหามากนัก²

¹ นับจากอดีต การศึกษาในเชิงทฤษฎีในประเด็นดังกล่าวมีจำนวนมากพอสมควร

² โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อการค้นคว้าและวิจัยการค้าและการลงทุนของไทยในอนาคตต้องอาศัยฐานข้อมูล ที่สำรวจจากธุรกิจที่มีทั้งกิจกรรมการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนพร้อมๆกัน

ตัวอย่างของปัญหาด้านข้อจำกัดของข้อมูลนั้นสามารถเห็นได้จากการศึกษาทั้งในการใช้ข้อมูลในระดับอุตสาหกรรมหรือข้อมูลในระดับบริษัทสามารถพบได้บ่อยครั้ง เช่น ในการศึกษาในระดับอุตสาหกรรมของณัฐวิทย์กุลบุตร และภาณุทัต สัมมะไชย (2559) และจูน เจริญเสียง และดนุพล อริยสัจจากร (2559) ซึ่งศึกษาการออกไปลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วน และอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารแปรรูปตามลำดับ ซึ่งแสดงถึงข้อจำกัดที่สำคัญในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้กลุ่มอุตสาหกรรมของไทยออกไปลงทุนในต่างประเทศนั้น คือ เรื่องข้อมูลทางสถิติเชิงลึก ทำให้การศึกษาทั้งสองกลับเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์ตัวอย่างบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมนั้น ๆ แทน

การศึกษาของ Potipiti and Kulkolkarn (2015) ที่ศึกษาโดยใช้ข้อมูลระดับบริษัท หรือโรงงานจากฐานข้อมูลของกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อพิจารณาหาปัจจัยในระดับบริษัท หรือโครงสร้างส่วนใดของบริษัทที่มีผลต่อการออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศของประเทศไทย โดยการศึกษาสามารถตอบคำถามได้เฉพาะมิติเรื่องการลงทุนทางการผลิตเท่านั้น ไม่สามารถเชื่อมโยงไปถึงมิติการส่งออกสินค้าหรือนำเข้าสินค้าเพื่อนำมาใช้ผลิตของบริษัทได้ นอกจากนั้นปัญหาอีกประการ คือ ความต่อเนื่องของตัวอย่างที่ถูกสุ่มเลือกกว่าเป็นชุดเดียวกัน เนื่องจากใช้ข้อมูลชุดอนุกรมที่ไม่ได้มาจากตัวอย่างเดิม (Pooled Data Set) ทำให้ผลการวิเคราะห์อาจขาดความเที่ยงตรงได้

คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความจำเป็นและเร่งด่วนของการมีข้อมูลที่มีการเชื่อมโยงมิติของการค้าและมิติของการลงทุนที่สมบูรณ์เพียงพอ ซึ่งจะช่วยให้สามารถตอบคำถามวิจัยเชิงลึกและสามารถให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีรายละเอียดเพียงพอที่จะนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้ เนื่องจากกระแสการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าและการลงทุนของโลกที่กำลังเร่งให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุนของไทยมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้คณะผู้วิจัยต้องการสร้างฐานข้อมูลต้นแบบ (Pilot) ที่แสดงรายละเอียดดังกล่าวให้สมบูรณ์

การริเริ่มลงมือสำรวจข้อมูลโดยไม่ใส่ใจต่อความละเอียดและรัดกุมของเครื่องมือในการเก็บข้อมูล (แบบสำรวจ) อาจส่งผลทำให้การสำรวจล้มเหลว คณะผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการสร้างเครื่องมือในการสำรวจเป็นอันดับแรก เพื่อให้ป้องกันไม่ให้ผู้ถูกสำรวจมีความสับสนต่อการตอบคำถามในแบบสำรวจ โดยคณะผู้วิจัยจะทำการปรับปรุงแบบสำรวจการค้า และแบบสำรวจการลงทุนของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยทำการสังเคราะห์และพัฒนาชุดแบบสอบถามต้นแบบที่รองรับกิจกรรมการค้าและการลงทุนที่เชื่อมโยงระหว่างกัน ซึ่งอ้างอิงจากการสำรวจในประเทศพัฒนาเป็นสำคัญ ด้วยข้อจำกัดด้านระยะเวลา งบประมาณ และขอบเขตความร่วมมือระหว่างคณะวิจัยและภาคธุรกิจ ทำให้การสำรวจในครั้งนี้ไม่อาจรองรับกิจกรรมการค้าและการลงทุนของภาคธุรกิจทั้งหมดของประเทศไทยได้ เนื่องจากการริเริ่มสำรวจข้อมูลในลักษณะดังกล่าวเป็นครั้งแรก การศึกษานี้จึงมุ่งหมายที่จะให้ผลการศึกษาเป็นต้นแบบสำหรับการดำเนินการสำรวจอย่างสม่ำเสมอภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงานใดหน่วยหนึ่งต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อสร้างแบบสอบถามต้นแบบที่ครอบคลุมและเชื่อมโยงมิติด้านการค้าและการลงทุน
- (2) เพื่อสร้างฐานข้อมูลต้นแบบ (Pilot) ที่มีรายละเอียดและมีการแสดงการเชื่อมโยงระหว่างมิติด้านการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ
- (3) เพื่อนำเสนอข้อมูลตัวอย่างจากแบบสอบถามที่สังเคราะห์ได้มานำเสนอการเชื่อมโยงระหว่างมิติด้านการค้าและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศในรูปแบบที่เข้าใจได้ง่ายขึ้น
- (4) เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของแบบสอบถามต้นแบบที่สังเคราะห์ขึ้นว่าสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ต่อเพื่อตอบโจทย์เชิงนโยบายได้

1.3 วิธีการศึกษา

ในการสร้างแบบสอบถามและสร้างฐานข้อมูลต้นแบบ โดยอาศัยการสังเคราะห์คำถามจากแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องจากหลายๆหน่วยงานประกอบกับองค์ความรู้ทางทฤษฎี ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะใช้วิธีการสองส่วนประกอบกัน คือ

1.3.1 การวิเคราะห์ช่องว่าง หรือ Gap Analysis

คณะผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์ช่องว่างเพื่อทำการเปรียบเทียบฐานข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ฐานข้อมูลของกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานเพื่อการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือสำนักงานสถิติ) และฐานข้อมูลที่เป็นและควรจะต้องมี ทั้งนี้จะแบ่งการวิเคราะห์ช่องว่างออกเป็นสองส่วนย่อยๆ ได้แก่

1.3.1.1 การวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ และฐานข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่วนทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศจะช่วยเป็นกรณีศึกษาที่ดีที่สุด (Best Practice) และเป็นตัวเปรียบเทียบให้รู้ว่าการมีข้อมูลดังกล่าวจะทำให้คณะผู้วิจัยสามารถตอบคำถามใดได้บ้าง และยิ่งช่วยบอกว่าฐานข้อมูลของไทยในปัจจุบันมีข้อมูลในประเด็นใดที่ตกหล่น หรือขาดหายไปบ้าง

1.3.1.2 การวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างแบบสอบถามของหน่วยงานภาครัฐกับแบบสอบถามต้นแบบของต่างประเทศ โดยในส่วนที่สองนี้ คณะผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบแบบสอบถามและแบบฟอร์มที่ใช้ในการสร้างฐานข้อมูลของไทยกับแบบสอบถามต้นแบบที่หน่วยงานในต่างประเทศใช้เพื่อเก็บข้อมูลการค้าและการลงทุน (เช่น แบบสอบถามของ Japan External

Trade Organization (JETRO) หรือ Ministry of Economy, Trade and Industry (METI) ของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งจะช่วยให้รู้ว่าแบบสอบถามของไทยควรเพิ่มเติมคำถามใดบ้าง

การวิเคราะห์ช่องว่างทั้งสองส่วนนี้จะช่วยให้คณะผู้วิจัยสามารถออกแบบและสังเคราะห์แบบสอบถามใหม่ที่เหมาะสม และคำนึงถึงมิติความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุน หรือประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้

1.3.2 การสุ่มเลือกตัวอย่างบริษัทโดยวิธีการสุ่มเลือกแบบชั้นภูมิ หรือ *Stratified Random Sampling*

วิธีการในการสุ่มเลือกตัวอย่างบริษัทเพื่อทำการเก็บแบบสอบถาม และสร้างฐานข้อมูลต้นแบบที่คณะผู้วิจัยเลือกใช้คือ การสุ่มเลือกแบบชั้นภูมิ โดยจะแบ่งบริษัทเป็นตัวอย่างกลุ่มย่อย ๆ ตามลักษณะหรือประเภทของธุรกิจ โดยบริษัทตัวอย่างที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันจะมีลักษณะธุรกิจที่ใกล้เคียงกัน ในขณะที่บริษัทตัวอย่างที่อยู่ต่างกลุ่มจะมีธุรกิจที่ไม่เกี่ยวข้องกัน หรือมีความแตกต่างของประเภทธุรกิจมากที่สุด

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยจะกำหนดตัวอย่างในแต่ละกลุ่มให้เป็นไปตามสัดส่วนการกระจายตัวของประชากร (Proportional Stratified Sampling) เพื่อให้โครงสร้างของตัวอย่างที่ใช้สะท้อน หรือคล้ายคลึงกับประชากรมากที่สุด ทั้งนี้ในการกำหนดสุ่มเลือกตัวอย่างในแต่ละกลุ่มนั้น คณะผู้วิจัยจะการใช้การสุ่มเลือกตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งใช้วิธีการกำหนดตัวเลขสุ่มให้ตัวอย่างแต่ละตัว เพื่อให้โอกาสที่แต่ละบริษัทตัวอย่างในกลุ่มนั้น ๆ มีโอกาสถูกเลือกเท่า ๆ กัน

โดยรายละเอียดของการแบ่งกลุ่มเบื้องต้น คณะผู้วิจัยจะได้กล่าวโดยรายละเอียดมากขึ้นในส่วนที่ 1.8

1.4 ความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุน

จากการเติบโตของการค้าทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาคถือเป็นประจักษ์พยานที่ดีของการเปิดเสรีทางการค้า และการสร้างความชำนาญในเชิงลึก (Vertical Specialization) ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างรายได้ทำให้ระดับรายได้ของประเทศต่าง ๆ มีความใกล้เคียงกันมากขึ้น (Income Convergence) (Riad et al., 2012) นอกจากนี้ ผลจากภาษีศุลกากรที่ลดต่ำลงจากการเปิดเสรีทางการค้า (ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี) ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับความเจริญด้านการคมนาคมเอื้ออำนวยให้ผู้ผลิตสินค้าสามารถเคลื่อนย้ายสินค้าซึ่งอยู่ระหว่างขั้นตอนการผลิต (Good-In-Process) ข้ามพรมแดนของประเทศไปสู่ฐานการผลิตในประเทศต่าง ๆ ที่มีความชำนาญเป็นพิเศษในขั้นตอนการผลิตหนึ่ง ๆ ได้ ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาไปไกลมากขึ้นช่วยลดต้นทุนในการควบคุมและประสานงานในการผลิต ยิ่งสร้างความสะดวกแก่ผู้ผลิตสำหรับการแยกขั้นตอนการผลิตสินค้าให้กระจายอยู่ตามฐานการผลิตแต่ละแห่งใน

ต่างประเทศ ในขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างรายได้ของประเทศต่าง ๆ กระทั่งรายได้มีความใกล้เคียงกันมากขึ้น และลดความแตกต่างของทรัพยากรโดยเปรียบเทียบระหว่างประเทศต่าง ๆ ล้วนมีส่วนในการเร่งให้เกิดการเติบโตทางการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าภายในอุตสาหกรรม (Intra-Industry Trade) และยังทำให้เกิดการประสานห่วงโซ่อุปทาน (Integrated Supply Chain) ไม่ว่าจะเป็นห่วงโซ่อุปทานระดับภูมิภาค (Regional Supply Chain) หรือแม้กระทั่งห่วงโซ่อุปทานในระดับโลก (Global Supply Chain)³ ท้ายที่สุด การผลิตแบบแยกส่วน (Fragmentation Production) จึงเกิดขึ้นควบคู่ไปกับเครือข่ายการค้าในแนวดิ่ง (vertical trading network)

ในขณะที่กระแสการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าของโลกทำให้ระดับการสร้างความชำนาญในเชิงลึกและมูลค่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น รูปแบบการค้าใหม่นี้เองกลับทำให้ข้อมูลการค้าที่มีอยู่เดิมไม่สามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงได้แม่นยำอีกต่อไป ยกตัวอย่างเช่น เมื่อผู้ผลิตกระจายขั้นตอนการผลิตออกไปสู่ฐานการผลิตในประเทศต่าง ๆ สินค้าซึ่งอยู่ระหว่างขั้นตอนการผลิตหรือสินค้าขั้นกลาง (Intermediate Product) จะถูกเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน ทุกครั้งที่เกิดการเคลื่อนย้ายในลักษณะนี้ มูลค่าสินค้าที่อยู่ระหว่างกระบวนการผลิตจะถูกบันทึกในข้อมูลการค้าระหว่างประเทศปะปนกับข้อมูลการค้าของสินค้าที่ผลิตสำเร็จ (Final Product) ยิ่งหากผู้ผลิตนำสินค้าขั้นกลางเหล่านี้มาดำเนินการผลิตในฐานการผลิตภายในประเทศและส่งออกไปด้วยแล้ว ลำพังมูลค่าการส่งออกและนำเข้าเบื้องต้น (Gross Export and Gross Import) คงไม่สามารถประเมินผลประโยชน์ทางการค้าที่ตกอยู่กับประเทศได้ ด้วยรูปแบบการผลิตที่ไร้พรมแดน สินค้าที่มีมูลค่าวัตถุดิบนำเข้า (Import Content) สูง ย่อมหมายความว่าสินค้านี้มีการเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนจำนวนหลายครั้ง ยิ่งไปกว่านั้น ข้อมูลเชิงประจักษ์ยังชี้ว่า ห่วงโซ่อุปทานในทวีปเอเชียมีการเคลื่อนย้ายสินค้าที่อยู่ระหว่างการผลิตข้ามพรมแดนระหว่างกันสูง เมื่อเปรียบเทียบกับห่วงโซ่อุปทานในทวีปอเมริกาและห่วงโซ่อุปทานในทวีปยุโรป (Riad et al., 2012) หมายความว่า มูลค่าการค้าเบื้องต้นของประเทศในทวีปเอเชียมีแนวโน้มที่จะมีมูลค่าสูงกว่าที่ควรจะเป็น (Upward Bias) จากเคลื่อนย้ายสินค้าที่อยู่ในกระบวนการผลิตไปและกลับระหว่างประเทศ

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา การแบ่งแยกกระบวนการผลิต การลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ และการค้าระหว่างประเทศมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มประเทศที่กลุ่มบริษัทข้ามชาติต่าง ๆ

³ ภายในห่วงโซ่อุปทานเหล่านี้ ประเทศต่างๆสามารถจำแนกออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ (Advanced Economies) และกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ (Emerging Market Economies, EMEs) โดยประเทศทั้งสองกลุ่มต่างมีบทบาทต่อห่วงโซ่อุปทานที่แตกต่างกัน กลุ่มประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจทำการผลิตสินค้าในอุตสาหกรรมขั้นต้น (Upstream Industry) ที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตสูง ส่งออกสินค้าเหล่านี้ไปยังกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ที่ผลิตสินค้าในอุตสาหกรรมขั้นปลาย (Downstream Industry) ที่มีระดับเทคโนโลยีการผลิตต่ำกว่า

เข้ามาลงทุน และแบ่งชั้นตอนและกระจายการผลิตออกเป็นส่วน ๆ แล้วนำกลับมาผ่านการค้าระหว่างประเทศ หรือส่งต่อไปยังประเทศที่สาม มีการเติบโตทางเศรษฐกิจของหลายๆ กลุ่มประเทศที่อยู่ในเครือข่ายการผลิตโลก (Johnson and Noguera, 2012) เช่น กรณีของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก ในการศึกษาของ Paprzycki and Ito (2010) ที่พบว่า การแบ่งแยกชั้นตอนการผลิต เครือข่ายการผลิตและการลงทุนทางตรง ระหว่างประเทศเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้รูปแบบการค้าในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเปลี่ยนไป ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่ตลาดและเทคโนโลยีการผลิตของโลกนั้นเปลี่ยนไป ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางสถาบันที่ทำให้เกิดข้อถกเถียงทางการค้าเสรีระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น และคล้ายคลึงกับ กรณีของกลุ่มประเทศยุโรปในการศึกษาของ Shimbo, Alguacil and Suarez (2013) และ Falzoni and Tajoli (2015)

อย่างไรก็ดี ในกรณีของประเทศไทย ผลจากการสร้างความชำนาญเชิงลึกและการผลิตแบบแยกส่วน ส่งผลต่อรูปแบบการผลิตของอุตสาหกรรมเป็นอย่างไรยังไม่มีผลการศึกษาที่แน่ชัด เนื่องจากยังไม่มีการศึกษาวิจัย ข้อมูลการผลิตในลักษณะดังกล่าวมาก่อน ประกอบกับยังไม่มีผลการศึกษาวิจัยรูปแบบการผลิตของอุตสาหกรรมไทย ทำให้เกิดความเคลือบแคลงต่อนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ผ่านมาว่ามีความเหมาะสมกับอุตสาหกรรมไทย หรือสถานะแวดล้อมในปัจจุบันหรือไม่

ดังนั้นในการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยจะทำการพิจารณารูปแบบการผลิตของอุตสาหกรรมไทยในแบบสอบถาม โดยเน้นไปที่การสร้างความชำนาญเชิงลึกและการผลิตแบบแยกส่วน โดยทำการจำแนกรูปแบบการผลิตของธุรกิจที่มีความเชื่อมโยงขั้นตอนการผลิตภายในประเทศและต่างประเทศจากการศึกษาในอดีต เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบแบบสอบถามเพื่อสำรวจรูปแบบการผลิตของอุตสาหกรรมไทยในลำดับถัดไป โดยเริ่มจากการพิจารณารูปแบบการผลิตเชิงอุตสาหกรรมร่วมสมัยที่เป็นเครือข่ายการผลิตซึ่งอธิบายด้วยห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) และทำให้เชื่อมโยงเข้าสู่การสร้างความชำนาญเชิงลึกและการผลิตแบบแยกส่วนในลำดับต่อมา ทั้งนี้เมื่อรวมกระบวนการข้างต้นที่กล่าวมา จะทำให้ได้ “ภาพ” คือ การจำแนกรูปแบบการผลิตเชิงอุตสาหกรรม ดังที่คณะผู้วิจัยจะกล่าวต่อไป

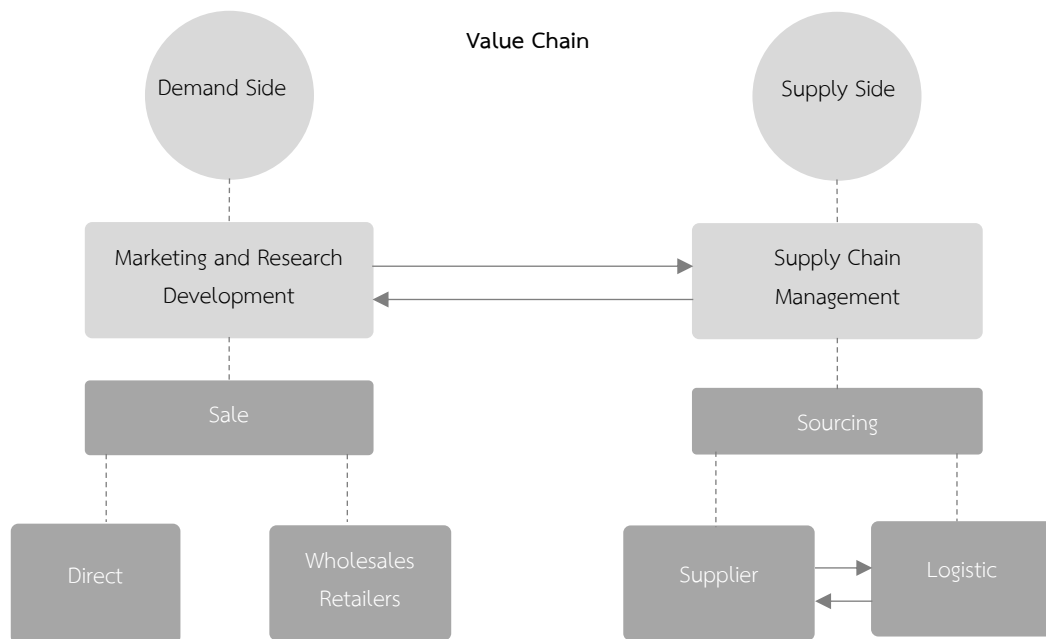
1.4.1 ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain)

ในอดีต รูปแบบการผลิตของธุรกิจจะเป็นการผลิตเชิงอุตสาหกรรมที่มีการดำเนินกระบวนการผลิตเองในทุกขั้นตอน แต่ในปัจจุบันรูปแบบดังกล่าวได้ถูกเปลี่ยนแปลงไป และถูกแทนที่ด้วยรูปแบบเครือข่ายการผลิต ซึ่งในการผลิตสินค้าหนึ่ง ๆ ผู้ผลิตจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ผลิตรายอื่นๆที่มีความชำนาญในการขั้นตอนการผลิตแตกต่างกันเพื่อให้การผลิตสินค้าชนิดนั้น ๆ มีประสิทธิภาพในด้านต้นทุนการผลิต ซึ่งส่งผลทำให้การผลิตเชิงอุตสาหกรรมในปัจจุบันไม่ได้มุ่งสร้างความชำนาญในการผลิตสินค้าประเภทใดประเภทหนึ่ง แต่กลับมุ่งเน้นสร้างความชำนาญในขั้นตอนการผลิตขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งขึ้นแทน ภาพการผลิตที่พัวพันกับขั้นตอนการผลิตจำนวนมากก่อนจะได้มาซึ่งสินค้าสำเร็จ (Finished Product) สามารถถูกอธิบายด้วย “ห่วงโซ่คุณค่า” (Value Chain) ซึ่งสะท้อนถึงกระบวนการโดยรวมทั้งหมดทุกขั้นตอนการผลิต ตั้งแต่การออกแบบสินค้า การผลิต ไปจนกระทั่งถึงขั้นตอนการขายสินค้า

แนวโน้มของการผลิตในปัจจุบัน ที่ภาคธุรกิจมุ่งสร้างความชำนาญของขั้นตอนการผลิต การผสานขั้นตอนการผลิตระหว่างกัน และแผนธุรกิจที่มีความร่วมมือระหว่างกันสูง เป็นผลลัพธ์จากความพยายามในการมุ่งแสวงหามูลค่าเพิ่ม (Added Value) กระบวนการผลิตใดเป็นการเฉพาะมากกว่าที่จะมุ่งสร้างมูลค่ารวมของกระบวนการผลิตทั้งหมด (IDE-JETRO, 2011) นอกจากนี้ ห่วงโซ่คุณค่าในปัจจุบันยังสัมพันธ์กับแผนธุรกิจทั้งในด้านห่วงโซ่อุปสงค์ (Demand Chain) และห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain)⁴ ดังรูปที่ 1.9

⁴ โดยทั่วไปภาคธุรกิจมักต้องการให้ตนเองมีความได้เปรียบเหนือคู่แข่งของตนเอง และรักษาความได้เปรียบนี้ไว้อย่างยั่งยืน ความได้เปรียบที่ว่านี้ อาจเป็นไปได้ทั้ง การสร้างธุรกิจที่ได้ผลประโยชน์สูงเหนือกว่าคู่แข่ง หรือการได้ผลประโยชน์ไม่แตกต่างจากคู่แข่งแต่ตนเองมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า หรือกระทั่งเป็นไปได้ทั้งสองทาง การสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับรายรับที่มากกว่าคู่แข่ง เป็นแนวคิดของการสร้างห่วงโซ่อุปสงค์ (Demand Chain) เกี่ยวข้องกับการแสวงหาข้อมูลวิเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลทางการตลาดด้านต่างๆ (Market Intelligence) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product Development) การสร้างตราสินค้า (Branding) และการทำการตลาดและการจำหน่าย (Marketing and Sales) กระบวนการทั้งหมดนี้ต้องอาศัยการจัดการห่วงโซ่อุปสงค์ (Demand Chain Management, DCM) เพื่อบริหารต้นทุนการทำงานตามกระบวนการเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ที่ได้คือการสร้างคุณค่าผลิตภัณฑ์ (Value Creation หรือ Demand Creation) ในสายตาของผู้บริโภคด้วยต้นทุนที่เหมาะสม ในอีกด้านหนึ่ง การรักษารายรับให้เท่ากับคู่แข่งด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่า เป็นแนวคิดของการสร้างห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดจ้างภายนอก (Sourcing) การผลิตสินค้าและบริการ (Manufacturing) และการกระจายสินค้า (Distribution) กระบวนการเหล่านี้ต้องอาศัยการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management, SCM) เพื่อบริหารต้นทุนของกระบวนการเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ผลลัพธ์ที่ได้คือการส่งมอบคุณค่า (Value Delivery หรือ Demand Fulfilment) แก่ผู้บริโภค การเลือกระหว่างการสร้างห่วงโซ่อุปสงค์ หรือห่วงโซ่อุปทาน หรือทั้งสองด้าน ขึ้นอยู่กับแผนธุรกิจขององค์กรเป็นหลัก บางองค์กรต้องการสร้างความสำเร็จเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น แต่ในปัจจุบันการรักษาความอยู่รอดทางธุรกิจบีบบังคับองค์กรต้องดำเนินการทั้งการสร้างห่วงโซ่อุปสงค์และห่วงโซ่อุปทานไปพร้อมกัน (Demand and Supply Chain Coordination) (Hilletofth and Lättilä, 2012)

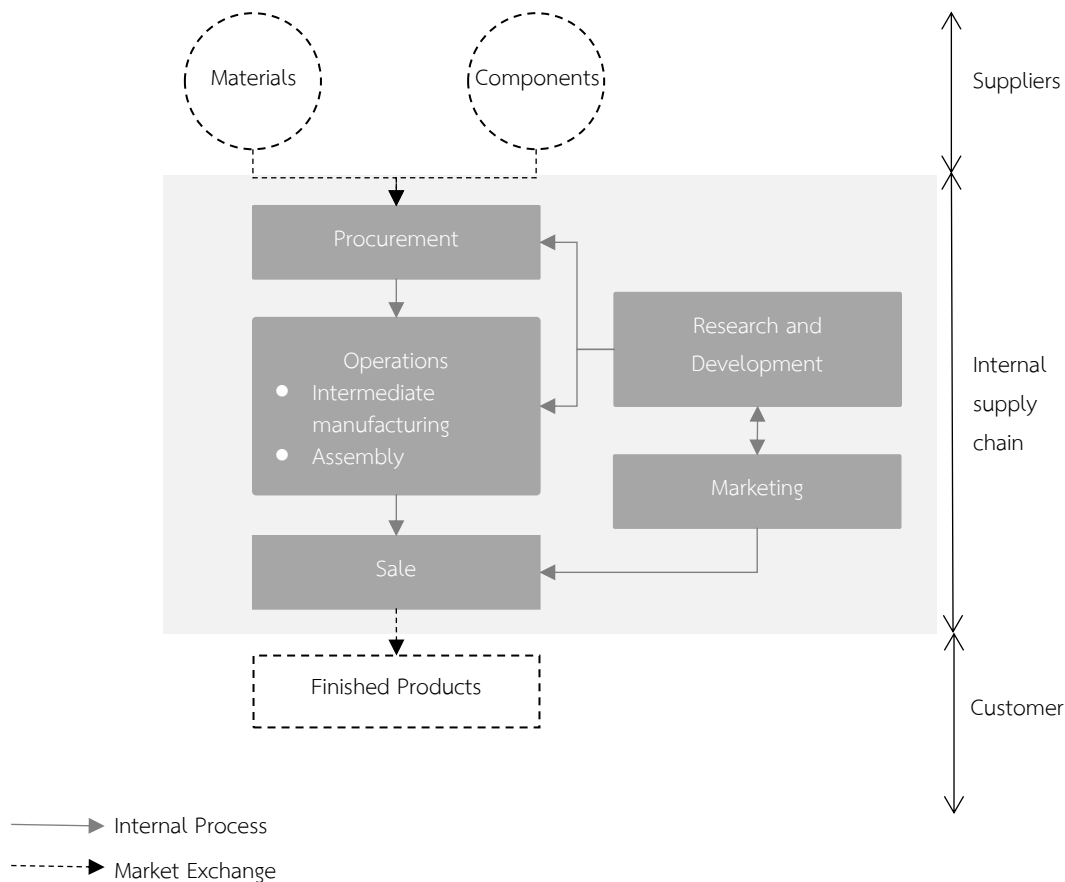
รูปที่ 1.9 แผนภาพห่วงโซ่คุณค่า

ที่มา: IDE-JETRO (2011)

ในกรณีของประเทศในทวีปเอเชียหรือเอเชียตะวันออกนั้น ลักษณะรูปแบบการผลิตที่เป็นเครือข่ายเกิดจากสาเหตุด้านอุปทานเป็นหลัก (Ando and Kimura, 2009) รูปแบบการผลิตจึงมุ่งไปในการจัดการห่วงโซ่อุปทาน โดยที่ห่วงโซ่อุปทานนี้เองไม่ได้กินความหมายแค่การแบ่งแยกหน้าที่ทางธุรกิจอีกต่อไป แต่ในบริบทปัจจุบันห่วงโซ่อุปทานนี้ครอบคลุมถึงการประสานความร่วมมือระหว่างธุรกิจที่มีความชำนาญเฉพาะทางในขั้นตอนการผลิตต่าง ๆ ความเชื่อมโยงระหว่างกันนี้เป็นการสร้างความชำนาญเชิงลึก เพื่อลดภาระด้านต้นทุนการดำเนินงาน ธุรกิจจะต้องตัดสินใจระหว่างการจ้างจากภายนอก (Outsourcing) และการผลิตด้วยทรัพยากรของตนเอง (Insourcing) การจ้างจากภายนอกนี้อาจเป็นไปได้ทั้งในรูปแบบการจ้างจากบริษัทในเครือ (Intra-Firms) หรือเป็นการจ้างจากผู้ผลิตรายอื่น (Arm's Length หรือ Inter-Firms) ดังตัวอย่างในรูปที่ 1.10

รูปที่ 1.10 ตัวอย่างการสร้างห่วงโซ่อุปทานเชิงลึก

ที่มา: IDE-JETRO (2011)

Baldwin and Lopez-Gonzalez (2015) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตที่เป็นห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) หรือเครือข่ายการผลิตนานาชาติ (International Production Network) โดยพิจารณาเรื่องการแยกกระบวนการผลิตที่มีการนำเข้าและส่งออก ทั้งนี้ ผลการศึกษาได้พยายามแบ่งรูปแบบการผลิตที่เกิดขึ้นออกเป็น 3 แบบ คือ Import to Produce (I2P) Import to Export (I2E) และ Value Added Trade (VAT) ซึ่งเป็นรูปแบบการผลิตและรูปแบบการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งนี้ การใช้ข้อมูลการค้าระหว่างประเทศแบบเดิมที่พิจารณามูลค่าการนำเข้า หรือมูลค่าการส่งออกสุดท้ายนั้นอาจจะไม่สะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นกับภาคเศรษฐกิจจริงได้ เนื่องจากมีมูลค่าเกินจริง (Overstate) ทั้งนี้หากใช้ I2E หรือ VAT จะทำให้ผลเดิมเปลี่ยนแปลงไป โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า เครือข่ายการผลิตที่เกิดขึ้นยังคงกระจุกตัวอยู่ในระดับภูมิภาคและประเทศที่มีเทคโนโลยีสูงยังคงเป็นหัวของการผลิต ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ เป็นเพียงผู้ผลิตสนับสนุนเท่านั้น นอกจากนี้ เมื่อแยกมูลค่าเพิ่มจากปัจจัยการผลิตชั้นกลางออกมาพบว่าการพึ่งพาปัจจัยการผลิตชั้นกลางนั้นเกิดขึ้นภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ ผิดจากความคิดเดิมที่มีการนำเข้าปัจจัยการผลิตชั้นกลางจากต่างประเทศ

1.4.2 การสร้างความชำนาญเชิงลึกและการผลิตแบบแยกส่วน

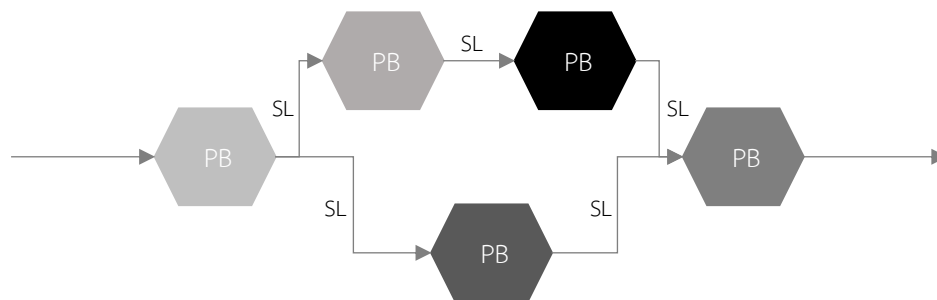
ดังที่ได้เกริ่นไว้ข้างต้น การผลิตของธุรกิจในอดีตเป็นการผลิตทั้งห่วงโซ่อุปทานซึ่งอยู่เฉพาะภายในประเทศเท่านั้น แต่เนื่องจากขั้นตอนต่าง ๆ ในการผลิตนั้นอาจมีสัดส่วนการใช้ทรัพยากรที่แตกต่างกัน บางขั้นตอนอาจเน้นการใช้ทุน บางขั้นตอนอาจจะเน้นการใช้แรงงาน ความแตกต่างดังกล่าวส่งผลทำให้เกิดการผลิตแบบแยกส่วน โดยกระบวนการผลิตทั้งกระบวนการถูกแยกส่วนออกเป็นขั้นตอนการผลิต (Production Blocks) และธุรกิจทำการบริหารจัดการกระบวนการผลิตต่าง ๆ ผ่านการเชื่อมโยงบริการ (Service Links) ดังรูปที่ 1.11 ทั้งนี้ การจะแบ่งแยกการผลิตออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ และกระจายขั้นตอนการผลิตออกไปยังฐานการผลิตในพื้นที่ต่างแห่งนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านต้นทุน 2 ส่วน ได้แก่ ต้นทุนส่วนแรกจะพิจารณาจากการแยกส่วนการผลิตจะต้องสามารถลดต้นทุนการผลิตโดยรวมลงได้ อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขดังกล่าวขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีการผลิตเป็นสำคัญ หากเทคโนโลยีการผลิตไม่เอื้อต่อการแยกขั้นตอนการผลิตส่วนใดส่วนหนึ่งออกมา การผลิตแบบแยกส่วนก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ต้นทุนส่วนที่สอง คือ ต้นทุนการเชื่อมโยงบริการจะต้องต่ำเพียงพอที่จะจูงใจผู้ผลิต ผู้ผลิตจะต้องเผชิญกับต้นทุนการเชื่อมโยงบริการจากการกระจายขั้นตอนการผลิตไปยังจุดต่าง ๆ ต้นทุนที่เกิดขึ้นนี้แล้มากับการแสวงหาความได้เปรียบจากฐานการผลิตแต่ละแห่ง (ยกตัวอย่างเช่น ต้นทุนแรงงาน การเข้าถึงทรัพยากร เป็นต้น) เพราะฉะนั้น ต้นทุนการเชื่อมโยงบริการจำเป็นต้องต่ำกว่าประโยชน์ที่จะได้รับจากความได้เปรียบจากพื้นที่ต่างๆโดยเปรียบเทียบจึงจะเกิดแรงจูงใจแก่ผู้ผลิต ดังนั้น ผลการจากการลดการกีดกันทางการค้า การลดลงของต้นทุนการคมนาคม และเทคโนโลยีการสื่อสารที่ก้าวหน้าทำให้ต้นทุนการร่วมมือทางธุรกิจลดต่ำลงล้วนมีส่วนสนับสนุนการผลิตแบบแยกส่วนทั้งสิ้น (Kimura and Obashi, 2016)

รูปที่ 1.11 การแยกส่วนของห่วงโซ่อุปทาน

Before Fragmentation

After Fragmentation

PB: Production Blocks

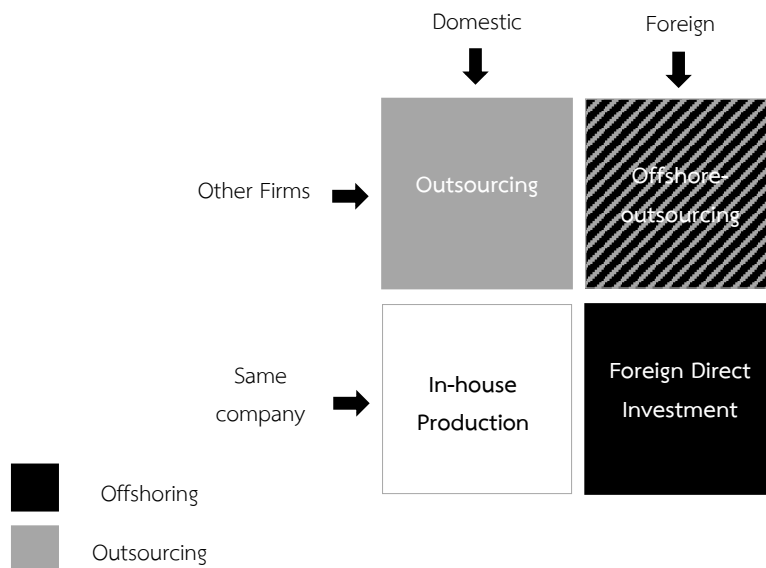
SL: Service Links

ที่มา: Kimura and Obashi (2016)

เนื่องการสร้างความชำนาญเชิงลึกที่กล่าวในประเด็นข้างต้นซึ่งธุรกิจต้องตัดสินใจเลือกว่าขั้นตอนการผลิตจะต้องจัดจ้างจากภายนอก และเลือกว่าขั้นตอนการผลิตจะใช้ทรัพยากรภายในองค์กรเป็นผู้ผลิต การตัดสินใจดังกล่าวมีทั้งข้อดีข้อเสียกับการผลิตแบบแยกส่วน ทำให้ผู้ผลิตแยกขั้นตอนการผลิตภายในองค์กรของตน และหันไปอาศัยการจัดจ้างการผลิตในขั้นตอนดังกล่าวจากภายนอกองค์กรแทน นอกจากนี้ การจัดจ้างจากภายนอกนั้นเป็นไปได้ทั้งในมิติของความเป็นเจ้าของ เช่น การจัดจ้างจากบริษัทในเครือ หรือบริษัทนอกเครือ เป็นต้น และมิติพื้นที่ เช่น การจัดจ้างภายในประเทศ หรือเป็นการจัดจ้างในต่างประเทศ (IDE-JETRO, 2011) ความเป็นไปได้ต่างเหล่านี้สามารถสรุปได้ด้วยรูปที่ 1.12

การแยกส่วนการผลิตเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตสามารถเลือกตัดสินใจที่จะทำการผลิตด้วยตนเองหรือเลือกที่จะจัดจ้างจากบริษัทอื่นๆ ทั้งที่เป็นการจัดจ้างจากบริษัทภายในประเทศหรือจัดจ้างจากบริษัทที่ทำการผลิตในต่างประเทศ (Offshore-Outsourcing) และในทำนองเดียวกัน ผู้ผลิตสามารถเลือกที่จะทำการผลิตเองโดยเป็นการผลิตภายในประเทศ (In-House Production) หรือเป็นการย้ายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศ (Foreign Direct Investment) ก็ได้เช่นกัน

รูปที่ 1.12 การจัดซื้อภายในประเทศและการย้ายฐานการผลิตไปในต่างประเทศ

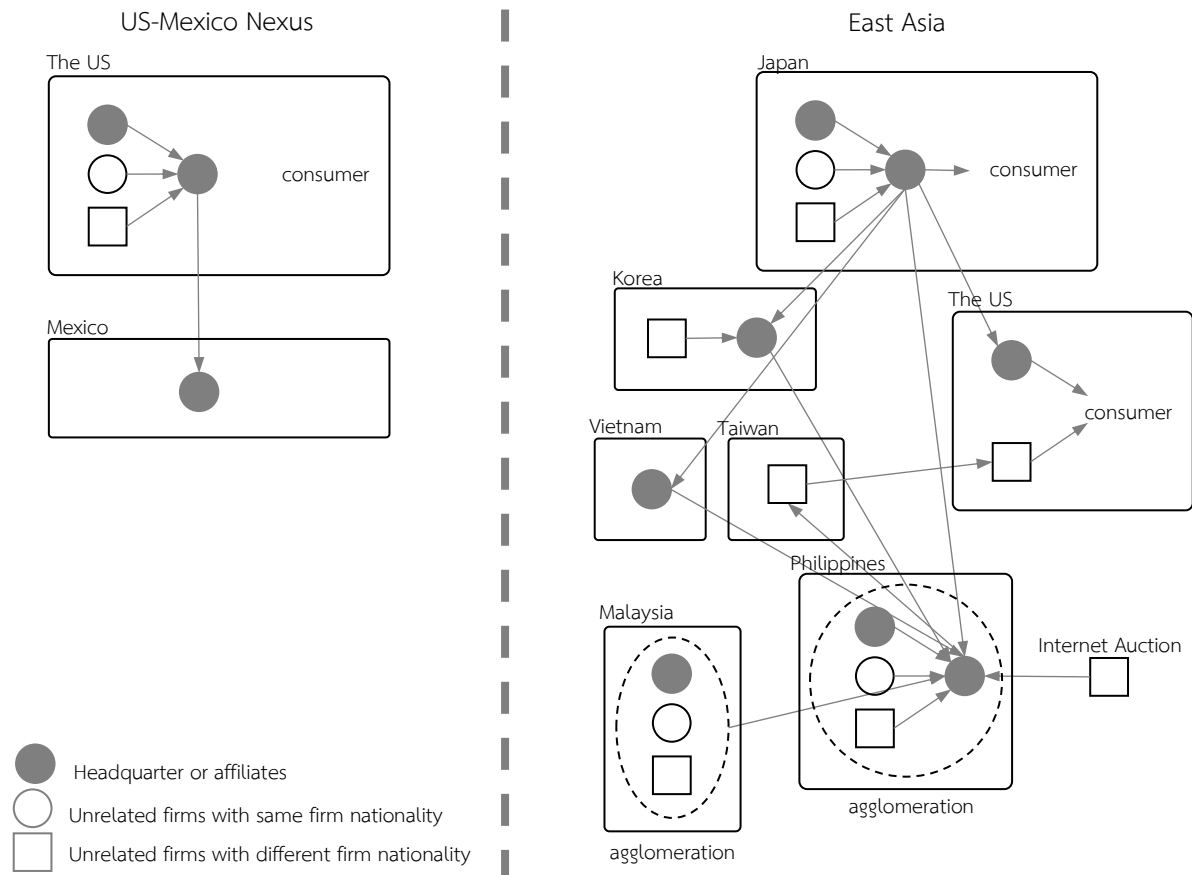

ที่มา: IDE-JETRO (2011)

เนื่องจากลักษณะที่ผสมผสานกันระหว่างการสร้างความชำนาญเชิงลึกและการผลิตแบบแยกส่วนดังที่เกิดขึ้นในเครือข่ายการผลิตในทวีปเอเชียตะวันออก ทำให้เกิดเครือข่ายการผลิตและการกระจายสินค้า (Production and Distribution Networks) ที่ความสลับซับซ้อนมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับเครือข่ายการผลิตแบบเดิม เช่น เครือข่ายการผลิตที่เกิดขึ้นในทวีปอเมริกา อย่างไรก็ตาม รูปแบบที่สลับซับซ้อนนี้สามารถจำแนกประเภทได้โดยสังเขปโดยอาศัยการแยกมิติด้านภูมิศาสตร์และมิติด้านองค์กรตามแนวคิด “การแบ่งแยกการผลิตสองมิติ” (Two-Dimensional Fragmentation) ของ Ando and Kimura (2009) ซึ่งสามารถเขียนสรุปเป็นรูปภาพ ได้ดังรูปที่ 1.13

พื้นฐานแนวคิดดังกล่าวมีความเชื่อมโยงผ่านสองมิติ คือ มิติด้านองค์กร เนื่องจากธุรกิจสามารถทำการผลิตแบบแยกส่วนและจัดซื้อจากองค์กรที่ตนเองเป็นเจ้าของ (Intra-Firms) หรือจากองค์กรอื่น ๆ ที่ไม่มีความเป็นเจ้าของชัดเจน (Inter-Firms) และในมิติที่สอง คือ มิติด้านภูมิศาสตร์ เนื่องจากธุรกิจสามารถแยกขั้นตอนการผลิตหรืออาศัยจัดซื้อภายในประเทศ (Domestic) หรือทำการลงทุนหรือจัดซื้อจากต่างประเทศ (Foreign) (Ando and Kimura, 2009) ดังที่แสดงในรูปที่ 1.14 โดยแกนตั้งของรูปดังกล่าวแสดงถึงมิติด้านองค์กร ในขณะที่แกนนอนแสดงถึงมิติทางภูมิศาสตร์

รูปที่ 1.13 เครือข่ายการผลิตอเมริกาเม็กซิโกและเครือข่ายการผลิตทวีปเอเชียตะวันออก

ที่มา: Ando and Kimura (2009)

ทั้งนี้บริเวณพื้นที่ทั้งหมดของกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจต่าง ๆ ในห่วงโซ่อุปทาน เส้นประที่ตัดแกนทั้งสองทำหน้าที่จำแนกความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจต่าง ๆ ในห่วงโซ่อุปทานออกเป็นประเภทต่าง ๆ โดยเส้นประที่ตัดแกนตั้งแบ่งแยกความเป็นเจ้าของธุรกิจในห่วงโซ่อุปทาน ดังนั้นพื้นที่ใต้เส้นประสามารถบอกว่าเป็นกลุ่มธุรกิจในเครือ (Intra-Firms) ในขณะที่พื้นที่เหนือเส้นประขึ้นไปจะเป็นกลุ่มธุรกิจที่ไม่มีความเป็นเจ้าของชัดเจน (Arm's Length หรือ Inter-Firms) ในทำนองเดียวกัน เส้นประที่ตัดแกนนอนทำหน้าที่แบ่งแยกธุรกิจที่ตั้งอยู่ภายในประเทศและธุรกิจที่อยู่ต่างประเทศ ซึ่งพื้นที่ทางฝั่งซ้ายของเส้นประจะเป็นกลุ่มธุรกิจภายในประเทศ ในขณะที่พื้นที่ฝั่งขวาของเส้นประจะเป็นกลุ่มธุรกิจที่อยู่นอกประเทศ

ดังนั้นเมื่อพิจารณามิติด้านองค์กรและมิติด้านภูมิศาสตร์ร่วมกันจะทำให้เกิดรูปแบบเครือข่ายการผลิตและการกระจายสินค้าได้ทั้งสิ้น 4 รูปแบบ ได้แก่

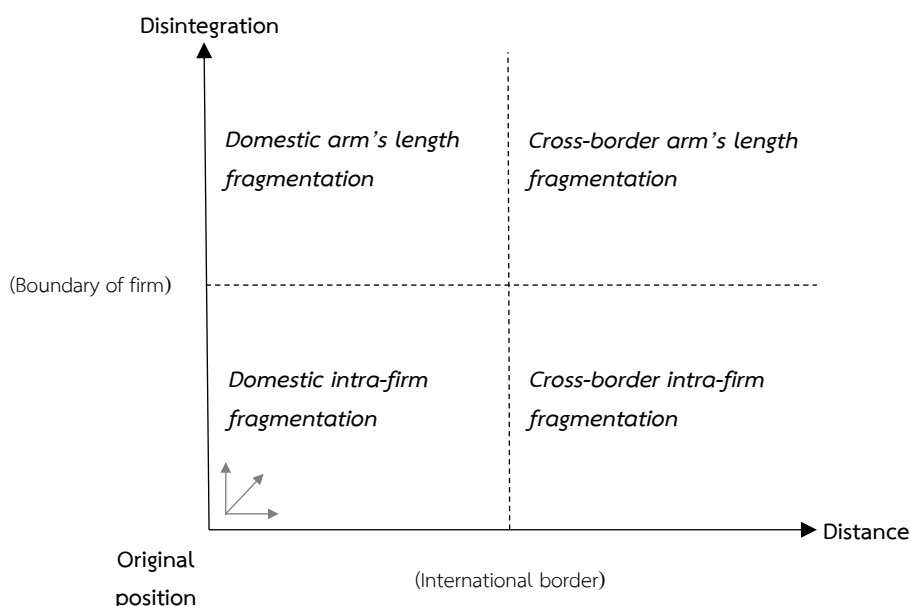
รูปแบบที่หนึ่ง เป็นการแยกส่วนการผลิตภายในประเทศและอาศัยการผลิตจากธุรกิจในประเทศ (Domestic Intra-Firm Fragmentation) โดยกระบวนการผลิตจะอยู่ภายใต้การควบคุมขององค์กรภายในประเทศ (In-House Production) ทั้งหมด

รูปแบบที่สอง เป็นการแยกส่วนการผลิตไปยังฐานการผลิตในต่างประเทศประเทศและอาศัยการผลิตจากธุรกิจในประเทศ (Foreign Intra-Firm Fragmentation) ซึ่งรูปแบบนี้องค์กรจำเป็นต้องอาศัยการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ (FDI) เพื่อสร้างฐานการผลิตของตนเองขึ้นมา

รูปแบบที่สาม เป็นการแยกส่วนการผลิตภายในประเทศและอาศัยการผลิตจากธุรกิจนอกประเทศ (Domestic Arm's Length Fragmentation) โดยรูปแบบการผลิตนี้จำเป็นต้องอาศัยการจัดจ้าง (Outsourcing) จากธุรกิจภายในประเทศ

รูปแบบที่สี่ เป็นการแยกส่วนการผลิตไปยังฐานการผลิตในต่างประเทศและอาศัยการผลิตจากธุรกิจนอกประเทศ (Foreign Arm's Length Fragmentation) โดยรูปแบบการผลิตนี้เป็นการอาศัยการจัดซื้อจากต่างประเทศ (Offshore-Outsourcing)

รูปที่ 1.14 การผลิตแบบแยกส่วนในสองมิติ

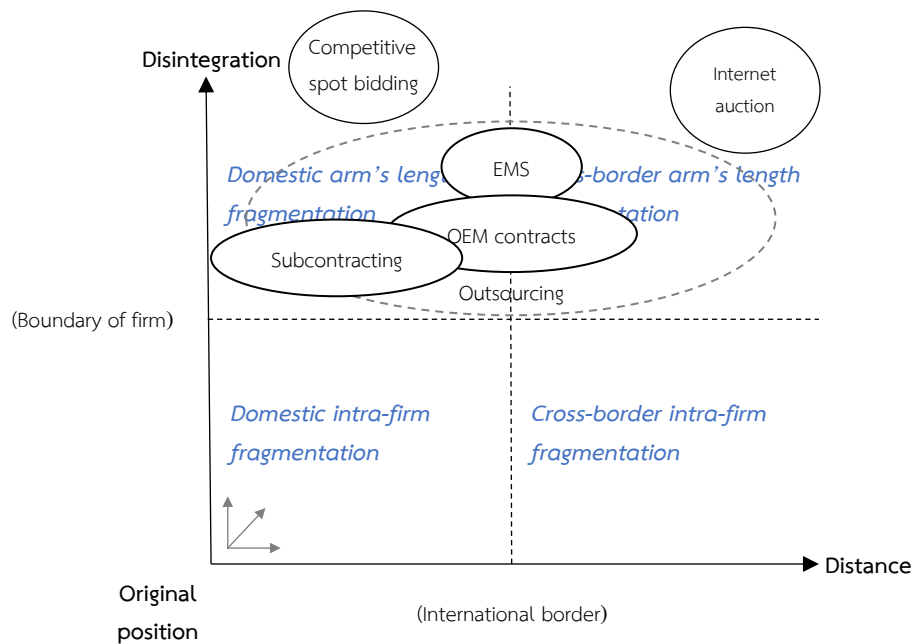

ที่มา: Ando and Kimura (2009)

ทั้งนี้ด้วยหลักเกณฑ์ดังกล่าว อาจไม่สามารถจัดหมวดหมู่เครือข่ายการผลิตหนึ่งๆให้อยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพียงรูปแบบเดียว ภายในเครือข่ายการผลิตเดียวกันอาจประกอบด้วยรูปแบบมากกว่าหนึ่งรูปแบบ

ก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น ธุรกิจหนึ่งอาจเลือกที่เก็บขั้นตอนการผลิตไว้ภายในองค์กร ในขณะที่ขั้นตอนการผลิตบางส่วนอาจถูกย้ายไปผลิตในต่างประเทศ หรือกระทั่งเป็นการจัดจ้างผู้ผลิตรายอื่นทั้งในและ/หรือต่างประเทศ เป็นผู้ทำการผลิต ขึ้นแผนอยู่กับแผนธุรกิจที่ผู้ผลิตกำหนด (ดังรูปที่ 1.15)

รูปที่ 1.15 การผลิตแบบแยกส่วนในสองมิติและแผนธุรกิจ

ที่มา: Kimura and Obashi (2016)

หมายเหตุ: Competitive Spot Bidding หมายถึง การประมูลแข่งขันราคาเป็นรายครั้ง Subcontracting หมายถึง สัญญารับช่วง EMS (Electronic Manufacturing Services) การผลิตและร่วมออกแบบตามใบสั่งซื้อของลูกค้า OEM (Original Equipment Manufacturing) หมายถึง การผลิตภายใต้เครื่องหมายการค้าของลูกค้า และ Internet Auction หมายถึง การเข้าเสนอราคาในลักษณะประมูลราคาแข่งขันผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

1.4.3 ภาพกว้างของแบบสำรวจ

ในการออกแบบนโยบายเพื่อช่วยเหลือหรือส่งเสริมภาคธุรกิจในประเทศให้พร้อมกับรูปแบบของการค้าโลกที่เปลี่ยนไป ความสามารถในการระบุถึงรูปแบบของห่วงโซ่มูลค่าของภาคธุรกิจในประเทศว่าได้ใช้ประโยชน์จากการลักษณะการผลิตแบบแยกส่วน (Production Fragmentation) หรือเครือข่ายการค้าในแนวดิ่ง (Vertical Trading Network) หรือในบางภาคธุรกิจอาจมีการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายการค้าในแนวนอน (Horizontal Trading Network) มีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นการเข้าใจและเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องถึงรูปแบบความเชื่อมโยงของโครงข่ายการผลิตของธุรกิจภายในประเทศ เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการวางนโยบายเพื่อส่งเสริมภาคธุรกิจในแต่ละภาคธุรกิจ

ดังนั้นเพื่อสังเคราะห์และแสดงความเชื่อมโยงของการผลิตในภาคธุรกิจ คณะผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกข้อคำถามจากแบบสอบถามจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างที่อยู่ทั้งในและต่างประเทศ เช่น แบบสอบถามของ JETRO Survey of Japanese-Affiliated Firms in Asia and Oceania ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่มิติด้านภาพรวมของการลงทุน การปรับตัวของภาคธุรกิจเมื่อเผชิญกับวิกฤติ และอุปสรรคทางการลงทุนในประเทศผู้รับทุน และแบบสอบถามของ Ministry of Economy, Trade and Industry (METI) Survey of Trends in Business Activities of Foreign Affiliates ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่ภาพการเชื่อมโยงธุรกิจเข้าด้วยกัน และประกอบกับแบบสอบถามภายในประเทศ เช่น แบบสอบถามของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) ที่มีจุดเด่นอยู่ที่การสอบถามเรื่องการวิจัยและพัฒนา (R&D) ในภาคธุรกิจ และแบบสอบถาม รง. 9 ของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่การสอบถามมูลค่าของสินค้า และแรงงานในการผลิต นอกจากนั้นคณะผู้วิจัยจะเพิ่มเติมข้อคำถามที่ค้นพบจากการวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศกับฐานข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้นภาพรวมของแบบสอบถามที่สรุปประเด็นที่น่าสนใจจากแบบสอบถามเบื้องต้น ซึ่งคณะผู้วิจัยสรุปอยู่ในรูปที่ 1.16 จะแสดงให้เห็นว่า หากพิจารณาเพียง แบบสอบถามของ JETRO เพียงอย่างเดียวนั้นไม่สามารถสะท้อนภาพของการเชื่อมโยงการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคธุรกิจ หรือการถ่ายทอดเทคโนโลยีรวมถึงมิติด้านวิจัยและพัฒนาได้ แต่เมื่อขยายรวมมิติอื่นๆจะพบว่ามีแบบสอบถามของหน่วยงานอื่นที่เก็บข้อมูลในระดับบริษัทเช่นเดียวกัน แต่จะเป็นการมองมิติเฉพาะเท่านั้น ซึ่งหากทำการรวมมิติเด่นของแต่ละแบบสอบถามเบื้องต้นมาเชื่อมโยงกันจะสามารถช่วยให้ผู้ออกแบบนโยบายได้เห็นภาพการค้าและการลงทุนที่ครบด้านและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

รูปที่ 1.16 ประเด็นที่สนใจและข้อมูลจากแบบสอบถามที่พบในปัจจุบัน

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ดังนั้นเพื่อ “ตอบโจทย์” การเชื่อมโยงระหว่างการค้าเงินกิจกรรมการค้าระหว่างประเทศของภาคธุรกิจ ภาพรวมอุตสาหกรรม และการส่งเสริมการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศทั้งขาเข้าและขาออกของอุตสาหกรรมไทย คณะผู้วิจัยจะดำเนินการสังเคราะห์กลุ่มคำถามเพิ่มเติมเพื่อให้แบบสอบถามข้อมูลการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศให้ครอบคลุมและสามารถตอบโจทย์งานวิจัยได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

1.4.3.1 การเชื่อมต่อภาคธุรกิจภายในประเทศกับบทบาทในการค้าโลก

สำหรับการเชื่อมต่อระหว่างภาคธุรกิจภายในประเทศกับการค้าโลกนั้น รูปที่ 1.17 แสดงให้เห็นถึงหัวข้อที่ JETRO และ METI จัดเก็บนั้นแม้ว่าจะมีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน แต่เมื่อนำมารวมกันสามารถครอบคลุมหัวข้อที่สามารถนำมาเชื่อมต่อกันได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในการสังเคราะห์แบบสอบถามจากของทั้งสองสถาบันนั้นจะสามารถแสดงถึงการการเชื่อมต่อระหว่างภาคธุรกิจภายในประเทศกับการค้าโลกได้

รูปที่ 1.17 การเชื่อมโยงระหว่างแบบสอบถาม JETRO และ METI เพื่อดูความเชื่อมโยงในการผลิต

1. ประเทศของผู้ผลิต 2. ชื่อบริษัท, ชื่อบริษัทแม่ 3. ประเภทของอุตสาหกรรม (อาหารและอาหารแปรรูป, สิ่งทอ)		
4. ประเภทของสินค้าที่บริษัทส่งออกและนำเข้า (สินค้าขั้นกลาง,สินค้าขั้นสุดท้าย) 5. ประเทศของบริษัทคู่ค้า 6. ประเภทอุตสาหกรรมของบริษัทคู่ค้า	METI Survey	
7. จำนวนปีที่ดำเนินการ 8. ทุนจดทะเบียน 9. สัดส่วนการลงทุนจากต่างประเทศ	JETRO Survey	

ที่มา: คณะผู้วิจัย

1.4.3.2 การสอบถามถึงลักษณะของสินค้านำเข้าและส่งออก และรายละเอียดของบริษัทคู่ค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ

การสอบถามถึงลักษณะของสินค้าส่งออกของภาคธุรกิจนั้นๆ ว่ามีลักษณะเป็นสินค้าขั้นกลาง หรือสินค้าขั้นสุดท้าย สัดส่วนของการนำเข้าสินค้าขั้นกลางหรือการส่งออกสินค้าขั้นกลาง สามารถบ่งบอกได้ถึงอัตราการพึ่งพิงการนำเข้าหรือการส่งออกในรายอุตสาหกรรมนั้นๆ ว่าอยู่ในระดับที่สูงมากเพียงใด

การเพิ่มเติมรายละเอียดของบริษัทคู่ค้า เช่น กลุ่มประเทศหรือลักษณะธุรกิจของบริษัทคู่ค้า จะช่วยให้เห็นรูปแบบของความเชื่อมโยงระหว่างภาคธุรกิจในประเทศกับต่างประเทศ ที่ส่งผลต่อรูปแบบของเครือข่ายการค้าในปัจจุบันและอนาคตได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในจัดเตรียมนโยบายส่งเสริมภาคธุรกิจรวมถึงภาคอุตสาหกรรมได้อย่างตรงความต้องการ

1.4.3.3 ลักษณะของการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม (ทั้งขาเข้าและขาออก)

ในอดีต ประเทศไทยสามารถดึงดูดเงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศไทยเข้ามาได้เป็นปริมาณมาก อาจเนื่องจากแรงงานไทยนั้นมีฝีมือ ค่าจ้างแรงงานที่ค่อนข้างต่ำ หรือความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งมีการศึกษาจำนวนมากได้ศึกษาปัจจัยเหล่านี้ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันปริมาณเงินทุนทางตรงระหว่างประเทศขาเข้าที่เข้ามายังประเทศไทยยังคงมีอย่างต่อเนื่องและอยู่ในระดับที่สูงอยู่ แต่การเปลี่ยนแปลงทิศทางการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น ซึ่งเปลี่ยนจากการลงทุนทางตรงระหว่างของประเทศพัฒนาแล้วไปยังประเทศกำลังพัฒนา เป็นการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนาแล้วด้วยกันเอง การเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่อาจมีผลกับการปรับตัวประเทศไทยก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน

ลักษณะของการออกไปลงทุนในต่างประเทศของแต่ละภาคธุรกิจนั้นมีความแตกต่างกันไป บางธุรกิจต้องการออกไปลงทุนเพื่ออาศัยผลประโยชน์จากประเทศผู้รับทุน เช่น การเสาะหาแรงงานราคาถูก ปริมาณแรงงาน ทรัพยากรธรรมชาติ หรือการออกไปลงทุนในประเทศพัฒนาเพื่อรับประโยชน์จากความทันสมัยในเทคโนโลยี และประสิทธิภาพของแรงงาน หรือในบางภาคธุรกิจความต้องการในการออกไปลงทุนอาจจะรวมไปถึงความต้องการในการสร้างแบรนด์ของตนเองหรือมีการสวมแบรนด์ของผู้ผลิตอื่นในท้องตลาดเพื่อประโยชน์ในการจัดจำหน่ายสินค้า หรือสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ภายในประเทศของผู้รับทุน ดังนั้นการรับรู้ถึงรูปแบบการลงทุนของภาคธุรกิจแต่ละภาคธุรกิจจะสามารถทำให้การออกแบบนโยบายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4.3.4 การพัฒนาการวิจัยและพัฒนา (Research and Development, R&D)

การพัฒนา R&D เป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับการผลิตในประเทศให้ไปสู่การผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มและใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายด้านการลงทุนในวิจัยและพัฒนาแล้ว คณะผู้วิจัยยังมีความต้องการทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและพัฒนาที่ภาคธุรกิจสนใจ เช่น การทำวิจัยและพัฒนาเพื่อลดต้นทุน หรือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต หรือเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ขององค์กร ทั้งนี้สามารถแยกข้อมูลดังกล่าวได้จะทำให้ภาครัฐสามารถสนับสนุนการทำ R&D ให้กับภาคธุรกิจได้อย่างตรงความต้องการ

รูปที่ 1.18 การเชื่อมโยงระหว่างแบบสอบถาม METI และ สวทช. เพื่อดูความครอบคลุมในประเด็น R&D

ค่าใช้จ่ายในโครงการวิจัยและพัฒนา • In house • outsource • offshore-outsource	METI Survey
การทำวิจัยและพัฒนาตามจุดประสงค์ • ปรับปรุงกระบวนการทำงานเดิม • พัฒนากระบวนการทำงานใหม่ • ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ • พัฒนาผลิตภัณฑ์ • อื่นๆ	STI Survey

ที่มา: คณะผู้วิจัย

1.4.4.5 การถ่ายทอดเทคโนโลยี

การถ่ายทอดเทคโนโลยีในปัจจุบันสามารถเกิดขึ้นได้หลายทาง เช่น (1) การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศผู้เข้ามาลงทุน ซึ่งรูปแบบนี้นอกจากภาครัฐจะต้องสร้างกฎระเบียบที่เข้มแข็งกับประเทศผู้เข้ามาลงทุน เพื่อสนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี ภาคธุรกิจเองยังต้องมีการสะสมทุนมนุษย์ในระดับที่เพียงพอเพื่อรองรับเทคโนโลยีดังกล่าว เช่น การมีหน่วยงานวิจัยหรือมีบุคลากรที่พร้อมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีนั้นร่วมอยู่ในภาคธุรกิจด้วย และ (2) การเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ผ่านการออกไปลงทุนในประเทศพัฒนา

ดังนั้นตามการถ่ายทอดเทคโนโลยี 2 รูปแบบที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยจึงแบ่งแบบสอบถามเป็นสองส่วน ส่วนแรกเป็นคำถามเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยตรง ผ่านหน่วยงานวิจัยและพัฒนาของประเทศผู้เข้ามาลงทุน โดยแยกการถ่ายทอดเทคโนโลยีออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) การถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านด้านเทคนิค และกระบวนการผลิต และ (2) การถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านด้านการบริหารและการจัดการ และส่วนที่สองคือคำถามเกี่ยวกับความพร้อมในการรับเทคโนโลยี โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับ การจ้างพนักงานที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี

จากรอบแนวความคิดข้างต้น ประกอบกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ คณะผู้วิจัยจะทำการสังเคราะห์แบบสอบถามเพื่อใช้เก็บข้อมูลที่มีมิติที่ครบถ้วน และมีความสอดคล้องเป็นเนื้อเดียวกัน

1.5 ประโยชน์จากการสำรวจรูปแบบการผลิตต่อการศึกษารูปแบบการค้าและการลงทุนของไทยในระยะยาว

หลักฐานการศึกษาและวิจัยเครือข่ายการผลิตและเครือข่ายการกระจายสินค้าตลอดจนการสร้างควมชำนาญเชิงลึกในประเทศอื่นๆชี้ให้เห็นว่าการผลิตเชิงอุตสาหกรรมของไทยก้าวเข้าสู่รูปแบบการผลิตแบบแยกส่วนและเริ่มมีการสร้างความชำนาญเชิงลึกแล้วในบางส่วน รูปแบบการผลิตเชิงอุตสาหกรรมร่วมสมัยนี้ทำให้การกำหนดนโยบายโดยคำนึงถึงแต่สภาวะแวดล้อมและปัจจัยภายในประเทศไทยเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอและสามารถทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจสัมฤทธิ์ผลอีกต่อไป อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มี การสำรวจข้อมูลรูปแบบการผลิตที่ครอบคลุมลักษณะที่เป็นรูปแบบเครือข่ายดังกล่าว การศึกษาในครั้งนี้ได้ริเริ่มสำรวจข้อมูลรูปแบบการผลิตของอุตสาหกรรมไทยขึ้น ทั้งนี้คณะผู้วิจัยมุ่งหมายว่าผลจากการเริ่มการสังเคราะห์แบบสอบถามและสำรวจข้อมูลครั้งนี้จะเป็นประตูสู่การวิจัยในประเด็นสำคัญอื่น ๆ ต่อไปในระยะยาวในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1.5.1 การศึกษาการเปรียบเทียบความได้เปรียบระหว่างพื้นที่

โดยทั่วไปแล้วอุตสาหกรรมแต่ละประเภทจะมีระดับการมีส่วนร่วมในเครือข่ายการผลิตระหว่างประเทศแตกต่างกัน ยิ่งไปกว่านั้นในอุตสาหกรรมแต่ละประเภทจะมีระดับการสร้างควมชำนาญเชิงลึกที่แตกต่างกันด้วย การสร้างความชำนาญเชิงลึกด้วยการผลิตในอุตสาหกรรมขั้นต้นนั้นมีความยั่งยืนในการพัฒนา มากกว่าการผลิตในอุตสาหกรรมขั้นปลาย เนื่องจากอุตสาหกรรมขั้นต้นสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้สูงกว่าทั้งยังมีบทบาทแก่อุตสาหกรรมขั้นปลายในประเทศอื่น ๆ มากกว่า

ดังนั้นการทราบถึงปัจจัยใดที่ดึงดูดให้เกิดการผลิตแบบแยกส่วนและการสร้างความชำนาญเชิงลึกจึงมีบทบาทสำคัญในการออกแบบนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ อนึ่ง การสำรวจข้อมูลรูปแบบการผลิตในประเทศไทยจะมีส่วนช่วยให้การศึกษาในอนาคตสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับข้อมูลในภูมิภาคอื่นๆ เพื่อค้นหาว่าปัจจัยใดทำให้เกิดการผลิตแบบแยกส่วนในประเทศไทยหรือปัจจัยที่ก่อให้เกิดการสร้างควมชำนาญเชิงลึกได้ต่อไป ดังเช่นการศึกษาที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น การค้นพบว่า มูลค่าการค้าและความแตกต่างของระดับรายได้ระหว่างประเทศล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความได้เปรียบระหว่างพื้นที่ให้เกิดการแยกขั้นตอนการผลิตในอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลไปสู่ฐานการผลิตในประเทศต่าง ๆ (Kimura, Takahashi, and Hayakawa; 2007) การค้นพบว่า การเชื่อมโยงการผลิตระหว่างประเทศเกิดขึ้นจากการบูรณาการทางการค้าของประเทศ และการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของสินค้าส่งออกระหว่างประเทศไปพร้อม ๆ กันล้วนเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดเครือข่ายการผลิตในทวีปเอเชียตะวันออก (Aminian, Fung, and Ng; 2009)

1.5.2 การศึกษาการกระจายตัวของเครือข่ายการผลิตและเครือข่ายการกระจายสินค้า

แม้ว่าเครือข่ายการผลิตในทวีปเอเชียจะมีความก้าวหน้ากว่าภูมิภาคอื่น ๆ ของโลกเป็นอันมากก็ตาม ทว่า มีประเทศเพียงไม่กี่แห่งเท่านั้นที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในเครือข่ายดังกล่าวนี้ได้ด้วยเหตุผลหลายประการด้วยกัน ประการแรก บริษัทข้ามชาติตัดสินใจกำหนดฐานการผลิตในพื้นที่แต่ละแห่งโดยอาศัยข้อมูลความได้เปรียบของพื้นที่เปรียบเทียบกับต้นทุนในการเชื่อมโยงขั้นตอนการผลิตจากฐานการผลิตพื้นที่นั้น ๆ และฐานการผลิตแห่งอื่น ๆ เพราะฉะนั้น เฉพาะฐานการผลิตบางพื้นที่เท่านั้นที่จะผ่านเงื่อนไขในการตัดสินใจดังกล่าว ประการต่อมา ความได้เปรียบเชิงพื้นที่และต้นทุนการบูรณาการกระบวนการผลิตจะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามระดับการประหยัดต่อขนาดและขนาดการผลิตของอุตสาหกรรมโดยรวม ทั้งนี้ โดยทั่วไปแล้ว เมื่อพื้นที่หนึ่งถูกใช้เป็นฐานการผลิตของบริษัทข้ามชาติแล้ว อุตสาหกรรมในพื้นที่ดังกล่าวจะมีการสะสมข้อมูลและองค์ความรู้ในการผลิตมากขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลให้ความได้เปรียบของพื้นที่สูงขึ้นตามลำดับ ประการสุดท้าย พื้นที่บางแห่งที่มีต้นทุนในการบูรณาการการผลิตกับฐานการผลิตอื่น ๆ สูงมากจะไม่สามารถดึงดูดบริษัทข้ามชาติให้ตัดสินใจตั้งฐานการผลิตในพื้นที่นั้นได้ (Kimura and Obashi; 2016)

เงื่อนไขในการตัดสินใจดำเนินการผลิตในพื้นที่ต่างๆของบริษัทข้ามชาตินี้ก่อให้เกิดการขยายขอบเขตการวิจัยไปสู่การค้นหว่า ประเทศผู้ต้องการมีส่วนร่วมในเครือข่ายการผลิตควรต้องพัฒนาระบบการขนส่งและโครงสร้างพื้นฐานอย่างไร ตลอดจนการค้นหว่า ทำอย่างไรที่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะสามารถมีส่วนร่วมในเครือข่ายการผลิตดังกล่าวได้ (Thanh, Narjoko, and Oum; 2009) คณะผู้วิจัยจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลการจากสำรวจข้อมูลในอนาคตจะก่อให้เกิดงานวิจัยในแนวทางเดียวกันนี้กับประเทศไทยได้

1.5.3 การศึกษาการใช้ประโยชน์จากการค้าเสรีและข้อตกลงการค้าเสรี

เป็นที่คาดหมายได้ว่าผลจากข้อตกลงการค้าเสรีและการลดการกีดกันทางการค้าย่อมส่งผลต่อต้นทุนในการบูรณาการการผลิตในฐานการผลิตต่าง ๆ เนื่องจากสินค้าที่อยู่ระหว่างการผลิตจากฐานการผลิตแต่ละแห่งจะต้องเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนไปและกลับระหว่างประเทศตลอดเวลา ในประเทศที่มีการสำรวจข้อมูลรูปแบบการผลิตของอุตสาหกรรมระดับจุลภาคต่างพยายามค้นหว่า มาตรการส่งเสริมการค้าและข้อตกลงการค้าเสรีมีส่วนในการสร้างการมีส่วนร่วมของอุตสาหกรรมในประเทศต่อเครือข่ายการผลิตระหว่างประเทศหรือไม่ ทั้งนี้ ข้อสรุปจากการวิจัยในต่างประเทศยังสับสนและขัดแย้งกันอยู่มาก (Hirastuka, Sato, and Isono, 2009; JETRO, 2009; Kawai and Wignaraja; 2009) ทำให้ยังเป็นคำถามที่ยังเปิดกว้างว่า มาตรการส่งเสริมการค้าและข้อตกลงทางการรูปแบบใดที่ให้ประโยชน์กับอุตสาหกรรมไทยสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในเครือข่ายการผลิตระหว่างประเทศตลอดจนส่งเสริมการสร้างความชำนาญเชิงลึกของผู้ผลิตในประเทศได้มากยิ่งขึ้น

1.5.4 การศึกษาการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าและโครงสร้างพื้นฐาน

การแบ่งแยกกระบวนการผลิตทำให้เกิดการพิจารณาต้นทุนในการบูรณาการกระบวนการผลิตในแต่ละฐานการผลิตแห่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ดังนั้น เมื่อยึดเอาต้นทุนการบูรณาการกระบวนการผลิตเป็นที่ตั้งแล้ว การลดต้นทุนดังกล่าวย่อมเท่ากับเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับอุตสาหกรรมของประเทศในการมีส่วนร่วมในเครือข่ายการผลิตระหว่างประเทศมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การลดต้นทุนที่กล่าวถึงนี้เป็นไปได้สองทางด้วยกัน คือ ทางที่หนึ่ง การลดภาษีศุลกากรเพื่อลดต้นทุนทางการค้าโดยรวมให้ลดลง ผู้ผลิตที่มีฐานการผลิตกระจายอยู่ภายในประเทศย่อมสามารถเคลื่อนย้ายสินค้าที่อยู่ระหว่างการผลิตจากฐานการผลิตในประเทศเข้าและออกนอกประเทศด้วยต้นทุนต่ำลง แต่ในอีกด้านหนึ่ง การส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าและระบบคมนาคมซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ก็สามารถลดต้นทุนการบูรณาการการผลิตได้ด้วยเช่นกัน ข้อเสนอพื้นฐานนี้ก่อให้เกิดคำถามที่ตามมาว่า ในกรณีของประเทศไทยนั้น การส่งเสริมให้เกิดการผลิตเชิงอุตสาหกรรมแบบเครือข่ายนี้ควรอาศัยการมุ่งใจด้านภาษีศุลกากรหรือควรหันไปอาศัยการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าและโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก?

อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างการศึกษาในต่างประเทศที่มีขอบเขตการศึกษาผนวกรวมประเทศไทยเข้าไว้ด้วยยังไม่มีข้อสรุปที่ตายตัว ยกตัวอย่างเช่น การศึกษาประเทศในกลุ่มอาเซียน พบว่า ระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งมีบทบาทหลักต่อการค้าในภูมิภาค (Shepherd and Wilson, 2009) แต่ในทางกลับกัน เมื่อมีการเปลี่ยนกลุ่มการศึกษาเป็นประเทศในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลับพบว่า ต้นทุนค่าผ่านแดนกลับมีบทบาทสำคัญยิ่งกว่าระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง (Kumagai, Gokan, Isono, and Keola; 2008) ดังนั้น ประเด็นดังกล่าวจึงเป็นความท้าทายในการหาคำตอบที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยเช่นกัน

1.5.5 การศึกษาความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน

ระดับอัตราแลกเปลี่ยนนอกจากจะส่งผลต่อมูลค่าสินค้าที่อยู่ระหว่างการผลิตซึ่งเคลื่อนย้ายเข้าและออกจากฐานการผลิตในประเทศไปสู่ฐานการผลิตในประเทศอื่นแล้วยังส่งผลต่อมูลค่าของสินค้าที่ผลิตเสร็จแล้วด้วย ดังนั้น หากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนสูงย่อมส่งผลให้บริษัทข้ามชาติหันเหความสนใจในการตั้งฐานการผลิตไปสู่ประเทศอื่น ๆ ได้ สำหรับกรณีศึกษาของไทย มีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องค้นหาว่า ผลของความผันผวนจากอัตราแลกเปลี่ยนส่งผลต่อสินค้าที่อยู่ระหว่างกระบวนการผลิตหรือสินค้าที่ผลิตเสร็จสิ้นแล้วมีความสำคัญมากกว่ากัน? นอกจากนี้ ยังต้องค้นหาว่า เครือข่ายการผลิตของอุตสาหกรรมแต่ละประเภทมีความอ่อนไหวต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนแตกต่างกันอย่างไร?

1.6 แนวทาง/ขั้นตอนในการดำเนินงานคิดในการวิจัย

- (1) การสังเคราะห์องค์ความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยทำการศึกษาวรรณกรรมเชิงทฤษฎีและเชิงประยุกต์ที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุนในระดับบริษัท หรืออุตสาหกรรม ประกอบกับการศึกษาคำถามในแบบสอบถามที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อวิเคราะห์ถึงช่องว่างของข้อมูลที่ตกหล่นไป
- (2) การพัฒนาและสังเคราะห์แบบสอบถามที่มีอยู่แล้ว โดยพิจารณาจากช่องว่างที่พบจากขั้นตอนแรก
- (3) การเก็บข้อมูลจากฐานข้อมูลที่มีอยู่และการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามต้นแบบ โดยคณะผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลสาธารณะที่บริษัทเผยแพร่อยู่แล้ว และทำการเก็บข้อมูลของบริษัทเพิ่มเติมโดยใช้แบบสอบถาม
- (4) การประมวลแบบสอบถามและทำการปรับให้อยู่ในรูปฐานข้อมูลที่สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ให้เห็นความเชื่อมโยงและความสำคัญได้
- (5) การนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากแบบสอบถามที่แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างมิติการค้าและการลงทุน

1.7 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาโดยจะเลือกใช้บริษัทจดทะเบียนที่มีรายชื่ออยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Stock Exchange of Thailand, SET) แทนประชากรของบริษัท ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 720 บริษัท แยกออกเป็นบริษัทใน SET จำนวน 588 บริษัท และบริษัทใน Market for Alternative Investment หรือ MAI อีก 132 บริษัท

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยจะทำการคัดแยกบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงานจำนวน 12 บริษัท ออกจากกลุ่ม ซึ่งจะทำให้กลุ่มตัวอย่างเหลือ 708 บริษัท โดยหากคณะผู้วิจัยทำการแจกแจงจำนวนบริษัทตามกลุ่มอุตสาหกรรมที่กำหนดโดยตลาดหลักทรัพย์ จะได้สัดส่วนดังแสดงในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 จำนวนบริษัทและสัดส่วนของจำนวนบริษัทในตลาดจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	สัดส่วน (%)
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	57	8.1
เทคโนโลยี	50	7.1
ทรัพยากร	56	7.9
ธุรกิจการเงิน	65	9.2
บริการ	137	19.4
สินค้าอุตสาหกรรม	122	17.2
สินค้าอุปโภคบริโภค	50	7.1
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	171	24.2
รวม	708	100

ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

โดยจะเห็นว่า ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจากบริษัทในตลาดหลักทรัพย์นั้นจะมีลักษณะที่ค่อนข้างเฉพาะเจาะจง เช่น กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง คิดเป็นร้อยละ 24.2 กลุ่มบริการ คิดเป็นร้อยละ 19.4 และกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 17.2 ซึ่งหากนำมารวมกันจะมีขนาดเกินครึ่งหนึ่งของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม หากสังเกตจะเห็นว่าโครงสร้างตลาดหลักทรัพย์ของไทยนั้นมีบริษัทจดทะเบียนทั้งที่มีลักษณะการผลิตที่พึ่งพาแรงงานเข้มข้น (Labor Intensive) และทุนเข้มข้น (Capital Intensive) นอกจากนั้นแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมก็มีโครงการค้าระหว่างประเทศ การผลิตและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศที่แตกต่างกันพอสมควร

กลุ่มตัวอย่างจากตลาดหลักทรัพย์ดังกล่าวมีข้อดีอีกประการ คือการที่หลักเกณฑ์ในการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะที่กำหนดโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีความชัดเจน ซึ่งจะทำให้ คณะผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลเบื้องต้นของบริษัทตัวอย่างได้ และช่วยให้คณะผู้วิจัยสามารถทำการตรวจสอบความเหมาะสมในการเรื่องกระจายตัวของข้อมูลต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างได้

นอกจากนั้นแล้ว บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีทั้งบริษัทที่ลงทุนและทำการผลิตภายในประเทศเพื่อตอบสนองความต้องการภายในประเทศเพียงอย่างเดียว บริษัทที่ลงทุนและทำการผลิตภายในประเทศแต่ทั้งการตอบสนองความต้องการภายในประเทศและทำการส่งออกไปขายยังต่างประเทศ และบริษัทที่มีการออกไปลงทุนในต่างประเทศเพื่อนำเข้ามาขายภายในประเทศและส่งออกไปยังประเทศที่สาม ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปที่พบได้ในบริษัทต่าง ๆ ในประเทศไทย และกลุ่มตัวอย่างที่คณะผู้วิจัยสุ่มเลือกจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์น่าจะสะท้อนลักษณะทั่วไปนี้ได้

คณะผู้วิจัยทราบถึงข้อจำกัดที่ว่า การสุ่มตัวอย่างเฉพาะบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนั้นไม่เพียงพอที่จะเป็นตัวแทนของบริษัทหรือภาคการผลิตทั้งหมดของประเทศไทยได้ ดังนั้นจำนวนตัวอย่างที่

คณะผู้วิจัยคาดการณ์ คือ จำนวนตัวอย่างตามอัตราการตอบแบบสอบถามที่อยู่ที่ร้อยละ 15-20 หรือคิดเป็น 100-150 บริษัทจดทะเบียนที่ต้องจัดเก็บ เป้าหมายของการศึกษาคณะผู้วิจัยมีได้มุ่งเป้าไปที่การเก็บข้อมูลบริษัททั้งหมดของประเทศไทย หากแต่เป็นการเริ่มต้นศึกษาเพื่อแสดงให้เห็นประโยชน์ของแบบสอบถามใหม่ที่คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นมาว่าสามารถแสดงภาพการเชื่อมโยงทางการผลิตของภาคเอกชนที่ยังไม่เคยมีแบบสอบถามของหน่วยงานใดสามารถให้ภาพเช่นนี้ได้ และภาพการเชื่อมโยงของการผลิตนี้ยังสามารถนำไปเป็นพื้นฐานเพื่อประโยชน์ในด้านการวางนโยบายต่อไปได้อย่างไร

บทที่ 2 วรรณกรรมปริทัศน์

ในบทนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ โดยคณะผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาในบทนี้ออกเป็นสามส่วน ได้แก่ (1) การศึกษาเชิงทฤษฎีและผลเชิงประจักษ์ ซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงสถานะของความสามารถของแบบจำลองในปัจจุบันที่สามารถอธิบายการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศที่เปลี่ยนไปได้มากน้อยเพียงใด นอกจากนั้นยังจะช่วยบ่งชี้ถึงข้อมูลที่ใช้เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (2) ทฤษฎีกระบวนการผลิต (Production Process) การแบ่งแยกการผลิต (Fragmentation) และห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain) ซึ่งจะช่วยอธิบายและทำให้เข้าใจรูปแบบการผลิตที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมากขึ้น ประกอบกับจะช่วยเติมเต็มส่วนที่ทฤษฎีและแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์แบบเดิมไม่สามารถอธิบายได้ และ (3) แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงข้อมูลของประเทศไทยที่มีการจัดการในปัจจุบันและแบบสอบถามที่ต่างประเทศใช้เพื่อจัดการข้อมูลที่มีความคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้การศึกษาวรรณกรรมทั้งสามส่วนจะช่วยให้เห็น “ช่องว่าง” ระหว่างทฤษฎีและข้อมูลที่มีการจัดเก็บในปัจจุบันที่จำเป็นในการช่วยตอบคำถามและอธิบายพฤติกรรมการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศของประเทศไทย โดยคณะผู้วิจัยจะอธิบายถึงวิธีและผลของ “การวิเคราะห์ช่องว่าง” หรือ “Gap Analysis” ในบทที่ 3 ต่อไป

2.1 การศึกษาเชิงทฤษฎีและผลเชิงประจักษ์

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงจาก New Trade Theory ของ Krugman ซึ่งเน้นไปที่เรื่องของความใกล้และการกระจุกตัว (Proximity and Concentration) และมีข้อจำกัดจากสมมติฐานค่อนข้างมาก มาเป็น “New” New Trade Theory ซึ่งมีแบบจำลองที่มีพื้นฐานและสมมติฐานที่มาจากเศรษฐศาสตร์จุลภาคมากยิ่งขึ้น โดยแบบจำลองที่นิยมใช้อธิบายพฤติกรรมการค้าในปัจจุบัน มีพื้นฐานจากการมีข้อมูลรายบริษัทที่มากขึ้น ซึ่งได้แก่แบบจำลอง Heterogeneous Firm Models ที่อาศัยเรื่องการแข่งขันผู้ค้าน้อยราย (Monopolistic Competition) และเรื่องต้นทุนจม (Sunk Costs) ของ Melitz (2003) และ Helpman, Melitz and Yeaple (2004) นำมาประยุกต์ใช้กับการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ ซึ่งในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา แบบจำลองดังกล่าวได้มีการพัฒนาและวิวัฒนาการเพื่อรวมมิติต่างๆที่เพิ่มมากขึ้น นอกเหนือจากการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ โดยการศึกษาของ Greenaway and Kneller (2007) ได้รวบรวม สังเคราะห์และสรุปผลจากแบบจำลองในยุคแรกไว้อย่างดีเยี่ยม

ทั้งนี้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลง และวิวัฒนาการของทฤษฎีและแบบจำลองมากขึ้น คณะผู้วิจัยจึงขอเพิ่มเติมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ Heterogeneous Firm Models และการศึกษาอื่นๆที่พิจารณามิติอื่นๆ โดยคณะผู้วิจัยแบ่งกลุ่มการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ Heterogeneous Firm Models

Melitz (2003) เป็นการศึกษาแรกที่มีการพัฒนาแบบจำลองทางทฤษฎีเพื่อใช้อธิบายรูปแบบการค้าระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นนั้นมีลักษณะเฉพาะตัวที่บางประเทศมีการส่งออกและมีการนำเข้าพร้อมกัน ในขณะที่บางประเทศมีเพียงการส่งออก หรือนำเข้าเพียงอย่างเดียว โดยความแตกต่างของระดับผลผลิตการผลิตของบริษัท (Productivity) เป็นปัจจัยที่ Melitz (2003) ใช้อธิบายความแตกต่างของแต่ละบริษัท ซึ่งทฤษฎีการค้าแบบเก่านั้นไม่สามารถอธิบายได้ โดยแบบจำลองนี้ถูกเรียกว่า heterogeneous firm model ทั้งนี้มีอีกหลายการศึกษาที่นำเอาแบบจำลองดังกล่าวมาปรับใช้เพื่ออธิบายพฤติกรรมการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศพร้อม ๆ กัน เช่น Helpman, Melitz and Yeaple (2004) เป็นการปรับแบบจำลอง Heterogeneous Firm Model ให้เข้ากับการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ โดยบริษัทข้ามชาติ (MNE) สามารถเลือกตัดสินใจที่จะส่งออก ลงทุนในประเทศ หรือทำการผลิตเพื่อตลาดภายในประเทศอย่างเดียว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับต้นทุน

โดยแบบจำลองทางทฤษฎีแสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีประสิทธิภาพสูงเท่านั้นที่ทำธุรกรรมในต่างประเทศ และมีเฉพาะบางส่วนเท่านั้นที่สามารถทำการลงทุนทางตรงในต่างประเทศได้ ตัวอย่างการศึกษาที่ต่อเติมจาก Helpman et al. (2004) เป็นการปรับหรือดัดแปลงให้ผลผลิตการผลิตนั้นขึ้นกับปัจจัยต่าง ๆ กัน เช่น การศึกษาของ Head and Ries (2003) ที่ปรับสมมติฐานและมีการเพิ่มความแตกต่างที่เกิดจากค่าจ้างแรงงานในกรณีของประเทศญี่ปุ่น การศึกษาของ Yeaple (2009) ที่พิจารณาเรื่องความแตกต่างของด้านจำนวนบริษัทในเครือข่าย และขนาดของบริษัทว่ามีผลต่อผลผลิตการผลิต หรือการศึกษาของ Irarrazabal, Moxnes and Oromolla (2013) ที่รวมรูปแบบการค้าที่เกิดขึ้นภายในบริษัท (Intra-Firm Trade) ของ MNE ซึ่งมีผลต่อคล้ายกับการส่งออกผ่านการขายผ่านบริษัทในเครือ (Subsidiary) ทั้งนี้การใช้รูปแบบการค้าภายในบริษัทเป็นการใช้ประโยชน์จากการแบ่งปันเทคโนโลยีระหว่างประเทศ (International Technology Sharing)

การศึกษาบางส่วนเน้นไปที่กระบวนการ หรือปัจจัยที่มีผลต่อผลผลิตการผลิตโดยตรง เช่น การศึกษาของ Bernard, Jensen, Redding and Schott (2012) และ Santos-Paulino, Squicciarini and Fan (2014) ได้รวมกระบวนการวิจัยและพัฒนาเข้าไปในแบบจำลอง และมีการแยกรูปแบบการลงทุนในรูปแบบ Off-Shoring หรือจ้างบุคคลที่สามให้ทำการพัฒนาในรูปแบบของการ Out-Sourcing โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการแยกกระบวนการวิจัยและพัฒนาดังที่ได้กล่าวมาส่งผลให้บริษัทมีอัตราการเติบโตดีขึ้น เนื่องจากการแยกกระบวนการก่อให้เกิดการแข่งขันและเพิ่ม Terms of Trade ซึ่งส่งผลดีต่อภาคเศรษฐกิจ ซึ่งคล้ายคลึงกับ

ผลการศึกษาของ Bonfiglioli, Crino and Gancia (2016) ที่เพิ่มมิติเรื่องความแตกต่างทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการผลิต เนื่องจากนวัตกรรมจะทำให้ผลตอบแทนจากการลงทุนสูงขึ้น และมีมิติเรื่องความแตกต่างของแรงงาน โดยความแตกต่างทั้งสองมิตินี้สามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างบริษัทในสหรัฐอเมริการะหว่างปี ค.ศ. 1997-2009 ที่บริษัทมีการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ไม่ใช่แรงงานทั้งหมดที่ได้รับผลประโยชน์จากการส่งออกที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือ

นอกจากนี้ยังมีอีกหลาย ๆ ปัจจัยที่มีการศึกษานำมาใช้เพื่ออธิบายความแตกต่างของผลิตภาพการผลิต เช่น Antoniadou (2015) กำหนดให้ระดับคุณภาพของสินค้าที่ผลิตและราคาเป็น Endogenous ซึ่งมีผลต่อผลประกอบการของบริษัท ทั้งนี้แบบจำลองทางทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่า การสร้างสินค้าที่มีคุณภาพแตกต่างกันจะถูกผลักดันจากการพัฒนานวัตกรรม โดยผลต่อประเทศจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาของประเทศ ทั้งนี้ประเทศที่ได้เปรียบคือประเทศที่พัฒนาแล้วที่ได้รับผลประโยชน์จากกระบวนการดังกล่าว หรือ การศึกษาของ Cherkashin, Demidova, Kee and Krishna (2015) Girma, Gong, Gong and Lancharos (2015) และ Rho and Rodrigue (2016) ที่เพิ่มความแตกต่างของขนาดทุนคงที่และโครงสร้างการถือครองทุนของบริษัท และ Demand Shocks เข้ามาในแบบจำลองและปรับให้บริษัทสามารถตัดสินใจเลือกที่จะยังคงส่งออกหรือเปลี่ยนมาลงทุนทางตรงระหว่างประเทศแทน ซึ่งทำให้สามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุนได้ชัดเจนมากขึ้น โดย การศึกษาของ Girma et al. (2015) ชี้ให้เห็นว่าการถือครองของต่างชาติจะช่วยให้ความสามารถในการผลิตของบริษัทเพิ่มสูงขึ้น เช่นกรณีของบริษัทสิ่งทอในประเทศบังคลาเทศ (Cherkashin et al. (2015) ในขณะที่ Rho and Rodrigue (2016) พบว่าในกรณีของอุตสาหกรรมสิ่งทอของประเทศอินโดนีเซีย การเพิ่มปัจจัยทั้งสองนั้นสามารถช่วยให้ความคลาดเคลื่อนในการประมาณลดลง และช่วยสามารถอธิบายรูปแบบการเปลี่ยนแปลงของการส่งออกของอุตสาหกรรมได้มากขึ้น

หรือการศึกษาของ Kasahara and Lapham (2013) ที่อธิบายพฤติกรรมการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศของโรงงานในประเทศชิลี ผ่านความแตกต่างจากการเลือกใช้ปัจจัยการผลิตชั้นกลางที่แตกต่างกัน โดยโรงงานที่เลือกใช้ปัจจัยการผลิตที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศมักเป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่และมีผลิตภาพการผลิตที่สูงกว่าบริษัทที่ใช้เพียงปัจจัยการผลิตชั้นกลางในประเทศ คล้ายคลึงกับการศึกษาของ Kee (2015) ซึ่งพบว่าในกรณีของประเทศบังคลาเทศ ผู้ผลิตภายในประเทศที่ใช้ปัจจัยการผลิตชั้นกลางจากผู้ผลิตเดียวกันกับบรรษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุนทางตรงระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น จะส่งผลให้บริษัทภายในประเทศที่ไม่ได้เกี่ยวข้องมีผลผลิตเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากมี Supplier Spillover จากคุณภาพของปัจจัยการผลิตชั้นกลางที่สูงขึ้น รวมถึงการที่มีผู้ผลิตปัจจัยชั้นกลางภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านจำนวน และความหลากหลาย ซึ่งส่งผลทางบวกต่อภาคเศรษฐกิจภายในประเทศ

จะเห็นได้ว่าการศึกษาในช่วงสองถึงสามปีที่ผ่านมา แบบจำลอง Heterogeneous Firm Models มีการพัฒนาไปอย่างมาก และมีการรวมปัจจัยที่มีผลต่อการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศนอกเหนือจากเดิมที่เน้นเพียงเรื่องความแตกต่างของประสิทธิภาพการผลิต ประกอบข้อมูลสถิติในปัจจุบันที่มีรายละเอียดสูงมากขึ้น ดังที่การศึกษาของ Greenaway and Kneller (2007) ซึ่งให้การศึกษาที่ใช้แบบจำลอง Heterogeneous Firm Model ที่มีมากขึ้นเพื่อศึกษาและอธิบายการเปลี่ยนแปลงการค้าและการลงทุนที่เกิดขึ้น เป็นผลจากการมีข้อมูล Microdata ใหม่มากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลทำให้การวิเคราะห์ผลที่เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ มีความละเอียดมากยิ่งขึ้น เช่น ผลของการเข้าและออกจากตลาดการค้าระหว่างประเทศที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการผลิตของบริษัท ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งออกและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศทั้งแบบแนวดิ่งและแนวนอน ซึ่งข้อมูลก่อนหน้านี้ไม่สามารถที่จะนำมาวิเคราะห์ได้ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่หายากเกินไป

2.1.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ Dynamic Firm Models

แบบจำลองอีกแบบที่นิยมใช้เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ คือ แบบจำลอง Dynamic Firm Models ซึ่งพยายามอธิบายการคงอยู่ หรือเปลี่ยนแปลงของบริษัทที่มีการส่งออก หรือการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เช่น การศึกษาของ Aw, Roberts and Xu (2008) ที่ใช้ข้อมูลผลประกอบการและโครงสร้างรายจ่ายในหมวดต่างๆของบริษัทอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยได้หวั่นเชื่อมโยงกับพฤติกรรมการค้าและการลงทุน โดยสมมติให้การทำวิจัยและพัฒนาและปริมาณทุนคงที่ขึ้นกับประสิทธิภาพการผลิตของบริษัท ซึ่งภายใต้สมมติฐานนี้สามารถอธิบายถึงลักษณะของบริษัทที่ส่งออกที่มีความแตกต่าง (Heterogeneity) ในเรื่องประสิทธิภาพการผลิต ผลดำเนินการ (กำไร) และทุน รวมถึงพบว่าความน่าจะเป็นในการทำวิจัยและพัฒนาของบริษัทเพิ่มสูงขึ้นก่อนมีการส่งออก เนื่องจากผลตอบแทนจากการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเพิ่มสูงขึ้น หรือ Javorcik (2004) ที่ให้ความสำคัญกับมุมมองของการจ้างงาน โดยทำการศึกษาและเปรียบเทียบผลของการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศที่มีต่อการจ้างงานของบริษัทจากการศึกษาต่างๆก่อนหน้านี้ ซึ่งพบว่าในมุมมองของแรงงานนั้น การลงทุนทางตรงระหว่างประเทศทำให้ค่าจ้างที่แรงงานได้รับนั้นเพิ่มขึ้น และในมุมมองของประเทศ การลงทุนดังกล่าวก็มีผลทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตของแรงงานก็เพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ผลที่เกิดขึ้นมักจะเกิดขึ้นกับการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศเข้าของประเทศกำลังพัฒนาเป็นส่วนใหญ่

Fabling and Sanderson (2013, 2015) ศึกษาผลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตและผลผลิตของบริษัทผู้ผลิตนิวซีแลนด์ที่เกิดขึ้นก่อนและหลังจากการทำการค้าระหว่างประเทศเป็นครั้งแรก โดยใช้ข้อมูลคู่การค้าของประเทศที่มีรายละเอียดต่าง ๆ ของบริษัทในการวิเคราะห์ รวมถึงการเลือกเวลาการลงทุนของบริษัทที่ส่งออกเป็นครั้งแรก หรือมีประสบการณ์มาก่อนหน้า ทั้งนี้ข้อมูลที่มีรายละเอียดต่างๆของบริษัทช่วยให้

สามารถวิเคราะห์ได้ว่าบริษัทที่คล้ายคลึงกันมีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการส่งออกหรือการลงทุนที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น บริษัทใหม่ที่ส่งออกเป็นครั้งแรกจะมีสัดส่วนทุนต่อแรงงานที่สูง ซึ่งคล้ายคลึงกับบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าระหว่างประเทศแต่กำลังจะส่งออกสินค้าไปยังตลาดใหม่ นอกจากนี้บริษัทที่มีประสบการณ์ส่งออกมาก่อนมักจะเป็นกลุ่มที่มีการออกไปลงทุนในต่างประเทศมากกว่าบริษัทที่ไม่มีประสบการณ์ด้านใดเลย และ Fabling and Sanderson (2015) และ Conconi, Sapir and Zanardi (2016) ได้เพิ่มเรื่องการลงทุนที่เปลี่ยนแปลงไป และปรับให้การตัดสินใจส่งออกหรือลงทุนให้ขึ้นอยู่กับความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น โดยในกรณีของบริษัทของประเทศนิวซีแลนด์ ผลที่ได้ยังคงสอดคล้องกับผลก่อนหน้า ไม่ว่าบริษัทจะมีการส่งออกครั้งแรกหรือมีประสบการณ์ทำการค้าระหว่างประเทศมาก่อน และในกรณีของบริษัทในประเทศเบลเยียม พบว่าผลประกอบการของบริษัทก่อนและหลังทำการค้าและการลงทุนเป็นตัวแปรหลักที่ใช้วิเคราะห์การเลือกเข้าไปทำการค้า และ/หรือการลงทุนทางตรง

Kokko and Thang (2014) ศึกษาผลของการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศต่อความอยู่รอดของบริษัทเวียดนาม โดยการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศถูกแบ่งเป็นการลงทุนในแนวดิ่งและแนวนอน ทั้งนี้ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศในแนวนอนมีผลทำให้บริษัทภายในประเทศหยุดดำเนินการ ในขณะที่การลงทุนทางตรงระหว่างประเทศในแนวดิ่งมีผลตรงกันข้าม

Wang and Wang (2015) ศึกษาและเปรียบเทียบผลการดำเนินการในด้านต่างๆ (เช่น การส่งออก ขนาดทุนต่อแรงงาน ค่าจ้าง การจ้างงาน กำไร) ของบริษัทจีนที่มีการร่วมทุนและควบรวมกิจการกับบริษัทภายในประเทศและกับบริษัทต่างชาติ โดยการศึกษาเน้นไปที่เรื่องการลดข้อจำกัดทางการเงินของบริษัทภายหลังการร่วมทุนหรือควบรวมกิจการ ซึ่งการศึกษาพบว่า การควบรวมกิจการทำให้การส่งออกเพิ่มสูงขึ้นและส่งผลการจ้างงาน ค่าจ้างและการผลิตเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย

ถึงแม้ว่าแบบจำลอง Dynamic Firm Model ไม่ได้มีพื้นฐานของแบบจำลองที่ชัดเจนมีที่มาที่ไปเหมือนกับ Heterogeneous Firm Model แต่แบบจำลองนี้พยายามอธิบายพลวัตรของพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ ซึ่งคณะผู้วิจัยพบว่าบางตัวแปรนั้นมีความใกล้เคียงกับแบบจำลอง Heterogeneous Firm Model และบางตัวแปรที่แตกต่างกันน่าจะสามารถนำมาใช้อธิบายความแตกต่างของระดับผลิตภาพการผลิตระหว่างบริษัทได้เพิ่มเติม

2.1.3 วรรณกรรมที่ใช้แบบจำลองอื่นๆ

สำหรับการศึกษาอีกส่วนที่เกี่ยวข้องนั้นใช้แบบจำลองที่แตกต่างกับสองกลุ่มก่อนแรก แต่ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาเหล่านี้มีจุดเด่นที่คณะผู้วิจัยคิดว่าสามารถนำมาช่วยสังเคราะห์แบบสอบถามได้ เช่น เรื่องรูปแบบความเกี่ยวโยง (Linkages) รูปแบบการผลิตที่แยกขั้นตอนการผลิต (Fragmentation) เป็นต้น ตัวอย่าง

การศึกษาเช่น Chen, Chen and Ku (2004) ใช้กรณีศึกษาของบริษัทข้ามชาติของไต้หวัน ศึกษาความเชื่อมโยงท้องถิ่น (Local Linkages) ที่ส่งผลต่อธุรกรรมต่างๆระหว่างบริษัทในเครือข่ายกับบริษัทผู้ผลิตท้องถิ่น เช่น การผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์ การจ้างแรงงานท้องถิ่น การจ้างการผลิต ความช่วยเหลือทางการเงิน ซึ่งผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า บริษัทข้ามชาติของไต้หวันให้ความสำคัญกับเรื่องความเชื่อมโยงท้องถิ่นมากที่สุด โดยเฉพาะบริษัทขนาดใหญ่ และความเชื่อมโยงในด้านแรงงานเป็นสิ่งที่ได้รับความสำคัญในระดับต้นๆ เนื่องจากถือว่ามีความเสี่ยงต่ำสุด ซึ่งคล้ายคลึงกับ Lefilleur and Maurel (2010) พบว่า ความเชื่อมโยงภายในอุตสาหกรรม และระหว่างอุตสาหกรรมในกลุ่มประเทศยุโรปกลางและตะวันออก (Central and Eastern Europe , CEE) มีผลอย่างมากต่อการเลือกลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ โดยเฉพาะความใกล้ชิดกับผู้ผลิตท้องถิ่นภายในประเทศ ทั้งนี้ในกลุ่มประเทศยุโรปกลางมีลักษณะที่เป็น Re-Export กลับไปยังประเทศต้นทาง ส่วนกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกมีลักษณะเป็นห่วงโซ่การผลิต

นอกจากนั้น ยังมีการศึกษาของ Grossman and Rossi-Hansberg (2008) ที่พิจารณารูปแบบการผลิตที่เปลี่ยนมาเป็นกระบวนการผลิตในต่างประเทศ (Off-Shoring) และ Ito (2013) ที่อธิบายรูปแบบการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ ผ่านแบบจำลองทางทฤษฎีแยกตามลักษณะการผลิตสินค้า (Modes of Supply) โดยชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีและรูปแบบการขนส่งที่ทันสมัยขึ้นเป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดการแยกกระบวนการผลิตออกจากกัน และไม่จำเป็นต้องผลิตในพื้นที่เดียวกัน และการแยกกระบวนการผลิตไปยังต่างประเทศจะเกิดกับขั้นตอนหรือกระบวนการที่ใช้แรงงานไร้ฝีมือ และทำให้แรงงานไร้ฝีมือภายในประเทศได้รับผลกระทบ ทั้งนี้การศึกษายังชี้ว่าการนำแรงงานต่างชาติเข้ามาทดแทนแรงงานถึงแม้จะมีค่าแรงถูกและทำให้ผลผลิตเพิ่มสูงขึ้น แต่การปรับมาใช้แรงงานต่างชาติในกระบวนการผลิตในประเทศยังน้อยกว่าการแยกกระบวนการไปผลิตในต่างประเทศ และการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศเพื่อการส่งออกกลับมายังประเทศตัวเอง หรือประเทศที่สามจะเกิดขึ้นเมื่อต้นทุนดังกล่าวต่ำกว่าต้นทุนการผลิตภายในประเทศ

Keller and Yeaple (2009) พบว่า ในกรณีของอเมริกาช่วง ค.ศ. 1987-1996 นั้น ผลทางบวกต่อประสิทธิภาพการผลิตของ Technological Spillover ของการลงทุนทางตรงในแนวนอนนั้นเกิดเฉพาะกับบริษัทภายในประเทศเท่านั้น ในขณะที่ผลของ Spillover ที่เกิดกับการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการนำเข้านั้นไม่ชัดเจน ทั้งนี้ส่วนหนึ่งที่น่าสนใจของการศึกษานี้ คือ การวัดผลของการลงทุนทางตรงที่มีต่อการจ้างงานที่ค่อนข้างชัดเจน โดยบริษัทที่มีบุคลากรที่มีความสามารถก็มักจะเป็นบริษัทที่มีประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มสูงขึ้น คล้ายกับการศึกษาของ Gerschewski (2013) ที่พบว่าผลของ Spill-Over Effects เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของผลิตภาพการผลิต (Productivity) และการกระจายของเทคโนโลยีการผลิต (Technological Diffusion) อย่างไรก็ตามก็ตีผลกระทบมีทั้งทางบวกที่เกิดกับอุตสาหกรรมแนวตั้งและผลทางลบที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมในแนวนอน ทั้งนี้ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลทางบวกเกิดจากการกระจายความรู้ และการถ่ายโอน

เทคโนโลยี ในขณะที่ผลกระทบทางลบนั้นเกิดจากการ Crowd Out และการไร้ความสามารถในการซึมซับเทคโนโลยี (Absorptive Capacity) ได้

Cassiman, Golovko and Martinez-Roz (2010) พบว่า การทำวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของบริษัทผู้ผลิตสเปนส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มสูงขึ้น และส่งผลให้บริษัทตัดสินใจทำการค้าระหว่างประเทศ โดยวิธีการแยกวิเคราะห์คือการพิจารณาและเปรียบเทียบการแจกแจงของประสิทธิภาพการผลิตรวม (Total Factor Productivity, TFP) ของบริษัทต่าง ๆ ที่มีการระบุสถานะการส่งออก และการทำวิจัยและพัฒนา ในขณะที่ Corcos, Irac, Mion and Verdier (2013) พบว่าเรื่องสิทธิทรัพย์สิน (Property Right) และความเข้มงวดของการบังคับใช้กฎหมายเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการค้าระหว่างบริษัท (Intra-Firm Trade) โดยเฉพาะการนำเข้าระหว่างบริษัทภายในเครือข่ายในประเทศอินโดนีเซีย ทั้งนี้แบบจำลองที่ใช้อาศัยเป็นพื้นฐาน โดยการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการมีสถาบันทางกฎหมายที่เข้มแข็งเป็นแรงจูงใจให้บริษัทภายในเครือข่ายมีการค้าขายระหว่างกันมากขึ้น

การศึกษาของ Navaretti, Castellani and Disdier (2010) พบว่าการออกไปลงทุนเป็นครั้งแรกของบริษัทในประเทศอิตาลีและฝรั่งเศสมีผลต่อการดำเนินการของบริษัท ทั้งนี้แบบจำลองที่ใช้เพื่อศึกษาผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คือ การใช้ Propensity Score Matching เพื่อทำ Counterfactual และใช้การคำนวณ Average-Treatment of the Treat และ Difference-In-Difference เพื่อวิเคราะห์ผลการออกไปลงทุนในต่างประเทศ โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการลงทุนในต่างประเทศเป็นครั้งแรกช่วยให้ผลผลิตการผลิต ผลผลิต และการจ้างงานของบริษัทเพิ่มขึ้น และผลดังกล่าวมีความแตกต่างกันเมื่อแยกกลุ่มประเทศที่ไปลงทุน หากเป็นการลงทุนในประเทศกำลังพัฒนาจะไม่เกิดผลเสียต่อบริษัทในประเทศทั้งสอง และเมื่อลงทุนในประเทศพัฒนาแล้วจะพบว่าในระยะสั้นการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศจะทำให้ผลผลิตการผลิตสูงขึ้น ในระยะกลางจะทำให้เกิด Gain In Efficiency ซึ่งนำไปสู่การจ้างงานเพิ่มขึ้นในระยะยาว

Kambayashi and Kiyota (2015) พบว่าในกรณีการออกไปลงทุนทางตรงระหว่างประเทศของบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่น การว่างงานที่เกิดขึ้นภายในประเทศนั้นไม่ได้เกิดจากการโยกงานไปยังต่างประเทศ แต่เกิดจากการใช้ปัจจัยการผลิตแทนที่กันระหว่างทุนและแรงงาน ซึ่งคล้ายกับการศึกษาของ Borin and Mancini (2016) ในกรณีของประเทศอิตาลี ซึ่งพบว่าบริษัทที่เลือกลงทุนทางตรงระหว่างประเทศในต่างประเทศเป็นบริษัทที่มีประสิทธิภาพการผลิตสูง ใช้ปัจจัยการผลิตเพิ่มมากขึ้น และมีการจ้างงานในบริษัทแม่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสัดส่วนของแรงงานที่ไม่อยู่ในภาคการผลิต (White-Collar Worker) ทั้งนี้ผลกระทบที่เกิดขึ้นค่อนข้างแตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่าการออกไปลงทุนนั้นไปยังประเทศใด และอยู่ในอุตสาหกรรมประเภทใด

Impullitti and Licandro (2017) ได้พัฒนาแบบจำลองเชิงทฤษฎีที่แสดงให้เห็นว่าเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตผ่านการผลักดันให้เกิดนวัตกรรมจะทำให้เกิดผลทางบวกจากการค้า (Gain from Trade) เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากนวัตกรรมทำให้ต้นทุนการคัดต่ำลง และทำให้การค้าระหว่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น โดยแบบจำลองแสดงให้เห็นว่าผลทางบวกนั้นเกิดจากจัดสรรทรัพยากรใหม่จากบริษัทที่มีประสิทธิภาพต่ำไปยังบริษัทที่มีประสิทธิภาพสูงกว่า และก่อให้เกิดการพัฒนาวัตกรรมการใหม่ ในขณะที่ผลทางลบเกิดจากการเลือกผลิตสินค้าที่ทำให้ความหลากหลายลดลง

จะเห็นได้ว่าการศึกษานี้ที่ใช้แบบจำลองอื่น ๆ นั้น ถึงแม้ว่าจะมีข้อมูลในบางมิติที่ทับซ้อนกับส่วนของแบบจำลอง Heterogeneous Firm Model และ Dynamic Firm Model แต่ก็ยังมีประเด็นในมิติอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือจากทฤษฎีการค้าปกติที่มีความน่าสนใจ ซึ่งคณะผู้วิจัยจะนำประเด็นในมิติเหล่านี้มาสังเคราะห์แบบสอบถามต่อไป

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตที่ส่งผลต่อการค้าและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ

ดังที่คณะผู้วิจัยได้เกริ่นในบทนำ เนื่องจากรูปแบบการผลิตที่มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นการผลิตแบบแยกกระบวนการและขั้นตอนการผลิต และมีลักษณะรูปแบบเป็นการจัดจ้างมากขึ้น โดยผลการเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลอย่างยิ่งกับรูปแบบการค้าระหว่างประเทศ และการลงทุนระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก คณะผู้วิจัยจึงได้สรุปวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) แนวคิดด้านความเสี่ยงในการจัดจ้างภายนอก และการจัดจ้างในต่างประเทศ และ (2) ทฤษฎีระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทาน

2.2.1 แนวคิดด้านความเสี่ยงในการจัดจ้างภายนอก และการจัดจ้างในต่างประเทศ

พลังของการแข่งขันและโลกาภิวัตน์ที่รุนแรงบังคับให้ภาคธุรกิจต้องขจัดกิจกรรมการผลิตบางขั้นตอนทิ้งไป และผลักดันตนเองออกไปสู่ต่างประเทศ เพื่อแสวงหาตลาด ปัจจัยการผลิต หรือกระทั่งพันธมิตรในการผลิต สำหรับสถานการณ์เหล่านี้ “การจัดจ้างจากภายนอก” และ “การย้ายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศ” คือผลลัพธ์เชิงกลยุทธ์ซึ่งมีแรงผลักดันมาจากการความต้องการลดต้นทุนการผลิตของภาคธุรกิจเป็นสำคัญ สำหรับโลกความเป็นจริง ทั้งกลยุทธ์การจัดจ้างจากภายนอกและการย้ายฐานการผลิตได้ก้าวไปไกลกว่าการตัดสินใจที่ถูกอธิบายในกรอบของทฤษฎีดั้งเดิมมาก การตัดสินใจเลือกกลยุทธ์การจัดจ้างจากภายนอกของภาคธุรกิจก้าวไปไกลกว่าแค่การตัดสินใจเลือกกระหว่างกระบวนการผลิตที่ตนจะเป็นผู้ดำเนินการผลิตเอง (Make) หรือเป็นผู้ซื้อ (Buy) บริการการผลิตจากธุรกิจอื่น ๆ แทน ไปสู่การเข้าถึงเทคโนโลยีการผลิต การแบ่งความเสี่ยงร่วมกัน การร่วมกันพัฒนาการผลิต เป็นต้น ในทำนองเดียวกัน การตัดสินใจเลือกกลยุทธ์การย้ายฐานการผลิต อาจนับว่าเป็นหนึ่งในรูปแบบของการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ (Foreign Direct Investment, FDI) แต่การย้ายฐาน

การผลิตก็ไม่ได้ตัดสินใจโดยให้น้ำหนักกับเหตุผลด้านข้อได้เปรียบจากสถานที่ตั้งเพียงอย่างเดียว แต่อาจต้องคำนึงถึงการเป็นเครือข่ายในระดับโลก แทนที่จะเป็นการผลิตเพื่อป้อนตลาดท้องถิ่นแห่งใดแห่งหนึ่งอย่างเดียว กลับต้องสนใจประสิทธิภาพการผลิตจากความเป็นเครือข่ายในระดับโลก หรือประสิทธิภาพรวมการผลิตในหลายๆแห่งพร้อมๆกัน เพราะฉะนั้น การเลือกกลยุทธ์ระหว่างการ “การจัดจ้างจากภายนอก” และ “การย้ายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศ” จึงไม่ได้แบ่งชัดออกเป็นสองข้างอย่างชัดเจน (Contractor, Kumar, Kundu, and Pedersen, 2010)

การสำรวจธุรกิจจำเป็นต้องอาศัยสมมติฐานต่อพฤติกรรมของภาคธุรกิจที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด แต่ขณะเดียวกันก็ต้องระวังไม่สร้างสมมติฐานที่ซับซ้อนเกินไป จนไม่อาจนำข้อมูลการสำรวจมาสรุปผลใดๆได้ การนำร่องสำรวจในครั้งนี้ก็เช่นเดียวกัน ที่สมมติฐานต่อการตัดสินใจการจัดจ้างจากภายนอก และการย้ายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศของภาคธุรกิจไม่ได้ยึดโยงอยู่กับมิติทางเศรษฐศาสตร์เพียงมิติเดียว แต่คำนึงถึงมิติทางธุรกิจอื่นๆร่วมด้วย ในบรรดาสมมติฐานต่อพฤติกรรมของภาคธุรกิจที่จะนำเสนอเสริมแต่งการสำรวจให้มีความสมจริงยิ่งขึ้นนั้น สมมติฐานอันดับแรกที่คณะผู้วิจัยคำนึงถึงคือ “ความเสี่ยงจากการจัดจ้างในต่างประเทศ” ผลการสำรวจในปี พ.ศ. 2548 พบว่า องค์กรในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปยุโรปที่ทำจัดจ้างการผลิตในต่างประเทศในระหว่างปี พ.ศ. 2544 ถึงปี พ.ศ. 2547 โดยหวังว่าตนจะสามารถลดต้นทุนและได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ทางธุรกิจอื่นๆไปพร้อมกัน กว่าครึ่งกลับไม่สามารถสร้างผลตอบแทนทางการเงินดังที่หวังไว้ (Aron & Singh, 2005) ความล้มเหลวดังกล่าวถูกอธิบายด้วยสามสาเหตุ คือ สาเหตุแรก คือ การเลือกขั้นตอนการผลิตที่จะอาศัยการจัดจ้างในต่างประเทศผิดพลาด อีกสาเหตุ คือ การประเมินความเสี่ยงผิดพลาด ความเสี่ยงในที่นี้แบ่งออกเป็นสองด้าน คือ “ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน” (Operational Risk) หรือความเสี่ยงจากปัญหาการดำเนินงานไม่ราบรื่นเช่นเดิมภายหลังจากการจัดจ้างในต่างประเทศแล้ว และ “ความเสี่ยงในระดับโครงสร้าง” (Structural Risk) หรือความเสี่ยงจากความสัมพันธ์กับผู้ถูกจัดจ้างในต่างประเทศไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ ในขณะที่ สาเหตุประการสุดท้ายที่ทำให้การจัดจ้างภายนอกล้มเหลว เป็นผลพวงจากสองสาเหตุแรก คือ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการการผลิต⁵ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการในการจัดจ้างในต่างประเทศ

สำหรับภาคธุรกิจ การเลือกรักษาขั้นตอนการผลิตบางส่วนไว้จำเป็นต้องพิจารณากระบวนการทำงานของธุรกิจแยกเป็นส่วนๆ โดยดูจากมูลค่าสินค้าและบริการที่ธุรกิจสามารถสร้างให้กับลูกค้าได้⁶ (หรือ Value-

⁵ ยกตัวอย่างเช่น ภาคธุรกิจจำเป็นต้องเลือกระหว่างการสร้างองค์กรขึ้นใหม่ที่มีฝ่ายดำเนินงานเฉพาะ (Captive Center) หรือการร่วมทุน (Joint Venture) และในแต่ละรูปแบบองค์กรยังต้องตัดสินใจว่าสถานที่ตั้งองค์กรเหล่านี้จะอยู่ในประเทศ หรือประเทศในบริเวณใกล้เคียง หรือกระทั่งในต่างประเทศที่ไกลออกไปจากเดิมมาก เป็นต้น

⁶ ลูกค้า (Customer) ในที่นี้หมายถึงรวมถึง ภาคธุรกิจด้วยกันเองที่รับสินค้าและบริการนี้ไปและรวมถึงผู้บริโภค (Consumer) หรือลูกค้าคนสุดท้าย (End-Customer) ตามแนวคิดห่วงโซ่อุปทาน

Creation) และมูลค่าสินค้าและบริการที่ธุรกิจสามารถสร้างให้กับลูกค้าเหล่านี้ ภาคธุรกิจสามารถดักตวงไว้ได้มากเท่าไร (หรือ Value-Capture) หากนำกระบวนการทำงานของธุรกิจมาจัดลำดับตามมูลค่าทั้งสองด้านนี้ (จากมูลค่าสูงไปสู่มูลค่าต่ำ) แล้ว กระบวนการทำงานทั้งหมดของธุรกิจอาจแยกออกได้เป็นสองกลุ่มหลัก คือ กลุ่มที่ได้อันดับสูง (High-Priority) เป็นกระบวนการทำงานที่ควรรักษาไว้ภายในองค์กร (In-House Process) ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มที่ได้อันดับต่ำ (Low-Priority) แน่่อนกว่ากลุ่มนี้ คือ กระบวนการทำงานที่ควรทำการจัดจ้างภายนอก อย่างไรก็ตามอาจมีกลุ่มของขั้นตอนการทำงานที่ถูกจัดอันดับออกมาแล้วมีความคลุมเครือ ไม่สามารถระบุได้ว่ามีอันดับสูงหรือต่ำ แต่กลับอยู่ในกลุ่มกลาง (Moderate-Priority) สำหรับผู้นำองค์กร กระบวนการทำงานในข่ายนี้ควรคัดแยกออกมาและวินิจฉัยอย่างรอบคอบว่าควรรักษาไว้หรือเปลี่ยนเป็นจัดจ้างภายนอก

กระบวนการทำงานที่สามารถคัดแยกออกมาได้ว่าเหมาะสมต่อการจัดจ้างภายนอกจำเป็นต้องถูกประเมินความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน หรือความเสี่ยงที่กระบวนการทำงานที่ส่งมอบให้กับผู้รับจ้างภายนอกทำให้การดำเนินงานทั้งหมดไม่ราบรื่น ความเสี่ยงดังกล่าวขึ้นอยู่กับสองปัจจัย ปัจจัยแรก คือ ความสามารถในการจัดระบบการทำงาน (Ability to Codify) และความสามารถในการประเมินคุณภาพในกระบวนการทำงาน (Ability to Measure Quality of Processes) หากกระบวนการทำงานที่ส่งมอบให้กับผู้รับจ้างภายนอกมีระเบียบการที่ชัดเจน ไม่ต้องใช้ข้อมูลเชิงลึกในการตัดสินใจ ความราบรื่นในการทำงานย่อมสูงกว่ากระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยประสบการณ์ยาวนาน หรือมีขั้นตอนที่สลับซับซ้อนในการตัดสินใจ ในทำนองเดียวกัน หากสามารถสร้างตัวชี้วัดคุณภาพกระบวนการทำงานที่ส่งมอบให้กับผู้รับจ้างภายนอกได้ ผู้ว่าจ้างสามารถตรวจสอบและกำกับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หากกระบวนการทำงานใดมีหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจชัดเจนและสามารถวัดคุณภาพการทำงานได้นั้นแสดงว่า กระบวนการทำงานในข่ายดังกล่าวมีความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานต่ำ⁷ กระบวนการทำงานดังกล่าวเหมาะสมที่จะจัดจ้างในต่างประเทศ ในกรณีตรงข้าม หากกระบวนการทำงานใดไม่มีหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจชัดเจน ซ้ำยังยุ่งยากในการประเมินคุณภาพการทำงาน กระบวนการทำงานในลักษณะนี้ย่อมมีความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานสูง⁸ สำหรับกระบวนการทำงานในข่ายนี้ อาจไม่เหมาะที่จะทำการจัดจ้างในต่างประเทศ หากแต่จำเป็นต้องจัดจ้างภายในประเทศ เนื่องจากต้องมีการกำกับตรวจสอบการทำงานตลอดเวลา

⁷ หรือ transparent processes (Aron & Singh, 2005)

⁸ หรือ nonmodifiable processes (Aron & Singh, 2005)

สำหรับกระบวนการทำงานที่มีระเบียบขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน เพียงแต่ไม่สามารถตรวจวัดคุณภาพการทำงานได้⁹ หรืออาจตรวจวัดคุณภาพการทำงานได้เพียงบางส่วน¹⁰ การบรรเทาความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานอาจต้องนำระบบการให้รางวัลและลงโทษมาปรับใช้ หรืออาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพการทำงาน ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานแล้ว การจัดจ้างในต่างประเทศอาจเผชิญกับความเสี่ยงในระดับโครงสร้าง อาทิเช่น ผู้รับจ้างไม่ทำตามสัญญาที่ตกลงกันไว้ หรือไม่มีการพัฒนาการทำงานให้มีความมาตรฐานตามที่ผู้ว่าจ้างต้องการ หรือแม้กระทั่ง การเรียกร้องค่าตอบแทนที่มากเกินไป ในระหว่างที่ต้องทำการต่อสัญญารอบใหม่ เป็นต้น ความเสี่ยงเหล่านี้มาจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ว่าจ้างกับผู้รับจ้างไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ ปัจจัยสองประการที่สร้างความเสี่ยงนี้ขึ้นมา คือ (1) ในการว่าจ้างภายนอก ผู้ว่าจ้างต้องถ่ายทอดความรู้เป็นอันมากให้กับผู้รับจ้าง และ (2) ผู้รับจ้างในต่างประเทศอาจต้องใช้ระยะเวลานานกว่าจะสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยทั้งสองประการนี้ทำให้ผู้ว่าจ้างเผชิญต้นทุนการเปลี่ยนผู้รับจ้าง (switching cost) สูง นอกจากนี้ การถ่ายทอดความรู้เป็นอันมากให้กับผู้รับจ้างรายใหม่ ผู้ว่าจ้างอาจเกิดความไม่มั่นใจว่าผู้รับจ้างรายใหม่จะขโมยทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านี้ไปหรือไม่ เพราะฉะนั้น หนทางเดียวที่จะแก้ปัญหานี้ได้ คือ การเลือกรูปแบบการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับความเสี่ยง กระบวนการทำงานในกลุ่มที่มีความเสี่ยงในระดับโครงสร้างต่ำสามารถอาศัยการจัดจ้างภายนอกได้

กลุ่มที่มีความเสี่ยงปานกลางอาจอาศัยการจัดตั้งบริษัทในเครือ (Captive Center) หรือองค์กรเฉพาะกิจร่วมกับพันธมิตรทางธุรกิจหรือหุ้นส่วนทางธุรกิจขึ้นมา (Extended Organization) ดูแล ขึ้นอยู่กับว่าเผชิญความเสี่ยงจากการปฏิบัติงานไม่ราบรื่นร่วมกันสูงหรือไม่ หากมีความเสี่ยงดังกล่าวสูง การจัดตั้งบริษัทในเครือย่อมแก้ปัญหาได้ดีกว่าการสร้างองค์กรเฉพาะกิจร่วมกับพันธมิตรทางธุรกิจหรือหุ้นส่วนทางธุรกิจ

ในขณะที่ กลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต้องพิจารณาร่วมกับความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน หากมีความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานสูงร่วมด้วย การดำเนินงานด้วยตนเอง (In-House) มีความเหมาะสมที่สุด หากมีความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานปานกลางหรือความเสี่ยงต่ำ ควรใช้บริษัทในเครือ และองค์กรเฉพาะกิจร่วมกับพันธมิตรทางธุรกิจหรือหุ้นส่วนทางธุรกิจ ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2.1

⁹ หรือ opaque processes (Aron & Singh, 2005)

¹⁰ หรือ codifiable processes (Aron & Singh, 2005)

ตารางที่ 2.1 การเลือกที่ตั้งและรูปแบบการจัดการที่เหมาะสม

		Structural Risk		
		Low	Moderate	High
Operational risk	High	Nearshore & Outsource	Captive Center & Onshore	In-House & Onshore
	Moderate	Offshore & Outsource (Over Time)	Extended Organization & Monitor (In Real Time)	Captive Center & Offshore
	Low	Offshore & Outsource	Extended Organization & Offshore	Extended Organization & Offshore (Frequent Audit)

ที่มา: Aron and Singh (2005)

2.2.2 ทฤษฎีระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทาน

นอกจาก การตัดสินใจทำการจัดจ้างจากภายนอก และการย้ายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศแล้ว พฤติกรรมการส่งต่อการผลิต (ของสินค้าที่อยู่ระหว่างกระบวนการผลิต) ระหว่างฐานการผลิตต่างๆยังอาจขึ้นอยู่กับ ความสลับซับซ้อนของการติดต่อทางธุรกิจ (Complexity of Transactions) ความสามารถในการจัดระบบการติดต่อทางธุรกิจ (Ability to Codify Transaction) และขีดความสามารถในการผลิตเพื่อป้อนสินค้าเข้าสู่ฐานการผลิต (Capabilities In the Supply-Base) ทั้งสามปัจจัยนี้เป็นกุญแจสำคัญสำหรับภาคธุรกิจในการเลือกใช้รูปแบบการจัดการการผลิตภายในห่วงโซ่อุปทาน (Gereffi, Humphrey, and Sturgeon, 2005)

หากสินค้าหรือกระบวนการผลิตสินค้ามีความสลับซับซ้อน มีรายละเอียดมาก การเชื่อมโยงขั้นตอนการผลิตระหว่างฐานการผลิตต่างๆเข้าด้วยกัน จำเป็นต้องมีการถ่ายทอดข้อมูลและองค์ความรู้ระหว่างกันเป็นจำนวนมาก หมายความว่า หากการติดต่อทางธุรกิจระหว่างฐานการผลิตแต่ละแห่งมีระดับความสลับซับซ้อนสูง ผลพวงที่ตามมา คือ ต้นทุนในการเปลี่ยนไปใช้ฐานการผลิต (Switching Cost) ไปยังแห่งอื่นจะสูงตามไปด้วย

ในอีกด้านหนึ่ง ความกระฉับของข้อมูลลักษณะสินค้าหรือกระบวนการผลิตสินค้า จะผูกผันกับระดับความร่วมมือ (Coordination) ระหว่างฐานการผลิตแต่ละแห่ง ยิ่งไม่มีแบบแผนการผลิตที่ชัดเจนมาก

เท่าใด รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต (Supplier) และลูกค้า (Customer) ยิ่งใกล้ชิดกันมากขึ้นหรือยังมีการร่วมมือระหว่างกันสูงขึ้นเท่านั้น ในทำนองเดียวกัน ระดับความยากง่ายในการสรรหาฐานการผลิตที่มีขีดความสามารถในการผลิตเพื่อป้อนสินค้าเข้าสู่ห่วงโซ่การผลิต จะส่งผลต่อระดับความใกล้ชิดกันระหว่างฐานการผลิต หากในอุตสาหกรรมมีผู้ผลิตเพียงไม่กี่รายที่มีขีดความสามารถในการผลิตสินค้าป้อนเข้าสู่ห่วงโซ่คุณค่า ความใกล้ชิดกันระหว่างผู้ผลิต และลูกค้าในอุตสาหกรรมดังกล่าวจะยิ่งเข้มข้นขึ้น

โดยทั่วไป รูปแบบการบริหารจัดการห่วงโซ่คุณค่าสามารถจำแนกได้เป็น 5 กรณี เรียงลำดับตามความชัดเจนของความสัมพันธ์

กรณีที่หนึ่ง แบบตลาด (Markets) ผู้ผลิตส่วนใหญ่มีขีดความสามารถรองรับการผลิตเพื่อป้อนสินค้าให้กับห่วงโซ่คุณค่าโลก กระบวนการผลิตมีรายละเอียดที่ชัดเจน ประกอบกับความสลับซับซ้อนในการผลิตหรือตัวสินค้ามีน้อยมาก ทำให้ผู้ผลิตรายใดก็สามารถทำการผลิตได้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและลูกค้าจะขึ้นอยู่กับระดับราคาสินค้าเท่านั้น การเปลี่ยนไปใช้ผู้ผลิตรายอื่น ๆ สามารถทำได้โดยง่าย ในกรณีนี้ ผู้บริโภคและผู้ผลิตในอุตสาหกรรมขั้นต้นสามารถติดต่อกันได้โดยตรง

กรณีที่สอง ห่วงโซ่คุณค่าแบบแยกส่วน (Modular Value Chains) สำหรับในกรณีนี้ สินค้าหรือกระบวนการผลิตสินค้ามีความสลับซับซ้อนสูง อย่างไรก็ตาม ยังสามารถจำแนกกระบวนการผลิตออกมาได้อย่างชัดเจน ผู้ผลิตสามารถทำความเข้าใจได้ ประกอบกับผู้ผลิตส่วนใหญ่ต่างมีความสามารถในการผลิตสินค้าเพื่อป้อนให้กับห่วงโซ่คุณค่าโลก ดังนั้น แม้ว่ากระบวนการผลิตหรือรายละเอียดของสินค้าจะมีความสลับซับซ้อนก็ตาม ปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้โดยทำให้การสื่อสารข้อมูลระหว่างกันมีความชัดเจน และลดต้นทุนในการเลือกผู้ผลิตรายอื่นมาทดแทนผู้ผลิตในห่วงโซ่คุณค่าให้อยู่ในระดับต่ำ (Low Switching Cost) ในกรณีนี้ ธุรกิจที่ใกล้ชิดกับผู้บริโภค (หรือ Lead Firm) ในห่วงโซ่คุณค่า อาจพึ่งพาผู้ผลิตที่ผลิตสินค้าแทบทุกขั้นตอนนับจากอุตสาหกรรมขั้นต้นเรื่อยมาจนเข้าใกล้สินค้าสำเร็จแล้ว (หรือ Turn-Key Supplier) เพื่อหาสินค้ามาจำหน่ายกับผู้บริโภค

กรณีที่สาม ห่วงโซ่คุณค่าแบบสัมพันธ์ (Relational Value Chains) ในกรณีนี้ ผู้ผลิตมีความสามารถในการผลิตสินค้าป้อนเข้าสู่ห่วงโซ่คุณค่า ทว่า สินค้าหรือขั้นตอนการผลิตมีความสลับซับซ้อน และไม่สามารถจัดหมวดหมู่ให้เกิดความกระจ่างได้ ผู้ผลิตต้องอาศัยประสบการณ์ ดังนั้น ในกรณีนี้การเปลี่ยนผู้ผลิตไปเป็นรายใหม่มีต้นทุนสูงมาก เพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าและผู้ผลิตให้เหนียวแน่นต้องอาศัยความสัมพันธ์ เช่น ชื่อเสียง สังคม ท้องถิ่น ครอบครัว หรือกระทั่งเชื้อชาติ มาผูกสัมพันธ์ระหว่างกัน ในกรณีนี้ ธุรกิจที่ใกล้ชิดกับผู้บริโภคและผู้ผลิตที่มีการผูกสัมพันธ์ระหว่างกันจะต้องรักษาประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย

กรณีที่ดี ห่วงโซ่คุณค่าแบบเครือข่าย (Captive Value Chains) ในกรณีนี้ ผู้ผลิตที่มีความสามารถในการผลิตสินค้าป้อนเข้าสู่ห่วงโซ่คุณค่ามีจำนวนน้อย ประกอบกับ สินค้าหรือขั้นตอนการผลิตมีความสลับซับซ้อน และไม่สามารถจัดหมวดหมู่ให้เกิดความกระจ่างได้ ผู้ผลิตและลูกค้ามีความใกล้ชิดกันสูง ดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดต้นทุนหากต้องมีการเปลี่ยนเจ้าผู้ผลิต ผู้ผลิตจะทำการผลิตเพียงขั้นตอนสั้นๆ เท่านั้น ทั้งนี้รูปแบบธุรกิจที่ใกล้ชิดกับผู้บริโภคจะมีลักษณะเข้าไปยึดครองอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในห่วงโซ่ทั้งหมดเพื่อรักษาอำนาจต่อรอง

กรณีที่ห้า แบบลำดับชั้น (Hierarchy) ซึ่งถือเป็นหนึ่งในสถานการณ์สุดโต่ง โดยเป็นกรณีที่ไม่สามารถหาผู้ผลิตที่มีความสามารถในการผลิตสินค้าป้อนเข้าสู่ห่วงโซ่คุณค่าสูงได้ อีกทั้ง สินค้าหรือขั้นตอนการผลิตมีความสลับซับซ้อน และไม่สามารถจัดหมวดหมู่ให้เกิดความกระจ่างได้ วิธีเดียวที่จะรักษาห่วงโซ่คุณค่าไว้ได้คือการผลิตด้วยตนเอง (In-House) เท่านั้น

ตารางที่ 2.2 ปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทกำหนดรูปแบบการจัดการห่วงโซ่คุณค่า

Governance Type	Complexity of Transactions	Ability to Codify Transactions	Capabilities in the Supply-Base	Capabilities in the Supply-Base Degree of Explicit Coordination and Power Asymmetry
Markets	Low	High	High	Low
Modular	High	High	High	
Relational	High	Low	High	
Captive	High	High	Low	
Hierarchy	High	Low	Low	High

ที่มา: Gereffi, Humphrey, and Sturgeon (2005)

ด้วยรูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานและปัจจัยด้านความเสี่ยง ทำให้การศึกษานี้กำหนดสมมติฐานด้านพฤติกรรมของผู้ผลิตในห่วงโซ่คุณค่าที่มีความหลากหลายขึ้น และใกล้เคียงความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น โดยเพิ่มหมวดหมู่ตรงกลางขึ้นมา ซึ่งเป็นรูปแบบขององค์กรที่มีหน้าที่เฉพาะ เกิดจากการร่วมมือกับพันธมิตรทางธุรกิจหรือหุ้นส่วนทางธุรกิจ หรือองค์กรในเครือ ที่ดำเนินการผลิตในประเทศและต่างประเทศขึ้นมา (Contractor et al., 2010)

รูปที่ 2.1 ทางเลือกที่เป็นไปได้ในห่วงโซ่คุณค่า

ที่มา: Contractor, Kumar, Kundu, and Pedersen (2010)

2.3 แบบสอบถามที่เกี่ยวข้อง

Kiyota, Matsuura, Urata and Wei (2008) ใช้กรณีบริษัทในเครือที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศของบริษัทญี่ปุ่น เพื่อศึกษาคุณลักษณะ Backward Vertical Linkage ที่มีต่อบริษัทแม่ในประเทศญี่ปุ่น ทั้งนี้จุดเด่นของการศึกษานี้ คือ การใช้ข้อมูลการสำรวจข้อมูลระดับบริษัทจาก METI ซึ่งมีความละเอียดของข้อมูลสูง เช่น ยอดขายของบริษัทในเครือ ต้นทุนรายจ่ายแยกตามหมวด เป็นต้น Soans and Abe (2015) ใช้ JETRO Survey เพื่อเปรียบเทียบกิจกรรมทางเศรษฐกิจและอุปสรรคที่บริษัทในเครือเผชิญสำหรับการประกอบกิจการใน พม่า จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และเวียดนาม เนื่องจาก Survey of Japanese-Affiliated Firms in Asia and Oceania ของ Japan External Trade Organization (JETRO) มีวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามเน้นไปที่สถานะของสถานประกอบการ และมุมมองต่อภาพรวมเศรษฐกิจ โอกาสในการขยายกิจการ และอุปสรรคในการค้าของบริษัทในเครือญี่ปุ่น

สำหรับประเด็นเรื่องของการแข่งขันในการแข่งขันของภาคธุรกิจ Tan (2010) ใช้ World Bank Enterprise Survey ในระดับบริษัท (Firm-Level) เพื่อทดสอบผลของระดับการแข่งขันในตลาดที่มีผลต่อการพัฒนาผลผลิตรายบริษัท (Firm Productivity) อย่างไรก็ตามความเข้มข้นของการแข่งขันในแบบสอบถาม

ของ World Bank Enterprise Survey ภู่วัดในรูปของจำนวนธุรกิจที่ขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกัน มีอยู่ในตลาดมากน้อยเพียงใด

แบบสอบถาม Survey on Business Strategies หรือ ESEE (Encuestas sobre Estrategias Empresariales) ของสถาบัน SEPI Foundation ที่ร่วมมือกับกระทรวงอุตสาหกรรมของประเทศสเปน เป็นอีกแบบสอบถามที่มีการเก็บข้อมูลบริษัทผู้ผลิตในประเทศสเปน โดยเริ่มเก็บตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 และปัจจุบันมีจำนวนบริษัทที่ถูกจัดเก็บ 1,800 บริษัท ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของแบบสอบถามนี้ คือ การเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องหรือใช้เพื่อประกอบการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของหน่วยงานภาครัฐ และเพื่อการวิจัยทางวิชาการ ทั้งนี้แบบสอบถามจะเน้นตัวอย่างไปที่บริษัทผู้ผลิตที่อยู่ในภาคการผลิต (Manufacturing) และมีจำนวนลูกจ้างและพนักงานมากกว่า 10 คนเป็นหลัก จุดเด่นของแบบสอบถามและข้อมูลของแบบสอบถามนี้ คือ การเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของบริษัทในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การร่วมทุน การแยกบริษัท นอกจากนั้นยังมีการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวางกลยุทธ์ของบริษัท เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินค้าของบริษัท กระบวนการผลิตทั้งด้านผู้ผลิตและด้านลูกค้า ต้นทุนและผลประโยชน์ การค้าระหว่างประเทศ การจ้างงาน และข้อมูลด้านบัญชีอื่น ๆ ของบริษัท โดยตัวอย่างการศึกษาที่ใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามนี้ คือ Cassiman et al. (2010)

ฐานข้อมูล Trade in Value Added (TiVA) ของ OECD เป็นความร่วมมือระหว่าง OECD และ WTO ในการพยายามทำความเข้าใจรูปแบบการค้าต่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศที่เปลี่ยนไปเนื่องจากกระบวนการและห่วงโซ่การผลิตของโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จากการที่ประเทศพัฒนาแล้วหรือประเทศกำลังพัฒนาผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายเองทั้งหมด กลายเป็นการแยกกระบวนการผลิต ผลิตสินค้าขั้นกลางและใช้วิธีการนำเข้าอีกครั้ง (Re-Import) หรือ การส่งออกอีกครั้ง (Re-Export) เพื่อเคลื่อนย้ายสินค้าและนำไปประกอบในประเทศปลายทาง โดยในปัจจุบัน ฐานข้อมูลนี้เป็นการรวบรวมทั้งหมด 63 ประเทศ และแบ่งแยกในระดับอุตสาหกรรมจำนวน 34 อุตสาหกรรมเท่านั้น ทั้งนี้จุดเด่นของฐานข้อมูลนี้ คือ การแบ่งแยกกระบวนการผลิตตามห่วงโซ่มูลค่าโลกที่แยกตามความเชื่อมโยงทางการผลิต ทั้งแบบย้อนหลังและไปข้างหน้า ซึ่งมีแบบสอบถามจำนวนน้อยมากที่สนใจประเด็นนี้

สำหรับแบบสอบถามในประเทศที่มีความเด่นในด้านความครบถ้วนของข้อมูลอุตสาหกรรมคือแบบสอบถามของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม หรือ รง. 9 และสำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรมของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งมีจุดเด่นที่การสอบถามกระบวนการและมูลค่าของสินค้าที่ทำการผลิต และปัจจัยการผลิตที่ใช้ในกระบวนการผลิต รวมถึงความแข็งแกร่งทางการเงินของสถานประกอบการ

จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งสามส่วน ได้แก่ (1) การศึกษาเชิงทฤษฎีและผลเชิงประจักษ์ (2) ทฤษฎีกระบวนการผลิต (Production Process) การแบ่งแยกการผลิต (Fragmentation) และห่วงโซ่มูลค่าโลก

(Global Value Chain) และ (3) แบบสอบถามจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับมิติด้านการค้าและการลงทุน แนวโน้มในการขยายธุรกิจ การวิจัยและพัฒนาของธุรกิจ อุปสรรคของการค้าและการลงทุน ทั้ง 3 ด้านนี้จะถูกนำไปทำการ “วิเคราะห์ถึงช่องว่าง” หรือ “Gap Analysis” และสังเคราะห์เป็นแบบสอบถามชุดใหม่ที่จะสามารถเชื่อมต่อภาพของการค้า การลงทุน ได้ในบทถัดไป

บทที่ 3 การวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap Analysis)

เครื่องมือหลักที่คณะผู้วิจัยเลือกใช้ คือ การวิเคราะห์ช่องว่าง หรือ Gap Analysis ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มักใช้กันในการศึกษาด้านบริหารจัดการ และด้านเศรษฐศาสตร์ เพื่อเปรียบเทียบสิ่งที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในปัจจุบันกับสิ่งที่ควรจะเป็นใน “อุดมคติ” ซึ่งถูกใช้เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ โดยการวิเคราะห์ช่องว่างดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ระบุความแตกต่างที่เกิดขึ้น และเสนอแนวทางในการอุดหรือเติมเต็มช่องว่างดังกล่าวให้มีความสมบูรณ์ถูกต้องมากที่สุด ทั้งนี้คณะผู้วิจัยจะนำเอาการวิเคราะห์ช่องว่างนี้มาวิเคราะห์ว่า “ช่องว่าง” หรือ “ข้อมูล” ที่ควรถูกจัดเก็บเพิ่มเติมเพื่อที่จะสามารถนำมาต่อยอดวิจัยและวิเคราะห์ได้ เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่จัดเก็บจากแบบสอบถามของประเทศไทยกับผลการศึกษาเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ของต่างประเทศที่มีข้อมูลเชิงลึกมาก หรือสมบูรณ์มากกว่า นอกจากนั้นคณะผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบกับแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องขององค์กรหรือประเทศอื่น ๆ ประกอบด้วย

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้แบ่งบทนี้ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) กรอบและวิธีการ และ (2) ผลการวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 กรอบและวิธีการ

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า การวิเคราะห์ช่องว่าง เป็นการเปรียบเทียบสิ่งที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในปัจจุบันกับสิ่งที่ควรจะเป็นใน “อุดมคติ” โดยสามารถสรุปขั้นตอนการวิเคราะห์ได้ด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1: ระบุสิ่งที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในปัจจุบันให้มีความชัดเจน

ขั้นตอนที่ 2: กำหนดสิ่งที่เรียกว่า “อุดมคติ” หรือ “แนวปฏิบัติที่ดีที่สุด (best practice)” ที่ถูกใช้เป็นบรรทัดฐานในการเปรียบเทียบ

ขั้นตอนที่ 3: ระบุช่องว่างหรือความแตกต่างของขั้นตอนที่ 1 และ 2

โดยในบริบทของการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยกำหนดให้แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัยของไทยเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบต่างๆ หรือความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ ดังที่คณะผู้วิจัยได้สรุปไว้ในบทที่ 2

ส่วนการกำหนด “แนวปฏิบัติที่ดีที่สุด” ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยเลือกใช้ผลจากการศึกษาเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ ประกอบกับคำถามจากแบบสอบถามของหน่วยงานต่างประเทศที่รวบรวม เช่น แบบสอบถามของ METI JETRO และ ธนาคารโลก เพื่อใช้เปรียบเทียบพิจารณาช่องว่าง หากแบบมีความ

แตกต่างกันระหว่างขั้นตอนที่ 1 และ 2 คณะผู้วิจัยจะดำเนินการนำมาใส่เป็นส่วนหนึ่งของร่างแบบสอบถามในการศึกษานี้

3.2 ผลการวิเคราะห์

ในงานศึกษานี้คณะผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกและสังเคราะห์คำถามจากแบบสอบถามของหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 2 โดยแบบสอบถามหลักของหน่วยงานภายในประเทศที่คณะผู้วิจัยเลือกนำมาประกอบการสังเคราะห์ ประกอบด้วย (1) แบบสอบถาม รง. 9 ของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ซึ่งมีจุดเด่นที่การสอบถามกระบวนการและมูลค่าของสินค้าที่ทำการผลิต และปัจจัยการผลิตที่ใช้ในกระบวนการผลิต (2) แบบสอบถามการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน (“แบบสอบถาม สวทท.”) ของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทท.) ซึ่งมีจุดเด่นที่การสอบถามถึงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยและพัฒนาของบริษัท และ (3) แบบสอบถามสำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรมของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งมีจุดเด่นที่การสอบถามกระบวนการและมูลค่าของสินค้าที่ทำการผลิต และปัจจัยการผลิตที่ใช้ในกระบวนการผลิต รวมถึงความแข็งแกร่งทางการเงินของสถานประกอบการ

สำหรับแบบสอบถามของหน่วยงานหรือองค์กรต่างประเทศ คณะผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถาม (1) Survey of Japanese-Affiliated Firms in Asia and Oceania ของ Japan External Trade Organization (JETRO) (2) แบบสอบถาม Survey of Trends in Business Activities of Foreign Affiliates ของ Ministry of Economy, Trade and Industry (METI) (3) World Bank Enterprise Survey (4) Survey on Business Strategies ของสถาบัน SEPI Foundation และ (5) Trade in Value Added ของ OECD-WTO เป็นแกนหลักในการวิเคราะห์ช่องว่างและเพื่อใช้สังเคราะห์มิติของคำถามในแบบสอบถามที่ควรมี

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถามต่างๆ ในบทที่ 2 คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกและแบ่งมิติที่คิดว่าครอบคลุมออกเป็น 9 ด้าน ได้แก่

- (1) ข้อมูลทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย ชื่อ กลุ่มอุตสาหกรรม โครงสร้างความเป็นเจ้าของ
- (2) กระบวนการผลิต ประกอบด้วย กระบวนการแยกขั้นตอนการผลิต และรูปแบบการจัดซื้อวัตถุดิบ
- (3) การจ้างงาน ประกอบด้วย จำนวนพนักงาน แยกตามสัญชาติ ระดับ กระบวนการ
- (4) การพัฒนานวัตกรรมและการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย สัดส่วนค่าใช้จ่ายที่ใช้เพื่อการทำวิจัยและพัฒนา วัตถุประสงค์ อุปสรรคและปัญหา
- (5) ผลการดำเนินการของบริษัท ประกอบด้วย ต้นทุน รายรับ

(6) การค้า ประกอบด้วย การค้าภายในประเทศ และการค้าระหว่างประเทศ การใช้ประโยชน์ข้อตกลงการค้า

(7) ความเสี่ยง ประกอบด้วย ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน และ ความเสี่ยงระดับโครงสร้าง วิธีการจัดการความเสี่ยง

(8) การลงทุน ประกอบด้วย การลงทุนภายในประเทศ การลงทุนในต่างประเทศ วัตถุประสงค์การออกไปลงทุน และอุปสรรคและปัญหา

(9) แหล่งที่มาของเงินทุนในการบริหารจัดการ

โดยผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบช่องว่างโดยใช้ข้อมูลในบทที่ 2 สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ตารางเปรียบเทียบวิเคราะห์ช่องว่างของข้อมูล

มิติที่คณะผู้วิจัยสนใจ	แบบสอบถามไทยที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน			“แนวปฏิบัติที่ดีที่สุด”						ช่องว่าง
	รง. 9	สำมะโนอุตสาหกรรม	สวทน.	ทฤษฎี/เชิงประจักษ์	แบบสอบถาม					
					METI	JETRO	World Bank	SEPI	OECD	
1. ข้อมูลทั่วไป										
- ประเภทอุตสาหกรรม	✓			✓	✓	✓	✓	✓		
- ผลิตภัณฑ์หลัก		✓			✓			✓		
- ลูกค้าหลัก								✓		✗
- สัญชาติของบริษัท		✓		✓	✓	✓		✓		
- โครงสร้างความเป็นเจ้าของ		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
- ปีที่ดำเนินการจดทะเบียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
- ขนาดบริษัท	✓	✓		✓	✓			✓		
2. กระบวนการผลิต				✓					✓	✗
- กระบวนการแยกขั้นตอนการผลิต ○ การจัดหาวัตถุดิบ ○ การผลิต ○ การแปรรูปผลผลิต ○ การบรรจุหีบห่อ ○ การกระจายสินค้าและทำการตลาด		✓		✓		✓	✓	✓		
- รูปแบบการจัดซื้อวัตถุดิบ ○ ปัจจัยการผลิตขั้นต้น ○ ปัจจัยการผลิตขั้นกลาง				✓				✓	✓	✗

ตารางที่ 3.1 ตารางเปรียบเทียบวิเคราะห์ช่องว่างของข้อมูล (ต่อ)

มิติที่คณะผู้วิจัยสนใจ	แบบสอบถามไทยที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน			“แนวปฏิบัติที่ดีที่สุด”						ช่องว่าง
	รง. 9	สำมะโนอุตสาหกรรม	สวทช.	ทฤษฎี/เชิงประจักษ์	แบบสอบถาม					
					METI	JETRO	World Bank	SEPI	OECD	
3. การจ้างงาน										
- จำนวนพนักงานและลูกจ้างทั้งหมด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
- production workers/blue collar		✓		✓	✓		✓	✓		
- non-production workers/white collar		✓		✓	✓		✓	✓		
- จำนวนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ R&D				✓				✓		✗
- รายจ่ายที่ใช้เพื่อการพัฒนาและอบรมแรงงาน				✓						✗
4. R&D							✓	✓		
- วัตถุประสงค์หลัก			✓							
- ร้อยละของค่าใช้จ่ายในการทำ R&D			✓	✓	✓			✓		
- ที่มาและประเภทการทำ R&D			✓	✓						
- ปัญหาและอุปสรรค			✓							
5. ผลการดำเนินการของบริษัท		✓								
- ประมาณการต้นทุน ○ จำแนกตามแหล่งที่มาและประเภทปัจจัยการผลิต ○ จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน				✓				✓		✗
- ประมาณการรายรับ ○ ภายในประเทศ ○ ต่างประเทศ			✓	✓	✓		✓	✓		

มิติที่คณะผู้วิจัยสนใจ	แบบสอบถามไทยที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน			“แนวปฏิบัติที่ดีที่สุด”						ช่องว่าง
	รง. 9	สำมะโนอุตสาหกรรม	สวทน.	ทฤษฎี/เชิงประจักษ์	แบบสอบถาม					
					METI	JETRO	World Bank	SEPI	OECD	
6. การค้า				✓				✓	✓	
- การค้าภายในประเทศ								✓	✓	✗
- การค้าระหว่างประเทศ							✓		✓	✗
○ ประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกสูงสุด					✓	✓		✓		
○ ประเทศที่มีมูลค่าการนำเข้าสูงสุด				✓				✓		
○ การเปลี่ยนแปลงของจำนวนประเทศคู่ค้า				✓				✓		
○ รูปแบบการค้า										
○ การใช้ประโยชน์ข้อตกลงการค้า						✓				
○ ปัญหาและอุปสรรค					✓	✓				
7. ความเสี่ยง				✓						✗
- operational risk				✓						✗
- structural risk				✓						✗
- วิธีจัดการความเสี่ยง				✓						✗
○ ปัญหาจากข้อพิพาททางกฎหมาย										
○ ปัญหาจากการค้นคว้าและวิจัยและการออกแบบ										
○ ปัญหาจากการกำหนดราคา										
○ ปัญหาจากความร่วมมือในการผลิต										
8. การลงทุน				✓						
- การลงทุนภายในประเทศ				✓					✓	✗
- การลงทุนในต่างประเทศ									✓	✗
○ การเปลี่ยนแปลง				✓						
○ ประเทศที่ไปลงทุน				✓		✓				
○ รูปแบบการลงทุน					✓					
○ เหตุผล						✓				
○ ปัญหา					✓	✓	✓			
9. แหล่งที่มาของเงินทุนในการบริการจัดการ				✓			✓			✗

ที่มา: คณะผู้วิจัย

หากสังเกตเบื้องต้น จะพบว่าถึงแม้หน่วยงานของไทยที่มีการจัดเก็บข้อมูลจะมีข้อมูลบางส่วน แต่ข้อมูลดังกล่าวถูกเก็บโดยวัตถุประสงค์เฉพาะของหน่วยงานจัดเก็บ ทำให้การจะนำข้อมูลมาใช้ขาดความเชื่อมโยงกันดังที่คณะผู้วิจัยได้เกริ่นไว้ในบทที่ 1 เช่น กระบวนการผลิตกับการทำวิจัยและพัฒนาที่น่าจะเชื่อมโยงกัน หรือ การผลิตที่ควรจะเชื่อมโยงกับการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ พร้อม ๆ กันไม่สามารถนำมารวมกันได้

โดยหากเปรียบเทียบกับแบบสอบถามของ JETRO METI และ World Bank จะมีจุดเด่นที่การเชื่อมโยงมิติการการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศมาก รวมถึงมีการพิจารณาสถานะ ผลการดำเนินการกิจการ ทั้งในด้านยอดขาย ค่าใช้จ่ายต่างๆ เพื่อประกอบเข้ากับมิติการค้าระหว่างประเทศ นอกจากนั้นยังมีจุดเด่นที่การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทแม่ บริษัทในเครือ บริษัทย่อย/สาขา ซึ่งเป็นรูปแบบการค้าและการลงทุนในปัจจุบันที่เกิดขึ้นมากที่สุด ส่วน Survey on Business Strategies มีจุดเด่น คือ การเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของบริษัทในหลายๆรูปแบบ เช่น การร่วมทุน การแยกบริษัท นอกจากนั้นยังมีการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวางกลยุทธ์ของบริษัท ส่วน TIVA เป็นการเน้นเรื่องห่วงโซ่มูลค่าโลกเป็นหลัก อย่างไรก็ตามในแบบสอบถาม JETRO มีมุมมองที่เน้นไปในมิติของการปรับตัวของภาคธุรกิจเมื่อเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ และอุปสรรคในการทำการค้าและการลงทุนในประเทศผู้รับทุน และแบบสอบถามของ World Bank มีเน้นไปในมิติของความเข้มข้นในการแข่งขันของธุรกิจ

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาและเปรียบเทียบแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยพบว่าแบบสำรวจของหน่วยงานไทย เช่น รง. 9 และ แบบสอบถามสำมะโนธุรกิจอุตสาหกรรมถึงแม้ว่าข้อมูลภาคอุตสาหกรรมและบริษัทมีค่อนข้างครบถ้วน ทั้งเรื่องแหล่งเงินทุน ค่าใช้จ่าย การจัดจำหน่ายทั้งตลาดภายในและต่างประเทศ รวมถึงการทำวิจัยและพัฒนาภายในบริษัท ในประเด็นของการทำวิจัยและพัฒนา แบบสอบถาม สวทช. ยังสอบถามลึกลงไปในเรื่องของ ค่าใช้จ่าย วัตถุประสงค์ และจำนวนบุคลากรในด้านการวิจัยและพัฒนา อย่างไรก็ตามข้อมูลจากแบบสอบถามของทั้งสามหน่วยงานยังคงขาดการเชื่อมโยงที่มีมิติด้านการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนทางตรงทั้งในและต่างประเทศ การจ้างงาน การดำเนินการวิจัยและพัฒนา และผลการดำเนินการของบริษัทเข้าด้วยกัน

จากตารางที่ 3.1 คณะผู้วิจัยแสดงให้เห็นว่ายังมี “ช่องว่าง” ของข้อมูล ซึ่งควรมีการจัดเก็บ เนื่องจากช่องว่างที่เกิดขึ้นนั้น แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดของการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันของประเทศไทย ซึ่งข้อจำกัดนี้ส่งผลต่อการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาครัฐ เนื่องจากข้อมูลมีมิติที่ต้นจนเกินไป (Aggregate Data Set) จนทำให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายกว้างและขาดความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ

ดังนั้นจากผลการวิเคราะห์ช่องว่างข้างต้น คณะผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แบบสอบถามต้นแบบ¹¹ ซึ่งครอบคลุมมิติทั้งหมด 9 ด้านด้วยกัน ได้แก่

¹¹ แบบสอบถามฉบับเต็มสามารถดูจากภาคผนวก ก.

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (หน้า 1-3)

หัวข้อที่สำรวจ: ชื่อบริษัท ประเภทอุตสาหกรรมและสินค้าที่เป็นธุรกิจหลัก (Core Business) โครงสร้างของบริษัท ปีที่เริ่มดำเนินการ และขนาดของบริษัท

ส่วนที่ 2 กระบวนการผลิต (หน้า 4-7)

หัวข้อที่สำรวจ: กระบวนการแยกขั้นตอนการผลิต รูปแบบการจัดซื้อวัตถุดิบ

ส่วนที่ 3 การจ้างงาน (หน้า 8)

หัวข้อที่สำรวจ: จำนวนพนักงานและลูกจ้าง ทั้งที่อยู่ในกระบวนการผลิต (Production Workers) และไม่อยู่ในกระบวนการผลิต (Non-Production Workers) จำนวนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและวิจัย

ส่วนที่ 4 การพัฒนานวัตกรรม (Innovation) และการพัฒนาและวิจัย (R&D) (หน้า 9-10)

หัวข้อที่สำรวจ: วัตถุประสงค์หลักในการทำ R&D สัดส่วนและประเภทกิจกรรมที่ทำให้เกิด R&D ปัญหาและอุปสรรค

ส่วนที่ 5 ผลการดำเนินการของบริษัท (หน้า 11-12)

หัวข้อที่สำรวจ: สัดส่วนรายรับ-รายจ่าย และต้นทุนดำเนินการต่างๆ

ส่วนที่ 6 การค้า (หน้า 13-14)

หัวข้อที่สำรวจ: สัดส่วนการค้าภายในประเทศ สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงการทำธุรกรรมค้าขายกับต่างประเทศ การใช้ข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศ และปัญหาและอุปสรรค

ส่วนที่ 7 ความเสี่ยง (หน้า 15-19)

หัวข้อที่สำรวจ: ความเสี่ยงจากการดำเนินการ และความเสี่ยงในเชิงโครงสร้าง

ส่วนที่ 8 การลงทุน (หน้า 20-21)

หัวข้อที่สำรวจ: การลงทุนภายในประเทศ การลงทุนภายนอกประเทศ (ประเทศเป้าหมาย ลักษณะการออกไปลงทุน และเหตุผลในการออกไปลงทุน) ปัญหาและอุปสรรค

ส่วนที่ 9 แหล่งที่มาของเงินทุนในการบริหารจัดการ (หน้า 22)

หัวข้อที่สำรวจ: การได้มาซึ่งเงินทุนในการบริหารจัดการธุรกิจของบริษัท

บทที่ 4 ข้อมูล

4.1 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

เนื่องจากปัญหาการตอบแบบสอบถามจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่คณะผู้วิจัยได้ทำการสุ่มเลือก และติดต่อขอความอนุเคราะห์ช่วยตอบแบบสอบถามมีอัตราการตอบกลับต่ำมากเพียง 5 บริษัทที่ส่งแบบสอบถามกลับมา (คิดเป็นร้อยละ 2 จากเป้าที่คาดหวังที่ร้อยละ 10-15) และบริษัทที่ส่งคืนแบบสอบถามกลับไม่ได้ตอบคำถามครบถ้วนทำให้ข้อมูลที่ได้มีปัญหา คณะผู้วิจัยจึงปรับมาใช้ฐานข้อมูลสาธารณะและฐานข้อมูลพาณิชย์ที่มีข้อมูลระดับบริษัทที่มีข้อมูลคล้ายคลึงหรือสอดคล้องกับแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยได้ส่งเคราะห์ขึ้น โดยฐานข้อมูลหลักที่คณะผู้วิจัยใช้มี 2 ฐานด้วยกัน ได้แก่

(1) ฐานข้อมูล Orbis

โดยฐานข้อมูล Orbis จัดทำและรวบรวมโดยบริษัท Bureau van Dijk/Moody's analytic ทั้งนี้จุดเด่นของข้อมูลคือเป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมข้อมูลบริษัททั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของบริษัททั่วโลก ซึ่งมีการจัดข้อมูลต่าง ๆ ให้อยู่บนมาตรฐานเดียวกัน ทำให้สะดวกในการนำมารวบรวมและสามารถเปรียบเทียบกันได้

ข้อมูลที่สำคัญ ประกอบไปด้วยข้อมูลทั่วไปทั้งด้านลักษณะกิจกรรมของธุรกิจ ปีที่บริษัทจัดตั้ง ข้อมูลทางการเงินของบริษัท แยกตามลักษณะสินทรัพย์และหนี้สิน โครงสร้างบริษัทและผู้ถือหุ้นที่มีรายละเอียดสัดส่วนการครอบครองและสัญชาติของผู้ถือหุ้น รวมถึงข้อมูลการเป็นบริษัทแม่หรือบริษัทลูกและ/หรือบริษัทในเครือ นอกจากนี้ยังมีข้อมูลยอดขายแยกตามผลิตภัณฑ์และแยกตามประเทศคู่ค้า

(2) ข้อมูลจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

แบบ 56-1 เป็นแบบฟอร์มที่บริษัทจดทะเบียนจะต้องดำเนินการจัดทำและแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการที่สำคัญของบริษัทจดทะเบียนในรอบปีที่ผ่านมา ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลการประกอบธุรกิจ รายชื่อคณะกรรมการ โครงสร้างผู้ถือหุ้น ข้อมูลสรุปฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน ภาวะอุตสาหกรรม รวมถึงปัจจัยเสี่ยงของธุรกิจ ให้กับตลาดหลักทรัพย์และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งบริษัทจดทะเบียนจะต้องดำเนินการทุกปี โดยดำเนินการส่งภายใน 3 เดือน นับแต่วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาบัญชี นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังใช้ข้อมูลจากรายงานประจำปีของบริษัท ซึ่งเป็นรายงานที่มีข้อมูลชุดเดียวกันกับที่ใช้เพื่อประกอบการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นประจำปีเพื่อให้ข้อมูลรายบริษัทมีความครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

จำนวนบริษัทที่คณะผู้วิจัยพิจารณามีจำนวน 137 บริษัท จากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทั้งหมด 758 บริษัท หรือ คิดเป็นร้อยละ 18.07 ซึ่งเป็นสัดส่วนมากกว่าจำนวนที่คณะผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับการตอบที่ร้อยละ 10-15 ของจำนวนบริษัททั้งหมดที่ส่งแบบสอบถามออกไป โดยคณะผู้วิจัยเลือกแยกบริษัทออกเป็น 5 กลุ่มอุตสาหกรรมจากทั้งหมด 8 กลุ่มอุตสาหกรรมที่แยกในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่ง 5 กลุ่มอุตสาหกรรมประกอบด้วย AGRO CONSUMP INDUS RESOURC TECH ดังแสดงในตารางที่ 4.1 โดยคณะผู้วิจัยไม่รวมกลุ่มอุตสาหกรรม BANK CONSTRUC SERVICE ในการวิเคราะห์ เนื่องจากอุตสาหกรรมมีลักษณะของกระบวนการดำเนินการและผลิตภัณฑ์ที่เป็นบริการ ที่แตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นค่อนข้างมาก

ตารางที่ 4.1 จำนวนบริษัท แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน
AGRO	25
CONSUMP	23
INDUS	47
RESOURC	21
TECH	21
รวม	137

ที่มา: คณะผู้วิจัย

4.2 คุณลักษณะทั่วไปของข้อมูล

จากฐานข้อมูลทั้งสองที่ได้กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยได้มีการเลือกข้อมูลที่มีความสอดคล้องหรือใกล้เคียงกับลักษณะข้อมูลในแบบสอบถาม โดยคณะผู้วิจัยสามารถสรุปได้โดยแยกตามส่วนของแบบสอบถามดังนี้

(1) ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ในการศึกษานี้ ส่วนที่ 1 จะประกอบด้วยคุณลักษณะพื้นฐานต่างๆ ของบริษัท เช่น ประเภทอุตสาหกรรม กิจกรรมการผลิต กลุ่มลูกค้าหลัก โครงสร้างบริษัท เป็นต้น โดยข้อมูลเหล่านี้จะแสดงถึงคุณลักษณะของบริษัทที่แตกต่างกัน โดยตัวอย่างบางส่วนของข้อมูล ได้แก่

- a. ชื่อบริษัท และชื่อย่อหลักทรัพย์
- b. กลุ่มอุตสาหกรรมและหมวดอุตสาหกรรม คณะผู้วิจัยเลือกแบ่งตามกลุ่มที่จัดโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งคณะผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1

- c. Major Sectors ที่แบ่งโดย Orbis ซึ่งประกอบด้วย 19 กลุ่มอุตสาหกรรม¹² จากตารางที่ 4.2 จะเห็นว่ากลุ่มอุตสาหกรรมที่ผลิต Machinery, Equipment, Furniture, Recycling มีจำนวนมากที่สุด 26 บริษัท ส่วนใหญ่เป็นบริษัทในกลุ่ม INDUS (10 บริษัท) และ TECH (9 บริษัท) รองลงมาเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ผลิต Chemicals, Rubber, Plastics, Non-Metallic Products และ Wholesale & Retail Trade จำนวน 23 บริษัท

ตารางที่ 4.2 จำนวนบริษัท แยกตาม Major Sectors

Major Sectors	จำนวน
Chemicals, Rubber, Plastics, Non-Metallic Products	23
Construction	2
Food, Beverages, Tobacco	12
Gas, Water, Electricity	1
Hotels & Restaurants	4
Machinery, Equipment, Furniture, Recycling	26
Metals & Metal Products	13
Other Services	6
Post & Telecommunications	5
Primary Sector	6
Public Administration & Defense	1
Textiles, Wearing Apparel, Leather	10
Wholesale & Retail Trade	23
Wood, Cork, Paper	4
(Blank)	1
รวม	137

ที่มา: คณะผู้วิจัย

¹² ประกอบด้วย (1) Primary Sector (2) Food, Beverages, Tobacco, (3) Textiles, Wearing Apparel, Leather (4) Wood, Cork, Paper, (5) Publishing, Printing, (6) Chemicals, Rubber, Plastics, Non-Metallic Products (7) Metal & Metal Products (8) Machinery, Equipment, Furniture, Recycling (9) Gas, Water, Electricity (10) Construction (11) Wholesale & Retail Trade (12) Hotels & Restaurants (13) Transportation (14) Post & Telecommunications, (15) Banks (16) Insurance Companies (17) Other Services (18) Public Administration & Defense (19) Education, Health

- d. NACE Rev. 2 ซึ่งแบ่งแยกกลุ่มอุตสาหกรรมตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเป็นมาตรฐานสหภาพยุโรป ที่มีแบ่งกิจกรรมตามตัวอักษรภาษาอังกฤษ A-U¹³ คล้ายคลึงกับการแบ่ง Industry Standard Classification ของ United Nations โดยจากตารางที่ 4.3 และ 4.4 จะเห็นว่าบริษัทในกลุ่มตัวอย่างของคณะผู้วิจัย บริษัทจะเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่เป็นการผลิต C – Manufacturing เป็นส่วนใหญ่ และจะกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS ถึง 39 บริษัท

ตารางที่ 4.3 จำนวนบริษัท แยกตาม NACE Rev.2 Classification

NACE Rev. 2 Classification	จำนวน
A - Agriculture, Forestry and Fishing	4
B - Mining and Quarrying	4
C – Manufacturing	86
E - Water Supply; Sewerage, Waste Management and Remediation Activities	1
F – Construction	2
G - Wholesale and Retail Trade; Repair of Motor Vehicles and Motorcycles	23
I - Accommodation and Food Service Activities	4
J - Information and Communication	7
K - Financial and Insurance Activities	1
M - Professional, Scientific and Technical Activities	1
N - Administrative and Support Service Activities	2
O - Public Administration and Defense; Compulsory Social Security	1
(Blank)	1
รวม	137

ที่มา: คณะผู้วิจัย

¹³ A – Agricultural, Forestry and Fishing, B – Mining and Quarrying, C – Manufacturing, D – Electricity, Gas Stream, and Air Conditioning Supply, E – Water Supply, Sewerage, Waste Management and Remediation Activities, F – Construction, G – Wholesale and Retail Trade, Repair of Motor Vehicles and Motorcycles, H – Transportation and Storage, I – Accommodation and Food Service Activities, J – Information and Communication, K – Financial and Insurance Activities, L – Real Estate Activities, M – Professional, Scientific and Technical Activities, N – Administration and Support Service Activities, O – Public Administration and Defense, Compulsory Social Security, P – Education, Q – Human Health and Social Work Activities, R – Arts, Entertainment and Recreation, S – Other Service Activities, T – Activities of Households as Employers, Undifferentiate Goods and Services Producing Activities of Households for Own Use, U – Activities of Extraterritorial Organizations and Bodies, V – Hiring Motor Vehicles

ตารางที่ 4.4 จำนวนบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม C – Manufacturing

C - Manufacturing	จำนวน
AGRO	13
CONSUMP	16
INDUS	39
RESOURC	9
TECH	9
รวม	86

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยพิจารณาการแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมหลายๆแบบ เนื่องจากแต่ละการจัดแบ่งมีลักษณะข้อมูลที่ต้นและลึกแตกต่างกัน โดยการแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมของตลาดหลักทรัพย์นั้นค่อนข้างกว้าง และทำให้ยากต่อการพิจารณากิจกรรมหรือผลิตภัณฑ์หลักของบริษัท การใช้ Orbis Classification และ NACE Rev. 2 นั้นมีความใกล้เคียงกับการระบุกลุ่มอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยใช้

- e. US SIC (Standard International Classification) รหัสขนาด 3-Digit และ NACE Rev. 2 ขนาด 4-Digit ซึ่งจะอธิบายกิจกรรมหลักที่ระบุชัดเจนมากขึ้นว่าบริษัทดำเนินกิจการและผลิตสินค้าประเภทใด
- f. กลุ่มลูกค้าหลักของบริษัท (Primary Clients) แยกเป็นลูกค้าตลาดภายในประเทศ และลูกค้าตลาดต่างประเทศ ทั้งนี้ กลุ่มลูกค้าหลักจะถูกกำหนดจากขนาดยอดขายของบริษัท หากยอดขายภายในประเทศสูงกว่าร้อยละ 51 ของยอดขายทั้งหมดของบริษัท คณะผู้วิจัยถือว่าลูกค้าหลักของบริษัทเป็นกลุ่มลูกค้าภายในประเทศ โดยจากตารางที่ 4.5 จะเห็นว่าบริษัทส่วนใหญ่มีลูกค้าเป็นตลาดในประเทศเป็นหลัก ในขณะที่ปี 2016 มีบริษัทเพียง 24 บริษัท หรือ ร้อยละ 17.5 เท่านั้นที่มีลูกค้าต่างประเทศเป็นหลัก

ตารางที่ 4.5 จำนวนบริษัทที่มีลูกค้าหลักภายในประเทศ และในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

Primary Clients	AGRO	CONSUMP	INDUS	RESOURC	TECH	รวม
Domestic Market	23	15	40	19	16	113
Foreign Market	2	8	7	2	5	24
รวม	25	23	47	21	21	137

ที่มา: คณะผู้วิจัย

- g. สัญชาติของบริษัท (Firm Nationality) แยกออกเป็นบริษัทที่คนไทยเป็นผู้ถือหุ้นหลักหรือเกินร้อยละ 51 หรือบริษัทที่ต่างชาติลงทุน ทั้งนี้คณะผู้วิจัยคำนวณตามสัดส่วนจำนวนหุ้นตามสัญชาติของผู้ถือเป็นหลัก ซึ่งตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่าบริษัทในตัวอย่าง 92 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 67.15 มีคนไทยเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ทั้งนี้ในข้อมูลของบางบริษัทไม่มีการระบุรายชื่อผู้ถือหุ้น หรือไม่สามารถระบุสัญชาติของผู้ถือหุ้นได้ ทำให้มีข้อมูลบริษัทขาดหายไป 3 บริษัท

ตารางที่ 4.6 จำนวนบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ และคนไทย แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

Nationality	AGRO	CONSUMP	INDUS	RESOURC	TECH	รวม
Foreign-Invested	7	3	18	7	7	42
Thai-Owned	18	20	27	14	13	92
(Blank)			2		1	3
รวม	25	23	47	21	21	137

ที่มา: คณะผู้วิจัย

- h. สัดส่วนการถือหุ้นในบริษัทของคนไทย นอกเหนือจากการระบุสัญชาติของบริษัทแล้ว คณะผู้วิจัยได้คำนวณสัดส่วนของการถือหุ้นโดยคนไทย โดยตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนการถือครองหุ้นของคนไทยในแต่ละอุตสาหกรรมและแต่ละตลาดมีความแตกต่างกันมากพอสมควร แต่โดยเฉลี่ยแล้วบริษัทต่างๆจะมีคนไทยเป็นผู้ครองหุ้นเกินร้อยละ 50 ทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.7 สัดส่วนการถือครองหุ้นในบริษัทของคนไทย แยกตามอุตสาหกรรมและตลาด

	Average	Min	Max
AGRO	63.43	19.94	97.11
MAI	65.57	43.85	79.26
SET	63.02	19.94	97.11
CONSUMP	67.73	0.00	95.91
MAI	74.74	61.15	92.31
SET	65.25	0.00	95.91
INDUS	57.82	4.72	91.11
MAI	65.64	32.33	86.89
SET	54.88	4.72	91.11
RESOURC	55.63	16.14	82.31
MAI	52.38	32.16	60.90
SET	56.94	16.14	82.31
TECH	51.38	5.69	86.04
MAI	57.38	39.22	77.45
SET	49.37	5.69	86.04
รวม	59.27	0	97.11

ที่มา: คณะผู้วิจัย

- i. โครงสร้างของบริษัท โดยคณะผู้วิจัยพิจารณาแยกบริษัทต่างๆ เป็นบริษัทแม่¹⁴ บริษัทลูก¹⁵ หรือบริษัทในเครือข่าย¹⁶ โดยจากตารางที่ 4.8 จะพบว่าบริษัทในตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นบริษัทแม่จำนวน 115 บริษัท หรือร้อยละ 83.94 และเป็นบริษัทแม่ที่มีบริษัทลูกและ/หรือบริษัทเครือข่ายถึง 94 บริษัท หรือร้อยละ 81.73 โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีบริษัทลูกและ/หรือบริษัทเครือข่ายจำนวนมาก คือ กลุ่มอุตสาหกรรม INDUS และ AGRO

¹⁴ บริษัทแม่ พิจารณาจากความสัมพันธ์จากการควบคุมของบริษัทอื่น เช่น การมีบุคคลเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือเป็นบริษัทที่ถือเป็นบริษัทที่มีอำนาจเหนือบริษัทอื่นๆ (Ultimate Own Firm)

¹⁵ บริษัทลูก พิจารณาจากการมีบริษัทผู้ถือหุ้นเกินร้อยละ 51 เพียงหนึ่งบริษัท

¹⁶ บริษัทในเครือข่าย พิจารณาจากการมีบริษัทผู้ถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 50 เพียงหนึ่งบริษัท

ตารางที่ 4.8 จำนวนบริษัทที่เป็นบริษัทแม่ และโครงสร้างบริษัท แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

Firm Structure	AGRO	CONSUMP	INDUS	RESOURC	TECH	รวม
ไม่ใช่บริษัทแม่	3	3	5	5	4	20
ไม่มีบริษัทลูก/บริษัทเครือข่าย			2			2
มีบริษัทลูก/บริษัทเครือข่าย	3	3	3	5	4	18
บริษัทแม่	22	20	41	16	16	115
ไม่มีบริษัทลูก/บริษัทเครือข่าย	2	6	10	1	2	21
มีบริษัทลูก/บริษัทเครือข่าย	20	14	31	15	14	94
(blank)			1		1	2
รวม	25	23	47	21	21	137

ที่มา: คณะผู้วิจัย

- i. ในกรณีที่เป็นบริษัทแม่ คณะผู้วิจัยพิจารณาด้วยว่าบริษัทนั้นมีบริษัทลูก (Subsidiary) ภายในประเทศและต่างประเทศที่บริษัท และ/หรือ บริษัทนั้นมีบริษัทในเครือข่าย (Affiliate) ในประเทศและต่างประเทศที่บริษัท พร้อมทั้งระบุประเทศที่บริษัทมีบริษัทลูกและ/หรือบริษัทในเครือข่าย โดยตารางที่ 4.9 จำนวนบริษัทลูกและบริษัทเครือข่ายภายในประเทศและในต่างประเทศ ของทั้งบริษัทที่ไม่ได้เป็นบริษัทแม่และของบริษัทที่เป็นบริษัทแม่ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บริษัทลูกและบริษัทเครือข่ายส่วนใหญ่อยู่ภายในประเทศ โดยมีจำนวนรวมกัน 869 บริษัท ในขณะที่มีบริษัทลูกและบริษัทเครือข่ายที่อยู่ต่างประเทศมีจำนวน 375 บริษัท ทั้งนี้สำหรับบริษัทที่ไม่ใช่บริษัทแม่ แต่มีบริษัทลูกและบริษัทเครือข่าวนั้นเกิดจากบริษัทมีความเป็นอิสระ แต่มีความทับซ้อนเรื่องการถือครองหุ้นขายบริษัท

ตารางที่ 4.9 จำนวนบริษัทลูก และบริษัทเครือข่ายภายในประเทศและในต่างประเทศ ของทั้งบริษัทที่ไม่ได้เป็นบริษัทแม่และของบริษัทที่เป็นบริษัทแม่ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) บริษัทลูกภายในประเทศ

No. of Domestic Subsidiary	AGRO	CONSUMP	INDUS	RESOURC	TECH	รวม
ไม่ใช่บริษัทแม่	19	1	5	15	15	55
บริษัทแม่	93	41	72	141	35	382
รวม	112	42	77	156	50	437

(2) บริษัทลูกในต่างประเทศ

No. of Foreign Subsidiary	AGRO	CONSUMP	INDUS	RESOURC	TECH	รวม
ไม่ใช่บริษัทแม่	0	4	7	12	4	27
บริษัทแม่	19	10	15	19	33	96
รวม	19	14	22	31	37	123

(3) บริษัทเครือข่ายภายในประเทศ

No. of Domestic Affiliate	AGRO	CONSUMP	INDUS	RESOURC	TECH	รวม
ไม่ใช่บริษัทแม่	2	7	2	13	3	27
บริษัทแม่	59	206	51	77	12	405
รวม	61	213	53	90	15	432

(4) บริษัทเครือข่ายในต่างประเทศ

No. of Foreign Affiliate	AGRO	CONSUMP	INDUS	RESOURC	TECH	รวม
ไม่ใช่บริษัทแม่	0	4	2	48	0	54
บริษัทแม่	105	19	13	54	7	198
รวม	105	23	15	102	7	252

ที่มา: คณะผู้วิจัย

- ii. ในกรณีที่บริษัทเป็นบริษัทลูกและ/หรือบริษัทเครือข่าย คณะผู้วิจัยมีการแยกพิจารณาว่าบริษัทนั้นมีบริษัทใดเป็นบริษัทแม่ มีสัดส่วนการถือหุ้น และสัญชาติของบริษัทแม่ โดยจากตารางที่ 4.10 และ 4.11 แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่เป็นบริษัทลูกนั้นส่วนใหญ่มีบริษัทไทยเป็นบริษัทแม่ มีเพียง 5 บริษัทที่เป็นบริษัทลูกของบริษัทต่างชาติ ทั้งนี้มีบริษัทแม่ต่างสัญชาติเพียง 3 เท่านั้น ได้แก่ ญี่ปุ่น หมู่เกาะเคย์แมน และสิงคโปร์ ในขณะที่บริษัทที่เป็นบริษัทเครือข่าย มีการกระจายตัวของสัญชาติมากขึ้น ถึง 9 สัญชาติ ทั้งนี้บริษัทเครือข่ายส่วนใหญ่ ยังคงเป็นบริษัทเครือข่ายของบริษัทไทย (36 บริษัท)

ตารางที่ 4.10 จำนวนบริษัทลูก แยกตามสัญชาติของบริษัทแม่ และตามกลุ่มอุตสาหกรรม

Shareholder's Nationality	AGRO	CONSUMP	INDUS	RESOURC	TECH	รวม
Subsidiary	2	1	3	5	4	15
JP			1		1	2
KY		1				1
SG				1	1	2
TH	2		2	4	2	10

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ตารางที่ 4.11 จำนวนบริษัทเครือข่าย แยกตามสัญชาติของบริษัทแม่ และตามกลุ่มอุตสาหกรรม

Shareholder's Nationality	AGRO	CONSUMP	INDUS	RESOURC	TECH	รวม
Affiliate	16	13	16	9	8	62
GB		1			1	2
HK	1				1	2
IN			1			1
JP		1	6			7
MU			1			1
SG			1		1	2
TH	10	9	6	8	3	36
TW					2	2
VG		1				1
ZA	1					1
(blank)	4	1	1	1		7

ที่มา: คณะผู้วิจัย

- j. อายุของบริษัท ตั้งแต่มีการจัดตั้งหรือจดทะเบียนบริษัท โดยจากตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยอายุของบริษัทแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมมีความใกล้เคียงกัน ระหว่าง 25-35 ปี โดยกลุ่มอุตสาหกรรม TECH มีอายุเฉลี่ยต่ำสุดที่ 25.76 ปี และเมื่อแยกพิจารณาตามตลาด MAI และ SET จะพบว่าบริษัทในตลาด MAI มีอายุน้อยกว่า

ตารางที่ 4.12 สถิติเบื้องต้นของอายุ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด (หน่วย ปี)

กลุ่มอุตสาหกรรม แยกตามตลาด	Average	Min	Max
AGRO	35.12	14	71
MAI	20.75	14	34
SET	37.85	17	71
CONSUMP	35.21	7	54
MAI	24.83	7	46
SET	38.88	23	54
INDUS	33.06	10	60
MAI	25.46	10	55
SET	35.97	16	60
RESOURC	29.14	3	57
MAI	22.5	7	51
SET	31.8	3	57
TECH	25.76	4	45
MAI	16.8	4	32
SET	28.56	13	45

ที่มา: คณะผู้วิจัย

- k. ขนาดทุนจดทะเบียนตั้งต้น ที่บริษัทจดทะเบียนแจ้งกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แสดงถึงขนาดของบริษัท โดยตารางที่ 4.13 แสดงถึงค่าสถิติเบื้องต้นของมูลค่าทุนจดทะเบียนของบริษัท แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด ซึ่งจะเห็นว่าแต่ละอุตสาหกรรมมีขนาดทุนจดทะเบียนแตกต่างกันค่อนข้างสูง โดยอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าทุนจดทะเบียนเฉลี่ยสูงสุด คือ กลุ่มอุตสาหกรรม RESOURC ในขณะที่อุตสาหกรรมกลุ่ม CONSUMP มีมูลค่าทุนจดทะเบียนเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.13 สถิติเบื้องต้นของขนาดทุนจดทะเบียน แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด (หน่วย บาท)

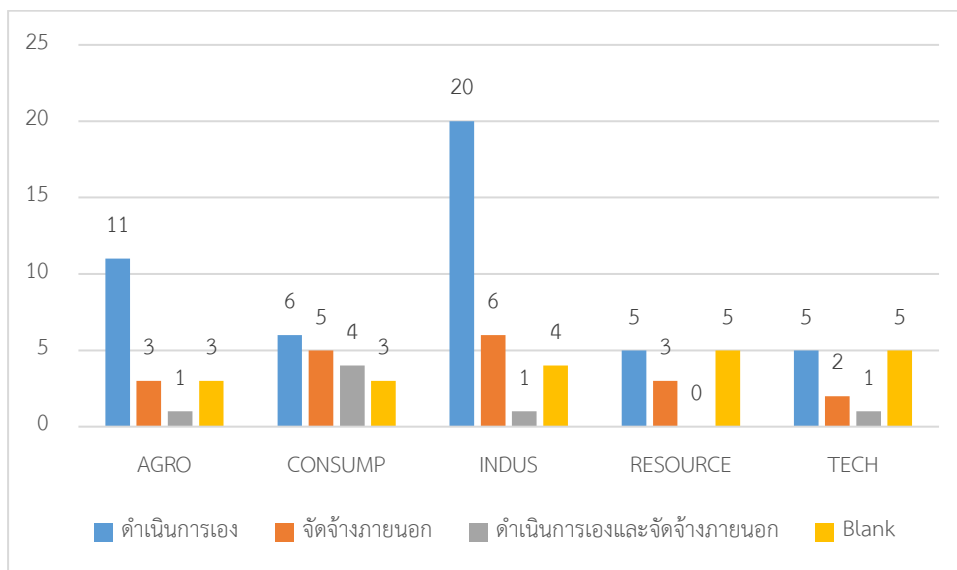
ทุนจดทะเบียน	Average	Min	Max
AGRO	1,391,624,562.04	121,800,000.00	6,138,160,412.00
MAI	921,800,920.00	121,800,000.00	3,178,403,680.00
SET	1,481,114,779.57	140,000,000.00	6,138,160,412.00
CONSUMP	451,271,964.78	96,000,000.00	3,000,000,000.00
MAI	219,424,458.33	100,000,000.00	354,137,269.00
SET	533,100,496.47	96,000,000.00	3,000,000,000.00
INDUS	5,346,830,374.40	70,000,000.00	129,298,350,419.00
MAI	289,937,104.38	107,625,000.00	540,073,131.00
SET	7,280,348,389.41	70,000,000.00	129,298,350,419.00
RESOURC	7,820,266,387.86	338,350,000.00	31,044,920,000.00
MAI	866,660,146.33	338,350,000.00	1,907,119,713.00
SET	10,601,708,884.47	822,683,573.00	31,044,920,000.00
TECH	1,257,541,584.86	148,628,692.00	6,271,362,692.00
MAI	942,417,372.40	200,000,000.00	3,475,000,000.00
SET	1,356,017,901.25	148,628,692.00	6,271,362,692.00

ที่มา: คณะผู้วิจัย

(2) ส่วนที่ 2 กระบวนการผลิต

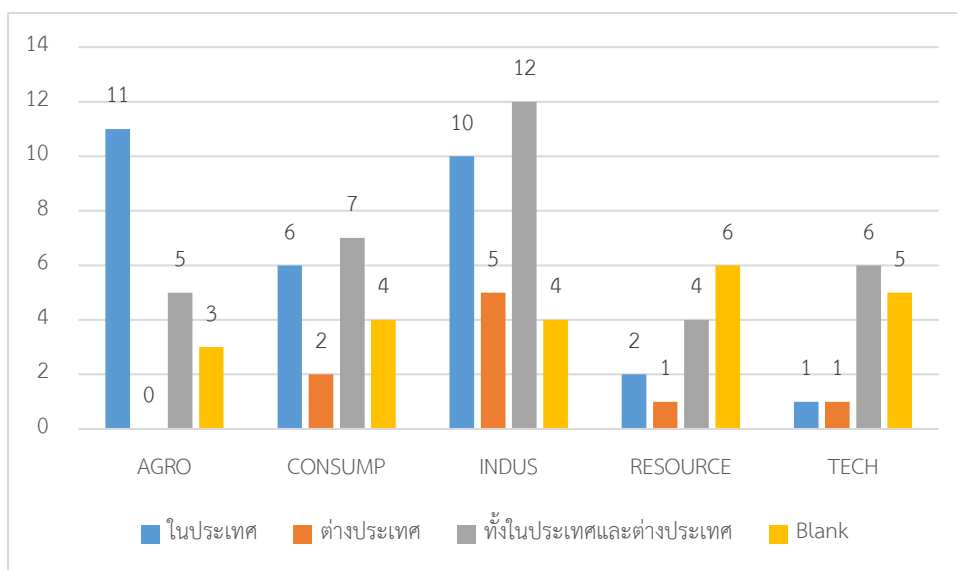
สำหรับข้อมูลในส่วนของการผลิต คณะผู้วิจัยใช้ข้อมูลส่วนหนึ่งสรุปจากรายงานประจำปีของบริษัทที่นำเสนอต่อตลาดหลักทรัพย์ หรือแบบรายการข้อมูลประจำปี (56-1) โดยข้อมูลด้านการผลิตที่สามารถเข้าถึงได้ผ่านรายงานประจำปีมีดังนี้ วิธีการจัดหาวัตถุดิบ วิธีการบรรจุหีบห่อ และการกระจายสินค้าทั้งหมด 100 บริษัท

รูปที่ 4.1 วิธีการจัดหาวัตถุดิบของบริษัท แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม (หน่วย จำนวนบริษัท)

ที่มา: คณะผู้วิจัย

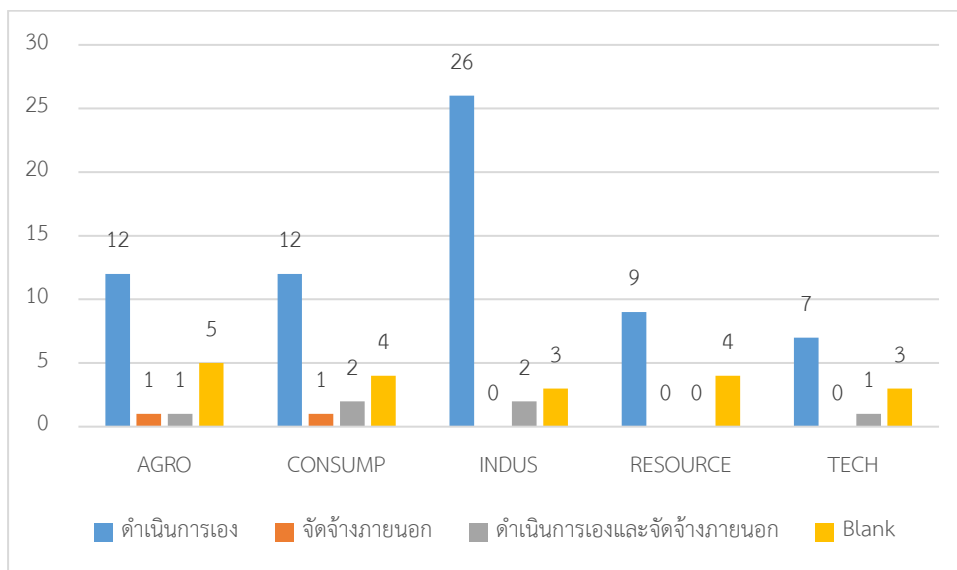
รูปที่ 4.2 แหล่งในการจัดหาวัตถุดิบของบริษัท แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม (หน่วย จำนวนบริษัท)

ที่มา: คณะผู้วิจัย

กลุ่มตัวอย่างในทุกอุตสาหกรรม มีการจัดหาวัตถุดิบที่นำมาใช้เป็นส่วนประกอบในการผลิตด้วยตนเอง เนื่องจากต้องมีการคัดเลือกคุณภาพที่เหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า และรองลงมาเป็นการจัดจ้างบริษัทภายนอกเพื่อหาวัตถุดิบมาให้ และอันดับสุดท้ายคือการดำเนินการจัดหาวัตถุดิบด้วยตัวเอง ประกอบกับการจัดจ้างบริษัทภายนอกไปพร้อมกัน โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีลักษณะดังกล่าวจะเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตที่ส่วนประกอบการผลิตบางชิ้นจำเป็นต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศ

รูปที่ 4.3 วิธีการผลิตของบริษัท แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม (หน่วย จำนวนบริษัท)

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ความน่าสนใจที่พบในเบื้องต้นคือภาพของการผลิตที่บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมและกลุ่มสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีเข้มข้น มักจะมีการแยกการผลิตโดยเลือกผลิตและส่งออกสินค้าที่ต้องใช้เทคโนโลยีสูง ในส่วนของบริษัทที่ขายภายในประเทศจะลดต้นทุนการผลิตโดยการจ้างบริษัทภายนอกที่ตั้งอยู่ต่างประเทศ เช่น ประเทศจีน ในการผลิตเพื่อจัดจำหน่ายในประเทศด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่า

(3) ส่วนที่ 3 การจ้างงาน

ข้อมูลการจ้างงานเก็บรวบรวมมาจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) และรายงานประจำปี 2559¹⁷ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET และ MAI โดยอยู่ในหัวข้อ “โครงสร้างการจัดการ” ซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบด้วยข้อมูลคณะกรรมการบริษัท ผู้บริหาร และบุคลากร เป็นโครงสร้างหลัก

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ส่วนการจ้างงานสามารถจำแนกได้ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรก จำนวนและสัดส่วนการจ้างงาน และ ส่วนที่สอง การพัฒนาและอบรมแรงงาน อย่างไรก็ตาม แบบสอบถามฉบับร่างค่อนข้างมีความละเอียดและยังไม่สอดคล้องกับวิธีการบันทึกข้อมูลของบริษัทโดยส่วนใหญ่ (อาทิ จำนวนพนักงานจำแนกตามสัญชาติ ระดับตำแหน่งของแต่ละกลุ่มแรงงาน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ R&D รายงานการพัฒนาและอบรมแรงงานในแต่ละด้าน เป็นต้น) ผู้วิจัยจึงใช้ข้อมูลโดยอ้างอิงจากแบบฟอร์ม 56-1 และรายงานประจำปี เพื่อปรับให้มีความสอดคล้องกับแบบสอบถามเดิม ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 4 ส่วนย่อย ได้แก่

a. จำนวนพนักงานทั้งหมด¹⁸

¹⁷ กรณีที่บางบริษัทไม่มีรายงานประจำปี 2559 จะอ้างอิงจากรายงานประจำปี 2560

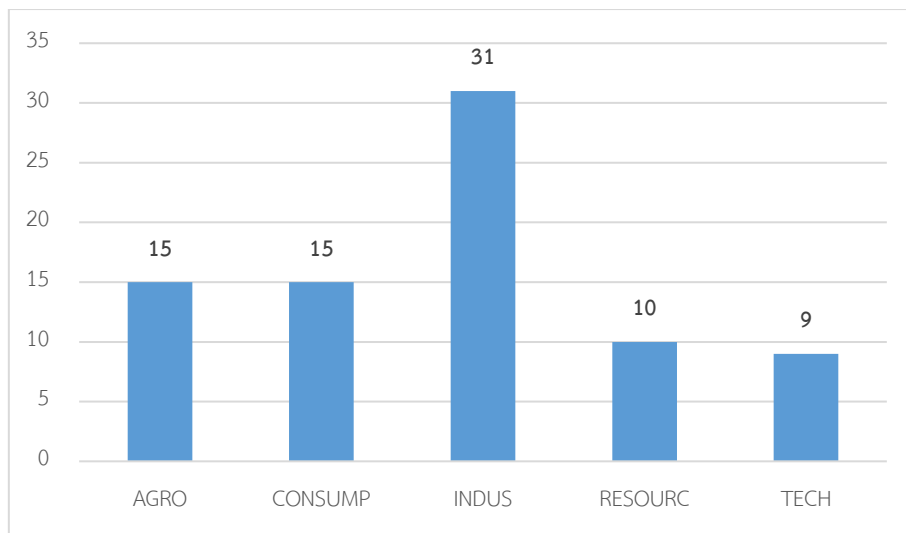
¹⁸ หมายถึง พนักงานและลูกจ้างทั้งหมดของบริษัทฯ (ทั้งแบบประจำ ชั่วโมง และสัญญาจ้าง) ไม่รวมถึงบริษัทย่อย

- b. จำนวนพนักงานที่อยู่ในกระบวนการผลิต (blue collar)¹⁹
- c. จำนวนพนักงานที่ไม่ได้อยู่ในกระบวนการผลิต (white collar)²⁰
- d. จำนวนพนักงานระดับผู้บริหาร (executive)²¹

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลดังกล่าวยังคงมีข้อจำกัดบางประการ เนื่องจากแต่ละบริษัทไม่ได้มีการบันทึกข้อมูลบางรายการในรูปแบบเดียวกัน อาทิ จำนวนพนักงานทั้งหมดที่รวมทั้งบริษัทฯ และบริษัทย่อย จำนวนพนักงานทั้งหมดที่ไม่รวมผู้บริหาร จำนวนพนักงานทั้งหมดที่ไม่แบ่งตามสายงาน จำนวนพนักงานแบ่งตามสายงานต่าง ๆ ที่ไม่สามารถจำแนกกลุ่มได้อย่างชัดเจน เป็นต้น ทำให้ข้อมูลบางอย่างไม่สามารถตอบในแบบสอบถามได้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตและความหมายของแต่ละคำถามของแบบสอบถามดังที่อธิบายไว้ข้างต้น

จากการรวบรวมแบบสอบถามในส่วนที่ 3 การจ้างงาน จากการสุ่มตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทั้งหมด จำนวน 100 บริษัท มีบริษัทจำนวน 94 บริษัทที่พบว่ามีข้อมูลจำนวนพนักงานทั้งหมดในรายงานของทุกบริษัท ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่รวมจำนวนพนักงานในบริษัทย่อยจำนวน 80 บริษัท (คิดเป็นร้อยละ 85.1 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด) โดยสามารถแจกแจงข้อมูลเป็นรายกลุ่มอุตสาหกรรม ดังรูปที่ 4.4

รูปที่ 4.4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลจำนวนพนักงานทั้งหมดของบริษัทฯ ไม่รวมบริษัทย่อย แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

¹⁹ หมายถึง พนักงานในกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ทำงานในโรงงานหรือกระบวนการผลิตเป็นหลัก อาทิ แยกหาม คนในโรงงาน ฯลฯ

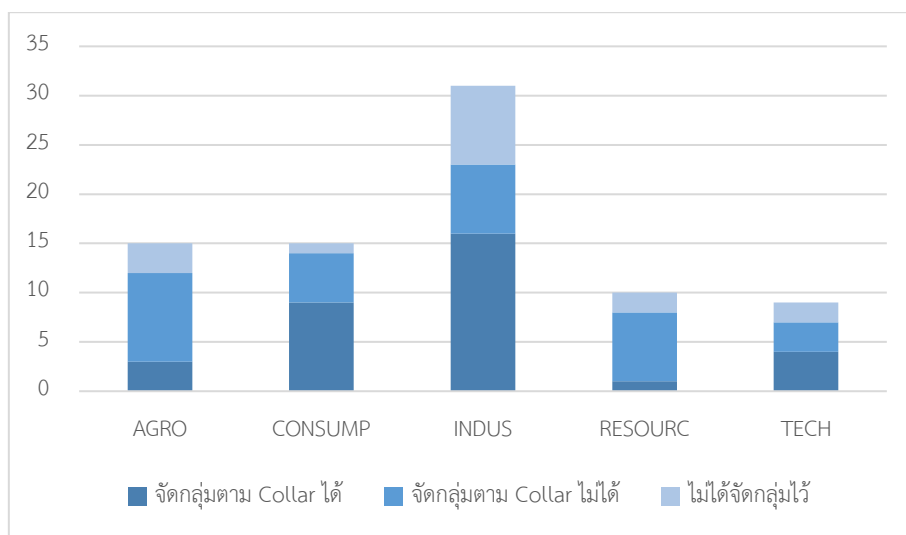
²⁰ หมายถึง พนักงานในกลุ่มผู้ที่ทำงานในสำนักงานที่ต้องใช้ความคิดและวิชาชีพมากกว่าแรงงาน อาทิ บัญชี วิศวกรรม ทรัพยากรบุคคล การตลาด ฯลฯ ซึ่งในแบบสอบถามนี้ White Collar หมายถึง กลุ่มที่เหลือนอกเหนือจาก Blue Collar

²¹ หมายถึง ผู้บริหารที่เป็นพนักงานของบริษัทฯ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดทิศทางของบริษัทฯ ซึ่งรายงานไว้ในหัวข้อ “ผู้บริหาร” ภายใต้หัวข้อ “โครงสร้างการจัดการ” ในรายงานประจำปี

ที่มา: คณะผู้วิจัย

หากพิจารณาจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 บริษัท พบว่า มีบริษัทที่มีข้อมูลจำนวนพนักงานแบ่งตามสายงานจำนวน 64 บริษัท โดยสามารถจัดกลุ่มเป็น Blue Collar และ White Collar จำนวน 33 บริษัท (คิดเป็นร้อยละ 41.3 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง) ขณะที่ข้อมูลแบ่งตามสายงานแต่ไม่สามารถจัดกลุ่มเป็น collar ดังกล่าว และข้อมูลรวมที่ไม่ได้แบ่งตามสายงาน จำนวน 31 บริษัท (คิดเป็นร้อยละ 38.8) และ 16 บริษัท (คิดเป็นร้อยละ 20) ตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม ดังรูปที่ 4.5 นอกจากนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวล้วนมีข้อมูลจำนวนพนักงานระดับผู้บริหารและนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรหรือมีการจัดอบรมพนักงานในรายงานของทุกบริษัท

รูปที่ 4.5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลจำนวนพนักงานแบ่งตามกลุ่มสายงาน แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ทั้งนี้ จากบริษัทตัวอย่าง 100 บริษัท บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO มีจำนวนการจ้างงานรวมเฉลี่ยสูงสุด 7,034 คน รองลงมาคือ กลุ่มอุตสาหกรรม TECH ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรม INDUS มีจำนวนการจ้างงานรวมเฉลี่ยต่ำสุดที่ 582 คน ทั้งนี้จะสังเกตได้ว่าจำนวนการจ้างงานของตลาดในตลาด SET นั้นมีมากกว่าตลาด MAI หลายเท่า (หมายเหตุ บางบริษัทไม่มีการแยกหรือระบุประเภทการจ้างงานที่ชัดเจน ทำให้จำนวนการจ้างงาน Blue Collar และ White Collar อาจมีความคลาดเคลื่อน)

ตารางที่ 4.14 สถิติค่าเฉลี่ยจำนวนการจ้างงาน ตามระดับต่างๆ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด (หน่วย คน)

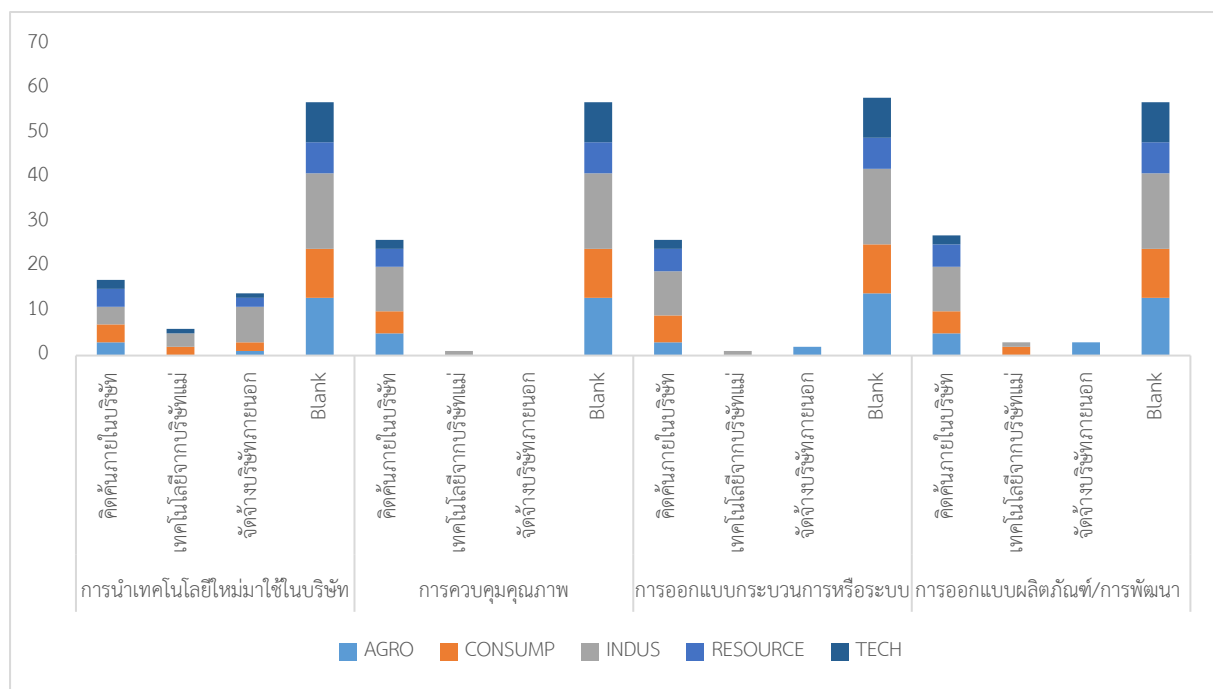
	Total Employ	Blue Collar	White Collar	Executive
AGRO	7,034.61	585.19	323.69	10.17
MAI	1,564.00	19.00	35.50	6.33
SET	8,128.73	666.07	364.86	10.93
CONSUMP	1,372.74	356.11	497.68	7.95
MAI	477.60	89.20	74.40	6.60
SET	1,692.43	451.43	648.86	8.43
INDUS	582.74	229.87	89.60	6.55
MAI	466.75	298.00	116.13	6.38
SET	623.09	205.09	79.95	6.61
RESOURC	1,163.77	20.38	7.92	11.62
MAI	215.00	66.25	25.75	6.00
SET	1,585.44	0.00	0.00	14.11
TECH	3,071.15	1732.64	282.45	6.62
MAI	169.25	0.00	0.00	6.00
SET	4,360.89	2382.38	388.38	6.89
รวม	2,402.38	475.83	230.71	8.23

ที่มา: คณะผู้วิจัย

(4) ส่วนที่ 4 การพัฒนานวัตกรรม (Innovation) และการพัฒนาและวิจัย (R&D)

ในส่วนของคุณข้อมูลด้านการวิจัยและพัฒนาจากการตรวจสอบรายงานประจำปีของคุณผู้วิจัยพบว่า แม้ว่าหลาย ๆ บริษัทจะระบุว่ามีการทำวิจัยและพัฒนาในองค์กร แต่ข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น ต้นทุน หรือสัดส่วนการลงทุนในการทำวิจัยนั้น มีเพียงไม่กี่บริษัทที่เปิดเผยมูลเชิงปริมาณ ดังนั้นสิ่งที่คณะผู้วิจัยสามารถได้จากแบบรายงานประจำปีจึงเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่แสดงถึงด้านการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการพัฒนาการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมถึง การใช้เทคโนโลยีในการควบคุมคุณภาพ ทั้งหมดจำนวน 100 บริษัท โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ จะแยกออกตามแหล่งที่มาของเทคโนโลยีเป็น (1) การคิดค้นเองภายในบริษัท (2) ได้รับการถ่ายทอดจากบริษัทแม่ (3) ได้จากการจัดซื้อจัดจ้างจากภายนอก และ (4) ไม่สามารถระบุที่มาได้

รูปที่ 4.6 หน่วยงานที่บริษัทใช้สำหรับการวิจัยและพัฒนา แยกตามรูปแบบการทำวิจัยและพัฒนาและอุตสาหกรรม

ที่มา: คณะผู้วิจัย

เนื่องจากวัตถุประสงค์สำหรับการนำเทคโนโลยีมาใช้ของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกันไปจากรูปที่ 4.6 กลุ่มบริษัทในอุตสาหกรรม AGRO การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่มาใช้นั้นมักจะเกิดจากการจัดจ้างบริษัทภายนอกเพื่อการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรม INDUS นั้นมีการคิดค้นและพัฒนากระจายไปในทุกๆด้านมากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ทั้งการควบคุมคุณภาพ การพัฒนากระบวนการหรือระบบ รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ

ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ การนำเทคโนโลยีจากบริษัทแม่มาใช้นั้น จะยังคงเป็นบริษัทในกลุ่มของอุตสาหกรรม INDUS ที่มีการรับเทคโนโลยีจากบริษัทแม่มาใช้ และในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นเช่นอุตสาหกรรมอาหารเป็นอีกหนึ่งกลุ่มที่มีการรับเทคโนโลยีจากบริษัทแม่มาใช้เช่นกัน

(5) ส่วนที่ 5 ผลการดำเนินการของบริษัท

สำหรับผลการดำเนินการของบริษัท ทั้งทางด้านรายรับและรายจ่ายของบริษัทนั้น คณะผู้วิจัยเลือกพิจารณา 4 ตัวหลัก ได้แก่

- รายรับรวม (Total revenues)** ซึ่งคำนวณจากปริมาณเงินที่ได้จากยอดขายที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางธุรกิจทุกอย่างของบริษัท

- b. ต้นทุนของสินค้า (Cost of goods sold) หมายถึงต้นทุนการผลิตโดยตรงที่เกิดจากการผลิตสินค้าที่ขายโดยบริษัท ซึ่งต้นทุนนี้รวมต้นทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุดิบและต้นทุนค่าแรงทางตรงที่ใช้ในการผลิตสินค้า ต้นทุนทางตรงในที่นี้จะไม่รวมต้นทุนค่ากระจายสินค้า ต้นทุนค่าการซื้อ-ขายไป (ไม่มีการผลิตเกิดขึ้น)

โดยในตารางที่ 4.15 แสดงให้เห็นว่ามีเพียงกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO ในตลาด SET ที่มีรายรับรวมเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรมอื่นนั้นมีรายรับรวมเฉลี่ยลดลง และหากพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนของสินค้าเฉลี่ย จะพบว่าทิศทางที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของรายรับรวมเฉลี่ยนั้นหมายความว่า กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีรายรับเฉลี่ยสูงขึ้นก็จะมีต้นทุนของสินค้าเฉลี่ยสูงขึ้นเช่นกัน ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรม RESOURC ในตลาด MAI ที่มีรายรับเฉลี่ยสูงขึ้น ในขณะที่มีต้นทุนของสินค้าเฉลี่ยลดลง

ตารางที่ 4.15 รายรับรวมเฉลี่ย และต้นทุนของสินค้าเฉลี่ย แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด (หน่วย ล้านบาท)

Average	Total Revenues		Cost of Goods Sold	
	2016	2015	2016	2015
AGRO	439,273.96	389,683.12	293,563.88	262,612.76
MAI	31,133.50	32,070.25	11,639.00	11,152.75
SET	517,015.00	457,799.86	347,263.86	310,509.90
CONSUMP	91,881.22	99,578.70	55,881.87	63,317.35
MAI	21,637.50	21,303.50	9,931.67	10,788.83
SET	116,673.12	127,205.24	72,099.59	81,856.82
INDUS	97,671.22	100,597.24	70,869.63	77,707.93
MAI	40,552.92	36,330.08	27,168.83	26,051.50
SET	117,830.62	123,279.76	86,293.44	95,939.62
RESOURC	1,482,690.05	1,611,244.10	1,125,661.50	1,242,806.90
MAI	54,933.83	54,595.00	44,737.83	45,587.83
SET	2,053,792.53	2,233,903.73	1,588,914.50	1,755,900.79
TECH	348,449.95	401,707.81	257,485.90	311,603.57
MAI	26,106.60	26,747.00	18,959.80	21,789.00
SET	449,182.25	518,883.06	332,025.31	402,170.63

ที่มา: คณะผู้วิจัย

- c. ยอดขายรวม (Gross Sale) ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง ยอดขายทั้งหมดของบริษัทที่ยังไม่หักต้นทุนของสินค้า ต้นทุนค่าดำเนินการ หรือภาษี ซึ่งโดยหลักการจะคำนวณจากผลรวมของยอดขายตามใบสำคัญทั้งหมด

- d. กำไรสุทธิ (Net Profit) คือ รายได้จากยอดขายรวมที่ได้มีการหักค่าใช้จ่ายการดำเนินการทั้งทางตรงและทางอ้อมทั้งหมด รวมถึงดอกเบี้ย ภาษี และเงินปันผล ซึ่งแสดงถึงเงินได้สุทธิ (Net Earnings) ของบริษัทที่ได้จากการดำเนินการ

ซึ่งตัวแปรทั้งสองนี้บอกถึงรายรับและความสามารถในการขายของบริษัทเช่นเดียวกัน แต่มีความแตกต่างกันที่การหักค่าใช้จ่ายต่างๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมหรือแต่ละบริษัทอาจมีความสามารถในการบริหารต้นทุนที่ต่างกัน ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 4.16 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่ยอดขายเพิ่มไม่ได้แสดงให้เห็นว่าบริษัทนั้นได้กำไรเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย เช่น กรณีกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO ในตลาด MAI และในทางตรงกันข้ามการที่มียอดขายลดลงไม่ได้หมายความว่าบริษัทนั้นจะต้องขาดทุนมากขึ้นเสมอไป เช่น กลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP INDUS และ RESOURC

ตารางที่ 4.16 ยอดขายรวมเฉลี่ย และกำไรสุทธิเฉลี่ย แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด

	Gross Sale		Net Profit	
	2016	2015	2016	2015
AGRO	431,975.32	383,143.08	22,229.24	20,038.76
MAI	<u>30,645.25</u>	<u>30,295.25</u>	<u>-2,256.25</u>	<u>-1,400.75</u>
SET	508,419.14	450,352.19	26,893.14	24,122.48
CONSUMP	90,551.87	98,285.35	7,407.39	3,938.30
MAI	21,401.00	21,080.00	2,201.83	1,875.67
SET	<u>114,958.06</u>	<u>125,534.29</u>	<u>9,244.65</u>	<u>4,666.29</u>
INDUS	96,778.22	99,557.33	6,964.59	3,282.59
MAI	40,221.17	35,939.08	2,887.00	1,781.50
SET	<u>116,739.53</u>	<u>122,010.82</u>	<u>8,403.74</u>	<u>3,812.38</u>
RESOURC	1,475,906.29	1,597,664.19	91,658.67	836.86
MAI	54,333.83	53,863.33	668.50	1,116.67
SET	<u>2,044,535.27</u>	<u>2,215,184.53</u>	<u>128,054.73</u>	<u>724.93</u>
TECH	344,406.62	397,173.67	17,183.19	19,745.81
MAI	25,899.60	26,535.40	-389.20	-1,984.40
SET	443,940.06	512,998.13	22,674.56	26,536.50

ที่มา: คณะผู้วิจัย

(6) ส่วนที่ 6 การค้า

เนื่องจากฐานข้อมูลไม่มีข้อมูลที่ระบุการนำเข้าและส่งออก คณะผู้วิจัยจึงเลือกใช้มูลค่ายอดขาย โดยหากยอดขายดังกล่าวระบุว่าเป็นในประเทศไทย จะถูกระบุเป็น “ยอดขายภายในประเทศ” ในขณะที่หากยอดขายเกิดขึ้นในประเทศอื่น ๆ จะถูกระบุเป็น “ยอดขายจากต่างประเทศ” ทั้งนี้คณะผู้วิจัย พิจารณา 4

รายการ ได้แก่ มูลค่ายอดขายการขายภายในประเทศ มูลค่ายอดขายในต่างประเทศ บริษัทเคยมีการส่งออกไปยังต่างประเทศหรือไม่ และบริษัทมีการส่งออกในปีก่อนหน้าหรือไม่

- a. มูลค่ายอดขายการขายภายในประเทศ จากตารางที่ 4.17 จะพบว่ามูลค่ายอดขายการขายภายในประเทศของกลุ่มอุตสาหกรรม RESOURC มีมูลค่าเฉลี่ยสูงสุด และมีกระจายกว้างสุด ในขณะที่มูลค่ายอดขายการขายภายในประเทศของกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS มีมูลค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.17 สถิติมูลค่ายอดขายการขายภายในประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด (หน่วย ล้านบาท)

Domestic Sale	Average	Min	Max
AGRO	228,487.28	13,319.00	1,418,958.00
MAI	30,019.75	13,319.00	57,335.00
SET	266,290.62	26,405.00	1,418,958.00
CONSUMP	57,508.35	818.00	352,072.00
MAI	17,789.67	9,185.00	38,514.00
SET	71,526.71	818.00	352,072.00
INDUS	76,799.87	588.00	712,731.00
MAI	39,544.08	8,429.00	130,603.00
SET	89,948.97	588.00	712,731.00
RESOURC	1,341,694.05	3.00	7,667,698.00
MAI	54,270.33	11,737.00	129,636.00
SET	1,856,663.53	3.00	7,667,698.00
TECH	299,607.76	1,297.00	2,967,148.00
MAI	21,420.40	2,572.00	49,781.00
SET	386,541.31	1,297.00	2,967,148.00

ที่มา: คณะผู้วิจัย

- b. มูลค่ายอดขายการขายในต่างประเทศ จากตารางที่ 4.18 จะพบว่ามูลค่ายอดขายการขายในต่างประเทศของกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO มีมูลค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ กลุ่มอุตสาหกรรม RESOURC ในขณะที่มูลค่ายอดขายการขายในต่างประเทศของกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS มีมูลค่าเฉลี่ยต่ำสุดเช่นเดียวกัน นอกจากนั้น มูลค่ายอดขายการขายในต่างประเทศมักจะเป็นบริษัทที่อยู่ตลาด SET เท่านั้น

ตารางที่ 4.18 สถิติมูลค่ายอดขายการขายในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด (หน่วย ล้านบาท)

Foreign Sale	Average	Min	Max
AGRO	208,584.92	0.00	3,440,817.00
MAI	625.75	0.00	2,503.00
SET	24,8196.19	0.00	3,440,817.00
CONSUMP	27,889.48	0.00	178,031.00
MAI	3,611.17	0.00	21,667.00
SET	36,458.29	0.00	178,031.00
INDUS	17,524.74	0.00	156,179.00
MAI	8,193.08	0.00	47,008.00
SET	20,818.26	0.00	156,179.00
RESOURC	172,047.14	0.00	2,063,043.00
MAI	514.83	0.00	3,089.00
SET	240,660.07	0.00	2,063,043.00
TECH	80,194.00	0.00	1,308,570.00
MAI	4,520.60	0.00	19,816.00
SET	103,841.94	0.00	1,308,570.00

ที่มา: คณะผู้วิจัย

- c. ประสบการณ์การค้าขายในต่างประเทศ โดยจากข้อมูลตัวอย่างบริษัท คณะผู้วิจัยพบว่า มีบริษัทเคยหรือมีการส่งออกไปยังต่างประเทศ จำนวน 81 บริษัท หรือ ร้อยละ 59.12 มีประสบการณ์มาก่อน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีจำนวนบริษัทจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่มีประสบการณ์ในการทำการค้าระหว่างประเทศได้ ทั้งนี้บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS มีจำนวนมากที่สุด 29 บริษัท ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรม TECH มีน้อยสุด เพียง 9 บริษัทเท่านั้นที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ

ตารางที่ 4.19 จำนวนบริษัทที่เคยมี ยอดการขายภายในต่างประเทศ และจำนวนบริษัทที่มี ยอดการขายภายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด

	เคยมี ยอดการขาย ภายในต่างประเทศ	ยอดการขายภายในต่างประเทศ ในปีก่อนหน้า
AGRO	16	7
MAI	1	
SET	15	7
CONSUMP	16	12
MAI	1	1
SET	15	11
INDUS	29	18
MAI	9	7
SET	20	11
RESOURC	11	6
MAI	3	2
SET	8	4
TECH	9	8
MAI	2	2
SET	7	6
รวม	81	51

ที่มา: คณะผู้วิจัย

- d. การค้าขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า ทั้งนี้ในแต่ละปี บริษัทไม่จำเป็นต้องมี ยอดการขายในต่างประเทศเป็นประจำทุกๆปี อาจจะเนื่องจากปัญหาภายใน หรือผลกระทบจากภายนอกที่ทำให้บริษัทตัดสินใจไม่ทำการขายในต่างประเทศ โดยจากข้อมูลตัวอย่างบริษัท (ตารางที่ 4.19) คณะผู้วิจัยพบว่า มีจำนวนบริษัทที่ยังคงมีการค้าระหว่างประเทศในปีก่อน จำนวน 51 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 37.23 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้าที่พบว่า มีบริษัทเพียงไม่กี่บริษัทที่สามารถส่งออกไปต่างประเทศได้ และจะสังเกตได้ว่า มีจำนวนบริษัทน้อยกว่าจำนวนบริษัทที่มีประสบการณ์การส่งออก จากเดิมมี 81 บริษัท ลดลงเหลือ 51 บริษัทเท่านั้น นั้นแสดงว่ามีบางบริษัทที่ยุติการค้าระหว่างประเทศไป

(7) ส่วนที่ 7 ความเสี่ยง

สำหรับข้อมูลความเสี่ยงของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คณะผู้วิจัยวิเคราะห์จากข้อมูลในรายงานประจำปี ทั้งนี้แต่ละบริษัทมีการแจกแจงการรายงานความเสี่ยงแตกต่างกันตามแต่ลักษณะการประกอบการ ไม่มีรูปแบบหรือมาตรฐานที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม โดยจากการตรวจสอบรายงานประจำปี 2016 จำนวน 80 บริษัท คณะผู้วิจัยสามารถจำแนกประเภทความเสี่ยงออกเป็นกลุ่มตามความสัมพันธ์แบบกว้างๆ ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.20 คำนิยาม และสาเหตุปัจจัยของความเสี่ยงประเภทต่างๆ

ประเภทความเสี่ยง	นิยามความเสี่ยง	สาเหตุปัจจัย
ความเสี่ยงรูปแบบการประกอบธุรกิจ	การพึ่งพาผู้จัดหาวัตถุดิบ	ตลาดผู้ขายน้อยราย
	การพึ่งพาตัวแทนจำหน่าย	ตลาดผู้ซื้อน้อยราย
	การพึ่งพาลูกค้า (ทั้งสินค้าตราสินค้า และสินค้ารับจ้างผลิต)	ตลาดผู้ซื้อน้อยราย ความผันผวนรายได้
	การพึ่งพาผู้ร่วมค้า	กลยุทธ์ขัดแย้งกัน
	การพึ่งพาบริษัทแม่	กลยุทธ์ขัดแย้งกัน
	การพึ่งพาการผลิตระหว่างกันในเครือบริษัท	ทั้งกิจการร่วมค้า และบริษัทในเครือ
	การพึ่งพารายได้ระหว่างกันในเครือบริษัท	ทั้งกิจการร่วมค้า และบริษัทในเครือ
ความเสี่ยงทางตลาด	การเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน	กระทบต้นทุนการนำเข้าวัตถุดิบ
	การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย	กระทบต้นทุนทางการเงิน
	การเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าที่ทำการผลิต	เนื่องจากตลาดโลกกดดัน
	การเปลี่ยนแปลงราคาวัตถุดิบในการผลิต	เนื่องจากตลาดโลกกดดัน
	การเปลี่ยนแปลงราคาหุ้น	การบริหารผิดพลาดในอดีต
ความเสี่ยงทางการเงิน	การแสวงหาแหล่งเงินทุน	การใช้บงลงทุนเกินกำหนด
	ระดับสภาพคล่องทางการเงินต่ำ	การบริหารสินทรัพย์ผิดพลาด
	การผิดชำระหนี้เชื่อทางการค้าของลูกค้า	การปล่อยสินเชื่อมากเกินไป
ความเสี่ยงต่อการผลิตจากภายนอก	การขาดแคลนวัตถุดิบ	ตลาดผู้ขายน้อยราย
	การขาดแคลนแรงงาน และแรงงานฝีมือ	ขาดการฝึกอบรม
	การขาดแคลนที่ดิน และที่ตั้งจุดจำหน่ายสินค้า	ราคาที่ดินสูงเกินไป การยอมรับของชุมชน
ความเสี่ยงจากการบริหารจัดการ	ต้นทุนการผลิตและต้นทุนแรงงาน	การปรับขึ้นค่าแรง
	ความสูญเสียของสินค้าคงคลัง และสินค้าจัดจำหน่าย	
	ระดับสินค้าคงคลังไม่เหมาะสม	
	ความล้มเหลวของระบบสารสนเทศ	
	การเรียกร้องเงินประกัน	
	ข้อพิพาททางกฎหมาย	
	การส่งมอบงานล่าช้า	
	ความปลอดภัย สุขอนามัย และสิ่งแวดล้อม	
ความเสี่ยงจากการแย่งส่วนแบ่งการตลาด	การแข่งขันที่สูงขึ้น	การเปิดการค้าเสรี การมีสินค้าทดแทน
	การยอมรับสินค้าของผู้บริโภค และความโปร่งใสในการทำธุรกิจ	รสนิยม มาตรฐานด้านอนามัยสินค้า ความปลอดภัย
	การวิจัยและพัฒนาสินค้าที่ไม่สอดคล้องความต้องการ	สินค้าล้าสมัย
	การรู้เท่าไม่ถึงของกลไกทางการค้า	

ประเภทความเสี่ยง	นิยามความเสี่ยง	สาเหตุปัจจัย
ความเสี่ยงจากโครงสร้างผู้บริหาร	โครงการถือหุ้นกระจุยตัว หรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์	ไม่สามารถกระจายหุ้นกับเจ้าของกิจการเดิมได้
	การพึ่งพาผู้บริหาร	อาศัยสายสัมพันธ์ของกลุ่มผู้บริหาร
ความเสี่ยงจากมาตรการการค้าระหว่างประเทศ นโยบาย และการหยุดชะงักในการผลิต	การกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี	
	การตั้งกำแพงภาษีนำเข้า และการหกดสิทธิประโยชน์ด้านภาษีนำเข้า	
	การเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับ โควต้า	
	การเกิดโรคระบาด	
	การประสพภัยธรรมชาติ	
ความเสี่ยงจากการออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ	การออกไปลงทุนต่างประเทศ	การขาดความรู้ด้านตลาด การดำเนินธุรกิจกฎหมาย และอื่นๆ

ที่มา: คณะผู้วิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากรายงานประจำปีของบริษัทโดยจัดหมวดหมู่ความเสี่ยงประเภทต่างๆลงตามนิยาม 9 กลุ่ม คณะผู้วิจัยพบว่าสัดส่วนของประเภทความเสี่ยงที่บริษัทเผชิญ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมสามารถสรุปได้ตามตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 ผลการสุ่มบันทึกข้อมูล สัดส่วนหัวข้อความเสี่ยงของกิจการในตลาดหลักทรัพย์ 80 แห่ง จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	ความเสี่ยงรูปแบบการประกอบธุรกิจ	ความเสี่ยงทางตลาด	ความเสี่ยงทางการเงิน	ความเสี่ยงต่อการผลิตจากภายนอก	ความเสี่ยงจากการบริหารจัดการ	ความเสี่ยงจากการแย่งส่วนแบ่งการตลาด	ความเสี่ยงจากโครงสร้างผู้บริหาร	ความเสี่ยงจากมาตรการการค้าระหว่างประเทศ และการหยุดชะงักในการผลิต	ความเสี่ยงจากการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ
AGRO	9.96	28.01	3.06	12.91	6.20	14.18	9.22	15.94	0.51
CONSUMP	15.52	24.89	12.71	8.10	10.92	14.11	8.32	4.77	0.67
INDUS	16.27	32.91	12.68	7.60	7.26	11.27	5.14	6.58	0.30
RESOURC	14.67	32.72	12.24	7.55	16.07	5.25	4.62	6.89	0.00
TECH	17.93	21.26	9.36	10.43	6.03	18.71	7.52	8.77	0.00

ที่มา: คณะผู้วิจัย

หมายเหตุ: สัดส่วนคำนวณจากจำนวนหัวข้อที่เกี่ยวกับความเสี่ยงในรายงานประจำปี โดยนำมาหารร้อยละของความเสี่ยงแต่ละด้านในรายธุรกิจ จากนั้นจึงทำการเฉลี่ยรายกลุ่มอุตสาหกรรม ทำให้ผลรวมของร้อยละดังกล่าวในและกลุ่มอุตสาหกรรมไม่เท่ากับ 100

จากตารางที่ 4.21 จะเห็นว่า ความเสี่ยงที่พบบ่อย คือ ความเสี่ยงทางตลาด ซึ่งมีรูปแบบการวิเคราะห์ที่ชัดเจน ตายตัว ไม่มีลักษณะคาบเกี่ยวถึงประเด็นด้านกลยุทธ์และการดำเนินงานอื่นๆ ในขณะที่ความเสี่ยงที่พบน้อยที่สุด คือ ความเสี่ยงจากการออกไปทุนในต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ความเสี่ยงประเภทนี้อาจมีความซ้ำซ้อนกับความเสี่ยงประเภทอื่นที่มีอยู่ เนื่องจากไม่มีกำหนดนิยามการรายงานข้อมูลด้านความเสี่ยงที่ชัดเจน นอกจากนั้น ความเสี่ยงประเภทอื่นๆ เช่น ความเสี่ยงจากสภาพคล่อง และความเสี่ยงด้านสินเชื่อ จำเป็นต้องอาศัยความคิดเห็นส่วนตัวด้วยส่วนหนึ่งประกอบการวิเคราะห์รายงานประจำปีของแต่ละบริษัท ซึ่งทำให้อาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้

ทั้งนี้ ความเสี่ยงที่ถูกอธิบายในรายงานประจำปีนั้นไม่สามารถแสดงความพึงใจ (Risk Preferences) หรืออันดับความสำคัญของความเสี่ยงในสายตาของผู้ประกอบการได้ คณะผู้วิจัยจึงสามารถแสดงได้เพียงบันทึกความถี่ของความเสี่ยงประเภทต่าง ๆ ที่ถูกกล่าวถึงเท่านั้น

(8) ส่วนที่ 8 การลงทุน

สำหรับข้อมูลการลงทุนนั้น คณะผู้วิจัยจะพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของสินทรัพย์รวม และสินทรัพย์ที่เป็นทรัพย์สินคงทน การวัดการลงทุนลักษณะนี้อาจไม่สามารถบอกได้ว่าการลงทุนดังกล่าวเป็นการลงทุนภายในประเทศหรือการลงทุนในต่างประเทศอย่างไรที่แบบสอบถามได้ออกแบบไว้ ทั้งนี้จากข้อมูลที่บริษัทจดทะเบียนรายงานต่อตลาดหลักทรัพย์เป็นข้อมูลการเงินที่เกิดขึ้นเฉพาะภายในประเทศ การเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์ที่คณะผู้วิจัยใช้เป็นตัวแทนการลงทุน จึงอาจสะท้อนเพียงการลงทุนภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลดังกล่าวน่าจะแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการลงทุนบางส่วนของบริษัทโดยมีวัตถุประสงค์บางประการ โดยตารางที่ 4.22 แสดงให้เห็นถึงมูลค่าสินทรัพย์รวมเฉลี่ยของปี 2015-2016 แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในช่วงเวลาดังกล่าว บริษัทกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO INDUS RESOURC ในตลาด SET ส่วนใหญ่มีมูลค่าของสินทรัพย์รวมเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่บริษัทกลุ่มอุตสาหกรรมทุกกลุ่มในตลาด MAI มีมูลค่าของสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้นทั้งหมด นั้นแสดงว่าในช่วงเวลาดังกล่าว บริษัทมีการลงทุนเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 4.22 มูลค่าสินทรัพย์รวมเฉลี่ยของปี 2015-2016 (หน่วย ล้านบาท) และจำนวนบริษัทที่มีการเปลี่ยนแปลง แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด

Average Total Assets	2016	2015	Decrease	Increase
AGRO	475,069.84	403,018.60	6	19
MAI	35,717.50	34,748.75	2	2
SET	558,756.00	473,165.24	4	17
CONSUMP	137,582.43	137,017.39	5	18
MAI	27,051.83	21,943.83		6
SET	176,593.24	177,631.59	5	12
INDUS	112,559.53	108,988.23	9	38
MAI	36,980.15	31,543.54	2	11
SET	141,457.53	138,599.44	7	27
RESOURC	2,285,693.19	2,146,392.76	3	18
MAI	73,465.83	51,992.33	1	5
SET	3,170,584.13	2,984,152.93	2	13
TECH	255,058.62	258,251.62	7	14
MAI	36,664.80	35,581.00	3	2
SET	323,306.69	327,836.19	4	12

ที่มา: คณะผู้วิจัย

อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์รวมอาจจะไม่สื่อถึงการลงทุนที่แท้จริง เช่น การเปลี่ยนแปลงของที่ดิน อาคาร เครื่องจักรและโรงงาน ดังนั้นหากพิจารณาลงรายละเอียดมากขึ้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าสินทรัพย์คงทนในช่วงเวลาเดียวกัน (ตารางที่ 4.23) จะพบว่าการเปลี่ยนที่เกิดขึ้นยังคงมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์รวม แต่มีจำนวนบริษัททั้งบริษัทที่มีการลงทุนเพิ่มขึ้นและลดลงน้อยกว่าเดิม เช่น บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS ที่มี 38 บริษัทที่มีมูลค่าสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้น ลดลงเหลือ 27 บริษัทเมื่อพิจารณาจากสินทรัพย์คงทน นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงยังมีโอกาสสวนทางกัน เช่น กลุ่มอุตสาหกรรม AGRO ในตลาด MAI ที่เดิมถือว่าบริษัทมีการลงทุนเพิ่มมากขึ้น กลับกลายเป็นลดการลงทุนลง

ตารางที่ 4.23 มูลค่าสินทรัพย์คงทนเฉลี่ยของปี 2015-2016 (หน่วย ล้านบาท) และจำนวนบริษัทที่มีการเปลี่ยนแปลง แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด

Tangible Fixed Assets	2016	2015	Decrease	Increase
AGRO	155,371.32	131,465.56	8	17
MAI	9,989.25	10,747.75	2	2
SET	183,063.14	154,459.43	6	15
CONSUMP	31,707.04	31,259.78	10	13
MAI	6,074.83	4,761.83	3	3
SET	40,753.71	40,612.00	7	10
INDUS	53,084.30	53,272.36	20	27
MAI	14,626.54	13,262.00	3	10
SET	67,788.74	68,570.44	17	17
RESOURC	988,467.38	980,904.10	8	13
MAI	28,363.83	18,832.83	2	4
SET	1,372,508.80	1,365,732.60	6	9
TECH	63,959.62	57,633.00	8	13
MAI	1,525.60	1,266.00	2	3
SET	83,470.25	75,247.69	6	10

ที่มา: คณะผู้วิจัย

และหากพิจารณาแยกรายการของสินทรัพย์คงทน (ตารางที่ 4.24) ออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ที่ดิน อาคาร โรงงานและเครื่องจักร และอุปกรณ์อื่นๆ จะพบว่าแต่ละอุตสาหกรรมมีลักษณะการเปลี่ยนสินทรัพย์คงทนแต่ละประเภทต่างกัน เช่น กลุ่มอุตสาหกรรม AGRO และ CONSUMP มีสินทรัพย์ประเภทที่ดินเพิ่มมากขึ้นกว่าสินทรัพย์คงทนประเภทอื่น ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรม INDUS มีสินทรัพย์คงทนประเภทอุปกรณ์อื่นๆ เพิ่มขึ้นมากที่สุด และกลุ่มอุตสาหกรรม RESOURC และ TECH มีสินทรัพย์คงทนประเภทอาคาร และโรงงาน และเครื่องจักรเปลี่ยนมากที่สุด

(9) ส่วนที่ 9 แหล่งที่มาของเงินทุนในการบริหารจัดการ ในการศึกษาี้ ประกอบด้วย 4 แหล่ง ได้แก่

- ทุนจากตลาดทุน (Capital หรือ equity) โดย ทุนในที่นี้เกิดจากการลงทุนโดยผู้ถือหุ้น ซึ่งเปรียบได้เท่ากับการเป็นเจ้าของบริษัท โดยขนาดทุนนี้ยังแสดงถึงมูลค่าของบริษัทที่สามารถสะท้อนถึงสุขภาพทางการเงินของบริษัทได้อีกด้วย ทั้งนี้ทุนอาจจะเกิดจากสองแหล่งด้วยกัน คือ เงินทุนที่ลงทุนตอนตั้งต้นและการลงทุนโดยผู้ถือหุ้นในเวลาต่อมา และเงินทุนที่เกิดจากผลประกอบการสะสม (retain earnings) ของบริษัท

- b. ทุนจากหนี้ระยะยาว (Long term debt) เป็นทุนที่มีระยะที่ต้องชำระยาวกว่า 12 เดือนเป็นต้นไป ทั้งนี้รูปแบบของอาจอยู่ในรูปของเงินกู้ธนาคาร ตราสารหนี้ที่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน หุ้นกู้ หรือพันธะผูกพันทางการเงินอื่นๆที่มีระยะมากกว่า 1 ปี โดยขนาดของทุนจากหนี้ระยะยาวนี้แสดงถึง leverage ของบริษัท
- c. ทุนจากการกู้ยืม (Loans) ในที่นี้หมายถึง เงินหรือทรัพย์สินกู้ยืมมา และจะต้องมีการชำระในอนาคตในรูปของเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมอื่นๆ
- d. ทุนจากการได้รับเครดิตจากผู้ประกอบการ (Creditors) โดยเครดิตในที่นี้หมายถึง การได้รับการยืมเงิน บริการหรือสิ่งของจากผู้ประกอบการที่ให้บริการเป็นการล่วงหน้าโดยยังไม่จำเป็นต้องชำระทันที แต่มีการผูกพันที่จะต้องชำระคืนในอนาคต

โดยจากตารางที่ 4.25 จะเห็นว่าแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ที่บริษัทใช้บริหารเงินทุนเป็นการดำเนินการผ่านการระดมทุนในตลาดทุนเป็นอันดับแรก ในขณะที่เป็นการกู้ยืมและเป็นหนี้ระยะยาวเป็นทางเลือกถัดมา ทั้งนี้หากพิจารณาแยกรายกลุ่มอุตสาหกรรมในแต่ละตลาดจะพบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมมีสัดส่วนการใช้แหล่งเงินทุนแตกต่างกันค่อนข้างมาก เช่น กลุ่มอุตสาหกรรม INDUS และ RESOURC ในตลาด SET ใช้ทุนจากตลาดทุนสูงถึงร้อยละ 70 และ 167 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรม AGRO และ CONSUMP ใช้เพียงร้อยละ 17 และ 13 เท่านั้น และเมื่อพิจารณาตลาด MAI จะพบว่าการใช้ทุนจากตลาดทุนยังคงมีสัดส่วนที่สูงสุด แต่มีการใช้ทุนรองจากแหล่งอื่นต่างกัน เช่น กลุ่มอุตสาหกรรม INDUS และ CONSUMP จะใช้การกู้ยืม ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรม TECH จะอาศัยการได้รับเครดิตจากผู้ประกอบการ

ตารางที่ 4.24 มูลค่าสินทรัพย์คงทนเฉลี่ย แยกตามประเภท ของปี 2015-2016 (หน่วย ล้านบาท) และจำนวนบริษัทที่มีการเปลี่ยนแปลง แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด

Sector-Market	Land		Building		Plant & Machine		Other & Equip	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
AGRO	36,677.46	27,249.71	58,390.83	45,342.54	36,048.35	33,540.08	26,231.24	25,670.16
MAI	2,725.33	2,522.33	1,604.00	3,695.00	3,097.00	3,045.00	721.75	682.25
SET	41,527.76	30,782.19	66,503.24	51,292.19	40,991.05	39,639.10	31,090.19	30,429.76
CONSUMP	8,786.81	6,802.62	7,352.43	7,576.18	13,778.71	14,186.35	3,489.09	3,891.96
MAI	2,464.00	1,378.75	2,403.67	1,864.40	1,353.83	771.40	497.17	1,462.00
SET	10,274.53	8,078.82	9,099.06	9,256.12	18,748.67	18,658.00	4,545.06	4,749.59
INDUS	6,411.89	6,428.02	7,247.95	8,635.13	26,878.40	31,894.93	12,654.54	6,074.39
MAI	1,815.58	1,794.08	3,659.50	3,551.58	9,429.67	7,265.42	1,347.75	1,478.67
SET	8,083.27	8,113.09	8,683.33	10,483.70	33,223.39	40,851.12	16,645.18	7,696.41
RESOURC	52,974.11	111,188.95	54,715.32	38,704.00	815,852.43	694,236.57	67,363.48	146,988.57
MAI	6,845.17	5,731.50	5,261.67	6,015.60	11,001.50	6,849.33	4,072.00	347.83
SET	74,264.38	159,861.62	77,540.08	51,276.46	1,137,792.80	969,191.47	92,680.07	205,644.87
TECH	6,326.88	5,965.81	21,416.79	18,748.70	38,626.78	34,365.06	6,325.24	7,456.90
MAI	28.00	28.00	561.67	465.50	1,391.00	611.33	956.60	396.60
SET	6,720.56	6,361.67	25,327.13	23,319.50	46,073.93	41,598.00	8,002.94	9,663.25

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ตารางที่ 4.25 สัดส่วนของเงินทุนในการบริหารจัดการตามแหล่งที่มาของทุน แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตลาด (สัดส่วนต่อมูลค่าสินทรัพย์รวมทั้งหมด)

	%Capital	%Long Term Debt	%Loan	%Creditor
AGRO	19.96%	10.36%	15.50%	5.82%
MAI	<u>34.73%</u>	15.45%	8.03%	10.87%
SET	<u>17.15%</u>	9.39%	16.92%	4.86%
CONSUMP	16.03%	5.60%	9.71%	6.66%
MAI	<u>24.95%</u>	6.36%	<u>12.21%</u>	6.66%
SET	<u>12.88%</u>	5.33%	<u>8.83%</u>	6.66%
INDUS	57.48%	5.76%	13.17%	8.42%
MAI	<u>23.20%</u>	5.38%	<u>14.19%</u>	12.67%
SET	<u>70.58%</u>	5.91%	<u>12.78%</u>	6.79%
RESOURC	127.71%	16.93%	12.84%	5.96%
MAI	<u>27.72%</u>	5.99%	21.64%	7.26%
SET	<u>167.71%</u>	21.31%	9.32%	5.45%
TECH	29.08%	6.45%	12.40%	13.06%
MAI	<u>49.81%</u>	2.06%	10.77%	<u>12.28%</u>
SET	<u>22.60%</u>	7.82%	12.91%	<u>13.30%</u>

ที่มา: คณะผู้วิจัย

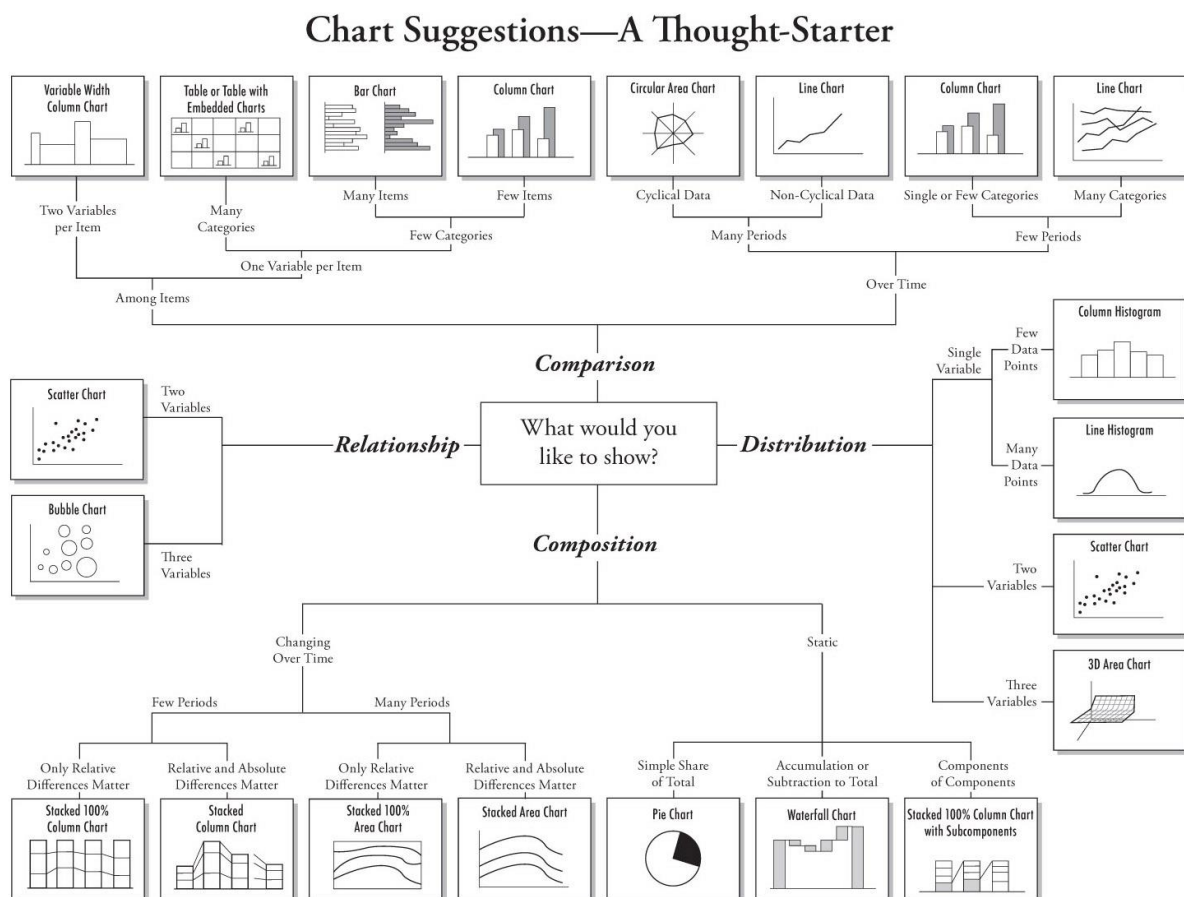
ทั้งนี้ในบทที่ 5 และบทที่ 6 คณะผู้วิจัยจะนำเสนอวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ และผลความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ระหว่างการค้า การลงทุน และผลดำเนินการของบริษัทต่างๆ ตามลำดับต่อไป

บทที่ 5 วิธีการศึกษา

ในการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยเลือกใช้การทำ Data Visualization ซึ่งเป็นวิธีในการสื่อสารข้อมูลที่มีความซับซ้อนหรือเกี่ยวโยงกันในหลาย ๆ มิติผ่านรูปภาพ การทำ Data Visualization นั้นถือเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแบบหนึ่ง ที่มีการจัดและแสดงข้อมูลผ่านภาพกราฟฟิคทางสถิติที่มีโครงสร้างลำดับที่ชัดเจน เช่น ขนาด รูปร่าง (เช่น จุด เส้น แท่ง) สี หรือองค์ประกอบที่แตกต่างกัน เพื่อสื่อข้อมูลเชิงปริมาณต่าง ๆ ที่มีความหมายแตกต่างกัน โดยการทำ Data Visualization จะช่วยให้เห็นภาพการเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลดิบในมิติต่าง ๆ และสามารถที่จะนำไปใช้วิเคราะห์เพิ่มเติมได้ภายหลัง

ซึ่งรูปภาพที่เหมาะสมจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ ทั้งนี้หลักการการเลือก Abela (2009) ได้สรุปไว้ดังรูปที่ 5.1

รูปที่ 5.1 การวิเคราะห์ด้วยภาพ แยกตามวัตถุประสงค์ที่ใช้

www.ExtremePresentation.com
© 2009 A. Abela — a.v.abela@gmail.com

ที่มา: A Abela (2009)

จุดเด่นของการทำ Data Visualization คือ สามารถที่จะสร้างภาพที่มี “มิติ” หลาย ๆ มิติรวมกันอยู่ในภาพเดียวได้ผ่านการใช้ตัวนำภาพ หรือ Visual Cues ที่แตกต่างกันและใช้แสดงบนภาพพร้อม ๆ กัน ซึ่งจะแตกต่างกับการแสดงความสัมพันธ์ผ่านรูปปกติที่สามารถแสดงได้เพียง 2 มิติเท่านั้น

โดยคณะผู้วิจัยจะเลือกใช้ Scatter, Distribution และ Composition เป็นหลัก เนื่องจากสนใจความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศกับคุณลักษณะของบริษัทในมิติต่างๆ สำหรับแนวทางในการวิเคราะห์ของคณะผู้วิจัยจะถูกขับเคลื่อนโดยสองทฤษฎีหลักดังที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ในบทที่ 2 ได้แก่ (1) ทฤษฎีการค้าใหม่ (‘New’ New Trade Theory) และ (2) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิต โดยคณะผู้วิจัยสามารถสรุปกรอบดังนี้

(1) ทฤษฎีการค้าแบบใหม่ (‘New’ New Trade Theory)

a. Heterogeneous Firms Models

การส่งออกของบริษัทนั้นเกิดจากความแตกต่างของคุณลักษณะภายในของบริษัทที่ส่งผลต่อการเลือกที่จะทำการค้าต่างประเทศหรือส่งออก และมีผลต่อขนาดของการส่งออก ดังนั้นคณะผู้วิจัยจะพิจารณาจากสถานะการส่งออกของบริษัทเป็นตัวตั้งต้น ก่อนพิจารณาเลือกคุณลักษณะเฉพาะในแต่ละมิติของบริษัทที่มีประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศ หรือบริษัทที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน มาประกอบการพิจารณาว่าคุณลักษณะในมิติต่างๆ เช่น ผลการดำเนินการของบริษัท การจัดสรรทรัพยากร กลุ่มอุตสาหกรรม (ซึ่งสะท้อนถึงความแตกต่างเรื่องความเข้มข้นของการใช้ทุน) จำนวนพนักงานลูกจ้าง นั้นมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งการพิจารณาปัจจัยเหล่านี้จะสอดคล้องกับการศึกษา Heterogeneous Firm Models ของ Bernard, Jensen, Redding and Schott (2007), Bernard and Jensen (1999, 2004), Bernard, Jensen and Schott (2006) และ Pavcnik (2002) ที่พบว่าปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการส่งออกของบริษัท ดังที่คณะผู้วิจัยได้กล่าวตัวอย่างละเอียดในบทที่ 2

นอกจากนั้นการพิจารณาเรื่องสถานะหรือประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศของบริษัทแล้ว คณะผู้วิจัยยังพิจารณาถึงมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของบริษัทด้วยว่ามีขนาดแตกต่างกันหรือไม่ เมื่อพิจารณาคู่กับปัจจัยข้างต้นประกอบด้วย

b. Dynamic Firm Models

นอกเหนือจากการที่บริษัทมีประสบการณ์ หรือไม่มีประสบการณ์การค้าระหว่างประเทศแล้ว การเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของบริษัทที่มีประสบการณ์ แต่ตัดสินใจเลิกการค้าระหว่างประเทศก็มีความน่าสนใจเช่นกัน ดังนั้นคณะผู้วิจัยจะพิจารณาเลือกการ

เปลี่ยนสถานะการค้าระหว่างประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า ซึ่งจะสะท้อนถึงพลวัตการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับ Dynamic Firm Model โดยจะสอดคล้องกับการศึกษาของ Roberts and Tybout (1997) นอกจากนั้นคณะผู้วิจัยก็จะพิจารณาปัจจัยชุดเดียวกันกับของทฤษฎี Heterogeneous Firm Models ประกอบการวิเคราะห์ด้วย

c. อื่น ๆ

เนื่องจากบริษัทที่มีผลการดำเนินการดีมักจะมีสัดส่วนการลงทุนที่เพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะขยายไปยังตลาดในต่างประเทศมากขึ้น ส่งผลให้มีการส่งออกเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การวิเคราะห์นั้นได้มุมมองที่รอบด้านและครบถ้วนมากขึ้น คณะผู้วิจัยจะพิจารณามิติอื่น ๆ นอกเหนือจากการใช้การค้าเป็นหลักที่ได้กล่าวมาข้างต้น โดยจะพิจารณาใช้มิติของผลการดำเนินการและโครงสร้างสินทรัพย์และหนี้สินของบริษัทเป็นตัวตั้งต้นเพิ่มเติมอีกทางหนึ่งด้วย

(2) ทฤษฎีกระบวนการผลิต (Production Process) การแบ่งแยกการผลิต (Fragmentation) และห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain)

การออกไปลงทุนในประเทศผู้รับทุน เพื่อจัดตั้งกิจการแห่งใหม่สำหรับเชื่อมโยงกลับมาสู่ฐานการผลิตเดิมในประเทศผู้ลงทุน ไม่จำเป็นต้องเป็นการตั้ง “ฐานการผลิตใหม่” เพียงอย่างเดียว เพราะลำพังข้อได้เปรียบจากสถานที่ตั้ง (Location Advantage) ที่ช่วยลดต้นทุนเพียงอย่างเดียวไม่อาจดึงดูด และก่อให้เกิดการออกไปลงทุนในต่างประเทศได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่บริษัทบางแห่งมีการผลิตที่เชื่อมโยงกับกิจการอื่น ๆ ในหลายประเทศอยู่แล้ว หรือมีโครงสร้างเป็นโครงข่ายขนาดใหญ่ที่ทำการผลิตเพื่อป้อนตลาดในหลายประเทศพร้อมกัน เงื่อนไขของการจัดตั้งกิจการแห่งใหม่ในต่างประเทศจึงขึ้นอยู่กับว่า กิจการที่ตั้งขึ้นใหม่นี้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพให้กับโครงข่ายการผลิตและการค้าที่มีอยู่เดิมได้เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงไร การเข้าถึงเทคโนโลยีการผลิต กระจายความเสี่ยงจากการขาดแคลนวัตถุดิบร่วมกัน การร่วมกันพัฒนาการผลิต เป็นตัวอย่างของปัจจัยที่ก้าวเข้ามามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจออกไปลงทุนในต่างประเทศมากกว่าการอาศัยข้อได้เปรียบจากสถานที่ตั้ง

ด้วยมิติของการตัดสินใจที่ซับซ้อนมากกว่าการอาศัยข้อได้เปรียบจากสถานที่ตั้งเพื่อลดต้นทุน การออกไปลงทุนของบริษัทที่ไม่ได้มีการจำกัดอยู่เพียงการเข้าไปตั้งกิจการแห่งใหม่ หรือการถือครองหุ้นส่วนร้อยละเล็กน้อยในบริษัทต่างประเทศที่มีการดำเนินงานในขั้นตอนการผลิตที่อาศัยปัจจัยการผลิตที่ถูกลงจากสถานที่ตั้งแห่งใหม่ หรือเลือกที่จะไม่ลงทุนแต่จัดจ้างจากกิจการอื่นแทน แต่รูปแบบการลงทุนโดยการจัดตั้งบริษัทในเครือหรือบริษัทลูกในต่างประเทศ ซึ่งเป็นกิจการที่ไม่จำเป็นต้องเข้าไปถือครองหุ้นส่วนทั้งร้อยละน้อยอาจสร้างความได้เปรียบที่มากกว่า เมื่อคำนึงถึงมิติต่างๆที่รอบด้านแล้ว การแบกรับความเสี่ยงที่ลดลงเนื่องจากตนไม่ได้ครอบครองทั้งหุ้นทั้งหมด (Aron and Singh; 2005) หรือกระทั่งการครอบครองหุ้นเพียงบางส่วน เพียงเพราะหวังที่ควบคุมคุณภาพของสินค้าที่ตนจัดซื้อให้ได้ตามต้องการ (Gereffi, Humphrey, and Sturgeon;

2005) ทำให้กลยุทธ์ระหว่าง “การจัดจ้างจากภายนอก” และ “การย้ายฐานการผลิตไปยังต่างประเทศ” ซึ่งเดิมเป็นข้อที่ตรงข้ามกัน ถูกทำให้พรมัวเนื่องจากลักษณะของการเกิดการถือครองแบบบริษัทในเครือหรือแบบบริษัทลูก (Contractor, Kumar, Kundu, and Pedersen; 2010)

โดยการวิเคราะห์ในส่วนนี้ คณะผู้วิจัยจะทำการดำเนินการและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- a. การจำแนกบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศในรูปแบบของบริษัทลูกและ/หรือบริษัทในเครือ ทั้งนี้ บริษัทที่จัดตั้งในประเทศไทยเหล่านี้มีความหลากหลายในมิติของสัญชาติ (การถือครองหุ้นโดยคนไทย) และเป้าหมายการประกอบธุรกิจที่แยกเป็นการดำเนินกิจการที่ตอบสนองกับกลุ่มลูกค้าในประเทศไทย หรือกลุ่มลูกค้าในต่างประเทศ คณะผู้วิจัยจึงจะทำการวิเคราะห์ปัจจัยทั้งสองมาประกอบกับการจำแนกข้อมูลด้วย เพื่อให้สามารถเห็นถึงผลจากลักษณะการออกไปลงทุนในต่างประเทศที่แตกต่างกันได้ชัดเจนขึ้น
- b. จากที่กล่าวไว้ในข้างต้น การออกไปลงทุนในต่างประเทศในรูปแบบของบริษัทลูกและ/หรือบริษัทในเครือย่อมจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพให้โครงข่ายการผลิต อย่างไรก็ตาม การวัดประสิทธิภาพของโครงข่ายการผลิตทั้งหมดอาจเป็นไปได้ยากด้วยข้อมูลที่ปรากฏ ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะอนุมานผลการประกอบธุรกิจของบริษัทจากการมีประสิทธิภาพในการสร้างผลตอบแทนทางการเงินของบริษัทที่แม่ที่มีบริษัทลูกและ/หรือบริษัทในเครือขายที่มีแก่บริษัทแม่หรือบริษัทผู้ร่วมลงทุนในประเทศไทย ซึ่งสามารถทำได้ด้วยข้อมูลที่คณะผู้วิจัยจัดเก็บ โดยประสิทธิภาพนี้มาเกิดจากการถือครองทรัพย์สินมากขึ้น หรือเป็นการทำการผลิตและจำหน่ายสินค้าที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงอาศัยอัตราส่วนทางการเงินในการพิจารณาว่าบริษัทที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศในรูปแบบของบริษัทลูกและ/หรือบริษัทในเครือมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสร้างผลตอบแทนจากการประกอบการหรือไม่อย่างไร
- c. เพื่อสนับสนุนว่า บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งออกไปลงทุนในต่างประเทศในรูปแบบของบริษัทลูกและ/หรือบริษัทในเครือ และพึงพารายได้จากการค้าระหว่างประเทศเป็นหลัก (มีกลุ่มลูกค้าหลักในต่างประเทศ) สามารถสร้างประสิทธิภาพทางการเงินแก่กิจการที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย คณะผู้วิจัยจึงพิจารณาสัดส่วนการค้าในต่างประเทศของบริษัท ว่ามีความสอดคล้องกับประสิทธิภาพในการแสวงหาผลตอบแทนมากน้อยเพียงใดจากการประกอบธุรกิจ หรือไม่
- d. เนื่องจากการออกไปลงทุนในรูปแบบของบริษัทลูกและ/หรือบริษัทในเครือ อาจเกิดจากความต้องการบรรเทาความเสี่ยงในการผลิตที่มีอยู่เดิม คณะผู้วิจัยจะพิจารณาว่าบริษัทนั้นมีอัตราการขยายตัวของทรัพย์สินรวมต่อหนี้สินอย่างไร อนึ่ง การขยายตัวของหนี้สินสะท้อนถึงต้นทุนทางการเงินที่ลดลง ซึ่งส่วนหนึ่งอาจมาจากความเสี่ยงที่ลดลงด้วย นอกจากนี้ คณะผู้วิจัย

ยังพิจารณาว่า อัตราการขยายตัวของทรัพย์สินรวมจากหนี้สิน สอดคล้องกับสภาพความเสี่ยง
ของบริษัทที่มีการรายงานไว้หรือไม่

บทที่ 6 ผลการวิเคราะห์

ในส่วนนี้ คณะผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็นสามส่วน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงด้านการค้าระหว่างประเทศ การลงทุน และผลดำเนินการของบริษัท (2) คุณลักษณะเฉพาะของบริษัทเมื่อพิจารณาแยกมิติทางการค้าระหว่างประเทศ และ (3) การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตตามทฤษฎีกระบวนการผลิต (Production Process) และห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain)

โดยการค้าในที่นี้ คณะผู้วิจัยจะพิจารณาจากยอดขายของบริษัทเป็นหลัก ซึ่งจะแบ่งออกเป็นการยอดขายรวม ยอดการขายในประเทศ และยอดขายในต่างประเทศ ทั้งนี้ยอดขายในต่างประเทศจะถือเป็นการค้าระหว่างประเทศ ในขณะที่การลงทุนจะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงขนาดทรัพย์สินรวม หรือการเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินคงทนจับต้องได้ (Tangible Fixed Assets) ได้เท่านั้น โดยการลงทุนที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนี้จะแสดงถึงการลงทุนภายในประเทศเท่านั้น²² ทั้งนี้ผลของการใช้ทรัพย์สินแต่ละแบบไม่แตกต่างกันมากนัก คณะผู้วิจัยจึงเลือกใช้เพียงทรัพย์สินรวมเท่านั้น ส่วนผลดำเนินการแสดงถึงผลประกอบการของบริษัททั่วไป เช่น รายรับรวม กำไรสุทธิ เป็นต้น

6.1 การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงด้านการค้า การลงทุนภายในประเทศ และผลดำเนินการของบริษัท

การวิเคราะห์ในส่วนแรก คณะผู้วิจัยพิจารณาความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างสามด้าน ได้แก่ การค้าระหว่างประเทศ การลงทุนภายในประเทศ และผลประกอบการ เป็นหลัก และเสริมด้วยการเปรียบเทียบในแต่ละกรณีเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการค้าเป็นปัจจัยเสริม เพื่อให้เห็นถึงบทบาทอื่น ๆ ของการค้าที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ โดยวิเคราะห์เป็นคู่ ๆ ประกอบด้วย 3 คู่ด้วยกัน คือ

- (1) ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนภายในประเทศ
- (2) ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและผลดำเนินการของบริษัท
- (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนภายในประเทศและผลดำเนินการของบริษัท

อย่างไรก็ดี การศึกษาส่วนนี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะอธิบายความสัมพันธ์ แต่ประสงค์อยากให้เห็นโอกาสของความสัมพันธ์ที่เป็นไปได้ของแต่ละคู่เท่านั้น

²² ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์ของบริษัทเป็นการรายงานการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในประเทศเท่านั้น คณะผู้วิจัยจึงตีความการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการลงทุนที่เกิดขึ้นภายในประเทศเท่านั้น

6.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนภายในประเทศ

ดังที่คณะผู้วิจัยได้กล่าวในบทที่ 1 การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการค้าและการลงทุนภายในประเทศของบริษัทเดียวกันภายในประเทศไทยนั้นไม่มากนัก โดยการศึกษาที่ผ่านมาจะเป็นการพิจารณาอุปถัมภ์กำหนดของเฉพาะแต่ละด้านเดียวเท่านั้น ทั้งนี้แนวคิดและทฤษฎีได้แสดงให้เห็นว่าทั้งสองด้านนี้มีความสัมพันธ์เป็นอย่างมาก ผ่านแบบจำลองที่อธิบายที่มีการค้าการลงทุน (Trade-Led Investment) และการลงทุนนำการค้า (Investment-Led Trade) โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของบริษัท

รูปที่ 6.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างยอดขายในต่างประเทศกับการลงทุนภายในประเทศ โดยจะให้เห็นว่าความสัมพันธ์มีทิศทางเป็นไปในทางตรงข้ามกัน กล่าวคือ การลงทุนภายในประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นเกิดขึ้นพร้อมกับยอดขายในต่างประเทศที่ลดต่ำลง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเกิดขึ้นในทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก โดยขนาดวงกลม คือ ขนาดบริษัท (คำนวณจากขนาดทรัพย์สินรวม หรือ ขนาดทรัพย์สินคงทนจับต้องได้) ในขณะที่ยี่และขนาดของสี แสดงถึง สัดส่วนการถือครองหุ้นโดยคนไทย โดยสีฟ้าแทนถือครองโดยคนไทย และสีส้มแทนการถือครองโดยคนต่างชาติ และความเข้มของสีแทนสัดส่วนการถือครอง โดยสียิ่งเข้มแสดงว่ามีสัดส่วนการถือครองสูง

รูปที่ 6.1 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินรวม แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

หากพิจารณากรณีบริษัทที่มีเคยประสบการณ์การค้าในต่างประเทศมาก่อน (บริษัทมียอดขายในต่างประเทศในอดีต) คณะผู้วิจัยพบว่าความสัมพันธ์เชิงลบที่พบในรูปที่ 6.1 มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUM, INDUS และ RESOURC ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรม TECH นั้นความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนภายในประเทศหายไป นอกจากนั้นหากพิจารณา

เงื่อนไขที่บริษัทมียอดขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า หรือเคยมีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศมาก่อน และมียอดขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้าในรูปที่ 6.2 ถึงรูปที่ 6.4 จะพบความสัมพันธ์ลักษณะเดียวกัน

หากบริษัทที่เคยมีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศมาก่อน แต่ไม่มียอดขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า คณะผู้วิจัยไม่พบว่าการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนภายในประเทศมีความสัมพันธ์ต่อกัน

รูปที่ 6.2 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินรวม เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

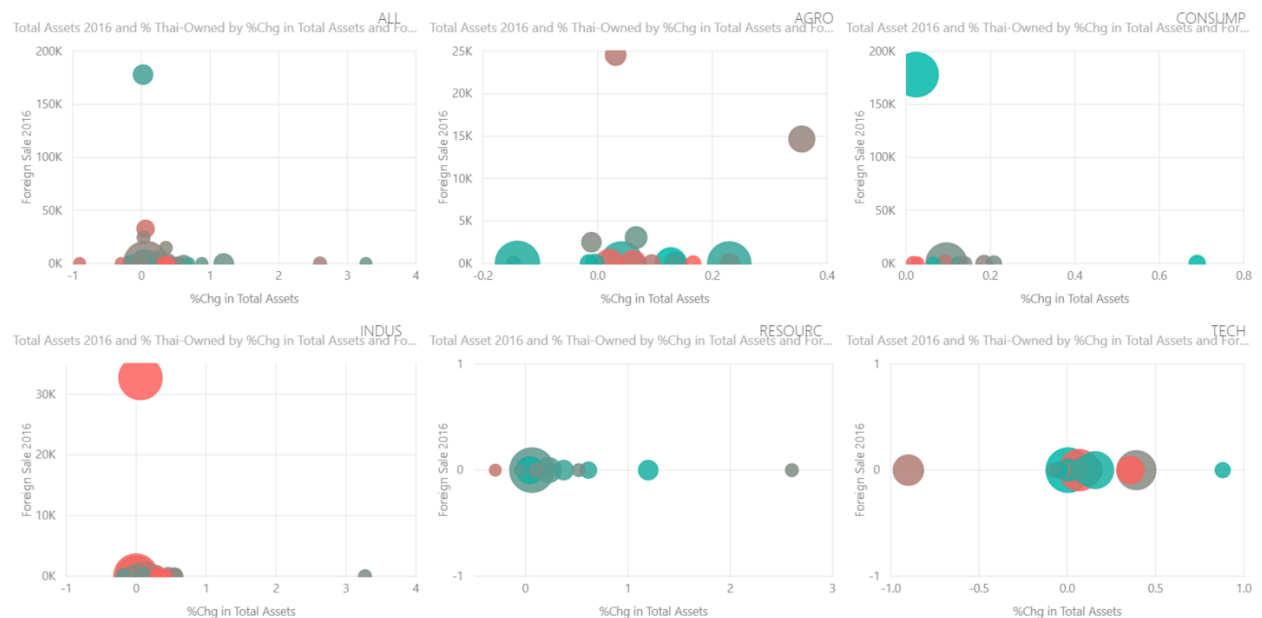
และหากพิจารณาเปลี่ยนความสัมพันธ์เป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงยอดขายในต่างประเทศแทนมูลค่ายอดขายในต่างประเทศ (รูปที่ 6.5 ถึง รูปที่ 6.7) คณะผู้วิจัยไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนภายในประเทศ

รูปที่ 6.3 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินรวม เปรียบเทียบระหว่างมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อน

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อน

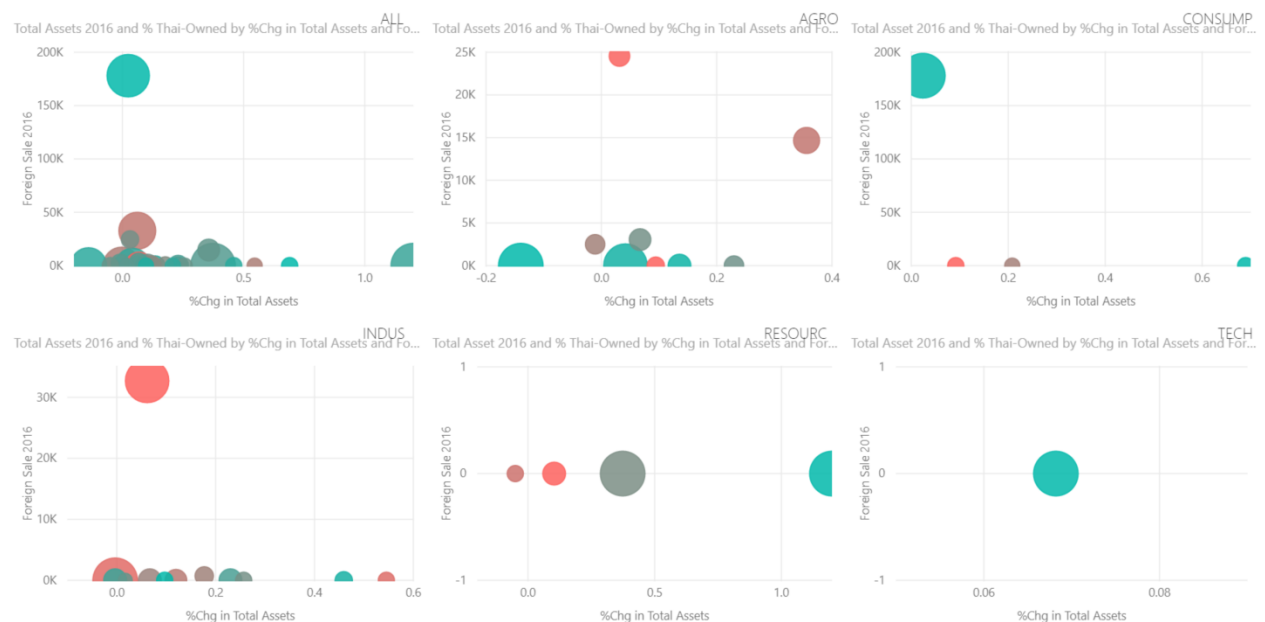

รูปที่ 6.4 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินรวม เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การส่งออกมาก่อน เปรียบเทียบระหว่างมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

รูปที่ 6.5 การเปลี่ยนแปลงมูลค่ายอดขายในต่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินรวม แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

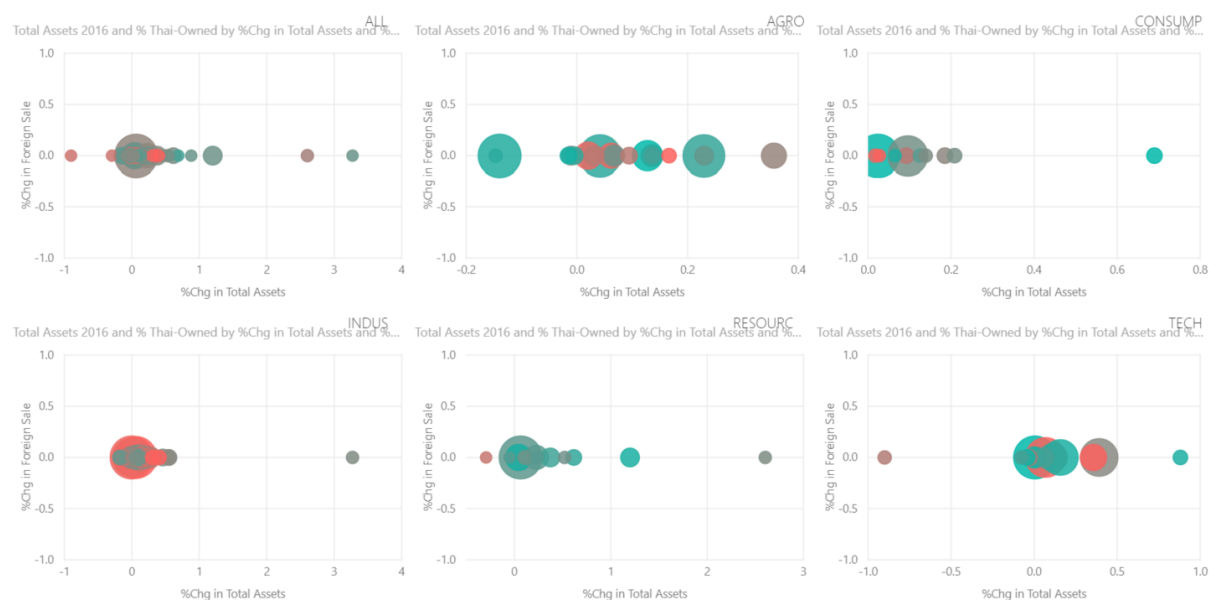

รูปที่ 6.6 การเปลี่ยนแปลงมูลค่ายอดขายในต่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินรวม เปรียบเทียบระหว่างมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อน

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

รูปที่ 6.7 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินรวม เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การส่งออกมาก่อน และมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

6.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและผลการดำเนินการของบริษัท

ในส่วนนี้ คณะผู้วิจัยสนใจความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและผลการดำเนินการของบริษัท โดยผลการดำเนินการจะพิจารณาจากยอดขายรวม (Gross Sale) ยอดขายภายในประเทศ (Domestic Sale) รายรับรวม (Total Revenues) กำไรสุทธิ (Net Profit) และสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิตรวม (Revenues-to-Cost Ratio)²³ ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างสองมิตินี้มีการศึกษามากพอสมควร โดยเฉพาะในแบบจำลองแบบการค้านำ (Trade-Led Growth) และเพียงพอที่จะสามารถสรุปว่าทั้งสองมิติมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียว คือ บริษัทที่มีผลดำเนินการโดยรวมดีก็จะเป็นบริษัทที่สามารถส่งออกและมียอดขายในต่างประเทศสูงขึ้น ซึ่งหากพิจารณาจากรูปที่ 6.8 จะพบความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการค้าระหว่างประเทศและยอดขายรวมในทุกกลุ่มอุตสาหกรรมเช่นกัน ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรม RESOURC

²³ สัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิตรวม แสดงถึง ความสามารถในการบริหารจัดการการขายและการผลิต โดยหากค่ามากกว่า 1 แสดงว่า รายรับรวมที่ได้จากการขายสินค้าทั้งหมดสูงกว่าต้นทุนในการผลิตสินค้า ซึ่งแสดงว่า บริษัทมีผลดำเนินการที่ดี ในขณะที่หากค่าต่ำกว่า 1 แสดงว่า บริษัทมีผลดำเนินการที่ไม่ดี

รูปที่ 6.8 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและยอดขายรวม แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 6.9 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและยอดขายรวม เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ทั้งนี้ความแตกต่างในการศึกษาส่วนนี้ คณะผู้วิจัยจะเพิ่มมิติทางการค้า เช่น การมีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ เช่น รูปที่ 6.9 แสดงให้เห็นว่าหากบริษัทเคยมีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศมาก่อน บริษัทที่มียอดขายรวมสูงก็จะมียอดขายในต่างประเทศสูงตามไปด้วย โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP และ INDUS นอกจากนั้นหากพิจารณาพลวัตการเปลี่ยนแปลงการขายในต่างประเทศจากที่เคยมีการขายในปีก่อนหน้า และที่ยุติการขายในปีก่อนหน้า เช่น ในรูปที่ 6.10 และ รูปที่ 6.11 จะพบว่ากรณีที่บริษัท

ยังคงมียอดขายในต่างประเทศต่อเนื่องติดต่อกันสองปีมีผลต่อความสัมพันธ์ของการค้าระหว่างประเทศและยอดขายรวมของบริษัท ทำให้บริษัทที่มียอดขายรวมสูงมียอดขายในต่างประเทศสูงตามไปด้วย

รูปที่ 6.10 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและยอดขายรวม เปรียบเทียบระหว่างมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

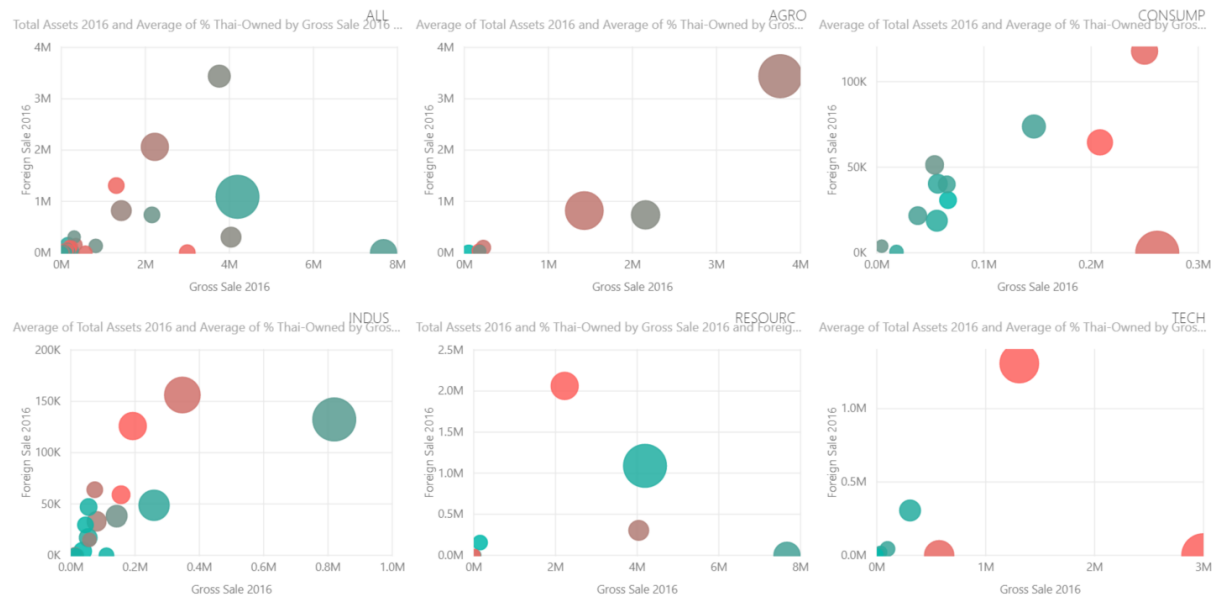

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

รูปที่ 6.11 มูลค่ายอดขายในประเทศและยอดขายรวม เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การส่งออกมาก่อน แยกกรณีมีการขายในประเทศในปีก่อนหน้าและไม่มีการขายในประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในประเทศในปีก่อนหน้า

(2) ไม่มีการขายในประเทศในปีก่อนหน้า

สำหรับผลการดำเนินการอื่นๆที่คณะผู้วิจัยใช้ ซึ่งได้แก่ ยอดขายภายในประเทศ รายรับรวม กำไรสุทธิ และสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิตรวม ผลจะอยู่ในรูปที่ 6.12 ถึง รูปที่ 6.27 ซึ่งผลโดยรวมสามารถสรุปได้ดังนี้

- มูลค่ายอดขายในต่างประเทศมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ รายรับรวม และกำไรสุทธิ คล้ายกับความสัมพันธ์ของยอดขายรวมดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น
- มูลค่ายอดขายในต่างประเทศมีความสัมพันธ์ทางลบกับยอดขายภายในประเทศ ซึ่งแสดงว่ามีการ trade-off ระหว่างการขายในต่างประเทศและภายในประเทศ โดยเมื่อยอดขายภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้น บริษัทมียอดขายในต่างประเทศลดลง ทั้งนี้ยกเว้นกลุ่ม CONSUMP ที่ความสัมพันธ์เปลี่ยนเป็นบวกเมื่อบริษัทมีประสบการณ์และมียอดขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า และกลุ่มอุตสาหกรรม TECH ที่มีความสัมพันธ์ไม่ชัดเจนเช่นเดิม
- มูลค่ายอดขายในต่างประเทศมีความสัมพันธ์ทั้งทางบวกและทางลบกับสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิตรวม ทั้งนี้ขึ้นกับกลุ่มอุตสาหกรรมว่าเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมใด โดยคณะผู้วิจัยพบความสัมพันธ์ทางบวกในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS ซึ่งแสดงว่า บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS เมื่อมีผลดำเนินการดี (สัดส่วนรายรับต่อต้นทุนสูง หรือรายรับมากกว่าต้นทุน) จะมียอดขายในต่างประเทศสูงขึ้น ในขณะที่ความสัมพันธ์ทางลบพบในกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP ซึ่งหมายความว่า บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS เมื่อมีผลดำเนินการแย่ (สัดส่วนรายรับต่อต้นทุนต่ำ หรือมีรายรับต่ำกว่าต้นทุน) จะมียอดขายในต่างประเทศสูงขึ้น ซึ่งขัดแย้งกับความเป็นจริง

สำหรับทุกกรณีกล่าวมาข้างต้น การที่บริษัทมีประสบการณ์การค้าในประเทศและมียอดขายในปีก่อนหน้ามีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศกับผลการดำเนินการอย่างมาก โดยเงื่อนไขดังกล่าวทำให้ระดับความสัมพันธ์นั้นมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

รูปที่ 6.12 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและยอดขายภายในประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 6.13 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและยอดขายภายในประเทศ เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 6.14 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและยอดขายภายในประเทศ เปรียบเทียบระหว่างมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

รูปที่ 6.15 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและยอดขายภายในประเทศ เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การส่งออกมาก่อน แยกกรณีมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้านี้และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้านี้ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้านี้

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้านี้

รูปที่ 6.16 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและรายรับรวม แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 6.17 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและรายรับรวม เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 6.18 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและรายรับรวม เปรียบเทียบระหว่างมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

รูปที่ 6.19 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและรายรับรวม เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การส่งออกมาก่อน แยกกรณีมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้าและไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

รูปที่ 6.20 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและกำไรสุทธิ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

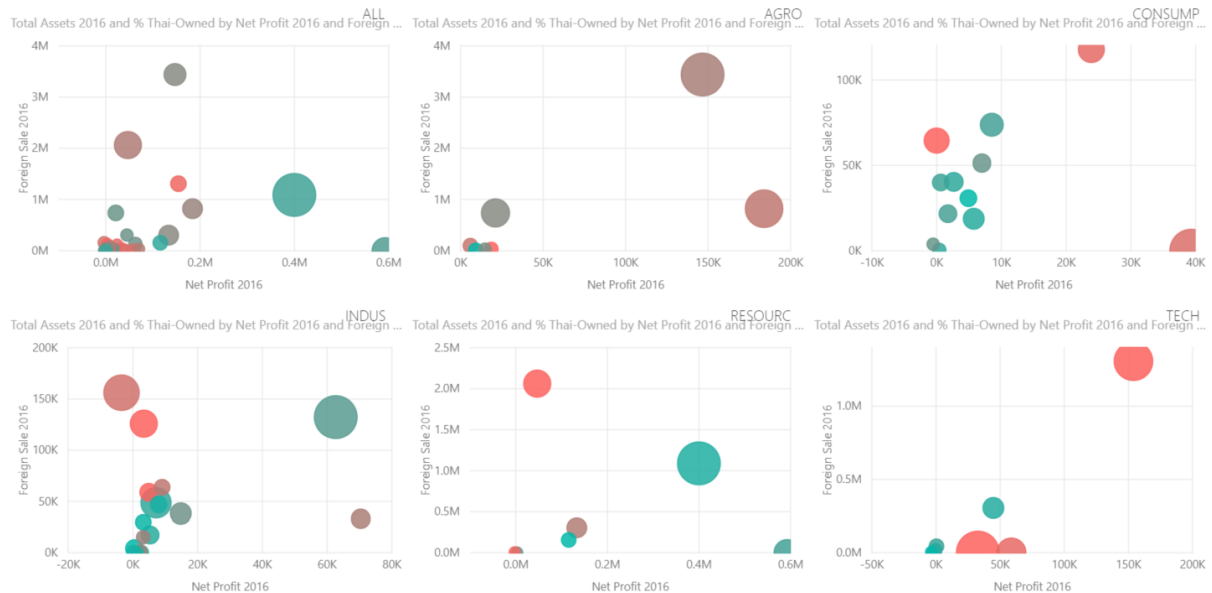

รูปที่ 6.21 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและกำไรสุทธิ เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 6.22 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและกำไรสุทธิ เปรียบเทียบระหว่างมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

รูปที่ 6.23 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและกำไรสุทธิ เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การส่งออกมาก่อน แยกกรณีที่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้าและไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

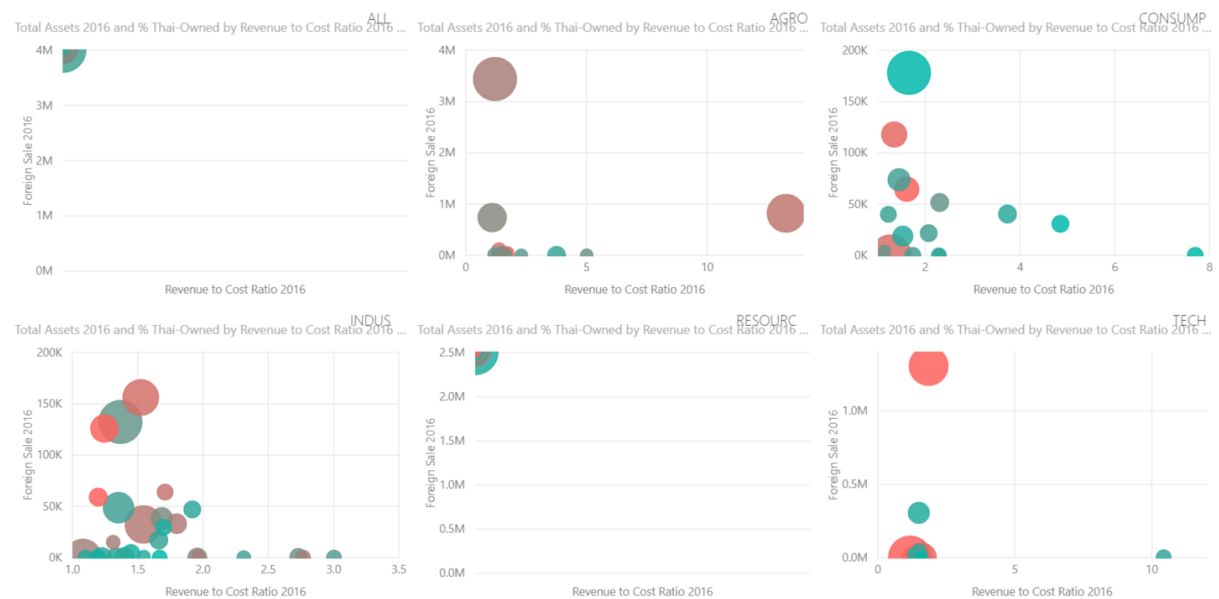
(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

รูปที่ 6.24 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิตรวม แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 6.25 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิตรวม เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

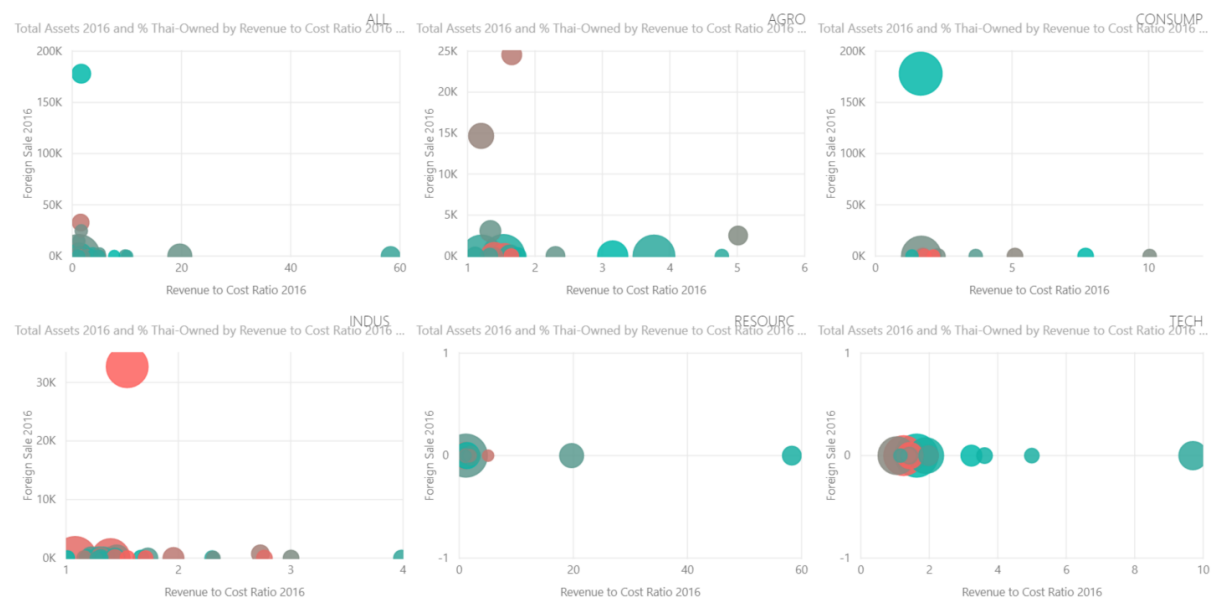

รูปที่ 6.26 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิตรวม เปรียบเทียบระหว่างมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

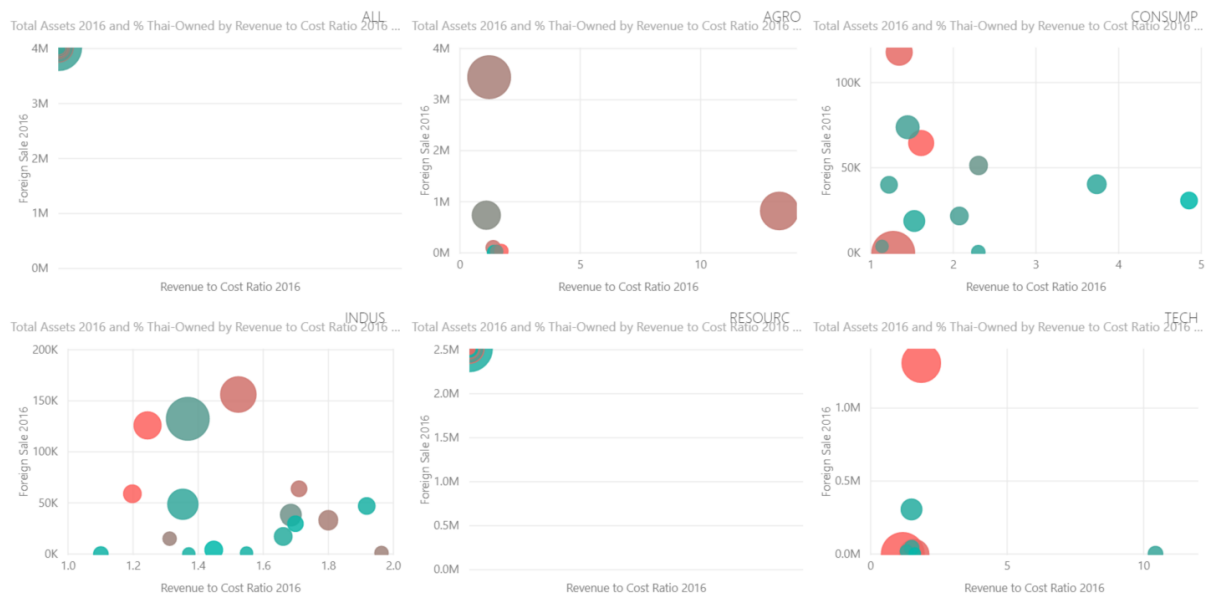

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

รูปที่ 6.27 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิตรวม เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การส่งออกมาก่อน แยกกรณีมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้านี้และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้านี้ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้านี้

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้านี้

6.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนภายในประเทศและผลการดำเนินการของบริษัท

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนภายในประเทศและผลการดำเนินการของบริษัทนั้น ตามหลักทฤษฎีความสัมพันธ์ระยะยาวจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ บริษัทที่มีผลการดำเนินการดีมักจะเป็นบริษัทที่มีการลงทุนภายในประเทศสูงเช่นกัน เนื่องจากผลตอบแทนจากการลงทุนและการผลิตที่สูง อย่างไรก็ตาม ปรากฏที่ 6.28 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและยอดขายรวม ซึ่งจะเห็นได้ว่าในกรณีรวมทุกกลุ่มอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและยอดขายรวมแทบไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันเลย แต่เมื่อมีการแยกบริษัทตามกลุ่มอุตสาหกรรม จะพบว่ามีเพียงกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์ด้านบวก ในขณะที่กลุ่มอื่น ๆ มีความสัมพันธ์ทางลบ ทั้งนี้คณะผู้วิจัยคิดว่าภาพความสัมพันธ์ทางลบนี้อาจเกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบข้อมูลระยะสั้น เพียง 2 ปี เท่านั้น

รูปที่ 6.28 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและยอดขายรวม แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 6.29 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและยอดขายรวม แยกตามการมีประสบการณ์การขายในต่างประเทศและตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ

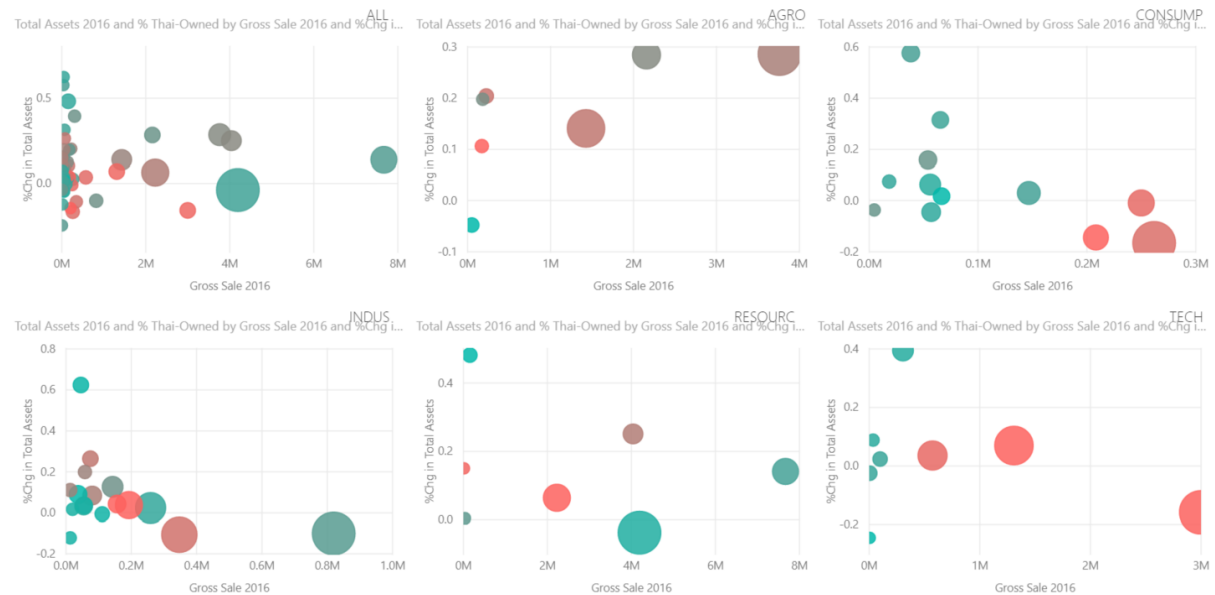

(2) ไม่มีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ

รูปที่ 6.30 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและยอดขายรวม เปรียบเทียบระหว่างมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

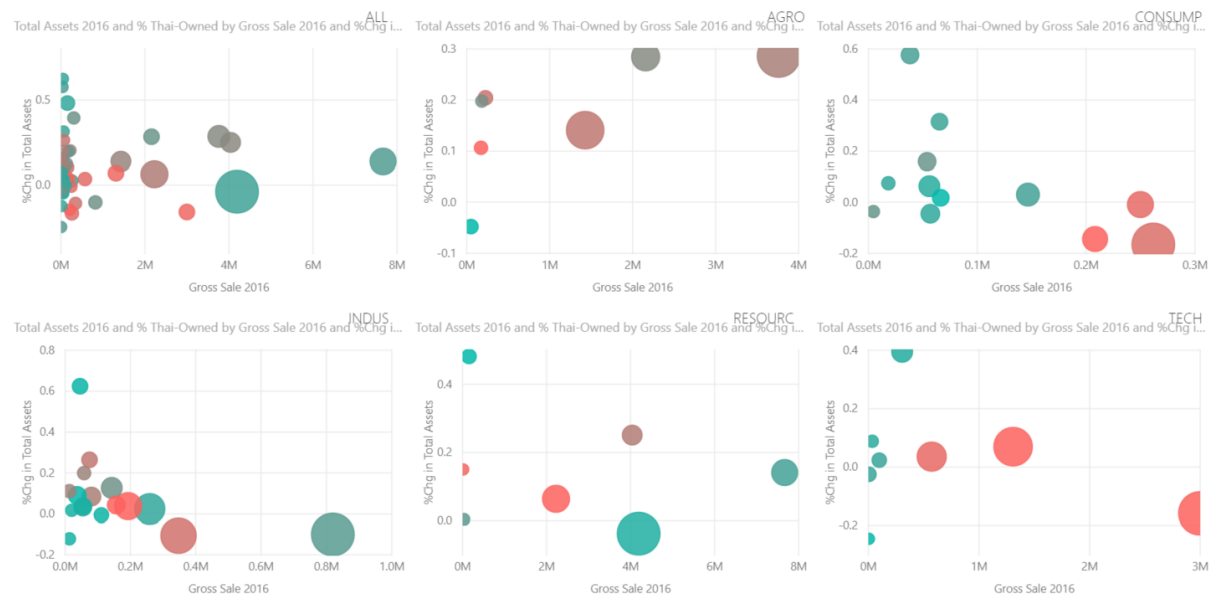

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

รูปที่ 6.31 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและยอดขายรวม เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การส่งออกมาก่อน แยกกรณีมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้าและไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

หากแยกสัดส่วนยอดขายรวมต่อต้นทุนการผลิตของทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ตามความเป็นเจ้าของของบริษัทตามสัดส่วนการถือหุ้น คณะผู้วิจัยพบว่า บริษัทที่ถูกถือหุ้นใหญ่โดยต่างชาติจะมีค่าเฉลี่ยของสัดส่วนต้นทุนต่อยอดขายที่ต่ำกว่าบริษัทที่มีสัญชาติไทย ซึ่งหมายความว่า บริษัทไทยมีความสามารถในการดำเนินการได้ดีกว่า เนื่องจากยอดขายรวมนั้นคิดเป็นต้นทุนการผลิต 2.97 เท่า ในขณะที่บริษัทที่มีต่างชาติถือหุ้นใหญ่มียอดขายสูงกว่าต้นทุนการผลิตเพียง 1.78 เท่า อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อมูลไม่มีความละเอียดเพียงพอจึงไม่สามารถระบุได้ว่าความแตกต่างที่เกิดขึ้นมาจากปัจจัยใด

ตารางที่ 6.1 ค่าเฉลี่ยของ Gross Sale / Cost of Goods Sold แยกตามบริษัทผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่

	Foreign-invested company	Thai-owned company
Gross Sale / Cost of Goods Sold	1.78	2.97

นอกเหนือจากการพิจารณาผลการดำเนินการของบริษัทโดยใช้มูลค่ายอดขายรวมแล้ว คณะผู้วิจัยยังพิจารณาใช้ยอดขายภายในประเทศ รายรับรวม กำไรสุทธิ และสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิต โดยผลการวิเคราะห์จะแสดงอยู่ในรูปที่ 6.32 ถึงรูปที่ 6.47 ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

- การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมมีความสัมพันธ์ทางลบกับยอดขายภายในประเทศ รายรับรวม และกำไรสุทธิ ในกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP INDUS และ TECH ซึ่งคล้ายกับทิศทางการสัมพันธ์ของยอดขายรวมดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้งนี้กลุ่มอุตสาหกรรม RESOURC จะเห็นชัดเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกำไรสุทธิ
- การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับยอดขายภายในประเทศ รายรับรวม กำไรสุทธิ และสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนในกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO
- การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมไม่มีความสัมพันธ์กับยอดขายภายในประเทศ รายรับรวมกำไรสุทธิ และสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุน คือ กลุ่มอุตสาหกรรม RESOURC

รูปที่ 6.32 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและยอดขายภายในประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 6.33 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและยอดขายภายในประเทศ แยกตามการมีประสบการณ์การขายในต่างประเทศและตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ

(2) ไม่มีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ

รูปที่ 6.34 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและยอดขายภายในประเทศ เปรียบเทียบระหว่างมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

รูปที่ 6.35 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและยอดขายภายในประเทศ เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การส่งออกมาก่อน แยกกรณีมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้านี้และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้านี้ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

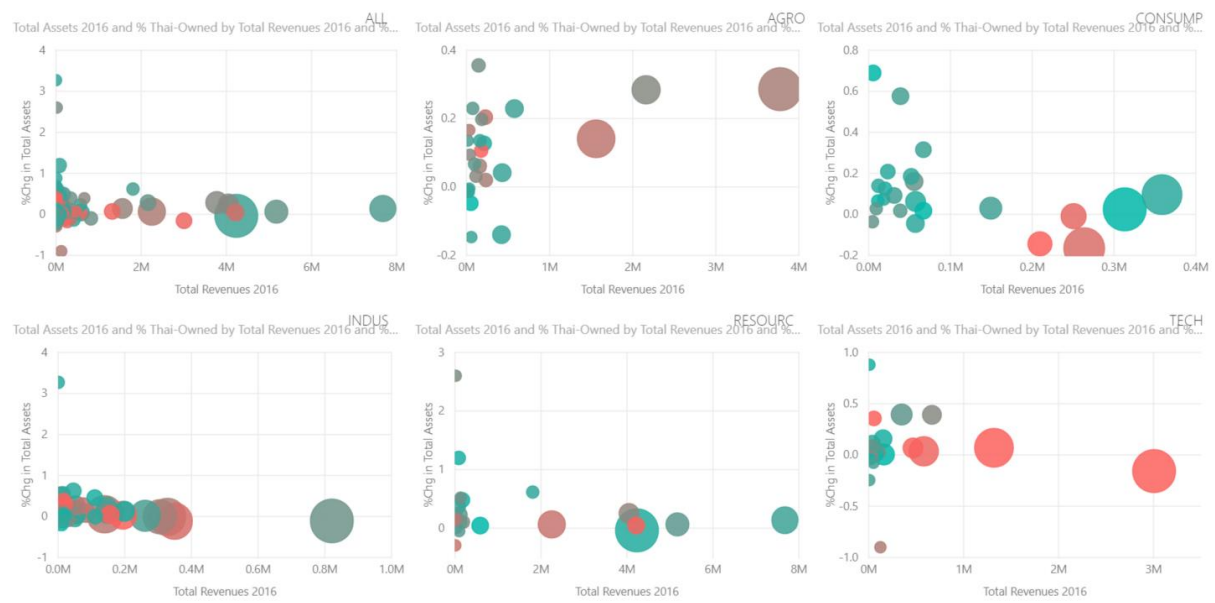
(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้านี้

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้านี้

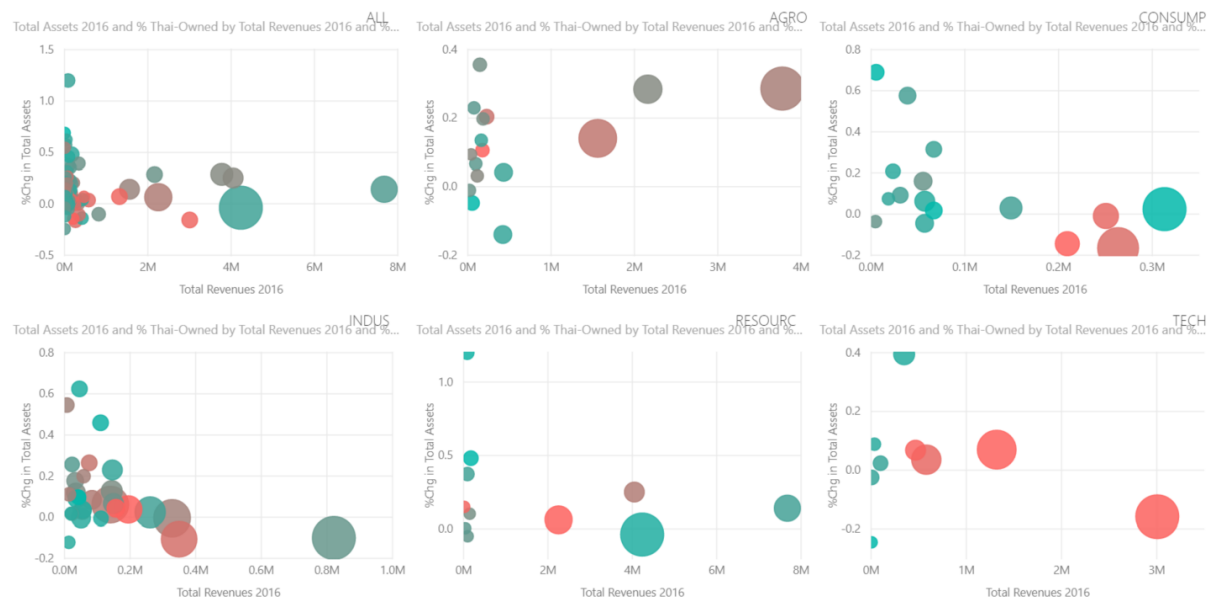

รูปที่ 6.36 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและรายรับรวม แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 6.37 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและรายรับรวม แยกตามการมีประสบการณ์การขายในต่างประเทศและตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ

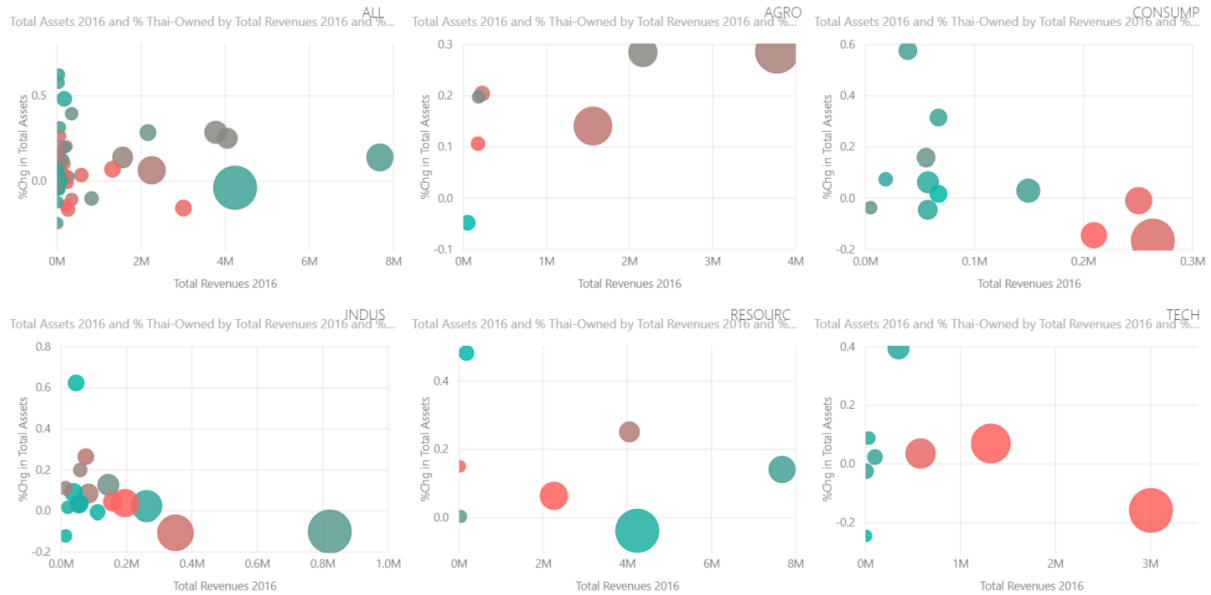

(2) ไม่มีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ

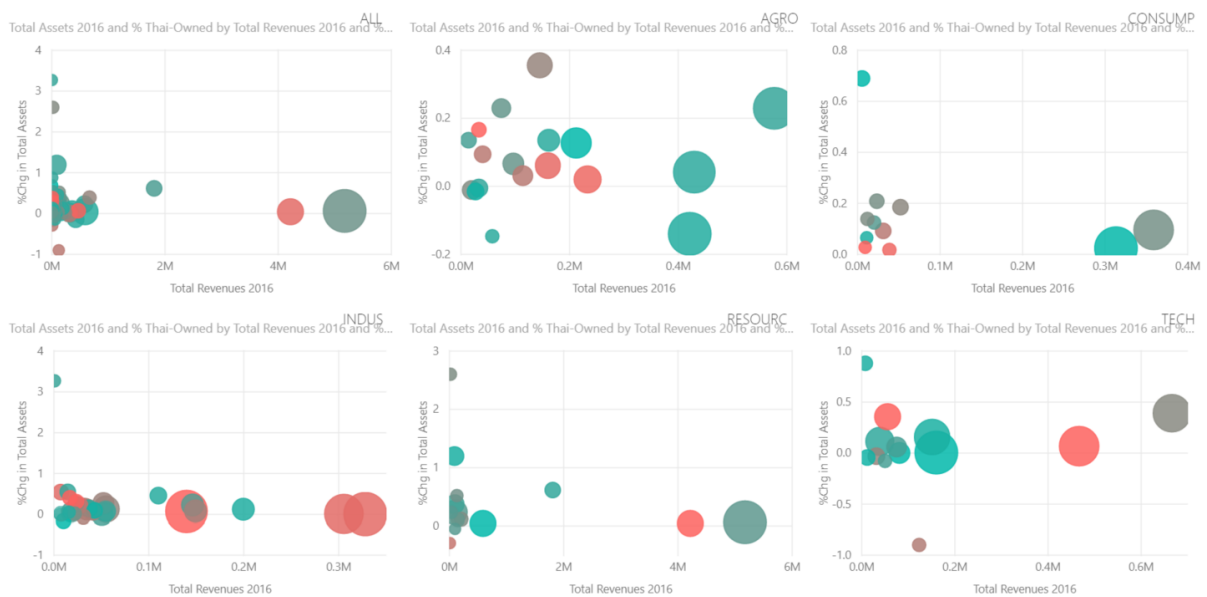

รูปที่ 6.38 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและรายรับรวม เปรียบเทียบระหว่างมีการขายในต่างประเทศ
ในปีก่อนหน้า และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

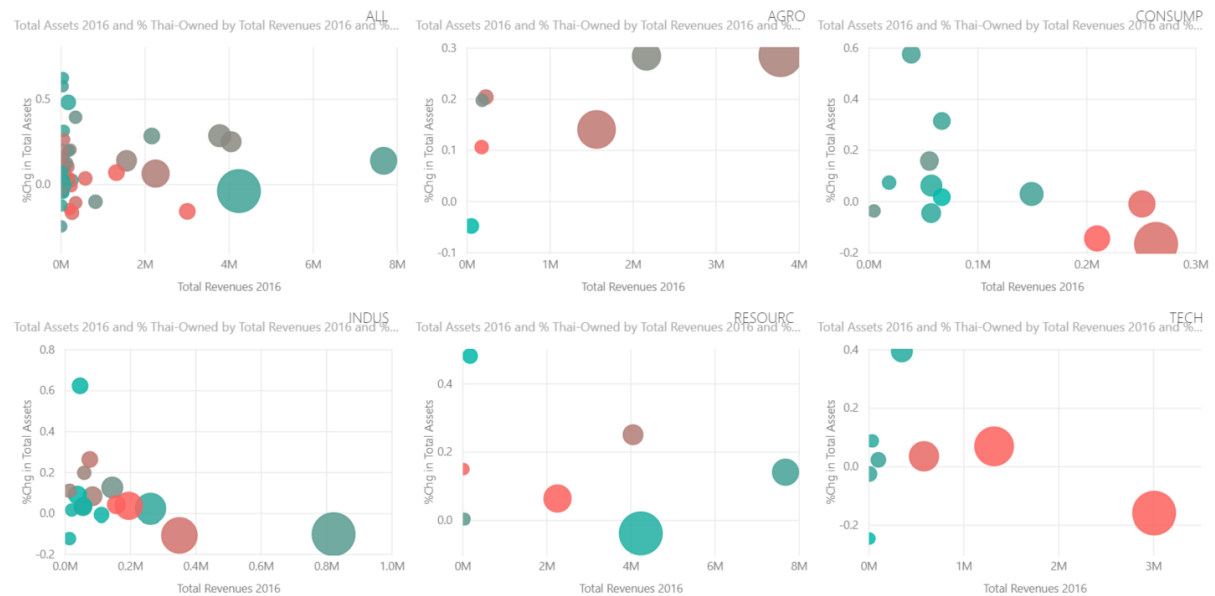

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

รูปที่ 6.39 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและรายรับรวม เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การส่งออกมาก่อน แยกกรณีมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้าและไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

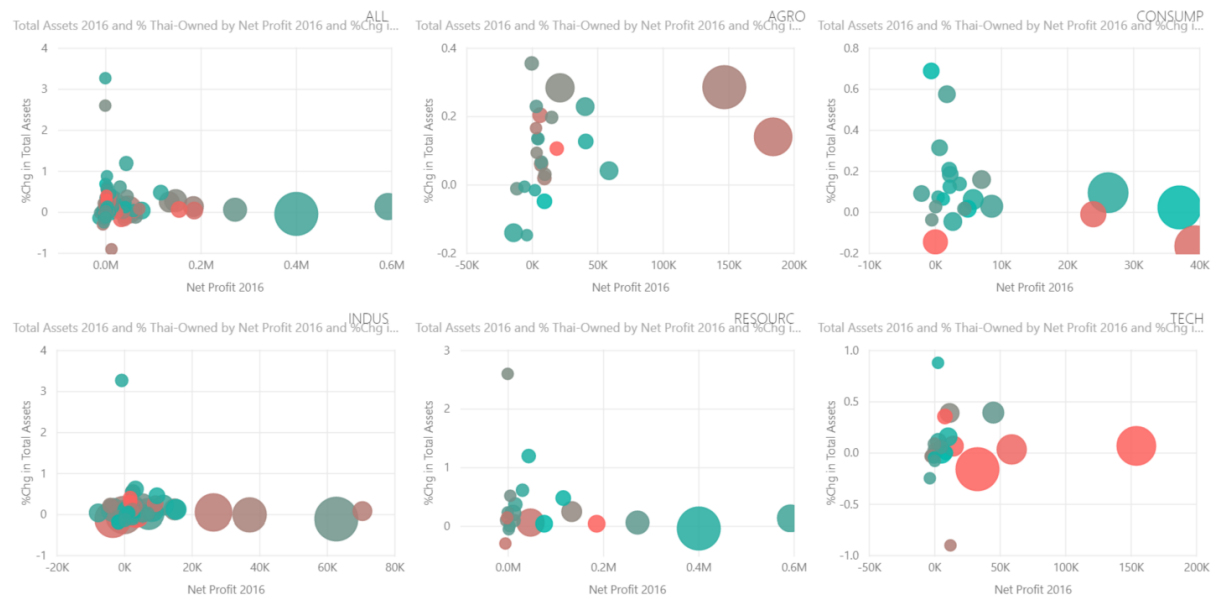
(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

รูปที่ 6.40 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและกำไรสุทธิ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 6.41 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและกำไรสุทธิ แยกตามการมีประสบการณ์การขายในต่างประเทศและตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ

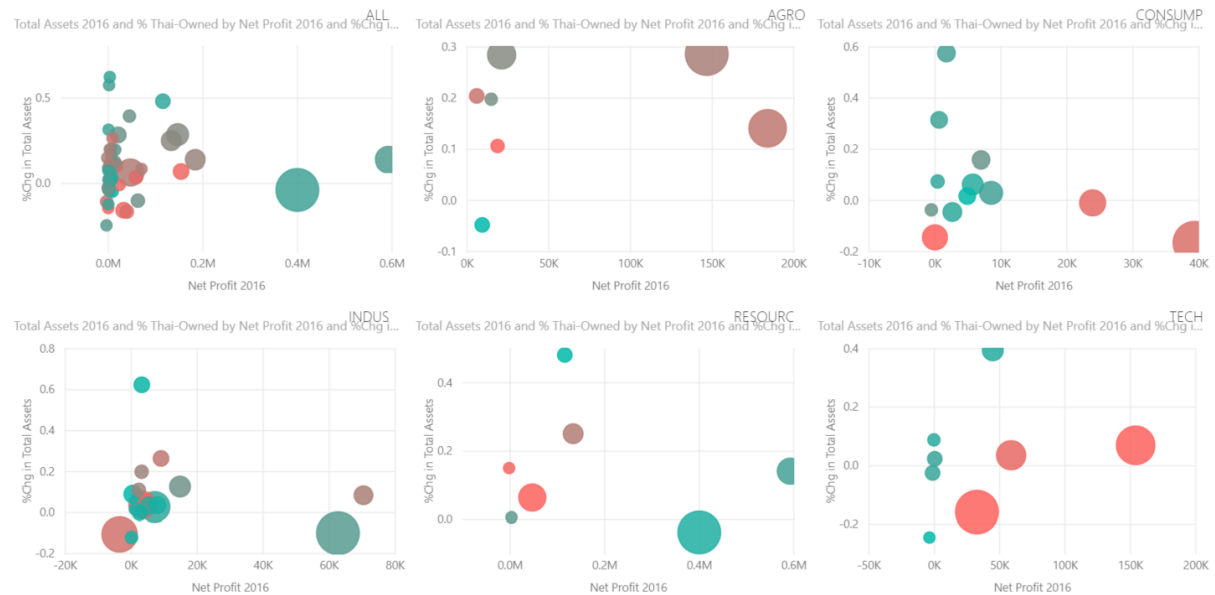

(2) ไม่มีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ

รูปที่ 6.42 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและกำไรสุทธิ เปรียบเทียบระหว่างมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

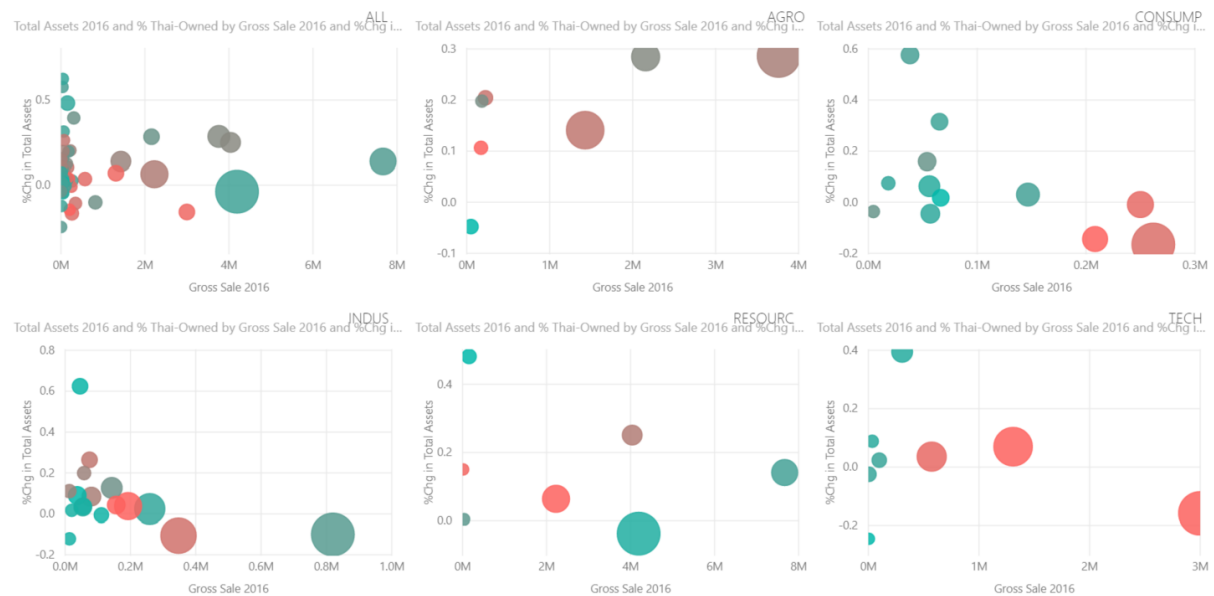

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

รูปที่ 6.43 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและกำไรสุทธิ เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การส่งออกมาก่อน แยกกรณีมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้าและไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

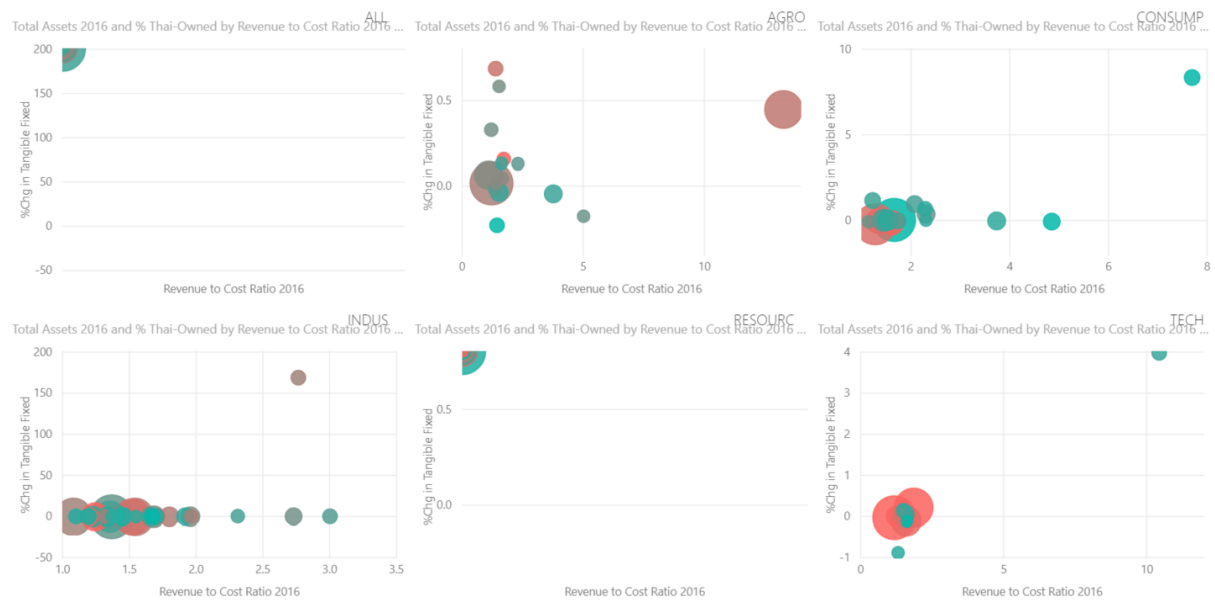

รูปที่ 6.44 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิตรวม แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 6.45 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิตรวม แยกตามการมี
ประสบการณ์การขายในต่างประเทศและตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ

(2) ไม่มีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ

รูปที่ 6.46 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิตรวม เปรียบเทียบระหว่างมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

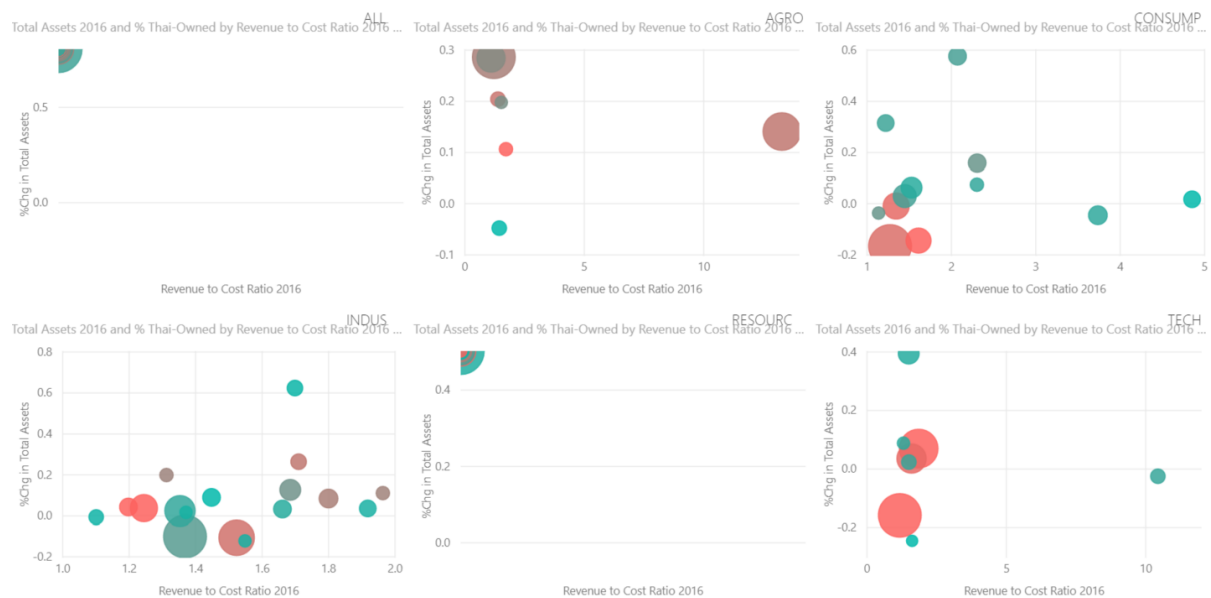

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้า

รูปที่ 6.47 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินรวมและสัดส่วนรายรับรวมต่อต้นทุนการผลิตรวม เมื่อบริษัทมีประสบการณ์การส่งออกมาก่อน แยกกรณีมีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้านี้และไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้านี้ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้านี้

(2) ไม่มีการขายในต่างประเทศในปีก่อนหน้านี้

จากรูปข้างต้นทั้งหมด จะเห็นทิศทางความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ในแต่ละความสัมพันธ์นั้น คุณลักษณะเฉพาะของบริษัทอาจจะสามารถสื่อ หรือช่วยอธิบายความสัมพันธ์ได้มากยิ่งขึ้น โดยในแต่ละรูปสี ขนาดของวงกลม แสดงถึง ขนาดของบริษัท (คำนวณจากขนาดทรัพย์สินรวม) และสีของวงกลม แสดงถึง สัดส่วนการถือหุ้น (สีฟ้าแทนการถือครองโดยคนไทย และสีส้มแทนการถือครองโดยคนต่างชาติ และความเข้ม

ของสี่แทนสัดส่วนการถือครองโดยคนไทย ยิ่งสี่เข้มแสดงว่ามีสัดส่วนการถือครองสูง) โดยจะเห็นถึงความหลากหลายและกระจายของขนาดและสี่ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวอาจจะมีผลต่อความสัมพันธ์ของแต่ละด้าน คณะผู้วิจัยจึงใช้การวิเคราะห์โดยภาพ พิจารณาคุณลักษณะของบริษัทเพิ่มเติม

6.2 คุณลักษณะเฉพาะของบริษัทเมื่อพิจารณาแยกมิติทางการค้าระหว่างประเทศ

ในบทที่ 2 คณะผู้วิจัยได้กล่าวถึงทฤษฎีการค้าแบบใหม่ที่แบบจำลองนั้นเชื่อว่าความแตกต่างของคุณลักษณะพื้นฐานและคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบริษัทนั้นมีบทบาทอย่างมากในการอธิบายรูปแบบการค้าในปัจจุบัน โดยในการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยจะพิจารณาคุณลักษณะโดยพิจารณาจากรูปแบบการแจกแจงความถี่หรือสัดส่วนของคุณลักษณะเฉพาะของบริษัทต่างๆ เช่น อายุของบริษัท สถานะการเป็นบริษัทแม่ จำนวนบริษัทลูก และบริษัทในเครือทั้งในและต่างประเทศ การถือครองหุ้นโดยคนไทย ทรัพย์สินคงทนที่จับต้องได้ แหล่งที่มาของเงินทุน ทั้งนี้คณะผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบมิติด้านการค้าระหว่างประเทศที่บริษัทนั้นมีประสบการณ์การค้าหรือมีการเปลี่ยนแปลงการค้าจากปีก่อนหรือไม่ เพื่อให้สะท้อนรูปภาพการวิเคราะห์ในส่วนก่อนหน้า

○ อายุของบริษัท

รูปที่ 6.48 แสดงให้เห็นว่าอายุของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่มีประสบการณ์จะมีจำนวนน้อยกว่า นอกจากนั้นช่วงอายุของบริษัทยังเยอะและกว้างกว่าบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศมาก่อน ส่วนหนึ่งอาจจะเกิดจากบริษัทตั้งมานานกว่า มีโอกาสและมีการพัฒนาให้สามารถส่งออกสินค้าไปขายยังต่างประเทศได้แล้วเมื่อเทียบกับบริษัทที่มีอายุน้อย ทั้งนี้ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรม TECH นอกจากนั้นจะเห็นว่าการแจกแจงนั้นมีความแตกต่างกันแล้วแต่กลุ่มอุตสาหกรรม

○ สถานะการเป็นบริษัทแม่ของบริษัท

คณะผู้วิจัยพบว่า การเป็นบริษัทที่มีอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งมีทรัพยากรและความสามารถเข้าถึงทรัพยากรมากกว่า จะเป็นบริษัทที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งออกสินค้าไปขายยังต่างประเทศ จะเห็นจากรูปที่ 6.49 ที่จำนวนบริษัทที่เป็นบริษัทแม่ในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมมีจำนวนมากกว่าบริษัทที่ไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศเลย

○ จำนวนบริษัทลูกและบริษัทในเครือ

หากพิจารณาลงรายละเอียดเพิ่มเติม รูปที่ 6.50 จะพบว่า บริษัทแม่ที่มีจำนวนบริษัทลูก และจำนวนบริษัทในเครือขาย ทั้งในประเทศและในต่างประเทศ มีการแจกแจงที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทที่มีประสบการณ์ และบริษัทที่ไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ โดยบริษัทที่มี

ประสบการณ์การค้า จะมีจำนวนบริษัทลูก และจำนวนบริษัทในเครือข่ายเฉลี่ยอย่างน้อยอย่างละ 1 บริษัท ในขณะที่บริษัทที่ไม่มีประสบการณ์เลยมักจะไม่มีที่ตั้งบริษัทลูกหรือบริษัทเครือข่ายในต่างประเทศ

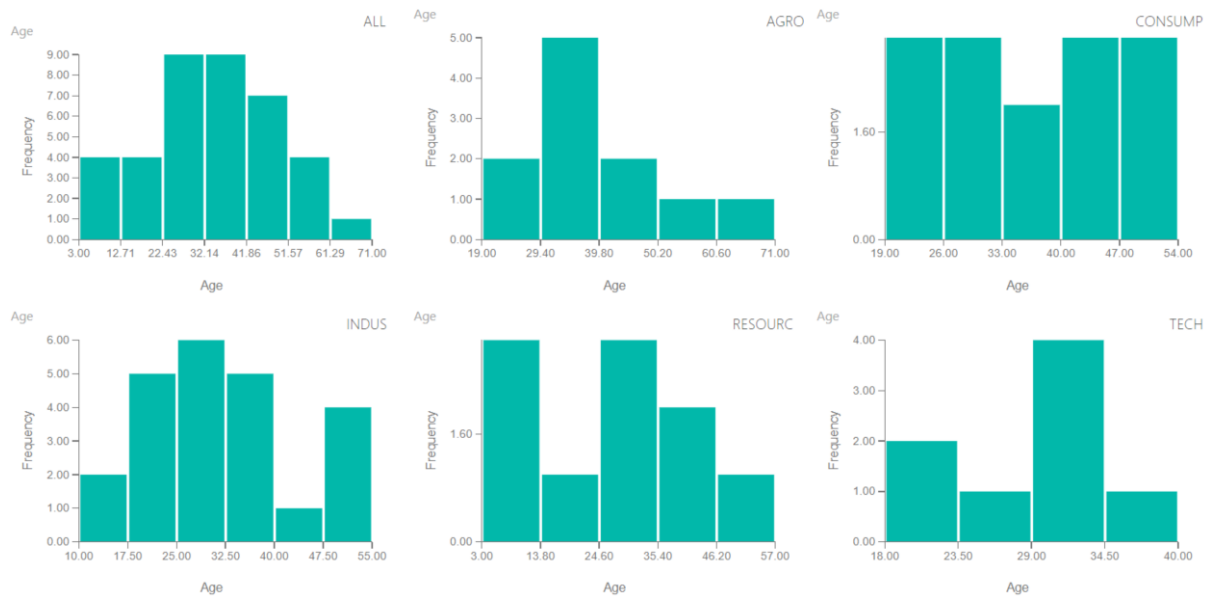
○ การถือครองหุ้นโดยคนไทยของบริษัท

รูปที่ 6.51 แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีสัดส่วนผู้ถือหุ้นเป็นคนไทยเยอะจะเป็นบริษัทที่ไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ และมีจำนวนบริษัทเยอะกว่าเมื่อเทียบกับในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน ในขณะที่บริษัทที่มีประสบการณ์จะมีการกระจายของสัดส่วนผู้ถือหุ้นคนไทยมากกว่า ทั้งนี้คณะผู้วิจัยพิจารณาจากความกว้างของพิสัยของสัดส่วนการถือครองหุ้นโดยคนไทย (พิสัยกว้าง แสดงว่ามีทั้งบริษัทที่คนไทยถือหุ้นส่วนใหญ่และบริษัทที่ต่างชาติถือหุ้นใหญ่ในกลุ่ม พิสัยแคบและค่อนข้างไปทางบวก แสดงว่าเป็นบริษัทที่หุ้นส่วนใหญ่เป็นคนไทย)

เมื่อพิจารณาแยกบริษัทตามสัญชาติ คณะผู้วิจัยพบว่าบริษัทสัญชาติไทยมีจำนวนเฉลี่ยของบริษัทลูก และบริษัทในเครือภายในประเทศใกล้เคียงกันโดยมีจำนวนเฉลี่ยมากที่สุดอย่างเห็นได้ชัด และหากวิเคราะห์แยกตามกลุ่มลูกค้าหลักว่าเป็นกลุ่มภายในประเทศหรือต่างประเทศ จะพบว่าบริษัทสัญชาติไทยมีค่าเฉลี่ยของจำนวนบริษัทลูกและบริษัทในเครือไม่แตกต่างกันมากนัก ในขณะที่บริษัทต่างชาติจะมีจำนวนเฉลี่ยของบริษัทในเครือในต่างประเทศมากกว่า แต่เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มลูกค้า บริษัทต่างชาติที่มีกลุ่มลูกค้าหลักในต่างประเทศจะมีค่าเฉลี่ยของจำนวนบริษัทลูกและบริษัทในเครือทั้งที่อยู่ในประเทศและในต่างประเทศมากกว่า บริษัทต่างชาติที่มีกลุ่มลูกค้าหลักในต่างประเทศ โดยเฉลี่ยจะมีจำนวนบริษัทในเครือในต่างประเทศแตกต่างเกือบ 9 บริษัท

รูปที่ 6.48 การแจกแจงอายุของบริษัท เปรียบเทียบบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศและไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) บริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ

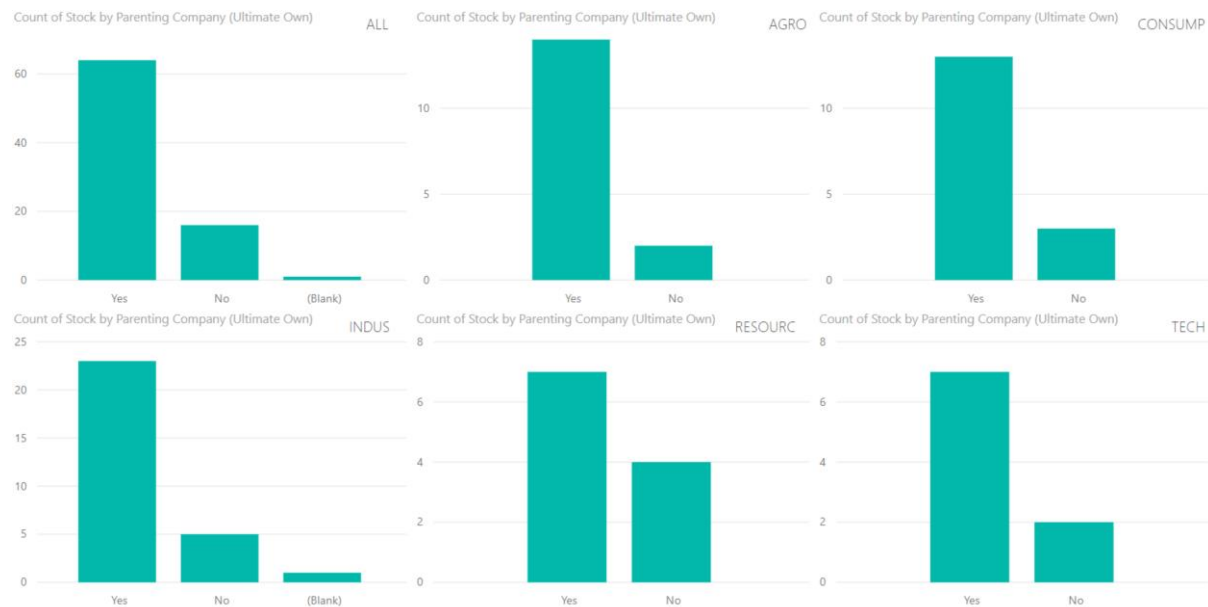

(2) บริษัทที่ไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ

รูปที่ 6.49 การแจกแจงสถานะการเป็นบริษัทแม่ของบริษัท เปรียบเทียบบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศและไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) บริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ

(2) บริษัทที่ไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ

รูปที่ 6.50 การแจกแจงจำนวนบริษัทลูกและบริษัทในเครือ แยกตามสถานะการเป็นบริษัทแม่ เปรียบเทียบบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศและไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) บริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ

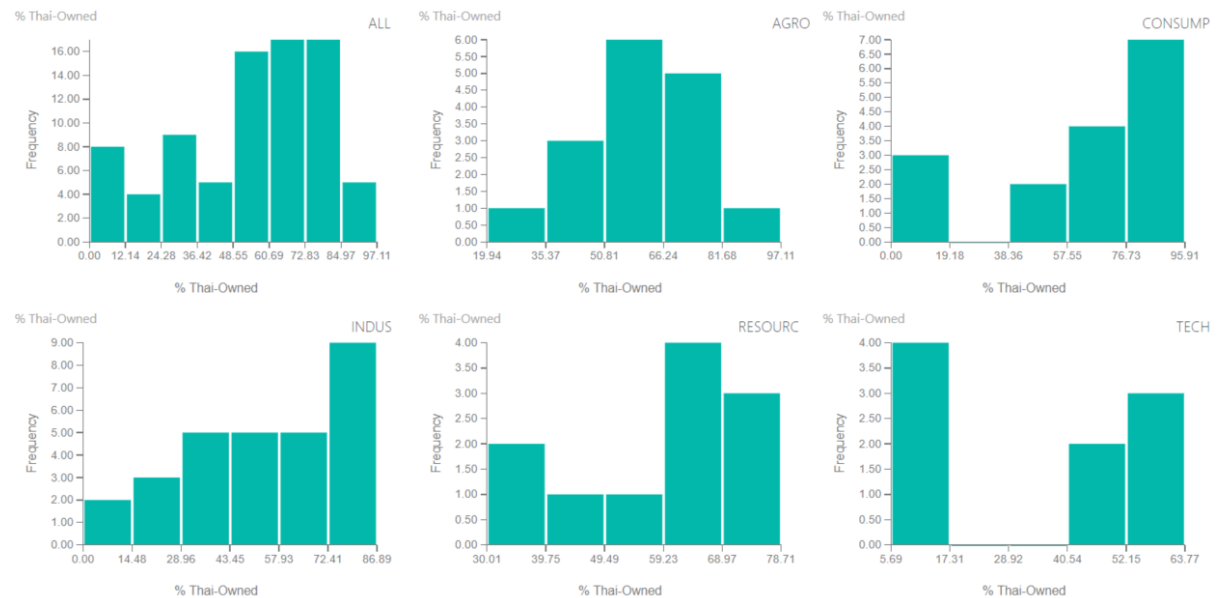

(2) บริษัทที่ไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ

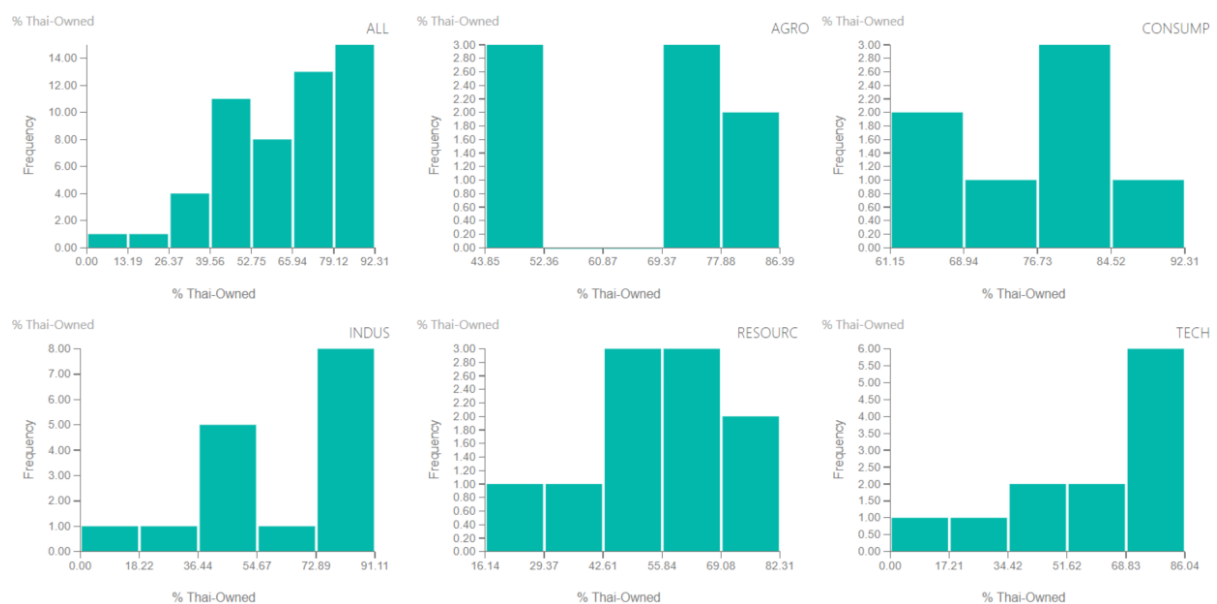

รูปที่ 6.51 การแจกแจงการถือครองหุ้นโดยคนไทยของบริษัท เปรียบเทียบบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศและไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) บริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ

(2) บริษัทที่ไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ

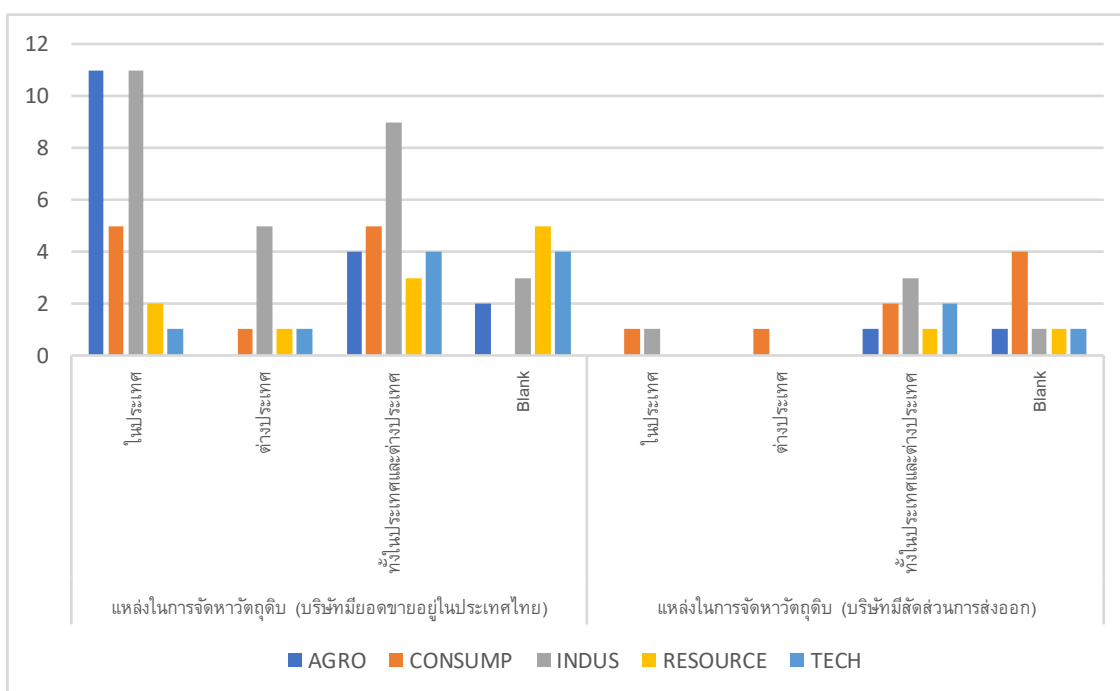
ตารางที่ 6.2 ค่าเฉลี่ยจำนวนบริษัทลูกและบริษัทในเครือ แยกตามสัญชาติบริษัท และกลุ่มลูกค้าหลัก

	ค่าเฉลี่ยจำนวน บริษัทลูก ในประเทศไทย	ค่าเฉลี่ยจำนวน บริษัทในเครือ ในประเทศไทย	ค่าเฉลี่ยจำนวน บริษัทลูก ในต่างประเทศ	ค่าเฉลี่ยจำนวน บริษัทในเครือ ในต่างประเทศ
บริษัทสัญชาติไทย	3.7	3.8	0.8	1.0
มีกลุ่มลูกค้าหลักในประเทศไทย	3.8	3.8	0.7	1.0
มีกลุ่มลูกค้าหลักในต่างประเทศ	3.1	3.6	1.3	1.1
บริษัทต่างชาติ	2.5	2.1	1.2	3.1
มีกลุ่มลูกค้าหลักในประเทศไทย	2.2	1.8	0.9	1.4
มีกลุ่มลูกค้าหลักในต่างประเทศ	3.4	3.2	2.2	10.3

○ กระบวนการผลิต

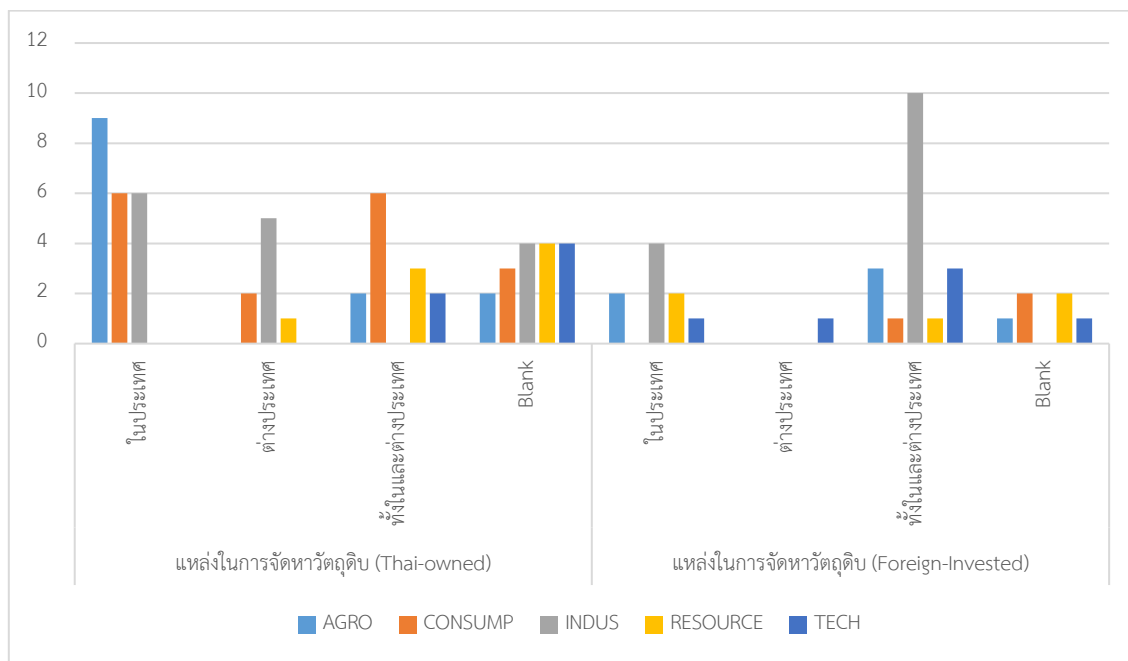
สำหรับลักษณะการจัดหาวัตถุดิบของบริษัท ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาแหล่งของวัตถุดิบ หรือวิธีการจัดหาวัตถุดิบ ผลการศึกษาในเบื้องต้นไม่สังเกตพบความแตกต่างระหว่างบริษัทที่มีความสามารถในการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศกับบริษัทที่ทำการค้าอยู่เพียงในประเทศ จากรูปที่ 6.52 แสดงให้เห็นว่าบริษัททั้งสองประเภทล้วนมีสัดส่วนการใช้วัตถุดิบกระจุกตัวอยู่ในประเทศเป็นหลัก จะมีเพียงเฉพาะบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS ที่จะมีสัดส่วนการใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศมากที่สุด เมื่อเทียบกับกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น

รูปที่ 6.52 แหล่งในการจัดหาวัตถุดิบของบริษัทที่มีการขายสินค้าอยู่ในประเทศไทยและบริษัทที่มีสัดส่วนการส่งออก (หน่วย จำนวนบริษัท)

เมื่อคณะผู้วิจัยเพิ่มมิติการถือครองหุ้น โดยพิจารณาจากสัญชาติของบริษัทต่อการจัดหาวัตถุดิบ แยกเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นใหญ่เป็นต่างชาติหรือบริษัทสัญชาติไทย พบว่า บริษัทต่างชาติมีสัดส่วนการใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศสูงกว่า บริษัทที่มีสัญชาติไทย เหตุผลส่วนหนึ่งอาจเกิดจาก รูปแบบการผลิตที่ถูกกำหนดมาจากบริษัทแม่และคุณภาพของวัตถุดิบบางส่วนไม่สามารถหาได้จากตลาดภายในประเทศ หรือในบางครั้งต้องนำเข้าวัตถุดิบจากบริษัทต่างประเทศที่บริษัทแม่ได้ทำสัญญาไว้

รูปที่ 6.53 แหล่งในการจัดหาวัตถุดิบของบริษัทที่มีสัญชาติไทยกับบริษัทต่างชาติ (หน่วย จำนวนบริษัท)

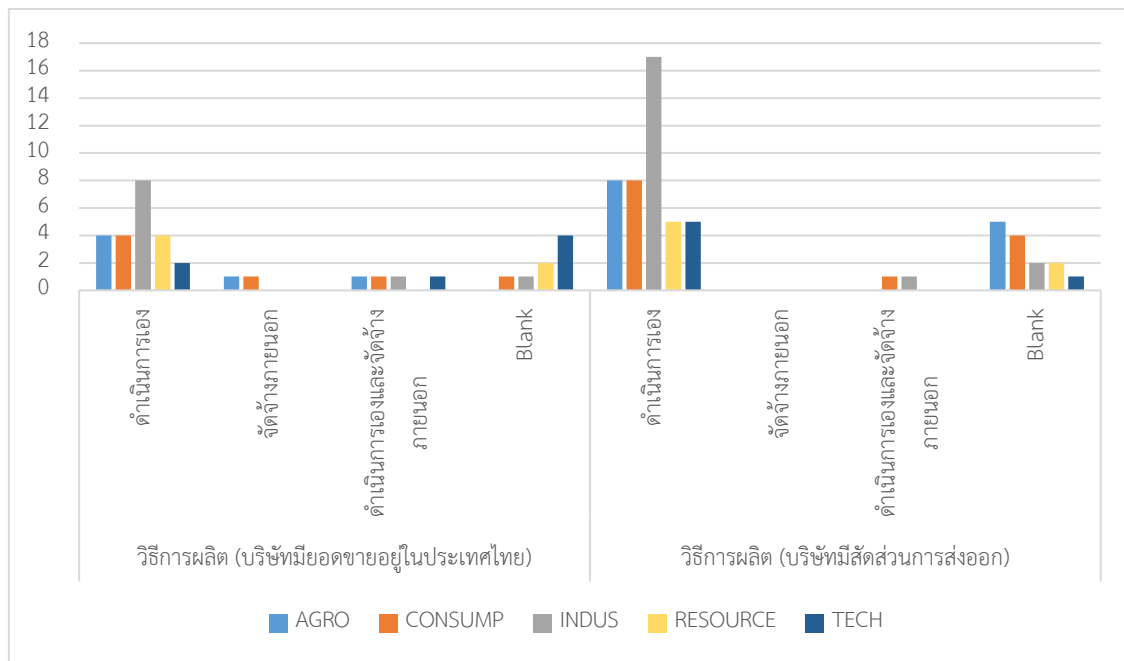

อย่างไรก็ตามในภาพรวม การศึกษาไม่พบความแตกต่างที่ชัดเจนสำหรับการจัดหาวัตถุดิบ เนื่องจากบริษัทส่วนใหญ่มีการใช้วัตถุดิบหลักอยู่ในประเทศ โดยมีส่วนประกอบบางส่วนที่จำเป็นต้องนำเข้าจากต่างประเทศขึ้นอยู่กับลักษณะสินค้าที่บริษัทผลิต ในส่วนของนโยบายการจัดหาวัตถุดิบของแต่ละบริษัทค่อนข้างมีความคล้ายคลึงคือ 1. พยายามลดอำนาจการต่อรองของผู้ส่งวัตถุดิบ ผ่านการทำสัญญากับผู้จัดหาวัตถุดิบ 2. อนุญาตให้ผู้จัดหาวัตถุดิบแต่ละรายมีสัดส่วนต่อการนำเข้าวัตถุดิบได้ไม่เกินสัดส่วนที่บริษัทกำหนด 3. การพิจารณานำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศบางส่วนเป็นเรื่องของต้นทุน การผูกขาดของเจ้าของวัตถุดิบ หรือสัญญาที่ทำไว้กับเจ้าของสินค้า (สำหรับธุรกิจอาหารเป็นหลัก) ในส่วนของการกระจายสินค้า สำหรับการกระจายสินค้าภายในประเทศบริษัทเลือกที่จะดำเนินการเองเป็นส่วนใหญ่และในส่วนของการกระจายสินค้าไปยังต่างประเทศจึงจะจัดจ้างบริษัทภายนอกเป็นคนดำเนินการ

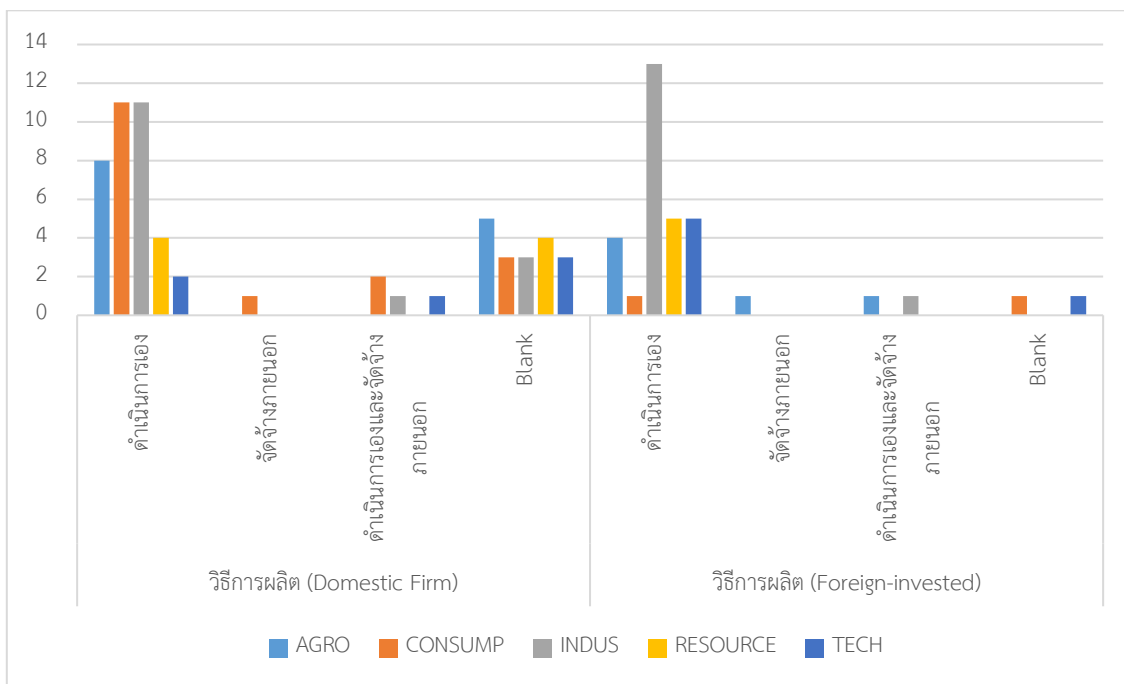
ในส่วนของวิธีการผลิต รูปที่ 6.54 และ 6.55 แสดงถึงให้เห็นว่าวิธีการที่บริษัทใช้ในการผลิตไม่แตกต่างกัน เนื่องจากบริษัทส่วนใหญ่มีการกระจุกตัวโดยดำเนินการผลิตด้วยตนเอง ทั้งในกรณีของบริษัทที่มี

การขายสินค้าอยู่ในประเทศไทยและบริษัทที่มียอดขายในต่างประเทศ หรือกรณีที่บริษัทมีสัญชาติไทยกับเป็นบริษัทต่างชาติ

รูปที่ 6.54 วิธีการผลิตของบริษัทที่มีการขายสินค้าอยู่ในประเทศไทยและบริษัทที่มีสัดส่วนการส่งออก (หน่วย จำนวนบริษัท)

รูปที่ 6.55 วิธีการผลิตของบริษัทที่มีสัญชาติไทยกับบริษัทต่างชาติ (หน่วย จำนวนบริษัท)

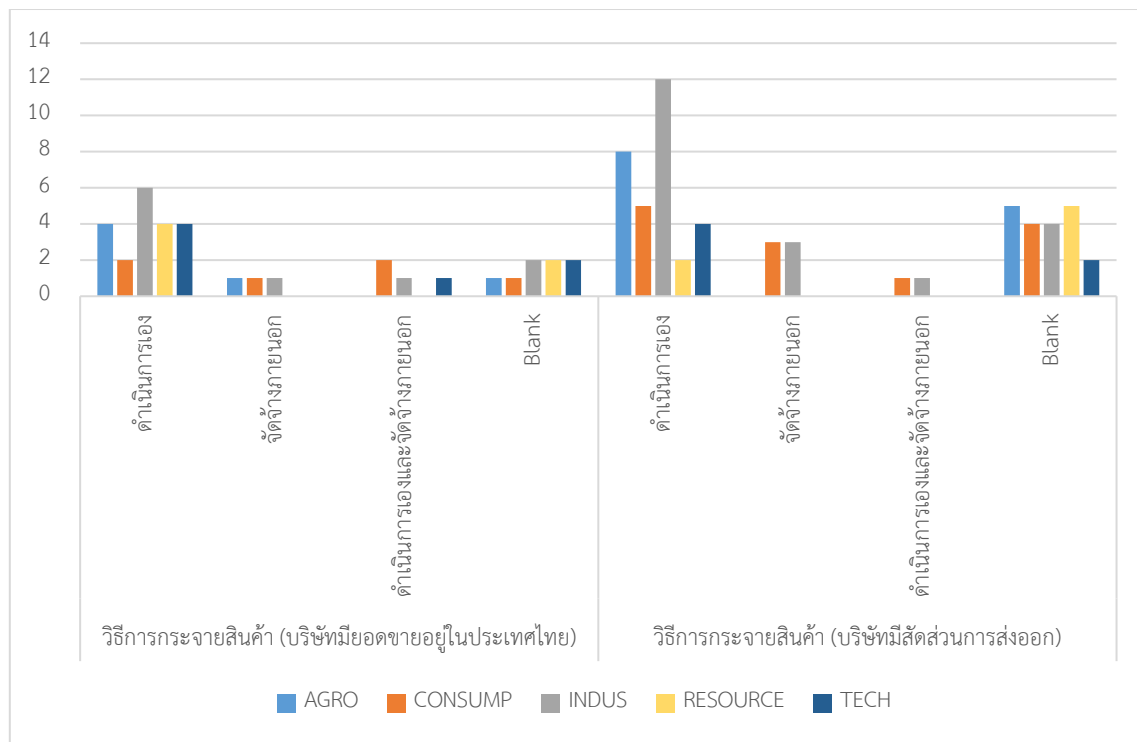

จากการศึกษารายงานประจำปีของบริษัท ประเด็นสำคัญเพิ่มเติมในส่วนของการผลิต คณะผู้วิจัยพบว่า บริษัทที่มีสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศ ในบางครั้งผู้ผลิตสามารถเลือกที่จะขยายการผลิต รวมถึงการทำธุรกิจแบบครบวงจรไปสู่ตลาดที่มีศักยภาพ เพื่อให้สามารถเข้าถึงตลาด หรือต้นทุนผลิตราคาถูกลงได้ ซึ่งทำให้เกิดการประหยัดต่อต้นทุนเหนือกว่าบริษัทที่มีการค้าอยู่เพียงในประเทศ

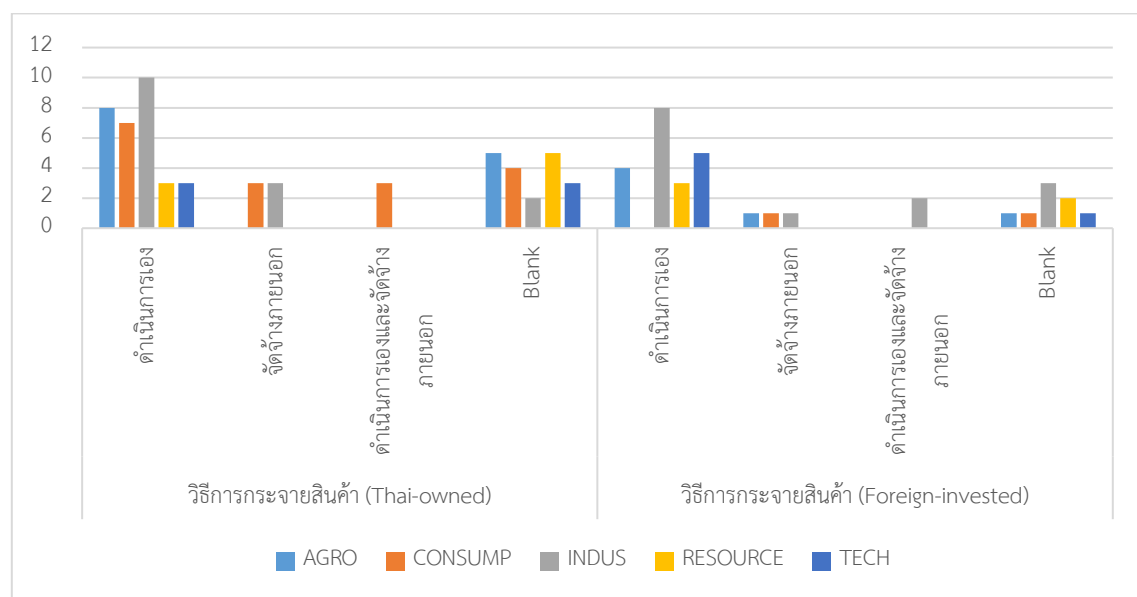
สำหรับการพัฒนารูปแบบการผลิตของบริษัทไทย จากการศึกษารายงานประจำปีของบริษัท พบรูปแบบการพัฒนาการผลิตที่น่าสนใจได้ทั้งหมด 3 รูปแบบ 1. บริษัทที่มีการนำเทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาผลิตเพื่อส่งออก ในขณะที่บริษัทมีการจัดจ้างผู้ผลิตภายนอกให้ผลิตสินค้าภายใต้ตราสินค้าของบริษัทเพื่อจำหน่ายในประเทศ 2. บริษัทมีหน่วยงานวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้แก่ลูกค้าและการผลิตตามแบบที่กำหนด ในอีกทางหนึ่งบริษัทมีการผลิตสินค้าสำเร็จในตราสินค้าของบริษัทตนเองควบคู่ไปด้วย 3. บริษัทเริ่มต้นด้วยการผลิตในรูปแบบ OEM ควบคู่ไปกับการผลิตสินค้าสำเร็จรูปภายใต้ตราสินค้าของบริษัท แต่ปัจจุบัน ได้ยกเลิกการผลิตในส่วนของ OEM ไปเนื่องจากต้นทุนการผลิตเริ่มไม่คุ้มค่ากับยอดคำสั่งการผลิต อย่างไรก็ตามด้วยข้อมูลที่มีอยู่นั้นคณะผู้วิจัยไม่สามารถศึกษาลึกเข้าไปถึงความแตกต่างดังกล่าวได้ ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดหนึ่งของงานศึกษา

นอกจากความแตกต่างของการได้มาซึ่งวัตถุดิบและวิธีการผลิตของบริษัทที่ได้กล่าวมาแล้ว วิธีการกระจายสินค้าของบริษัทก็มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน รูปที่ 6.56 แสดงให้เห็นว่าจำนวนบริษัทที่มียอดขายในต่างประเทศมีวิธีการกระจายสินค้าด้วยการดำเนินการด้วยตนเองและจัดจ้างภายนอกมากกว่าบริษัทที่มียอดขายในประเทศอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่หากเปรียบเทียบตามสัญชาติของบริษัทจะพบว่าบริษัทที่ถือหุ้นส่วนใหญ่โดยคนไทยมักใช้วิธีการกระจายสินค้าด้วยตนเอง (รูปที่ 6.57)

รูปที่ 6.56 วิธีการกระจายสินค้าของบริษัทที่มีการขายสินค้าอยู่ในประเทศไทยและบริษัทที่มีสัดส่วนการส่งออก (หน่วย จำนวนบริษัท)

รูปที่ 6.57 วิธีการกระจายสินค้าของบริษัทที่มีสัญชาติไทยกับบริษัทต่างชาติ (หน่วย จำนวนบริษัท)

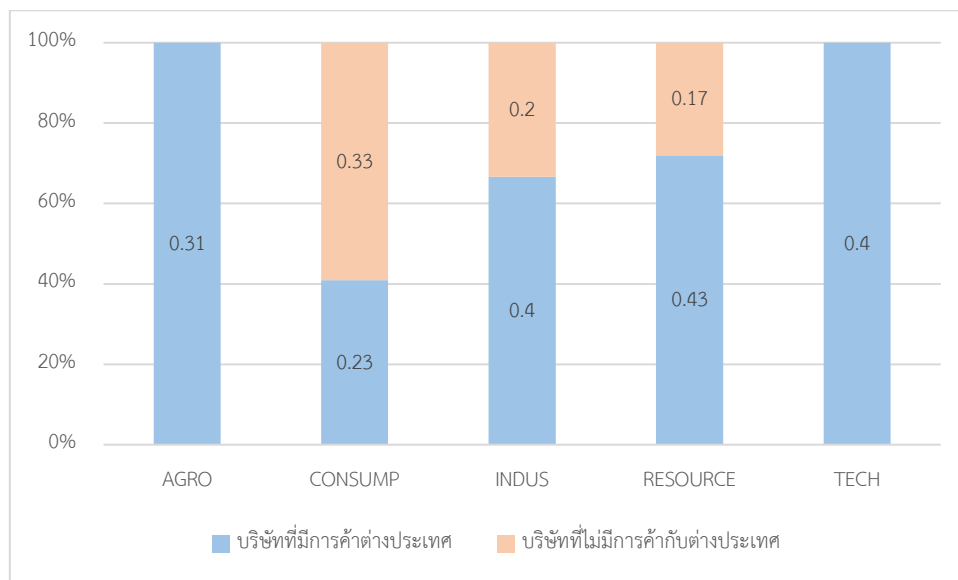

○ การวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการผลิต

การศึกษานี้พบว่าปัญหาหนึ่งของบริษัทที่มีสัญชาติไทยส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศคือ มาตรฐานคุณภาพการผลิตตามมาตรฐานสากล หากพิจารณาจากรายงานประจำปีโดยเลือกสนใจเฉพาะบริษัทที่มีการ

ส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ รูปที่ 6.58 แสดงให้เห็นว่าบริษัทเหล่านี้ล้วนมีหน่วยงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งแตกต่างกับบริษัทที่มีสัดส่วนการค้าภายในประเทศที่เน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นหลัก

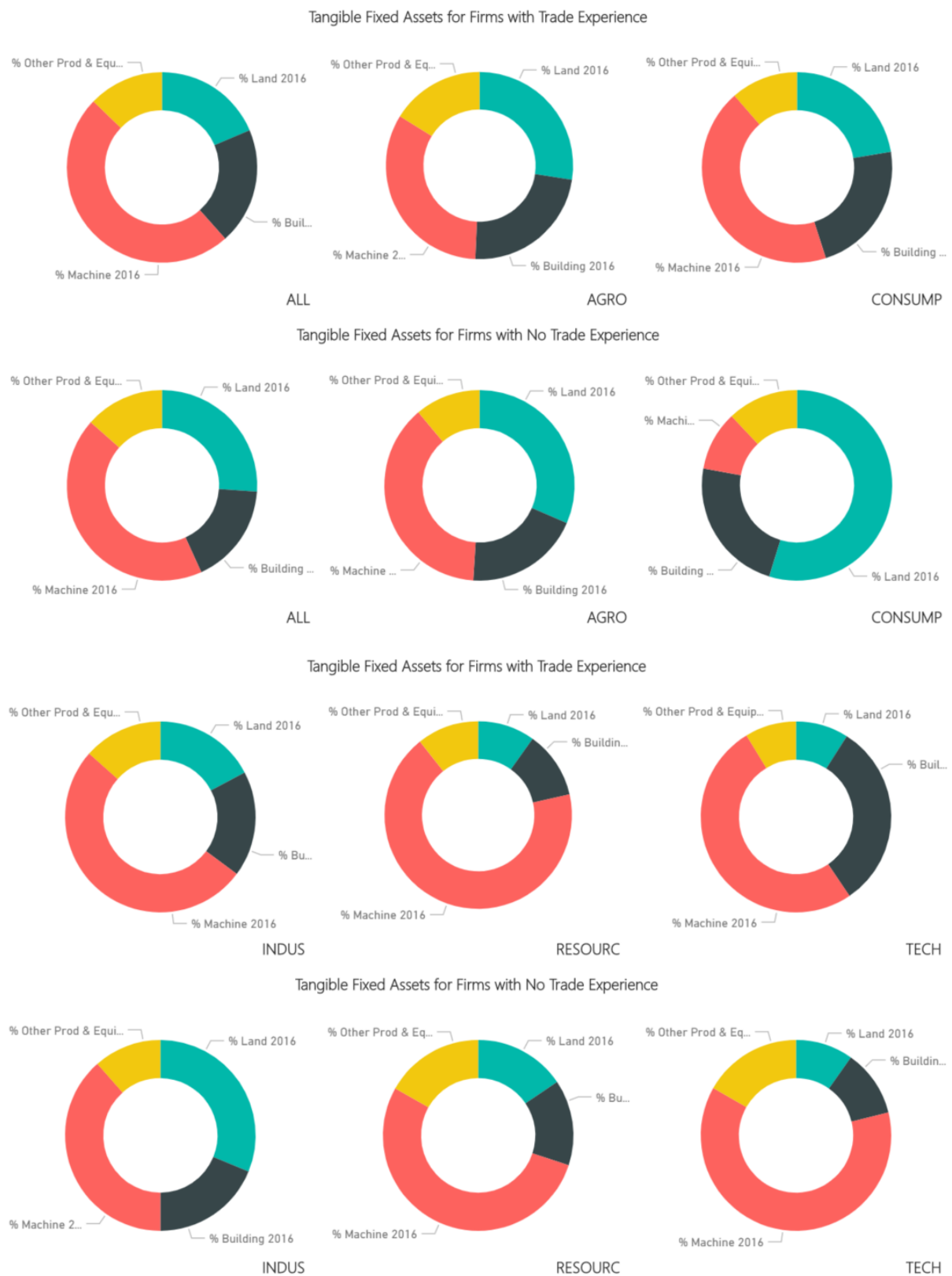
รูปที่ 6.58 สัดส่วนของการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพของบริษัทที่มีการส่งออกไปต่างประเทศเทียบกับบริษัทที่ไม่มีการส่งออกไปต่างประเทศ

○ ทรัพย์สินคงทนที่จับต้องได้ของบริษัท

ทั้งนี้ความแตกต่างอีกรูปแบบที่คณะผู้วิจัยคิดว่ามีสำคัญ คือ สัดส่วนของทรัพย์สินคงทนที่จับต้องได้แต่ละประเภท เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับการลงทุนของบริษัท โดยรูปที่ 6.59 แสดงถึงสัดส่วนของทรัพย์สินคงทน 4 ประเภท ได้แก่ ที่ดิน (Land) อาคารสิ่งปลูกสร้าง (Building) โรงงานและเครื่องจักร (Plant & Machine) และอุปกรณ์อื่นๆ (Other Products and Equipment) ซึ่งจะเห็นว่าสัดส่วนของทรัพย์สินคงทนต่างๆ ของแต่ละอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน เช่น บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP ที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศจะมีสัดส่วนของอุปกรณ์อื่นๆ มากสุด ในขณะที่บริษัทที่ไม่มีประสบการณ์จะมีสัดส่วนที่ดินสูงสุด และถึงแม้จะเป็นประเภทเดียวกันที่มีสัดส่วนสูงสุด แต่ก็ยังมีความเข้มข้นที่ต่างกัน เช่นในกลุ่มอุตสาหกรรม RESOURC ที่มีสัดส่วนทรัพย์สินประเภทโรงงานและเครื่องจักรมากที่สุด กลุ่มที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศจะมีสัดส่วนที่สูงกว่ามาก

รูปที่ 6.59 สัดส่วนของทรัพย์สินคงทนที่จับต้องได้ของบริษัท เปรียบเทียบบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศและไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

○ กำไรสุทธิ การหมุนเวียนทรัพย์สิน และผลตอบแทนต่อทรัพย์สินรวม

สำหรับการวิเคราะห์ผลการดำเนินการ คณะผู้วิจัยเลือกใช้กำไรสุทธิ การหมุนเวียนของทรัพย์สิน และผลตอบแทนจากทรัพย์สินรวม หรือ Return on Total Assets (ROTA) โดยพิจารณาเฉพาะบริษัทที่มีการตั้งบริษัทลูกและ/หรือบริษัทในเครือในต่างประเทศ ทั้งนี้คณะผู้วิจัยต้องการเปรียบเทียบว่าผลดังกล่าวมีผลต่อการค้าของบริษัทอย่างไร

จากตารางที่ 6.3 คณะผู้วิจัยพบว่า บริษัทที่ไม่ประสบความสำเร็จ หรือไม่มีภาวะขาดทุน มักทำกำไรจากการหารายได้ไม่ใช้การสะสมทรัพย์สิน ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากอัตรากำไรสุทธิที่เพิ่มสูงขึ้นมากกว่าทรัพย์สินที่มากขึ้น โดยในปี 2015 และ 2016 ค่าเฉลี่ยร้อยละของอัตราทำกำไรสุทธิของบริษัทสูงกว่าค่าเฉลี่ยของอัตราการหมุนเวียนทรัพย์สิน

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งพิจารณาจากอัตราการหมุนเวียนของทรัพย์สิน (ROTA) เป็นเกณฑ์ การประกอบกิจการเพื่อตอบสนองลูกค้าในต่างประเทศของบริษัทในภาพรวมมีประสิทธิภาพมากขึ้นในปี 2016 ในขณะที่ในปี 2015 มีเพียงบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม TECH เท่านั้นที่ตอบสนองกับลูกค้าในต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่าการตอบสนองกับกลุ่มลูกค้าในประเทศไทย

ตารางที่ 6.3 อัตรากำไรสุทธิ อัตราการหมุนเวียนทรัพย์สิน และอัตราผลตอบแทนต่อทรัพย์สิน ปี 2015 และ 2016 แยกตามกลุ่มลูกค้าหลัก และกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	มีกลุ่มลูกค้าหลักในประเทศไทย			มีกลุ่มลูกค้าหลักในต่างประเทศ		
	ค่าเฉลี่ยร้อยละ	ค่าเฉลี่ยอัตรา	ค่าเฉลี่ยอัตรา	ค่าเฉลี่ยร้อยละ	ค่าเฉลี่ยอัตรา	ค่าเฉลี่ยอัตรา
	ของอัตรากำไรสุทธิ ปี 2015	การหมุนเวียนของทรัพย์สินรวม ปี 2015	ผลตอบแทนต่อทรัพย์สิน ปี 2015 (ROTA)	ของอัตรากำไรสุทธิ ปี 2015	การหมุนเวียนของทรัพย์สินรวม ปี 2015	ผลตอบแทนต่อทรัพย์สิน ปี 2015 (ROTA)
AGRO	9.5	1.4	10.1	4.1	1.1	3.2
ธุรกิจสัญชาติไทย	6.8	1.4	6.1	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ
ธุรกิจต่างชาติ	20.6	1.3	26.2	4.1	1.1	3.2
CONSUMP	7.3	1.3	7.8	6.5	1.1	6.8
ธุรกิจสัญชาติไทย	6.2	1.4	7.6	6.5	1.1	6.8
ธุรกิจต่างชาติ	10.4	0.8	8.2	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ
INDUS	9.1	1.1	5.7	6.8	0.9	5.4
ธุรกิจสัญชาติไทย	11.4	1.0	6.4	5.7	1.0	4.0
ธุรกิจต่างชาติ	5.2	1.4	4.7	7.9	0.9	6.9
RESOURC	10.0	0.8	7.5	2.7	1.3	3.4
ธุรกิจสัญชาติไทย	11.2	0.7	7.5	2.7	1.3	3.4
ธุรกิจต่างชาติ	6.5	1.1	7.6	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ
TECH	23.5	0.6	8.6	12.3	0.9	9.8
ธุรกิจสัญชาติไทย	64.8	0.3	16.8	9.6	1.2	11.1
ธุรกิจต่างชาติ	9.7	0.7	5.9	15.0	0.6	8.4

กลุ่มอุตสาหกรรม	มีกลุ่มลูกค้าหลักในประเทศไทย			มีกลุ่มลูกค้าหลักในต่างประเทศ		
	ค่าเฉลี่ยร้อยละ	ค่าเฉลี่ยอัตรา	ค่าเฉลี่ยอัตรา	ค่าเฉลี่ยร้อยละ	ค่าเฉลี่ยอัตรา	ค่าเฉลี่ยอัตรา
	ของอัตรากำไรสุทธิ ปี 2016	การหมุนเวียนของทรัพย์สินรวม ปี 2016	ผลตอบแทนต่อทรัพย์สิน ปี 2016 (ROTA)	ของอัตรากำไรสุทธิ ปี 2016	การหมุนเวียนของทรัพย์สินรวม ปี 2016	ผลตอบแทนต่อทรัพย์สิน ปี 2016 (ROTA)
AGRO	6.1	1.3	7.6	7.8	0.7	4.9
ธุรกิจสัญชาติไทย	6.8	1.3	8.7	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ
ธุรกิจต่างชาติ	2.6	0.9	2.5	7.8	0.7	4.9
CONSUMP	7.3	0.7	4.1	7.1	0.8	5.0
ธุรกิจสัญชาติไทย	7.2	0.7	4.6	7.1	0.8	5.0
ธุรกิจต่างชาติ	7.5	0.8	3.3	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ
INDUS	20.7	0.9	16.5	10.5	1.0	10.4
ธุรกิจสัญชาติไทย	10.1	1.1	9.4	10.6	0.9	9.5
ธุรกิจต่างชาติ	38.3	0.6	28.3	10.3	1.2	12.0
RESOURC	13.5	0.6	4.7	34.5	0.2	5.2
ธุรกิจสัญชาติไทย	14.8	0.5	4.7	66.8	0.1	9.6
ธุรกิจต่างชาติ	3.3	1.4	4.7	2.1	0.3	0.7
TECH	5.6	1.1	5.2	12.3	1.1	13.4
ธุรกิจสัญชาติไทย	3.6	0.9	2.8	12.9	1.2	14.9
ธุรกิจต่างชาติ	7.0	1.3	6.8	11.7	1.0	11.9

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนต่อทรัพย์สินรวมกับสัดส่วนการค้ำภายในประเทศ (ตารางที่ 6.4) คณะผู้วิจัยพบว่าไม่พบความสัมพันธ์ที่ชัดเจน

ตารางที่ 6.4 อัตราผลตอบแทนต่อทรัพย์สินรวมและสัดส่วนการค้ำภายในประเทศ แยกตามกลุ่มลูกค้าหลัก และกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	มีกลุ่มลูกค้าหลักในประเทศไทย		มีกลุ่มลูกค้าหลักในต่างประเทศ	
	ค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนต่อทรัพย์สินรวม ปี 2016 (ROTA)	ค่าเฉลี่ยของสัดส่วนการค้ำภายในประเทศไทย ปี 2016	ค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนต่อทรัพย์สินรวม ปี 2016 (ROTA)	ค่าเฉลี่ยของสัดส่วนการค้ำภายในประเทศไทย ปี 2016
AGRO	7.6	0.8	4.9	0.3
ธุรกิจสัญชาติไทย	8.7	0.9	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ
ธุรกิจต่างชาติ	2.5	0.6	4.9	0.3
CONSUMP	4.1	0.9	5.0	0.3
ธุรกิจสัญชาติไทย	4.6	0.9	5.0	0.3
ธุรกิจต่างชาติ	3.3	0.8	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ
INDUS	16.5	0.9	10.4	0.3
ธุรกิจสัญชาติไทย	9.4	0.9	9.5	0.3
ธุรกิจต่างชาติ	28.3	0.8	12.0	0.4
RESOURC	4.7	1.0	5.2	0.0
ธุรกิจสัญชาติไทย	4.7	1.0	9.6	0.0
ธุรกิจต่างชาติ	4.7	0.9	0.7	0.1
TECH	5.2	0.9	13.4	0.4
ธุรกิจสัญชาติไทย	2.8	0.8	14.9	0.3
ธุรกิจต่างชาติ	6.8	1.0	11.9	0.4

แต่เมื่อพิจารณาแยกบริษัทที่มีลูกค้าภายในประเทศเป็นหลัก และแยกตามสัญชาติของบริษัท (รูปที่ 6.60) คณะผู้วิจัยพบว่า ถึงแม้สัดส่วนการค้ำภายในประเทศจะใกล้เคียงกัน แต่ผลตอบแทนต่อทรัพย์สินรวมของบริษัทที่มีต่างชาติถือหุ้นใหญ่มีผลตอบแทนสูงกว่าบริษัทไทยมาก โดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS และ TECH (28.3 เท่า เทียบกับ 9.4 เท่า สำหรับกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS และกลุ่มอุตสาหกรรม TECH ตามลำดับ) ในขณะที่บริษัทที่มีลูกค้าในต่างประเทศเป็นหลักมีความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนต่อทรัพย์สินรวมของบริษัทไทยและต่างชาติน้อยมาก ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรม RESOURC ที่บริษัทสัญชาติไทยได้ผลตอบแทนสูงกว่า

รูปที่ 6.60 ผลตอบแทนจากทรัพย์สินรวม แยกตามกลุ่มลูกค้าหลัก (หน่วย %)

หมายเหตุ: สีม่วงแสดงถึงบริษัทสัญชาติไทย และสีเขียวแสดงถึงบริษัทต่างชาติ

○ ความเสี่ยง

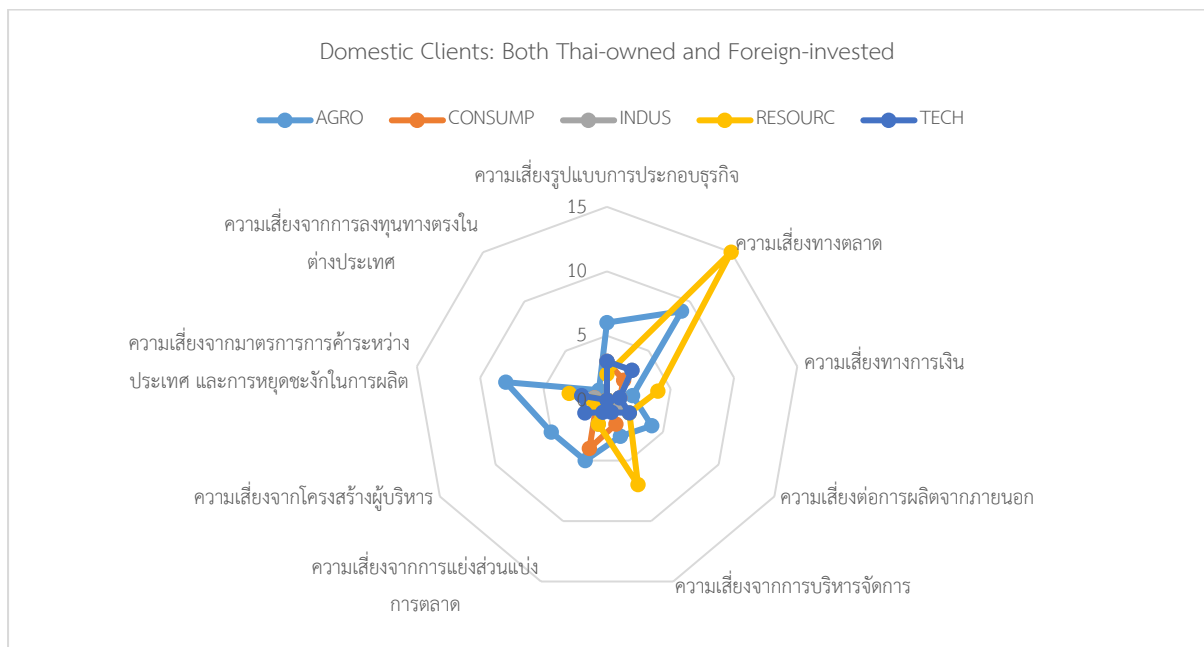
คณะผู้วิจัยพบว่าบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมส่วนใหญ่พุ่งความสนใจไปที่ความเสี่ยงทางการตลาด รองลงมา คือ ความเสี่ยงจากการแย่งส่วนแบ่งการตลาด และความเสี่ยงรูปแบบการประกอบธุรกิจ

รูปที่ 6.61 จำนวนบริษัทที่กล่าวถึงความเสี่ยงประเภทต่างๆ ในรายงานประจำปี (รวมทุกกลุ่มอุตสาหกรรม)

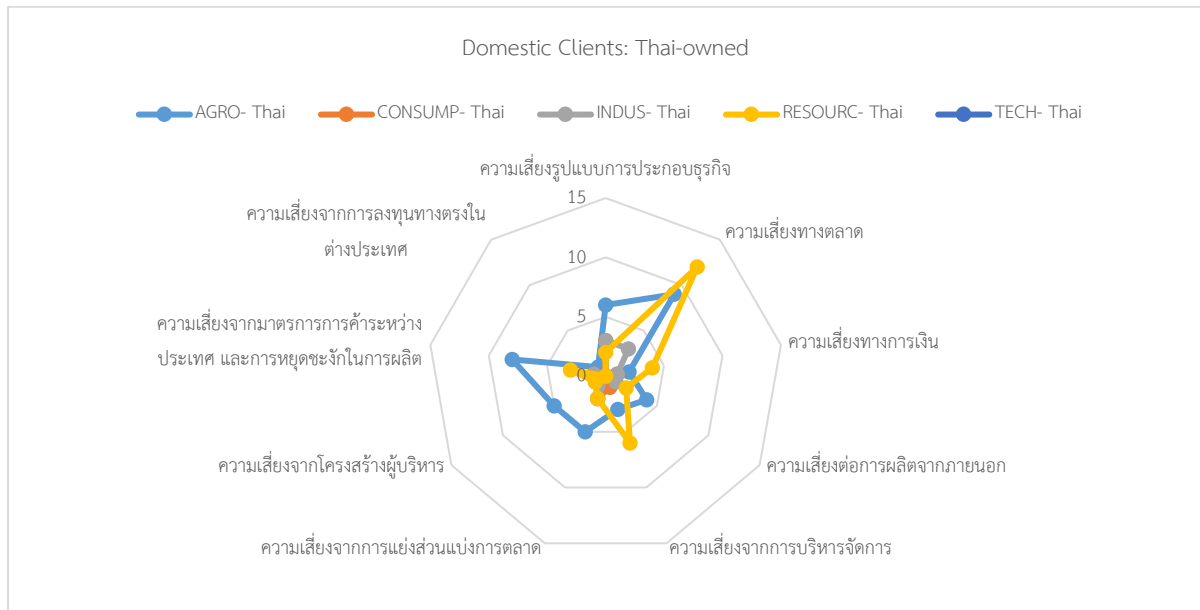

โดยหากแยกพิจารณาตามกลุ่มลูกค้าหลัก จะพบว่าบริษัทที่มีกลุ่มลูกค้าหลักภายในประเทศ ทั้งบริษัทที่มีสัญชาติไทยและต่างชาติ (รูปที่ 6.62 6.63 และ 6.64) มีความคิดเห็นเรื่องความเสี่ยงคล้ายคลึงกับภาพรวมของทุกกลุ่มอุตสาหกรรมในรูปที่ 6.61 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาบริษัทที่มีลูกค้าในต่างประเทศเป็นหลัก (รูปที่ 6.65 6.66 และ 6.67) คณะผู้วิจัยกลับพบว่า บริษัทสัญชาติไทยที่มีลูกค้าต่างประเทศเป็นหลักมีมุมมองเรื่องความเสี่ยงแตกต่างจากบริษัทต่างชาติที่มีลูกค้าหลักต่างชาติอย่างชัดเจน โดยบริษัทต่างชาติให้น้ำหนักเรื่องความเสี่ยงจากการบริหารจัดการเทียบกับความเสี่ยงทางการตลาด ส่วนหนึ่งอาจจะสามารถอธิบายจากความแตกต่างเรื่องระดับความชอบความเสี่ยง (Risk Preference) ที่แตกต่างกัน ประกอบกับการที่ต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทย ความไม่แน่นอนทางสถาบันภายในประเทศที่ลงทุนน่าจะส่งผลอย่างเห็นได้ชัด

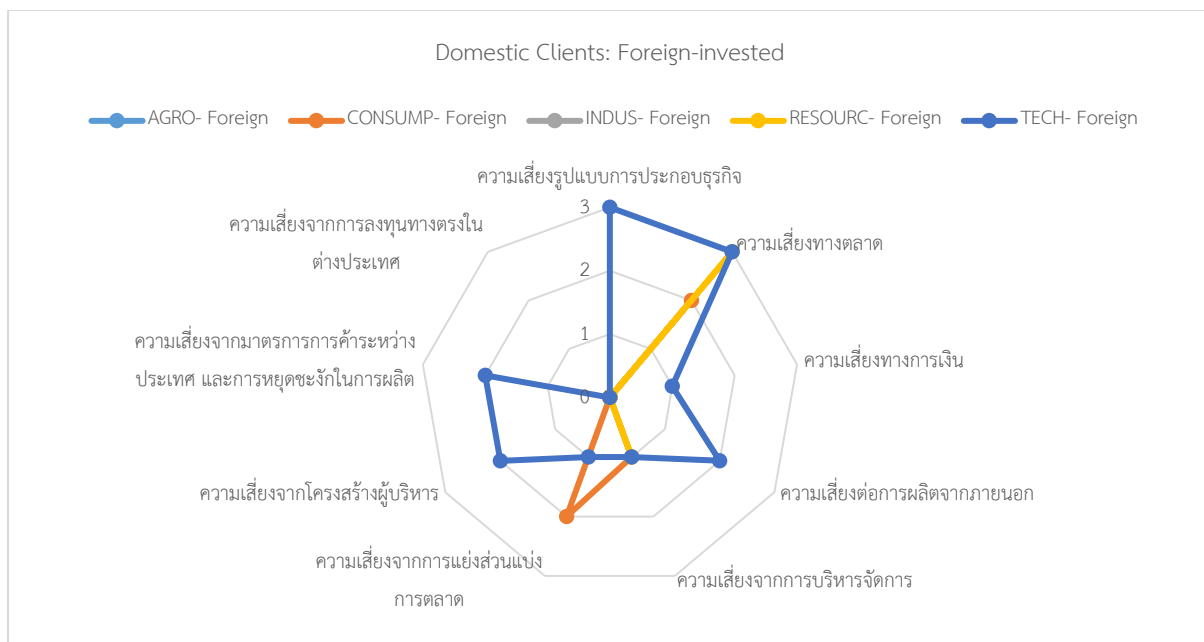
รูปที่ 6.62 การกระจายความเสี่ยงของบริษัทที่มีกลุ่มลูกค้าภายในประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

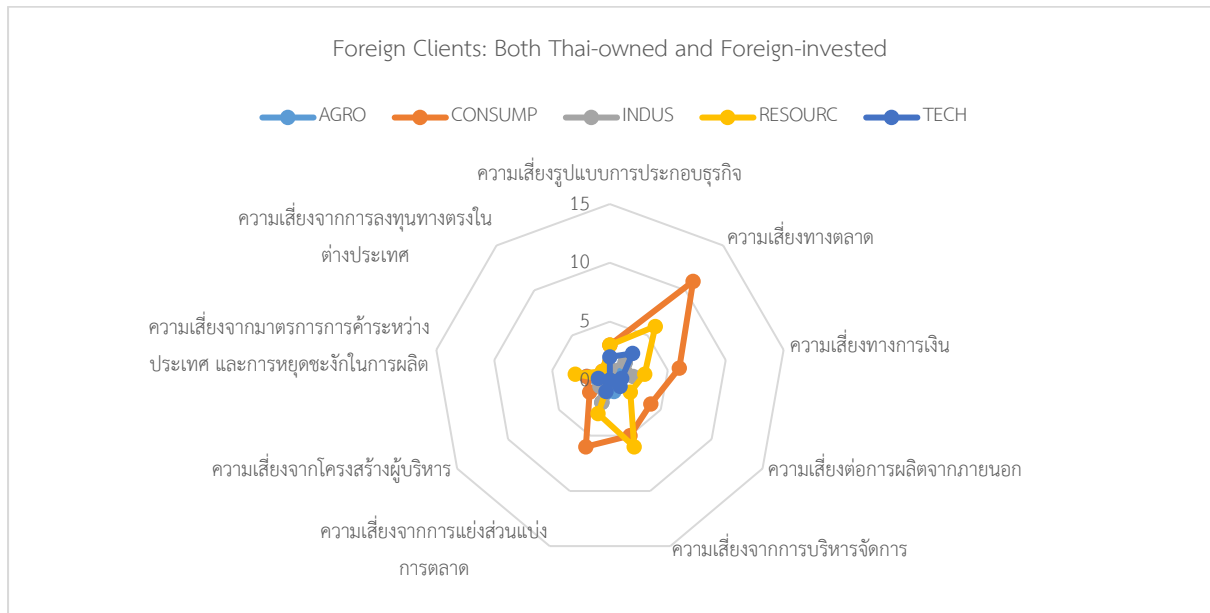
รูปที่ 6.63 การกระจายความเสี่ยงของบริษัทไทยที่มีกลุ่มลูกค้าภายในประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

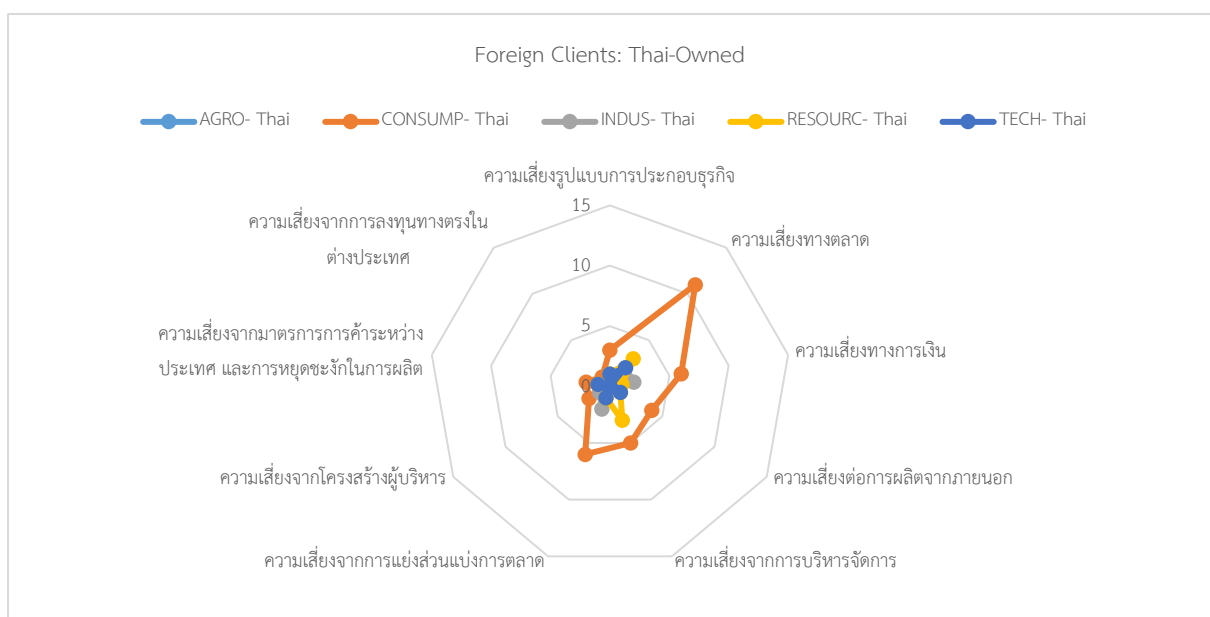
รูปที่ 6.64 การกระจายความเสี่ยงของบริษัทต่างชาติที่มีกลุ่มลูกค้าภายในประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

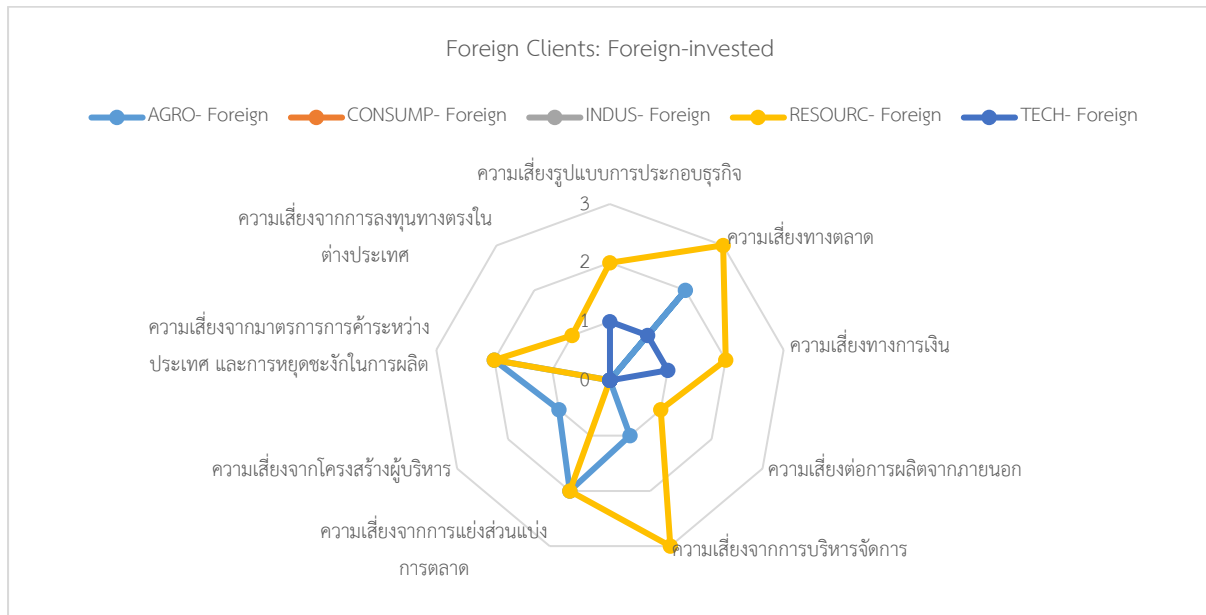
รูปที่ 6.65 การกระจายความเสี่ยงของบริษัทที่มีกลุ่มลูกค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 6.66 การกระจายความเสี่ยงของบริษัทไทยที่มีกลุ่มลูกค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 6.67 การกระจายความเสี่ยงของบริษัทต่างชาติที่มีกลุ่มลูกค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

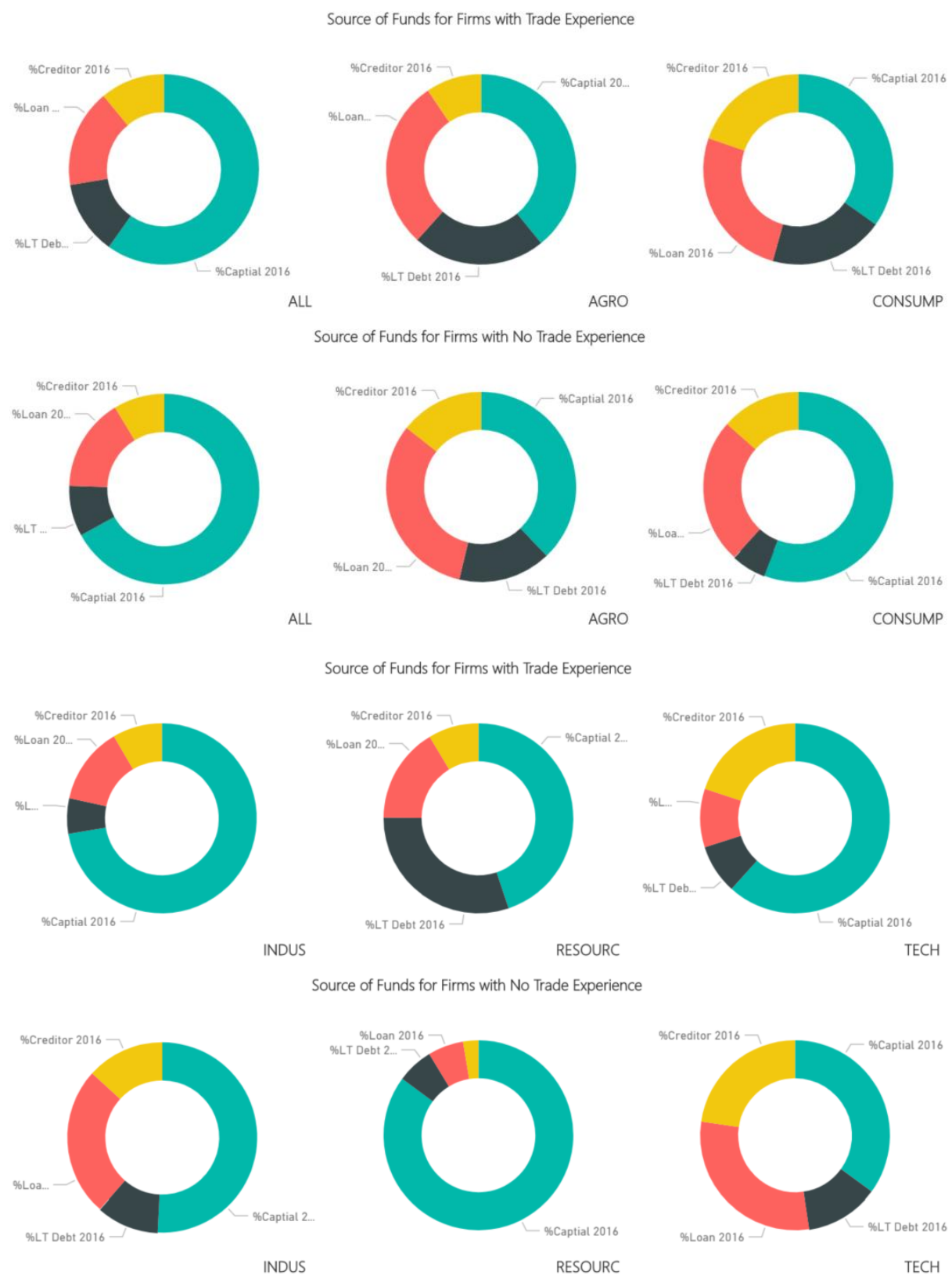

○ แหล่งเงินทุนหมุนเวียนของบริษัท

การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของบริษัทก็เป็นคุณลักษณะเฉพาะแบบหนึ่งที่น่าสนใจ โดยประเภทของเงินทุนหมุนเวียนที่ใช้อาจจะมีความแตกต่างกันตามแต่ละอุตสาหกรรม ทั้งนี้ รูปที่ 6.68 แสดงให้เห็นว่า บริษัทในแต่ละอุตสาหกรรมมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนที่แตกต่างกัน และบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศก็มีการใช้แหล่งเงินทุนที่แตกต่างกันด้วย เช่น การใช้ตราสารหนี้ระยะยาวของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUM ของบริษัทที่มีประสบการณ์จะมีสัดส่วนที่สูงกว่าบริษัทที่ไม่มีประสบการณ์อย่างเห็นได้ชัดเจน เช่นเดียวกันกับบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS ที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศที่นิยมใช้ทุนจากตลาดทุนมากกว่า

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าความแตกต่างของคุณลักษณะเฉพาะของบริษัทมีให้เห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อมีการเปรียบเทียบเชิงลึกมากขึ้น ทั้งจากมิติด้านการค้า การลงทุน และผลการดำเนินการ นอกจากนั้นยังช่วยทำให้เกิดการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมิติได้มากขึ้นด้วย ดังนั้น การมีข้อมูลเชิงลึกของบริษัทที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการค้า การลงทุน และผลดำเนินการมากน่าจะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมการค้าและการลงทุนของบริษัทมากขึ้น

รูปที่ 6.68 สัดส่วนของแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของบริษัท เปรียบเทียบบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศและไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

6.3 การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตตามทฤษฎีกระบวนการผลิต (Production Process) และห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chains)

จากข้อมูลโครงสร้างของบริษัทที่แสดงถึงสัดส่วนการถือครองหุ้นในบริษัทลูกและ/หรือบริษัทในเครือทั้งในประเทศและในต่างประเทศของบริษัทที่คณะผู้วิจัยสุ่มเลือก โดยสำหรับบริษัทที่มีบริษัทลูกและ/หรือบริษัทในเครือในต่างประเทศ คณะผู้วิจัยกำหนดให้บริษัทที่มีบริษัทแม่ถือครองหุ้นบริษัทมากกว่าร้อยละ 50 มีฐานะเป็น “บริษัทลูก” และมีความคล่องตัวในการบริหารให้กับบริษัทแม่ ในทางกลับกัน บริษัทที่มีบริษัทแม่ถือครองหุ้นบริษัทน้อยกว่าร้อยละ 50 เป็นเพียง “บริษัทในเครือ” ซึ่งมีระดับการบริหารควบคุมไม่เบ็ดเสร็จเท่ากรณีแรก แต่มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อใช้เป็นช่องทางในการออกไปลงทุนในต่างประเทศ โดยผ่านการถือครองหุ้นในกิจการในต่างประเทศ

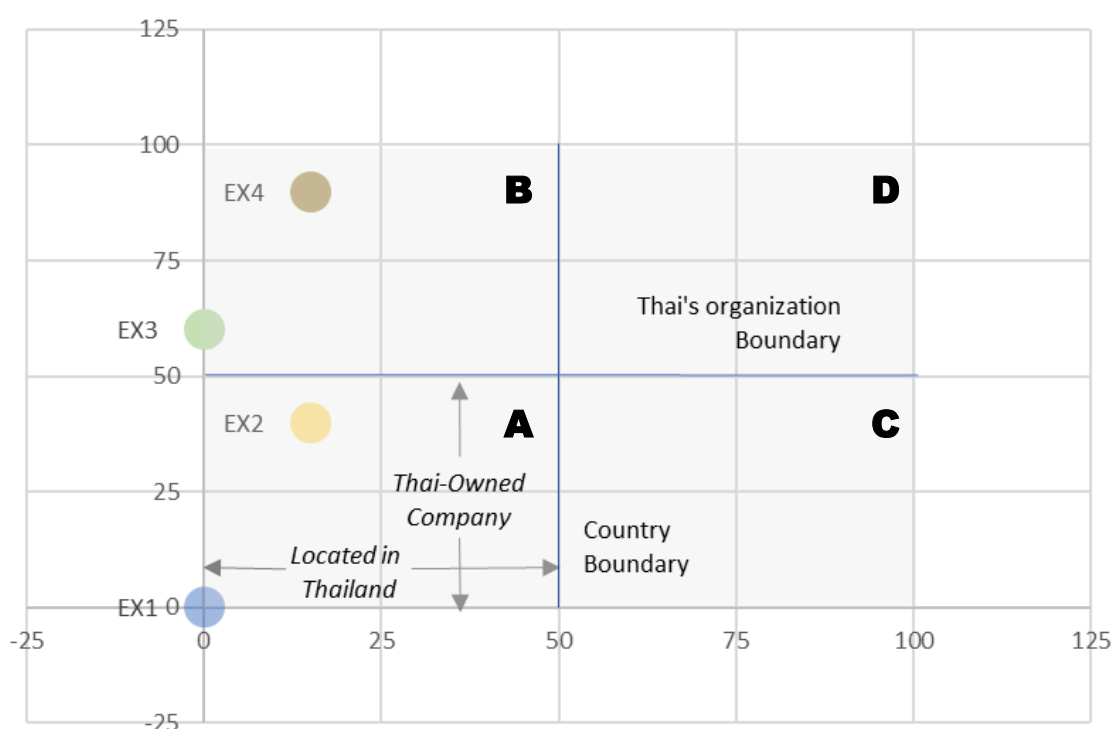
คณะผู้วิจัยทำการพิจารณาและวิเคราะห์โครงสร้างสัดส่วนการถือครองหุ้นโดยคนไทยและคนต่างชาติ และ “ความใกล้เคียง” จากศูนย์กลางเมื่อเทียบกับประเทศไทย ทั้งในมิติด้านสัดส่วนการถือครองหุ้นโดยต่างชาติและมิติด้านภูมิศาสตร์ที่ตั้งของบริษัท ซึ่งเป็นการอาศัยแนวคิด “การแยกส่วนสองมิติ” ของ Ando and Kimura (2009) และ Contractor, Kumar, Kundu, and Pedersen (2010) ดังที่ได้กล่าวในบทที่ 2 มาใช้ (ดังแสดงในรูปที่ 6.69 และ 6.70) โดยกำหนดให้ระยะทางในแนวนอนแทนระยะทางระหว่างประเทศของประเทศไทย (ประเทศผู้ลงทุน) และประเทศผู้รับทุน โดยระยะทาง 50 หน่วยแรกจากจุดกำเนิดจะแสดงถึงระยะทางภายในประเทศ และระยะทาง 50 หน่วยถัดจากจุดกำเนิด แสดงถึงระยะทางเฉลี่ยของประเทศไทย และประเทศผู้รับทุน โดยพิสัยต่างๆที่อยู่บนแกนตั้งจะแสดงถึงบริษัท ซึ่งระยะทางบนแกนตั้งแสดงร้อยละของการถือครองหุ้นโดยต่างชาติ เพราะฉะนั้น พิกัดบนแกนตั้งที่ต่ำกว่า 50 จะแสดงถึงโครงสร้างทุน “สัญชาติไทย” ของบริษัท ในทางตรงกันข้าม พิกัดบนแกนตั้งที่สูงกว่า 50 จะแสดงโครงสร้างทุน “บริษัทต่างชาติ” ที่เข้ามาระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยสัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 50 แสดงถึงอำนาจการบริหารและตัดสินใจของนักลงทุนชาวไทย ในขณะที่ค่าระหว่าง 50 ถึง 100 แสดงถึงอำนาจการบริหารและการตัดสินใจไม่ได้ขึ้นอยู่กับนักลงทุนชาวไทย

เพื่อให้ง่ายต่อการพิจารณาข้อมูลในด้านของสัญชาติของผู้ถือหุ้น คณะผู้วิจัยได้ทำการแบ่งรหัสสีออกเป็นสี่แบบ จุดสีน้ำเงิน แสดงว่ามีนักลงทุนต่างชาติถือครองหุ้นบริษัทไม่เกินหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 25 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด) จุดสีส้ม แสดงว่ามีนักลงทุนต่างชาติถือครองหุ้นบริษัทมากกว่าหนึ่งในสี่แต่ไม่เกินครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 25 ขึ้นไปถึงร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด) นั้นหมายความว่า จุดสีน้ำเงินและจุดสีส้มแสดงถึงบริษัทของคนไทย ในขณะที่ จุดสีเขียว และจุดสีน้ำตาล จะแสดงถึงบริษัทของคนต่างชาติที่เข้ามาตั้งอยู่ในประเทศไทย ทั้งนี้ จุดสีเขียวจะแสดงถึงสัดส่วนที่นักลงทุนต่างชาติถือครองหุ้นเกินครึ่งหนึ่ง แต่ไม่มากเกินไปกว่า

หนึ่งในสี่ (ร้อยละ 50 ขึ้นไปถึงร้อยละ 75 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด) และจุดสีน้ำตาล แสดงถึงสัดส่วนที่นักลงทุนต่างชาติถือครองหุ้นของบริษัทมากกว่าสามในสี่ (มากกว่าร้อยละ 75 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด)

โดยรูปที่ 6.69 แสดงถึงตัวอย่างของกรณีที่บริษัทนั้นไม่มีบริษัทลูกและ/หรือบริษัทเครือข่ายในต่างประเทศเลย ในขณะที่รูปที่ 6.70 แสดงถึงกรณีที่บริษัทนั้นมีการสร้างเครือข่ายผ่านการมีบริษัทลูกและ/หรือบริษัทเครือข่ายในต่างประเทศ โดยพื้นที่ในแต่ละภาพถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วน พื้นที่ A บริเวณล่างซ้าย แสดงบริษัทสัญชาติไทยที่ดำเนินการผลิตอยู่ภายในประเทศไทย ในทำนองเดียวกัน พื้นที่ B บนซ้ายแสดงบริษัทต่างชาติแต่เข้ามาดำเนินการผลิตอยู่ภายในประเทศไทย พื้นที่ C ล่างขวา แสดงบริษัทลูกของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ที่ออกไปดำเนินการในต่างประเทศ และพื้นที่ D บนขวา บริษัทในเครือของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ที่ออกไปดำเนินการในต่างประเทศ

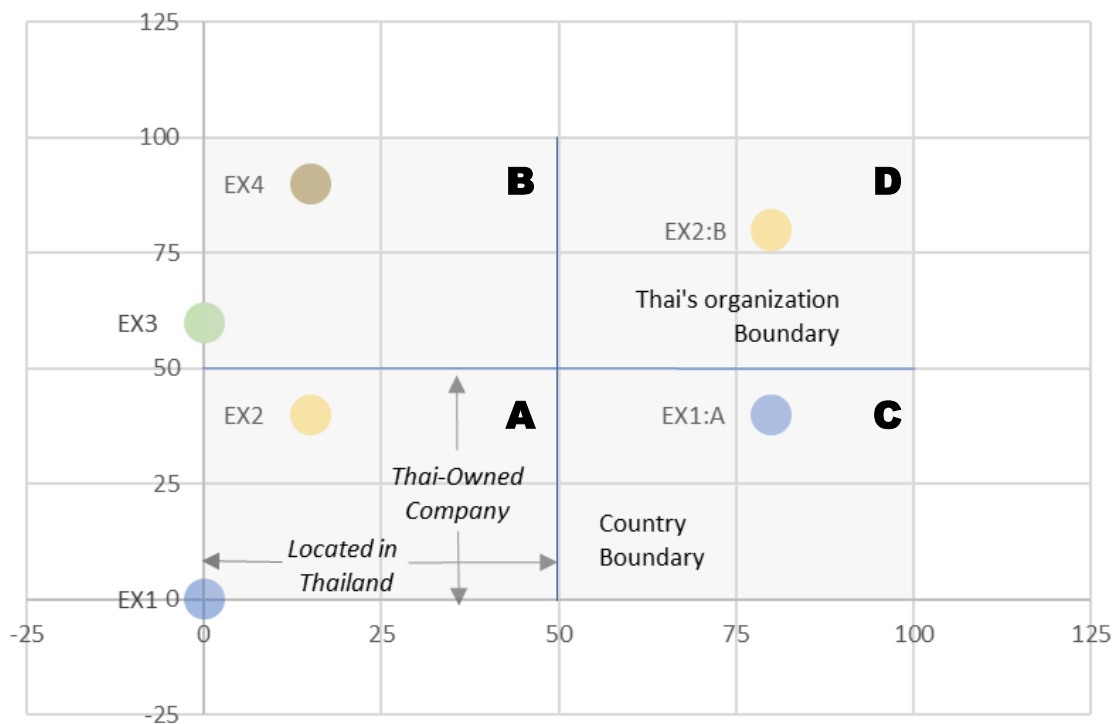
รูปที่ 6.69 ตัวอย่างการนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติและที่ตั้งกิจการกรณีที่บริษัทไม่มีบริษัทลูกและ/หรือเครือข่ายในต่างประเทศ

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ยกตัวอย่างเช่น ในรูปที่ 6.70 บริษัท EX1 เป็นบริษัทแม่ที่นักลงทุนไทยถือครองหุ้นทั้งหมด มีการออกไปลงทุนในต่างประเทศ โดยใช้วิธีการตั้งบริษัทลูกในประเทศ A แสดงด้วยจุด EX1:A และ EX2 มีกิจการในประเทศไทย และมีนักลงทุนต่างชาติถือครองหุ้นมากกว่าหนึ่งในสี่ แต่ไม่สูงจนถึงกลับกลายเป็นบริษัทต่างชาติ (ไม่เกินครึ่งหนึ่ง) ออกไปลงทุนในต่างประเทศ ประเทศ B ที่เป็นประเทศเป้าหมายของ EX2 โดยมีการจัดตั้งบริษัทในเครือ เนื่องจากบริษัทแม่ถือครองหุ้นไม่ถึงครึ่งหนึ่ง (ดังแสดงในรูปที่ 6.70)

รูปที่ 6.70 ตัวอย่างการนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติและที่ตั้งกิจการกรณีกิจการที่มีเครือข่ายในต่างประเทศ

ที่มา: คณะผู้วิจัย

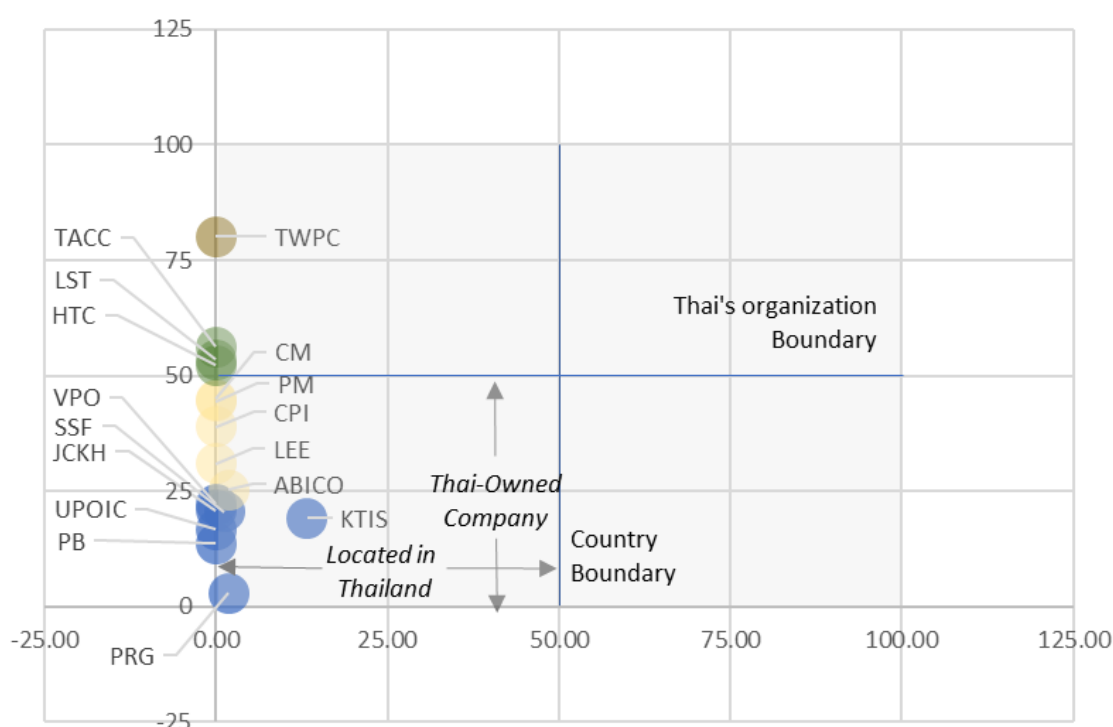
จากการสุ่มสำรวจข้อมูลบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คณะผู้วิจัยได้แยกวิเคราะห์โดยแบ่งกลุ่มบริษัทออกเป็นสองกลุ่มได้แก่ กลุ่มบริษัทที่ประกอบการภายในประเทศไทยเพียงอย่างเดียว และกลุ่มบริษัทที่ประกอบการโดยมีการจัดตั้งบริษัทในเครือและ/หรือบริษัทลูกในต่างประเทศ โดยกลุ่มบริษัทที่ประกอบการภายในประเทศไทยอย่างเดียว (ไม่มีการจัดตั้งบริษัทอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับตนเอง (ในฐานะผู้ถือหุ้น) ในต่างประเทศ) อาจสามารถมองได้ว่าเป็นกิจการที่ไม่มีกระจายขั้นตอนการผลิตขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งที่ดำเนินการอยู่ออกไปให้กับบริษัทลูกหรือบริษัทในเครือ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเรียกบริษัทในกลุ่มนี้ว่า “บริษัทที่ไม่มีเครือข่ายการผลิตในต่างประเทศ” และเรียกบริษัทที่มีการจัดตั้งบริษัทลูกและบริษัทในเครือในต่างประเทศว่า “บริษัทที่มีเครือข่ายการผลิตในต่างประเทศ”

6.3.1 บริษัทที่ประกอบการภายในประเทศไทยเพียงอย่างเดียว

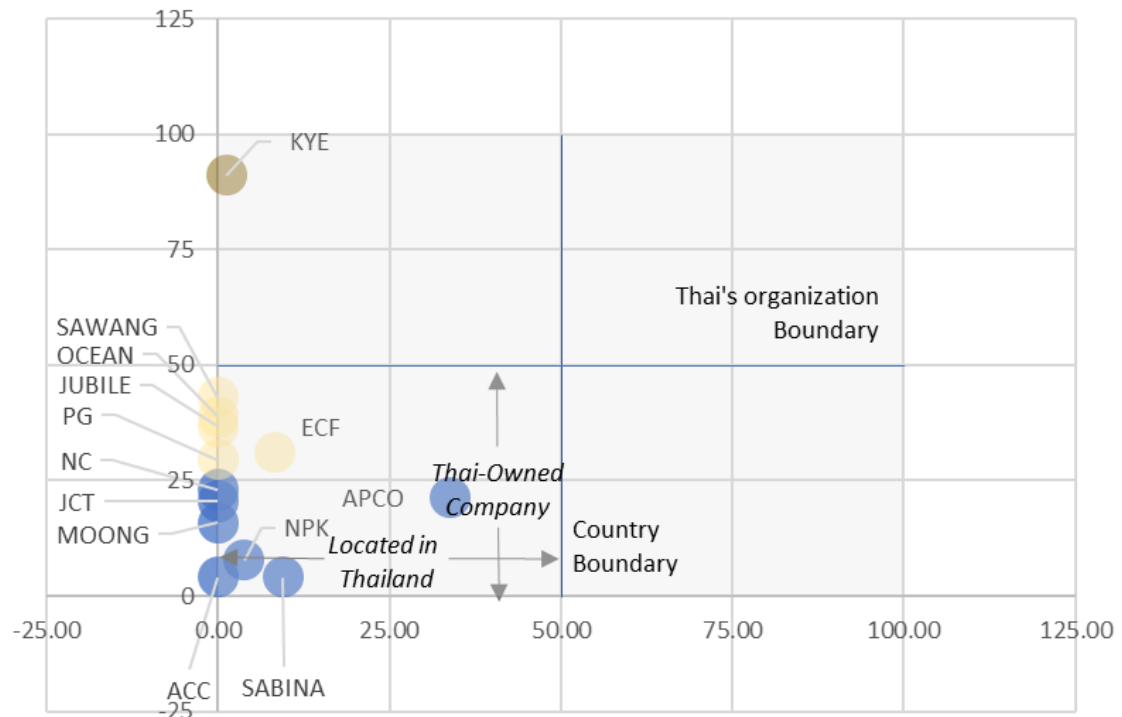
จากการสำรวจข้อมูลการลงทุนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คณะผู้วิจัยพบว่าบริษัทที่ประกอบการภายในประเทศไทยเพียงอย่างเดียวมีการจดทะเบียนมักตั้งสำนักงานใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใกล้เคียงเป็นส่วนใหญ่ และพบได้ในทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ในขณะที่ไม่พบว่ามีบริษัทใดเลยที่ถือครองหุ้นโดยนักลงทุนไทยทั้งหมด

สำหรับสัดส่วนการถือครองหุ้นโดยนักลงทุนต่างชาติ คณะผู้วิจัยกลับพบความแตกต่างในรายกลุ่มอุตสาหกรรม โดยการถือครองหุ้นเกินกว่าครึ่งหนึ่งของนักลงทุนต่างชาติพบมากในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS (จุดสีเขียว หรือจุดสีน้ำตาล) แต่ขณะบริษัทที่มีการถือครองหุ้นโดยนักลงทุนต่างชาติในสัดส่วนที่มากกว่าครึ่งหนึ่ง ซึ่งแสดงถึงการมีอำนาจการตัดสินใจของนักลงทุนต่างชาตินั้น กลับมีจำนวนไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP แทบไม่พบบริษัทต่างชาติเลย และในขณะเดียวกัน ก็ไม่มีบริษัทที่ถือครองหุ้นโดยนักลงทุนไทยทั้งหมดเช่นเดียวกัน (รูปที่ 6.71)

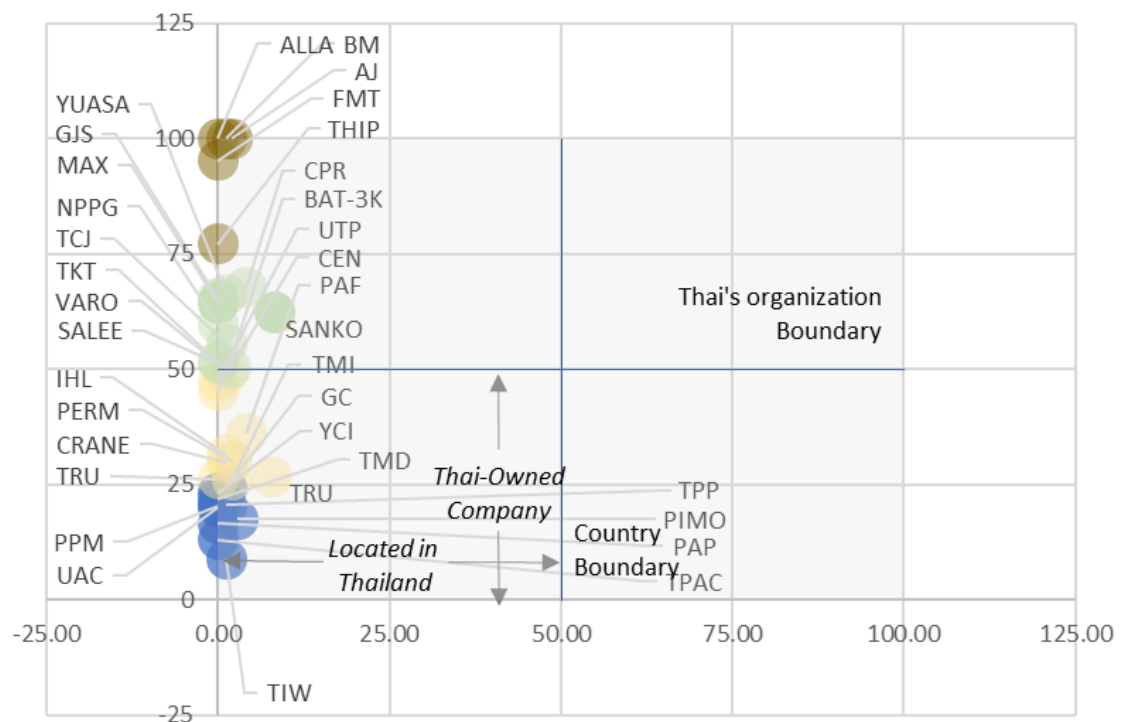
รูปที่ 6.71 บริษัทที่ไม่มีเครือข่ายการผลิตในต่างประเทศ

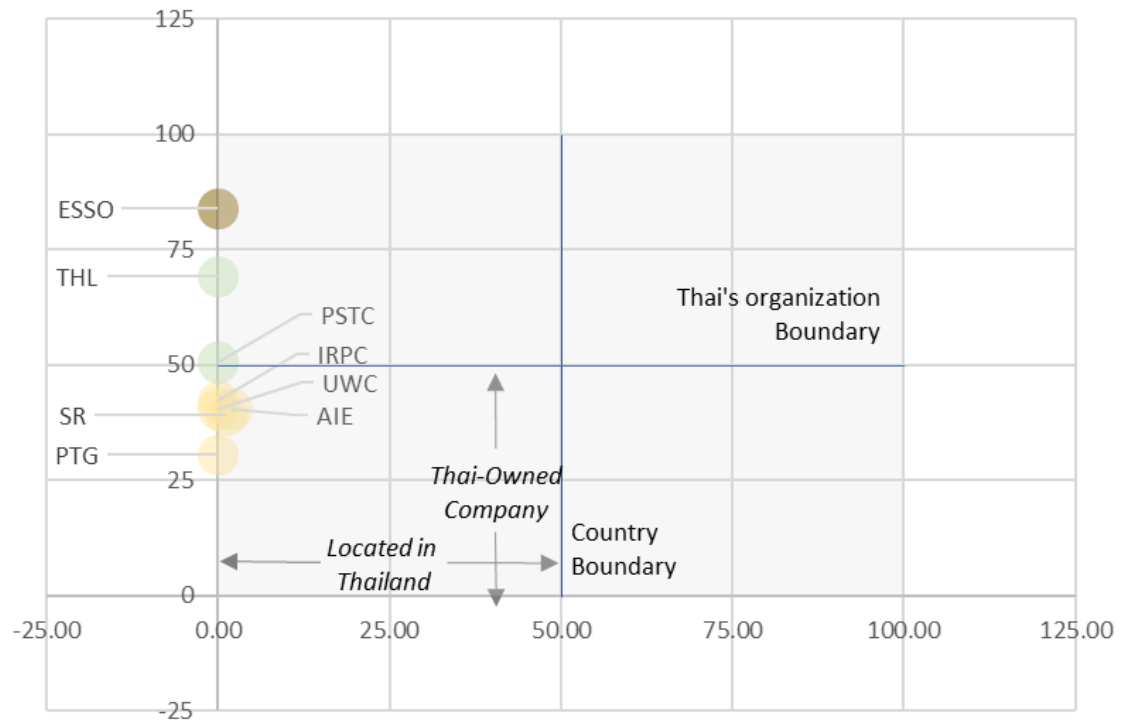
การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO

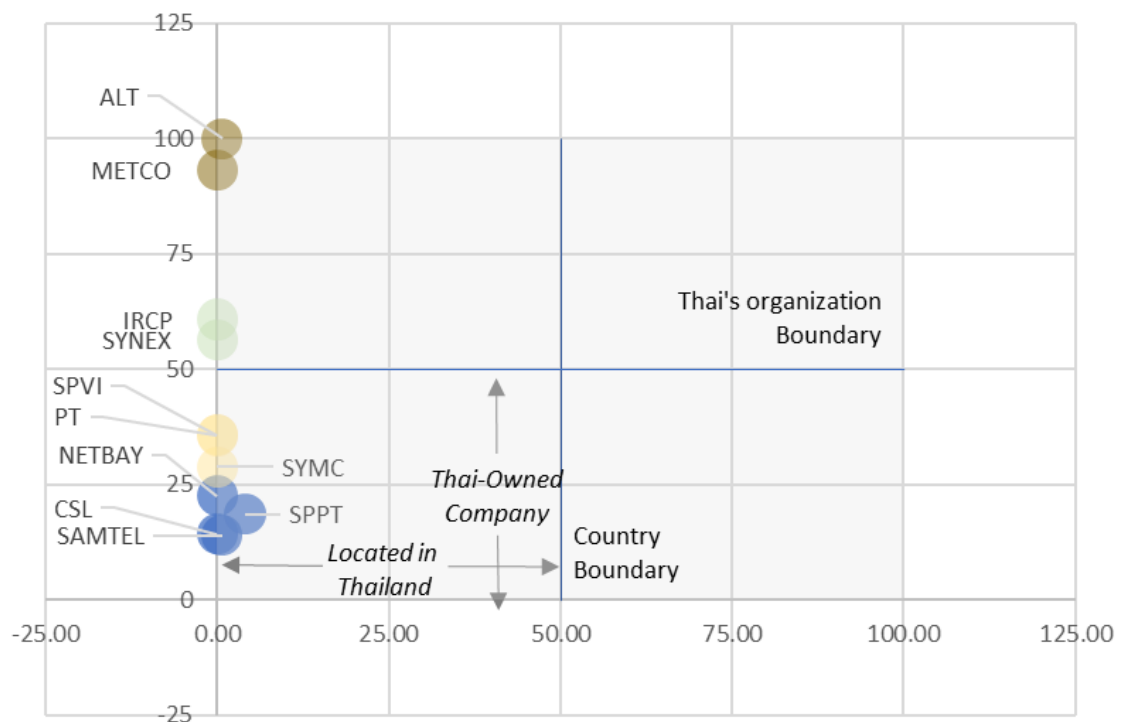
การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP

การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS

การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม RESOURC

การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม TECH

ที่มา: คณะผู้วิจัย

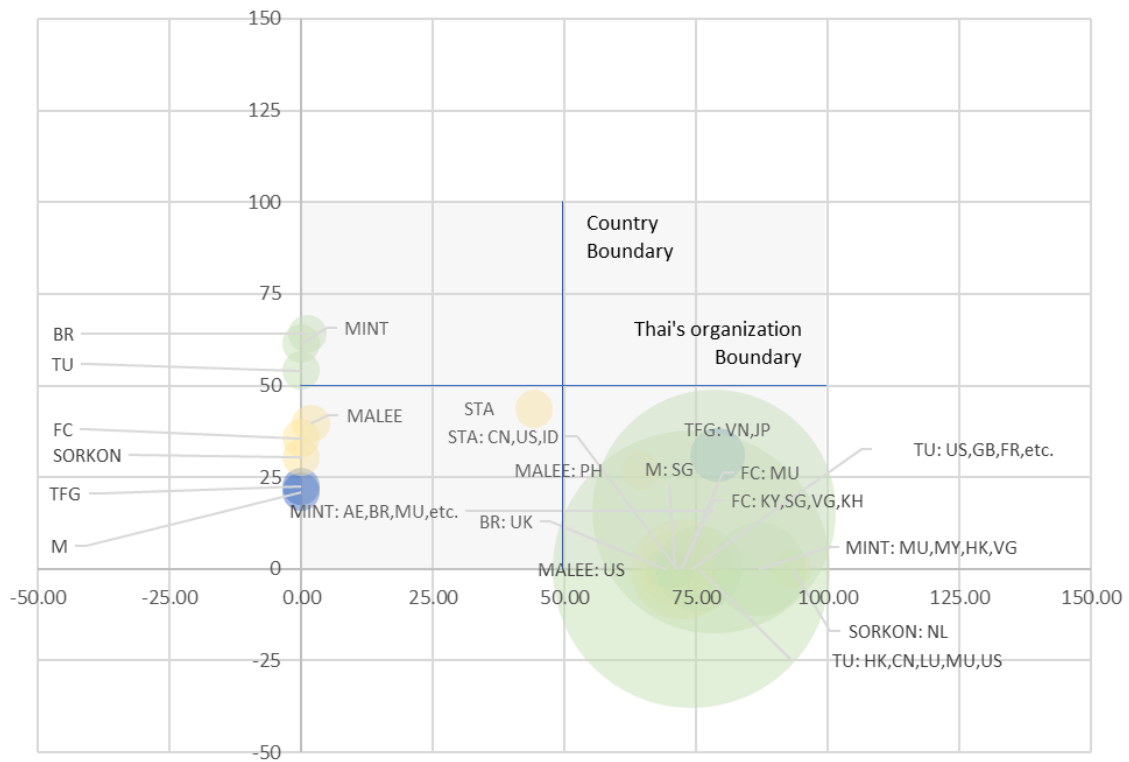
6.3.2 กลุ่มบริษัทที่ประกอบกิจการโดยมีการจัดตั้งบริษัทในเครือและ/หรือบริษัทลูกในต่างประเทศ

คณะผู้วิจัยพบว่า บริษัทแม่ที่มีเครือข่ายการผลิตในต่างประเทศในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม มีการระดมทุนจากนักลงทุนต่างชาติเป็นส่วนใหญ่ และไม่มีกรณีที่บริษัทมีการถือครองหุ้นโดยนักลงทุนไทยทั้งหมด นอกจากนั้นคณะผู้วิจัยพบว่าวิธีการหรือรูปแบบ (Mode) ของการจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศส่วนใหญ่มักเลือกใช้บริษัทลูกมากกว่าการจัดตั้งบริษัทในเครือ และในหลายๆกรณี บริษัทแม่เมื่อออกไปจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศอาจเลือกถือครองหุ้นทั้งหมด (จากรูปจุดจะทับแกนนอน บริเวณพื้นที่ C) หรือกล่าวได้ว่าเป็นการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ โดยตั้งสาขาการผลิตและ/หรือการจำหน่ายในต่างประเทศ ซึ่งเห็นได้ชัดเจนในกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO INDUS RESOURC และ TECH ยกเว้นเพียงกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP

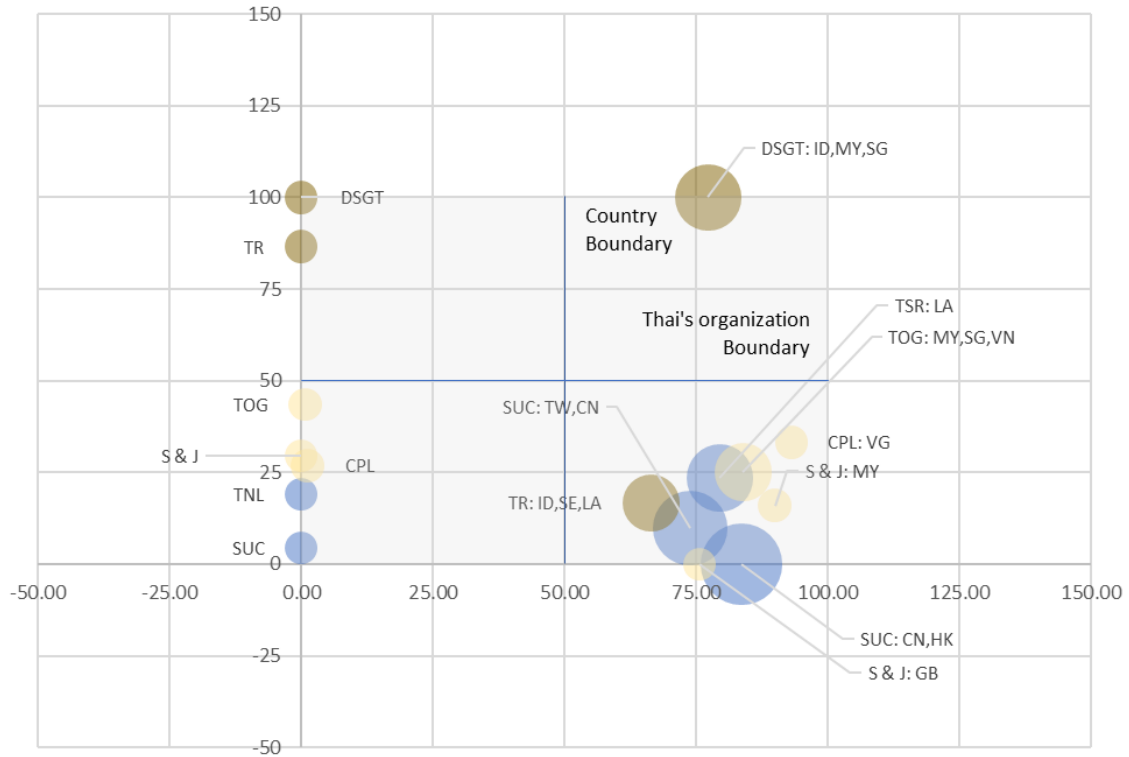
สำหรับลักษณะการออกไปลงทุนโดยตั้งบริษัทลูกและ/หรือบริษัทในเครือของบริษัทแม่ ทั้งที่บริษัทแม่มีสัญชาติไทยและที่เป็นต่างชาติ คณะผู้วิจัยพบว่า หากบริษัทแม่มีการถือครองหุ้นโดยนักลงทุนต่างชาติในสัดส่วนที่น้อย (น้อยกว่าหนึ่งในสี่ แสดงด้วยจุดสีน้ำเงิน) มักจะมีจำนวนบริษัทที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆในโลกไม่มากนัก (บริษัทลูกหรือบริษัทในเครือที่แสดงด้วยจุดสีน้ำเงิน บริเวณพื้นที่ C และ D มักมีขนาดเล็กกว่าจุดสีอื่นๆ) เมื่อเทียบกับบริษัทแม่ที่มีการถือครองหุ้นจากนักลงทุนต่างชาติในสัดส่วนที่มากขึ้น กรณีดังกล่าวพบได้ในกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO INDUS RESOURC และ TECH ยกเว้นเพียง CONSUMP ที่มีลักษณะตรงกันข้าม

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังพบว่า สถานที่การจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศของบริษัทแม่ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว มีทั้งกลุ่มที่ไกลจากประเทศไทย หรือใกล้กับประเทศไทย ทั้งนี้หากแบ่งระยะทางจากประเทศไทยออกเป็นสองส่วน คือ ระยะใกล้กับประเทศไทย แสดงด้วยระยะระหว่าง 50 ถึง 75 บนแกนนอน และระยะไกลจากประเทศไทย แสดงด้วยระยะระหว่าง 75 ถึง 100 บนแกนนอน คณะผู้วิจัยพบว่า ส่วนใหญ่บริษัทลูกและบริษัทในเครือมักตั้งอยู่ในระยะระหว่าง 75 ถึง 100 บนแกนนอน ยกเว้นเพียงกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS เท่านั้นที่กระจายอยู่ในระยะระหว่าง 50 ถึง 75 บนแกนนอน ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมที่เหลือจะมีการจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศในภูมิภาคที่ไกลจากประเทศไทย

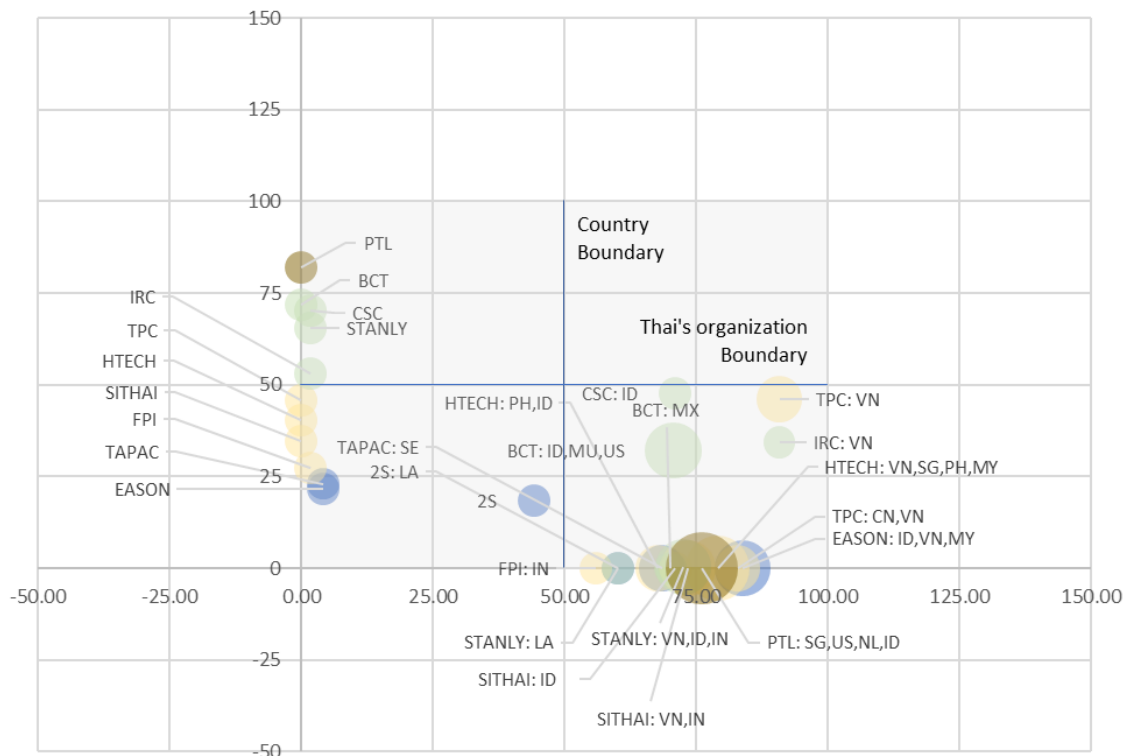
รูปที่ 6.72 บริษัทที่มีเครือข่ายการผลิตในต่างประเทศ

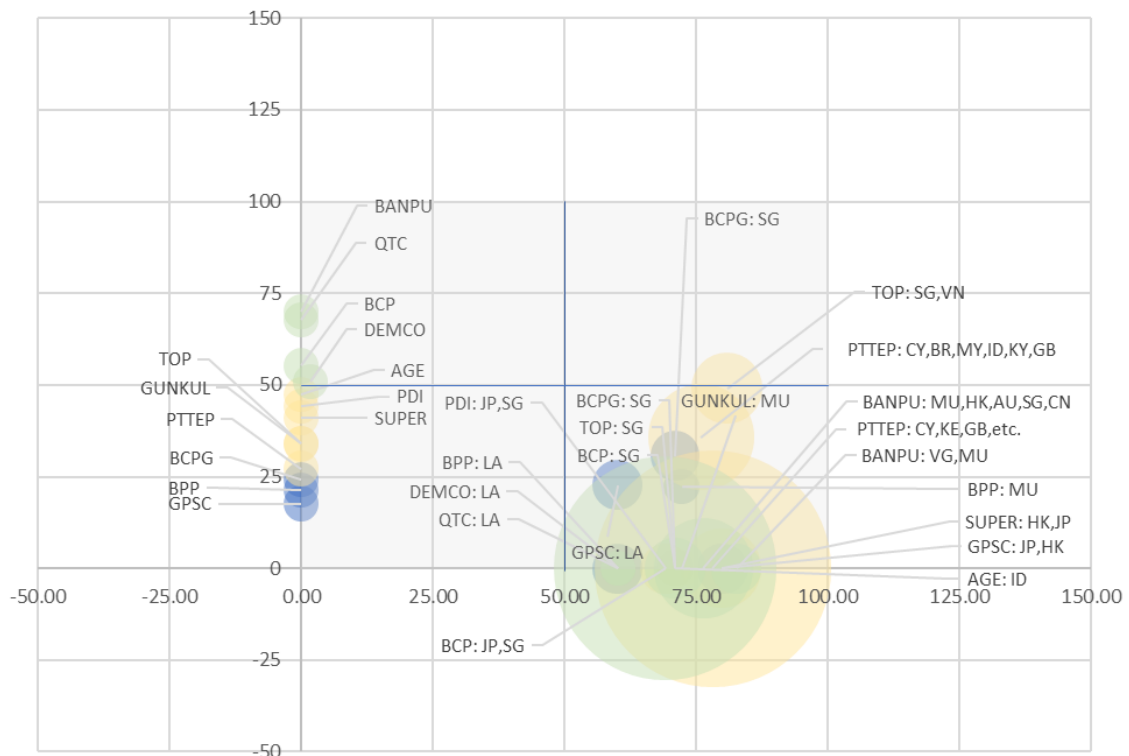
การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO

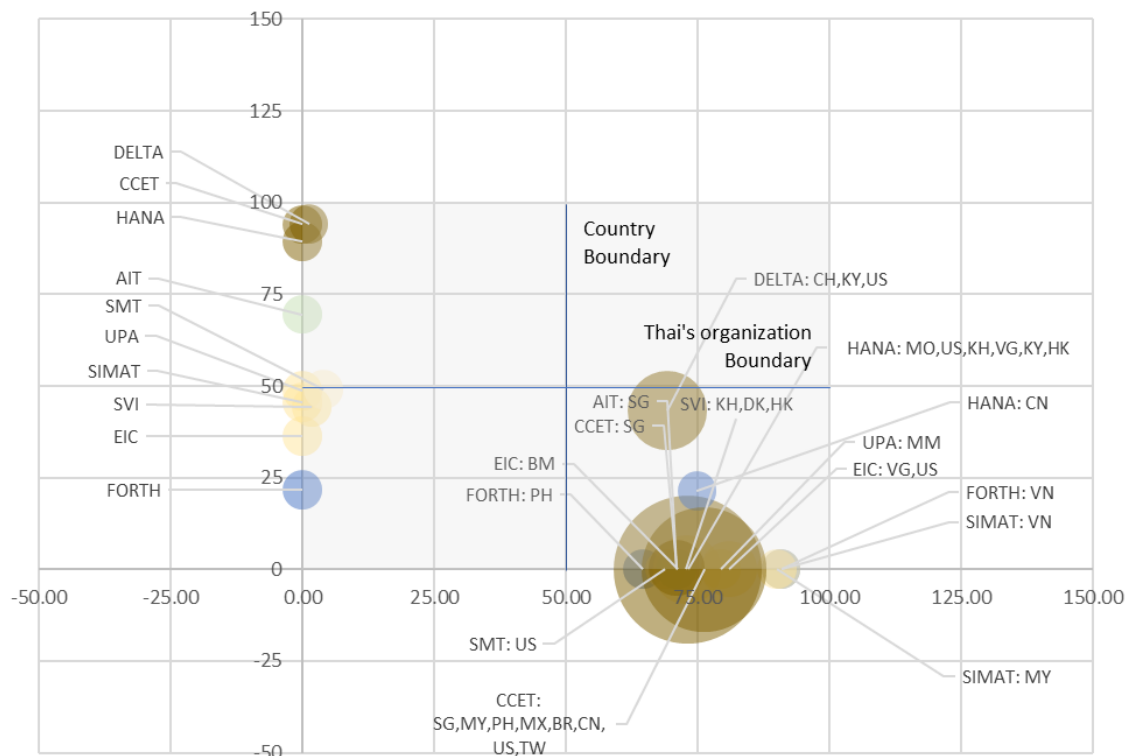
การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP

การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS

การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม RESOURC

การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม TECH

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ผลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าบริษัทไทยในกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO และ CONSUMP ที่มีการออกไปลงทุนในต่างประเทศใช้การออกไปลงทุนในรูปแบบบริษัทลูก ในขณะที่บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS ที่มีการออกไปลงทุนในต่างประเทศกลับเป็นบริษัทต่างชาติที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย และทั้งหมดเลือกที่จะออกไปลงทุนในต่างประเทศโดยใช้บริษัทในเครือ ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรม RESOURC ซึ่งทั้งหมดมีสัญชาติไทยส่วนใหญ่ออกไปลงทุนในรูปแบบบริษัทในเครือ โดยคณะผู้วิจัยพบว่าบริษัทต่างชาติที่เข้ามาดำเนินการในประเทศไทยและระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์นั้น มักเลือกรูปแบบการออกไปลงทุนโดยใช้บริษัทในเครือเป็นส่วนใหญ่

6.3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลรายได้จากการค้าระหว่างประเทศผ่านยอดขายในต่างประเทศของ บริษัทที่มีการจัดตั้งบริษัทในเครือและ/หรือบริษัทลูกในต่างประเทศ และบริษัทที่ไม่มีกิจการที่จัดตั้งบริษัทในเครือและ/หรือบริษัทลูกในต่างประเทศ คณะผู้วิจัยพบว่าบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมมีทั้งที่มีและไม่มีประสบการณ์ในการค้าระหว่างประเทศ (ผ่านการส่งออก) ผสมกัน ซึ่งก่อให้เกิดคำถามว่า “เหตุการณ์การออกไปลงทุนในต่างประเทศ ผ่านการจัดตั้งบริษัทในเครือและ/หรือบริษัทลูก มีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์แสวงหารายได้จากการค้าระหว่างประเทศหรือไม่? อย่างไร?”

ในเบื้องต้น คณะผู้วิจัยได้ทำการจำแนกร้อยละของจำนวนบริษัทในเครือและบริษัทลูกตามประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า บริษัทที่มีประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศมีร้อยละของจำนวนบริษัทที่จัดตั้งในต่างประเทศ (ทั้งที่เป็นบริษัทในเครือและบริษัทลูก) เท่ากับ 92 ของจำนวนบริษัททั้งหมดที่จัดตั้งในต่างประเทศ มากกว่า บริษัทที่ไม่มีประสิทธิภาพการส่งออกซึ่งมีเพียงร้อยละ 8 ของจำนวนบริษัททั้งหมดที่จัดตั้งในต่างประเทศ ซึ่งให้เห็นว่า การค้าระหว่างประเทศผ่านการส่งออกและการออกไปลงทุนในต่างประเทศผ่านการจัดตั้งบริษัทในเครือและ/หรือบริษัทลูก ทั้งสองเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นร่วมกัน (ดังตารางที่ 6.5) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ลักษณะของการส่งออกและการออกไปลงทุนในต่างประเทศเป็นเหตุการณ์ที่ส่งเสริมกัน (complementary) และผลดังกล่าวนี้ยังพบในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมด้วย

ตารางที่ 6.5 ร้อยละของจำนวนบริษัทลูกและในเครือในต่างประเทศ จำแนกตามประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศ

กลุ่มอุตสาหกรรม	ผู้ไม่มีประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศ	ผู้มีประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศ
AGRO	1.6	98.4
CONSUMP	18.9	81.1
INDUS	18.9	81.1
RESOURC	8.3	91.7
TECH	6.8	93.2
รวมทุกกลุ่มอุตสาหกรรม	8.0	92.0

ที่มา: คณะผู้วิจัย

นอกจากนี้ เมื่อจำแนกเฉพาะร้อยละของจำนวนบริษัทลูกในต่างประเทศ ตามประสิทธิภาพการส่งออก ดังแสดงในตารางที่ 6.6 แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่มีประสิทธิภาพในการค้าระหว่างประเทศมีสัดส่วนการจัดตั้งบริษัทลูกในต่างประเทศ เท่ากับร้อยละ 87.8 (ของจำนวนบริษัทลูกในต่างประเทศทั้งหมด) ซึ่งมีสัดส่วนที่สูงกว่าบริษัทที่ไม่มีประสิทธิภาพในการส่งออก ที่มีเพียงร้อยละ 12.2 (ของจำนวนบริษัทลูกในต่างประเทศทั้งหมด) ในขณะที่เมื่อพิจารณาเฉพาะการจัดตั้งบริษัทในเครือในต่างประเทศ ผลการวิเคราะห์ที่ได้ก็ยังคงมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยตารางที่ 6.7 แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่มีประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศมีสัดส่วนการจัดตั้งบริษัทในเครือในต่างประเทศ ร้อยละ 94.0 (ของจำนวนบริษัทในเครือในต่างประเทศทั้งหมด) ซึ่งสูงกว่าบริษัทที่ไม่มีประสิทธิภาพการค้าระหว่างประเทศที่มีเพียงร้อยละ 6.0 (ของจำนวนบริษัทในเครือในต่างประเทศทั้งหมด)

ตารางที่ 6.6 ร้อยละของจำนวนบริษัททุกในต่างประเทศ จำแนกตามประสบการณ์การค้าระหว่างประเทศ

กลุ่มอุตสาหกรรม	ผู้ไม่มีประสบการณ์การค้าระหว่างประเทศ	ผู้มีประสบการณ์การค้าระหว่างประเทศ
AGRO	-	100.0
CONSUMP	7.1	92.9
INDUS	18.2	81.8
RESOURC	29.0	71.0
TECH	2.7	97.3
Grand Total	12.2	87.8

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ตารางที่ 6.7 ร้อยละของจำนวนบริษัทในเครือในต่างประเทศ จำแนกตามประสบการณ์การค้าระหว่างประเทศ

กลุ่มอุตสาหกรรม	ผู้ไม่มีประสบการณ์การค้าระหว่างประเทศ	ผู้มีประสบการณ์การค้าระหว่างประเทศ
AGRO	1.9	98.1
CONSUMP	26.1	73.9
INDUS	20.0	80.0
RESOURC	2.0	98.0
TECH	28.6	71.4
Grand Total	6.0	94.0

ที่มา: คณะผู้วิจัย

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่าการออกไปลงทุนของบริษัทผ่านรูปแบบการจัดตั้งบริษัทในเครือในต่างประเทศ และ/หรือจัดตั้งบริษัททุกในต่างประเทศมักสัมพันธ์กับประสบการณ์การแสวงหารายได้จากการส่งออก โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งพบทั้งในภาพรวมและในระดับกลุ่มอุตสาหกรรม ดังนั้นลักษณะของการค้าระหว่างประเทศและการออกไปลงทุนในต่างประเทศจึงเป็นเหตุการณ์ที่ส่งเสริมกัน (Complementary)

อย่างไรก็ตาม ในการวิเคราะห์นี้ยังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนผ่านการอุปนัย (Inductive) เนื่องจากข้อมูลยอดขายในต่างประเทศ ซึ่งถูกใช้แทนการค้าระหว่างประเทศนั้นอาจไม่อยู่ในรูปของมูลค่าการส่งออกที่แท้จริงทั้งหมด ทำให้ไม่สามารถบ่งชี้ขนาดของรายได้จากการส่งออกได้ และข้อมูลจำนวนการจัดตั้งบริษัททุกและ/หรือบริษัทในเครือในต่างประเทศเป็นเพียงจำนวนบริษัท แต่ไม่มีขนาดของเงินลงทุนที่ไหลออกสู่ต่างประเทศ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วขนาดของจำนวนเงินลงทุนในต่างประเทศ และขนาดของรายได้จากการส่งออกมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์ว่าการส่งออกและการค้าระหว่างประเทศเป็นเหตุการณ์ที่ส่งเสริมกัน (Complementary) หรือแทนที่กัน (Substitution)

บทที่ 7 บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1 สรุปผลการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต บทบาทของประเทศต่าง ๆ ในเวทีโลกเปลี่ยนไป ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนของประเทศไทยเช่นกัน ซึ่งการทำความเข้าใจและอธิบายผลที่เปลี่ยนแปลงไปมีความจำเป็นที่จะต้องข้อมูลระดับบริษัทที่มีรายละเอียดในหลายมิติเพื่อสามารถแสดงผลที่เกิดจากความเชื่อมโยงระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนในมิติที่ลึกซึ้งได้

จากการสำรวจสถิติข้อมูลการค้าและการลงทุนของไทยในปัจจุบัน คณะผู้วิจัยพบว่ายังถูกดำเนินการแยกออกจากกัน ทำให้ไม่สามารถสะท้อนรูปแบบการค้าและการลงทุนของผู้ผลิตไทยได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้การผสมผสานข้อมูลทั้งสองด้านที่มีอยู่ในสารบบจึงแทบจะเป็นไปไม่ได้เลย นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ช่องว่างของข้อมูล แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดของการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันของประเทศไทย ซึ่งข้อจำกัดนี้ส่งผลต่อการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาครัฐ เนื่องจากข้อมูลมีมิติที่ต้นจนเกินไป (Aggregate Data Set) จนทำให้ข้อเสนอแนะกว้างและขาดความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ

คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความจำเป็นและเร่งด่วนของการมีข้อมูลที่มีการเชื่อมโยงมิติของการค้าและมิติของการลงทุนที่สมบูรณ์เพียงพอ วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้จึงต้องการสร้างแบบสอบถามต้นแบบ (Pilot Survey) ที่มีความเชื่อมโยงและสามารถแสดงรายละเอียดมากขึ้น โดยแบบสอบถามต้นแบบเกิดจากการสังเคราะห์ผ่านวิเคราะห์ช่องว่างของการศึกษาเชิงทฤษฎีและผลเชิงประจักษ์ที่อาศัยทฤษฎีการค้าใหม่แบบใหม่ หรือ “New” New Trade Theory และ ทฤษฎีกระบวนการผลิต (Production Process) การแบ่งแยกการผลิต (Fragmentation) และห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain) เป็นตัวขับเคลื่อน เทียบกับแบบสอบถามการสำรวจข้อมูลระดับบริษัทของหน่วยงานทั้งองค์กรภายในประเทศและองค์กรในต่างประเทศ เช่น แบบสอบถามของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม หรือ รง. 9 สำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรมของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และแบบสอบถามการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน (“แบบสอบถาม สวทน.”) ของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) ในกรณีของประเทศไทย และแบบสอบถามของ METI JETRO และ World Bank

ข้อมูลที่เก็บตามแบบสอบถาม หรือสอดคล้องกับคำถามในแบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูล 9 ด้าน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไป (2) กระบวนการผลิต (3) การจ้างงาน (4) การพัฒนานวัตกรรมและการวิจัยและพัฒนา (5) ผลการดำเนินการของบริษัท (6) การค้า (7) ความเสี่ยง (8) การลงทุน และ (9) แหล่งที่มาของเงินทุนใน

การบริหารจัดการ โดยข้อมูลจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จำนวน 137 บริษัท ใน 5 กลุ่มอุตสาหกรรม (ARGO CONSUMP INDUS RESOURC TECH) สะท้อนให้เห็นว่าการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนภายในประเทศในระดับบริษัทมีความเชื่อมโยงกัน โดยบริษัทที่มีการลงทุนภายในประเทศที่เพิ่มมากขึ้นมักเกิดควบคู่กับการที่มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของบริษัทลดลง นอกจากนี้ยังมีความเชื่อมโยงไปในมิติอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและผลการดำเนินการของบริษัทมีทิศทางเดียวกัน ในขณะที่ไม่พบว่าการลงทุนภายในประเทศและผลการดำเนินการของบริษัทมีความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ชัดเจนในภาพรวมไม่มีความชัดเจนมากนัก ทั้งนี้หากแยกวิเคราะห์รายกลุ่มอุตสาหกรรม และพิจารณาการที่มีประสบการณ์การค้า หรือการค้าในปีก่อนหน้าประกอบ จะช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ที่มีความชัดเจนมากขึ้น

นอกจากนั้น ผลการศึกษาพบว่าบริษัทไทยในตลาดหลักทรัพย์ก็มีความแตกต่างของคุณลักษณะเฉพาะในหลายๆด้านที่แตกต่างกันมาก (Firm Heterogeneity) โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทที่มีการค้าระหว่างประเทศกับบริษัทที่ไม่มีการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งผลที่พบนี้มีความคล้ายคลึงกับการศึกษาที่ใช้ “Heterogeneous Firm Models” ในการศึกษาในต่างประเทศทั้งสิ้น

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยมีการเพิ่มมิติด้านต่าง ๆ จากแบบจำลองเดิม 4 ด้าน ได้แก่ (1) กระบวนการผลิต โดยพบว่าบริษัทส่วนใหญ่มีการใช้วัตถุดิบหลักอยู่ในประเทศ ในขณะที่ส่วนที่เหลือนำเข้าจากต่างประเทศ เนื่องจากคุณภาพไม่ตรงตามที่ต้องการ และเกือบทุกบริษัททั้งไทยและต่างชาติล้วนทำการผลิตด้วยตนเอง จะมีข้อแตกต่าง ในสินค้าบางชนิดที่ผู้ผลิตต้องการต้นทุนต่ำหรือต้องการแข่งขันด้านราคาจึงจะมีการจ้างผู้ผลิตภายนอกในการผลิตสินค้าชนิดเดียวกันกับที่บริษัทผลิตอยู่ (2) การวิจัยและพัฒนา โดยคณะผู้วิจัยพบว่าบริษัทต่างชาติมีแนวโน้มที่จะสร้างความได้เปรียบทางการค้าและการลงทุนได้มากกว่าบริษัทสัญชาติไทยจากการเลือกนำเอาเทคโนโลยีจากบริษัทแม่เข้ามาใช้เพื่อประหยัดต้นทุนในการคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (3) ความเสี่ยง พบว่าบริษัทส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับความเสี่ยงทางการตลาด บริษัทไทยและต่างชาติที่มีกลุ่มลูกค้าหลักภายในประเทศมีความคิดเห็นเรื่องความเสี่ยงคล้ายคลึงกับภาพรวม ในขณะที่บริษัทสัญชาติไทยที่มีลูกค้าต่างประเทศเป็นหลักมีมุมมองเรื่องความเสี่ยงแตกต่างจากบริษัทต่างชาติที่มีลูกค้าหลักต่างชาติอย่างชัดเจน โดยบริษัทต่างชาติให้น้ำหนักเรื่องความเสี่ยงจากการบริหารจัดการมากกว่า และ (4) แหล่งเงินทุนหมุนเวียนของบริษัท ซึ่งพบว่าบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศมีการใช้แหล่งเงินทุนจากที่ใหม่ที่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตตามกรอบทฤษฎีเครือข่ายการผลิตนานาชาติ แสดงให้เห็นว่า บริษัทไทยมีการออกไปลงทุนในต่างประเทศทั้งในแบบบริษัทลูกและบริษัทในเครือ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่เป็นบริษัทต่างชาติที่เข้ามาดำเนินการในประเทศไทย บริษัทเหล่านี้เมื่อออกไปลงทุนต่อในประเทศที่สามมัก

เลือกรูปแบบการลงทุนของบริษัทในเครือเป็นส่วนใหญ่ ผลจากการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มทางการเงิน หรือ “ผลตอบแทนทางการเงิน” ที่เกิดการออกไปลงทุนในต่างประเทศในรูปแบบต่างๆ แสดงให้เห็นว่า

- บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยของผลตอบแทนทรัพย์สิน (Return on Total Assets, ROTA) ในระดับสูง และหากเป็นบริษัทที่เน้นการผลิตเพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยของผลตอบแทนทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นมาก
- บริษัทที่มีการค้าระหว่างประเทศสูงมีค่าเฉลี่ยของผลตอบแทนทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้น โดยเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของค่าเฉลี่ยร้อยละของอัตรากำไรสุทธิ (Profit-Margin) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ บริษัทเหล่านี้ทำการผลิตและจำหน่ายสินค้าในต่างประเทศในอัตรากำไรที่มากยิ่งขึ้น
- บริษัทที่มีการค้าระหว่างประเทศและมีการออกไปลงทุนในต่างประเทศ จะมีส่วนของหนี้สินต่อทุนสูง หรือมีการขยายตัวของสินทรัพย์จากการกู้ยืม

ผลจากการศึกษานี้ แสดงให้เห็นว่าการจะเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุน รวมถึงมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แม้ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องโดยบังเอิญกับแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างการค้าและการลงทุน อย่างไรก็ตาม ประเด็นดังกล่าวอาจไม่สามารถสรุปแน่นอนได้ เนื่องจากเป็นการสังเกตจากข้อมูล ณ จุดหนึ่งของเวลาเท่านั้น

ดังนั้นหากไม่มีข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ นโยบายที่ถูกนำมาใช้อาจจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด เป็นเพียงการหว่านแห ข้อมูลระดับบริษัทที่มีความละเอียดสูงจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง โดยแบบสอบถามต้นแบบที่คณะผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นนี้ หากมีการดำเนินการเก็บข้อมูลจากบริษัทที่ครบถ้วน น่าจะช่วยให้งานวิจัยในอนาคตสามารถตอบโจทย์ทั้งทางทฤษฎีและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการค้าและการลงทุนที่เปลี่ยนไปได้อย่างถูกต้องและชัดเจนมากขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการสำรวจเบื้องต้นว่าหน่วยงานในประเทศหน่วยใดเป็นผู้จัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและควรจัดเก็บ โดยตารางที่ 7.1 แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีหลายหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูลที่ทับซ้อนกัน และการดำเนินการจัดเก็บเป็นการบังคับไปตามกฎหมายเสียส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามข้อมูลดังกล่าวไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างกัน ประกอบกับหน่วยข้อมูลก็แตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานทำให้กลุ่มตัวอย่างและมาตรฐานของข้อมูลไม่สามารถนำมารวมกันได้ดังที่คณะผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในการวิเคราะห์ช่องว่าง ทั้งนี้มีข้อมูลส่วนที่ควรมีการจัดเก็บเพิ่มเติมจากเดิม 2 ส่วนได้แก่ กระบวนการผลิตและแหล่งที่มาของเงินทุนในการบริหารจัดการ โดยอาจให้สำนักงาน

เศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ธนาคารแห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยดำเนินการเก็บเพิ่มเติม

ตารางที่ 7.1 หน่วยงานของประเทศไทยที่มีการจัดเก็บข้อมูล และหน่วยงานไทยที่เกี่ยวข้อง แยกตาม ส่วนข้อมูลของคณะผู้วิจัย

ส่วนที่	หน่วยงานหรือองค์กร ที่จัดเก็บ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ควรจัดเก็บ	วิธีการจัดเก็บ	หมายเหตุ
ข้อมูลทั่วไป	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม		บังคับตามกฎหมาย	
	สำนักงานสถิติแห่งชาติ		บังคับตามกฎหมาย	
	กรมพัฒนาธุรกิจการค้า		บังคับตามกฎหมาย	
	ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย		บังคับตามกฎหมาย	
กระบวนการผลิต	-	สำนักงานเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม	-	
		สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริม การลงทุน	-	
การจ้างงาน	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม		บังคับตามกฎหมาย	
	สำนักงานสถิติแห่งชาติ			ไม่ใช่ระดับ บริษัท
การพัฒนา นวัตกรรม และ การพัฒนาและ วิจัย	สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.)		สมัครใจ	
	กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี		สมัครใจ	
ผลการดำเนินการ ของบริษัท	ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย		บังคับตามกฎหมาย	
	กรมสรรพากร		บังคับตามกฎหมาย	

ส่วนที่	หน่วยงานหรือองค์กร ที่จัดเก็บ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ควรจัดเก็บ	วิธีการจัดเก็บ	หมายเหตุ
การค้า	กรมการค้าต่างประเทศ		บังคับตามกฎหมาย	
	กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ		-	
	กรมศุลกากร		บังคับตามกฎหมาย	
ความเสี่ยง	ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย		บังคับตามกฎหมาย	ไม่มีการกำหนด มาตรฐานการ วัดระดับ และไม่ ชัดเจน
	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และ ตลาดหลักทรัพย์		บังคับตามกฎหมาย	
การลงทุน	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)		บังคับตามกฎหมาย	
	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม		บังคับตามกฎหมาย	เฉพาะกลุ่ม บริษัทที่รับการ สนับสนุน
	ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย		บังคับตามกฎหมาย	
แหล่งที่มาของ เงินทุนในการ บริหารจัดการ	-	สำนักงาน คณะกรรมการ ส่งเสริมการลงทุน	-	
		ธนาคารแห่งประเทศไทย	-	
		ตลาดหลักทรัพย์แห่ง ประเทศไทย	-	

ที่มา: สรุปและรวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ในขณะที่ ตารางที่ 7.2 คณะผู้วิจัยสรุปหน่วยงานในต่างประเทศที่มีการจัดเก็บข้อมูลที่ใกล้เคียง และ
ลักษณะ/วิธีการดำเนินการจัดเก็บข้อมูล โดยจะสังเกตว่าหน่วยงานที่จัดเก็บจะมีการเก็บในเกือบทุกส่วน

โดยเฉพาะหน่วยงานของประเทศสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ซึ่งการจัดเก็บจะเป็นการบังคับตามกฎหมายและตามความสมัครใจของบริษัท

ตารางที่ 7.2 หน่วยงานในต่างประเทศที่มีการจัดเก็บข้อมูล และวิธีการจัดเก็บ แยกตามส่วนข้อมูลของคณะผู้วิจัย

ส่วนที่	หน่วยงานหรือองค์กรในต่างประเทศที่จัดเก็บข้อมูล	วิธีการจัดเก็บ
ข้อมูลทั่วไป	US Census Bureau	บังคับตามกฎหมาย
	US Bureau of Economic Analysis	บังคับตามกฎหมาย ในบางกลุ่ม อุตสาหกรรม/สมัครใจ
	Ministry of Economy, Trade and Industry (METI)	บังคับตามกฎหมาย
	Japan External Trade Organization (JETRO)	สมัครใจ
	Customs Department	บังคับตามกฎหมาย
	China National Bureau of Statistics	บังคับตามกฎหมาย
	SEPI Foundation and Spanish Ministry of Science and Technology	สมัครใจ/ความร่วมมือเฉพาะ
	World Bank Group	สมัครใจ
	Standard and Poor's Compustat Database	จัดเก็บโดย ภาคเอกชน
	Bureau van Dijk's Orbis Database	จัดเก็บโดย ภาคเอกชน
	Taiwanese Ministry of Economic Affairs	-
	Lithuanian Statistic Office	-
	General Statistic Office of Vietnam	-
	French Ministry of Industry	-
	Indonesian Central Bureau of Statistics	-
กระบวนการผลิต	Ministry of Economy, Trade and Industry (METI)	บังคับตามกฎหมาย
	Japan External Trade Organization (JETRO)	สมัครใจ
	China National Bureau of Statistics	บังคับตามกฎหมาย
	World Bank Group	สมัครใจ
	French Ministry of Industry	

ส่วนที่	หน่วยงานหรือองค์กรในต่างประเทศที่จัดเก็บข้อมูล	วิธีการจัดเก็บ
การจ้างงาน	US Bureau of Economic Analysis	บังคับตามกฎหมาย ในบางกลุ่ม อุตสาหกรรม/สมัครใจ
	Ministry of Economy, Trade and Industry (METI)	บังคับตามกฎหมาย
	Japan External Trade Organization (JETRO)	สมัครใจ
	China National Bureau of Statistics	บังคับตามกฎหมาย
	SEPI Foundation and Spanish Ministry of Science and Technology	สมัครใจ/ความร่วมมือเฉพาะ
	World Bank Group	สมัครใจ
	Standard and Poor's Compustat Database	จัดเก็บโดย ภาคเอกชน
	Bureau van Dijk's Orbis Database	จัดเก็บโดย ภาคเอกชน
	Taiwanese Ministry of Economic Affairs	-
	Lithuanian Statistic Office	-
	General Statistic Office of Vietnam	-
	French Ministry of Industry	-
	Indonesian Central Bureau of Statistics	-
การพัฒนา นวัตกรรม และการ พัฒนาและวิจัย	US Census Bureau	บังคับตามกฎหมาย
	China National Bureau of Statistics	บังคับตามกฎหมาย
	SEPI Foundation and Spanish Ministry of Science and Technology	สมัครใจ/ความร่วมมือเฉพาะ
	OECD (Innovation Survey)	สมัครใจ
	Japanese National Innovation Survey (J-NIS)	สมัครใจ
	French Ministry of Industry	-
ผลการดำเนินการ ของบริษัท	US Census Bureau	บังคับตามกฎหมาย
	US Bureau of Economic Analysis	บังคับตามกฎหมาย ในบางกลุ่ม อุตสาหกรรม/สมัครใจ

ส่วนที่	หน่วยงานหรือองค์กรในต่างประเทศที่จัดเก็บข้อมูล	วิธีการจัดเก็บ
	Ministry of Economy, Trade and Industry (METI)	บังคับตามกฎหมาย
	Japan External Trade Organization (JETRO)	สมัครใจ
	China National Bureau of Statistics	บังคับตามกฎหมาย
	SEPI Foundation and Spanish Ministry of Science and Technology	สมัครใจ/ความร่วมมือเฉพาะ
	World Bank Group	สมัครใจ
	Standard and Poor's Compustat Database	จัดเก็บโดยภาคเอกชน
	Bureau van Dijk's Orbis Database	จัดเก็บโดยภาคเอกชน
การค้า	US Census Bureau	บังคับตามกฎหมาย
	US Bureau of Economic Analysis	บังคับตามกฎหมาย ในบางกลุ่ม อุตสาหกรรม/สมัครใจ
	Ministry of Economy, Trade and Industry (METI)	บังคับตามกฎหมาย
	Japan External Trade Organization (JETRO)	สมัครใจ
	Customs Department	บังคับตามกฎหมาย
	China National Bureau of Statistics	บังคับตามกฎหมาย
	SEPI Foundation and Spanish Ministry of Science and Technology	สมัครใจ/ความร่วมมือเฉพาะ
	World Bank Group	สมัครใจ
	Standard and Poor's Compustat Database	จัดเก็บโดยภาคเอกชน
	Bureau van Dijk's Orbis Database	จัดเก็บโดยภาคเอกชน
	Taiwanese Ministry of Economic Affairs	-
	Lithuanian Statistic Office	-
	General Statistic Office of Vietnam	-
	French Ministry of Industry	-
	Indonesian Central Bureau of Statistics	-

ส่วนที่	หน่วยงานหรือองค์กรในต่างประเทศที่จัดเก็บข้อมูล	วิธีการจัดเก็บ
ความเสี่ยง	International Bank for Reconstruction and Development	สมัครใจ/ความร่วมมือเฉพาะ
	World Bank	
การลงทุน	US Bureau of Economic Analysis	บังคับตามกฎหมาย ในบางกลุ่ม อุตสาหกรรม/สมัครใจ
	Ministry of Economy, Trade and Industry (METI)	บังคับตามกฎหมาย
	Japan External Trade Organization (JETRO)	สมัครใจ
	China National Bureau of Statistics	บังคับตามกฎหมาย
	SEPI Foundation and Spanish Ministry of Science and Technology	สมัครใจ/ความร่วมมือเฉพาะ
	World Bank Group	สมัครใจ
	Toyo Keizai Inc. (Japan)	จัดเก็บโดย ภาคเอกชน
แหล่งที่มาของ เงินทุนในการ บริหารจัดการ	-	-

ที่มา: สรุปและรวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

จากผลการศึกษาข้างต้น คณะผู้วิจัยเห็นว่าภาครัฐควรเข้ามามีบทบาทในการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามต้นแบบ เนื่องจากถือเป็นคนกลางที่มีอำนาจตามหน้าที่ในการจัดเก็บข้อมูล และไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับภาคธุรกิจที่มีแผนดำเนินการเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด ทั้งนี้แบบสอบถามและคำถามในส่วนต่างๆอาจมีการปรับรายละเอียดให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

อย่างไรก็ดี กระบวนการข้างต้นอาจจำเป็นต้องใช้เวลา คณะผู้วิจัยเห็นว่า ในระยะเริ่มต้น อาจเริ่มจากกำหนดให้บริษัทในตลาดหลักทรัพย์มีการกำหนดมาตรฐานรายงานประจำปีของบริษัทที่เหมือนกัน และกำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลมากกว่ากลุ่มบริษัทอื่น ๆ ทั้งนี้ การรักษาความลับทางการค้าและการลงทุนก็มีส่วนสำคัญต่อการสร้างความร่วมมือของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เพราะฉะนั้นจำเป็นต้องมีการออกแบบวิธีการรักษาความลับที่รัดกุม และในขณะเดียวกัน ควรมีการพัฒนาความร่วมมือทั้งผู้อุปทานข้อมูลและผู้มีอุปสงค์ต่อข้อมูลดังกล่าวไปพร้อมกัน เพื่อให้ข้อมูลส่งผ่านไปยังภาควิชาการสำหรับกระตุ้นการใช้ประโยชน์จากข้อมูลให้แพร่หลายมากขึ้น

7.3 ข้อจำกัดของการศึกษา

ข้อจำกัดสำคัญของการศึกษานี้คือข้อมูลจากแบบสอบถามที่ส่งไปยังบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ต่างๆ เนื่องจากบริษัทไม่ค่อยอนุเคราะห์ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมากเท่าที่ควร ทำให้จำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์ และการตีความจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปีของบริษัท ซึ่งมีความเป็นนามธรรมค่อนข้างสูง และขึ้นอยู่กับความดีความของคณะผู้วิจัย เนื่องจากมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลของแต่ละบริษัทไม่เท่ากัน โดยเฉพาะข้อมูลเชิงคุณภาพที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์ในแต่ละด้าน เช่น การแบ่งกระบวนการและขั้นตอนการผลิต หรือ ปัญหาและอุปสรรคในด้านต่างๆ

นอกจากนี้ฐานข้อมูลสาธารณะและฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์ที่ใช้ประกอบ ถึงแม้จะมีข้อมูลที่ดี แต่ข้อมูลบางจุดบางประเด็นไม่มีความชัดเจน เช่น ไม่มีการแยกยอดขายรายประเทศ หรือมีการแยกแต่แยกไม่เหมือนกัน ทำให้คณะผู้วิจัยจำเป็นต้องตีความเองเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- Abela, Andrew, 2006, Choosing a good chart,
http://extremepresentation.typepad.com/blog/2006/09/choosing_a_good.html
- Alfaro, Laura, Andres Rodriguez-Clare, Gordon H. Hanson and Claudio Bravo-Ortega, 2004, “Multinationals and linkages: An empirical investigation,” *Economia*, 4, 2 (Spring 2004), 113-169
- Ando, M., and Kimura, F., 2009, “Fragmentation in East Asia: further evidence,” ERIA Discussion Paper Series, DP-2009-20, October.
- Antoniades, Alexis, 2015, “Heterogeneous firms, quality, and trade,” *Journal of International Economics*, 95, 263-273.
- Anwar, Sajid and Sizhong Sun, 2015, “Foreign direct investment in R&D and domestic entrepreneurship in China’s manufacturing industries,” *Applied Economics*, 47, 16, 1633-1651.
- Aminian, N., Fung, K., and Ng, F., 2009, “A comparative analysis of trade and economic integration in East Asia and Latin America,” *Economic Change and Restructuring*, 42(1-2), 105-137.
- Aron, R., and Singh, J. V., 2005, “Getting offshoring right,” *Harvard business review*, 83(12), 135-143, 154.
- Aw, Bee Yan, Mark J. Roberts and Daniel Yi Xu, 2008, “R&D investment, exporting, and the evolution of firm productivity,” *The American Economic Review*, 98, 2, 451-456.
- Baldwin, Richard and Anthony J. Venables, 2015, “Trade policy and industrialization when backward and forward linkages matter,” *Research in Economics*, 69, 123-131.
- Baldwin Richard and Javier Lopez-Gonzalez, 2015, “Supply-chain trade: A portrait of global patterns and several testable hypotheses,” *The World Economy*, 1682-1721 (doi: 10.1111/twec.12189)

- Bernard, Andrew B., J. Brandford Jensen, Stephen J. Redding and Peter K. Schott, 2012, "The empiric of firm heterogeneity and international trade," *The Annual Review of Economics*, 4, 283-313.
- Bems, Rudolfs, Robert C. Johnson and Kei-Mu Yi, 2011, "Vertical linkages and the collapse of global trade," *The American Economic Review*, 101, 3, 308-312.
- Bonfiglioli, Alessandra, Rosario Crino, and Gino Gancia, 2016, "Betting on exports: trade and endogenous heterogeneity," *The Economic Journal*, DOI:10.1111/eoj.12408
- Borin Alessandro and Michele Mancini, 2016, "Foreign direct investment and firm performance: an empirical analysis of Italian firms," *Review of World Economics*, 152, 705-732.
- Cassiman, Bruno, Elena Golovko and Ester Martinez-Ros, 2010, "Innovation, exports and productivity," *International Journal of Industrial Organization*, 28, 372-376.
- Cheewatrakoolpong, Kornkarun and Junthip Boonprakaikawe, 2015, "Factors Influencing Outward FDI: A Case Study of Thailand in Comparison with Singapore and Malaysia," *Southeast Asian Journal of Economics*, 3(2), 123-141.
- Chen, Tain-Jy, Homin Chen and Ying-Hua Ku, 2004, "Foreign direct investment and local linkages," *Journal of International Business Studies*, 35, 4, 320-333.
- Cherkashin, Ivan, Svetlana Demidova, Hiau Looi Kee, Kala Krishna, 2015, "Firm heterogeneity and costly trade: A new estimation strategy and policy experiments," *Journal of International Economics*, 96, 18-36.
- Corcos, Gregory, Delphine M. Irac, Giordano Mio and Thierry Verdier, 2013, "The determinants of intrafirm trade: evidence from French firms," *The Review of Economics and Statistics*, 95 (3), 825-838.
- Conconi, Paola, Andre Sapir, and Maurizio Zanardi, 2016, "The internationalization process of firms: From exports to FDI," *Journal of International Economics*, 99, 16-30.

- Contractor, F. J., Kumar, V., Kundu, S. K., and Pedersen, T., 2010, "Reconceptualizing the firm in a world of outsourcing and offshoring: The organizational and geographical relocation of high-value company functions," *Journal of Management Studies*, 47(8), 1417-1433.
- Deardorff, Alan V., 2001, "Fragmentation in simple trade model," *The North American Journal of Economics and Finance*, 12, 121-137.
- Driffield, Nigel, Max Munday and Annette Roberts, 2002, "Foreign direct investment, transactions linkages, and the performance of the domestic sector," *International Journal of the Economics of Business*, 9:3, 335-351.
- Fabling, Richard and Lynda Sanderson, 2013, "Exporting and firm performance: Market entry, investment and expansion," *Journal of International Economics*, 89, 422-431.
- Falzoni, Anna Maria and Lucia Tajoli, 2015, "International fragmentation of production and trade volatility: An analysis of the European countries," *Modern Economy*, 6, 358-369.
- Gereffi, G., Humphrey, J., and Sturgeon, T., 2005, "The governance of global value chains," *Review of international political economy*, 12(1), 78-104.
- Gerschewski, Stephen, 2013, "Do local firms benefit from foreign direct investment? An analysis of spillover effects in developing countries," *Asian Social Science*, 9, 4, 67-76.
- Girma, Sourafel, Yundan Gong, Holger Gorg, and Sandra Lancheros, 2015, "Estimating direct and indirect effects of foreign direct investment on firm productivity in the presence of interactions between firms," *Journal of International Economics*, 95, 157-169.
- Greenary, David and Richard Kneller, 2007, "Firm heterogeneity, exporting and foreign direct investment," *The Economic Journal*, 117, 517, F134-F161
- Grossman, Gene M. and Esteban Rossi-Hansberg, 2008, "Trading tasks: a simple theory of offshoring," *The American Economic Review*, 98, 5, 1978-1997.

- Head, Keith and John Ries, 2003, "Heterogeneity and the FDI versus export decision of Japanese manufacturers," *The Japanese and International Economies*, 17, 448-467.
- Helpman, Elhanan, Marc J. Melitz and Stephn R. Yeaple, "Export versus FDI with heterogeneous firms," *The American Economic Review*, 94, 1, 300-316
- Hilletoft, P., & Lättilä, L., 2012, "Framework for demand chain and supply chain coordination," *International Journal of Services Sciences*, 4(3-4), 240-256.
- Hirastuka, D., Sato, H., and Isono, I., 2009, "Impacts of Free Trade Agreements on business activity in Asia: The case of Japan," ADBI Working Paper, ADB Institute
- IDE-JETRO, W., 2011, "Trade patterns and global value chains in East Asia: from trade in goods to trade in tasks," World Trade Organization, Geneva, Switzerland, 132.
- Impullitti, Giammario and Omar Licandro, 2016, "Trade, firm selection and innovation: the competition channel," Forthcoming (doi: 10.1111/ecok.12466)
- Irrazabal, Alfonso, Andreas Moxnes and Luca Opromolla, 2013, "The margins of multinational production and roles of intrafirm trade," *Journal of Political Economy*, 121, 1, 74-126.
- Ito, Tadashi, 2013, "Export-platform foreign direct investment: theory and evidence," *The World Economy*, 563-581 (doi: 10.1111/twec.12040)
- Lefilleur, Julien and Mathilde Maurel, 2010, "Inter- and intra-industry linkages as a determinant of FDI in Central and Eastern Europe," *Economic Systems*, 34, 309-330.
- Javorcik, Beata S., 2014, "Does FDI bring good jobs to host countries," *The World Bank Research Observer*, 30, 74-94.
- JETRO. (2009). Survey of Japanese-affiliated firms in Asia and Oceania (FY 2008).
- Johnson, Robert C. and Guillermo Noguera, 2012, "Fragmentation and trade in value added over four decades," NBER Working Paper Series 18186

- Kambayashi, Ryo and Kozo Kiyota, 2015, "Disemployment caused by foreign direct investment? Multinationals and Japanese employment," *Review of World Economics*, 151, 433-460
- Kawai, M., and Wignaraja, G., 2009, "The Asian 'Noodle Bowl': Is it Serious for Business," Asian Development Bank Institute (ADBI) Working Paper Series (136).
- Kasahara, Hiroyuki and Beverly Lapham, 2013, "Productivity and the decision to import and export: theory and evidence," *Journal of International Economics*, 89, 297-316
- Kee, Hiau Looi, 2015, Local intermediate inputs and the shared supplier spillovers of foreign direct investment," *Journal of Development Economics*, 112, 56-71.
- Keller, Wolfgang and Stephen R. Yeaple, 2009, "Multinational enterprises, international trade, and productivity growth: Firm level evidence from the United States," *The Review of Economics and Statistics*, 91, 4, 821-831.
- Kimura, F., and Obashi, A., 2016, Production networks in East Asia: What we know so far
Production Networks and Enterprises in East Asia (pp. 33-64): Springer.
- Kimura, F., Takahashi, Y., and Hayakawa, K., 2007, "Fragmentation and parts and components trade: Comparison between East Asia and Europe," *The North American Journal of Economics and Finance*, 18(1), 23-40.
- Kinda, Tidiane, 2009, "Investment climate and FDI in developing countries: firm-level evidence," *World Development*, 38, 4, 498-513.
- Kiyota, Kozo, Toshiyuki Matsuura, Shujiro Urata, and Yuhong Wei, 2007, "Reconsidering the backward vertical linkages of foreign affiliates: evidence from Japanese multinationals," *World Development*, 36, 8, 1398-1414.
- Kokko, Ari and Tran Toan Thang, "Foreign direct investment and the survival of domestic private firms in Viet Nam," *Asian Development Review*, 31, 1, 53-91

- Kumagai, S., Gokan, T., Isono, I., and Keola, S., 2008, "Predicting long-term effects of infrastructure development projects in continental South East Asia: IDE geographical simulation model," ERIA-DP-2008-02. Jakarta: ERIA.
- Navaretti, Giorgio Barba, Davide Castellani and Anne-Celia Disdier, 2010, "How does investing in cheap labour countries affect performance at home? Firm-level evidence from France and Italy," *Oxford Economic Papers*, 62, 2, 234-260.
- Paprzycki, Ralph and Keiko Ito, 2010, "Investment, production and trade networks as drivers of East Asian integration," Discussion Paper Series, APEC Study Center, Columbia University.
- Potipiti, Tanapong and Kiriya Kulkolkarn, 2015, "Determinants of Outward FDI for Thai Firms," *Southeast Asian Journal of Economics*, 3(2), 43-59.
- Rho, Youngwoo and Joel Rodrigue, 2016, "Firm-level investment and export dynamics," *International Economic Review*, 57, 1, 271-304.
- Riad, N., Errico, M. L., Henn, C., Saborowski, C., Saito, M., and Turunen, M. J., 2012, "Changing patterns of global trade," International Monetary Fund.
- Santos-Paulino, Amelia, Mariagrazia Squicciarini and Peilei Fan, 2014, "Foreign direct investment, R&D mobility and the new economic geography: a survey," *The World Economy*, 1692- 1715 (doi: 10.1111/twec.12208)
- Sen, K., 2014, "Global Production Networks and Economic Corridors: Can They Be Drivers for South Asia's Growth and Regional Integration? ADBI Working Paper, ADB Institute
- Shepherd, B., and Wilson, J. S., 2009, "Trade facilitation in ASEAN member countries: Measuring progress and assessing priorities," *Journal of Asian Economics*, 20(4), 367-383.
- Shimbov, Bojan, Maite Alguacil and Celestino Suarez, 2013, "Fragmentation and parts and components trade in the Western Balkan countries," *Post-Communist Economies*, 25, 3, 371-391.

- Soans, Aaron and Abe Masato, 2015, Myanmar Business Survey: Data Analysis and Policy Implications, United Nations ESCAP and Mekong Institute.
- Ospin, Sandra and Schiffbauer Marc, 2010, Competition and Firm Productivity: Evidence from Firm-Level Data,” IMF Working Paper.
- Thanh, V. T., Narjoko, D., and Oum, S. (2009). Integrating small and medium enterprises (SMEs) into the more integrated East Asia. ERIA research project report (11).
- Wang, Jian and Xiao Wang, 2015, “Benefits of foreign ownership: evidence from foreign direct investment in China,” *Journal of International Economics*, 97, 325-338.
- Wei, Yingqi, Nan Zheng, Xiaohui Liu and Jiangyong Lu, 2014, “Expanding to outward foreign direct investment or not? A multi-dimensional analysis of entry mode transformation of Chinese private exporting firms,” *International Business Review*, 23, 356-370.
- Yeaple, Stephen Ross, 2009, “Firm heterogeneity and the structure of U.S. multinational activity,” *Journal of International Economics*, 78, 206-215.
- Zhang, Kevin Honglin, 2014, “How does foreign direct investment affect industrial competitiveness? Evidence from China,” *China Economic Review*, 30, 530-539
- จูน เจริญเสียง และดนุพล อริยสัจจากร, 2559, การลงทุนทางตรงไปยังอาเซียนกับศักยภาพของอุตสาหกรรมอาหารไทย, การออกไปลงทุนในต่างประเทศของไทย: การวิเคราะห์รายอุตสาหกรรม, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- นณริฏ พิศลยบุตร และภาณุทัต สัชมะไชย, 2559, ปัจจัยกำหนดและผลกระทบของการสนับสนุนการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าของไทย, การออกไปลงทุนในต่างประเทศของไทย: การวิเคราะห์รายอุตสาหกรรม, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามต้นแบบ

หมายเลขแบบสำรวจ □□□

วันที่เก็บ DD□□/MM□□

ประเภทธุรกิจ ☐อุตสาหกรรมการผลิต ☐อุตสาหกรรมบริการ

ชื่อผู้กรอก: _____ ชื่อบริษัท: _____

เบอร์ติดต่อ: _____

แบบสำรวจโครงการวิจัยความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุนของบริษัทไทย**ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณโครงการวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)****โดยมี ผศ.ดร.ภาณุทัต สัณณะไชย คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นหัวหน้าโครงการ****ความสำคัญ**

การค้าและการลงทุนของโลกต่างเชื่อมโยงเข้าหากัน เนื่องจากการผลิตสินค้าและบริการในปัจจุบันไม่ได้อยู่ภายใต้ข้อจำกัดด้านพรมแดนอีกต่อไป ทำให้รูปแบบการผลิตในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ความเชื่อมโยงของการค้าและการลงทุนที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นเรื่องสำคัญที่ควรทำความเข้าใจ ประเทศไทยซึ่งอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ก็ควรมีการศึกษาวิจัยที่สะท้อนภาพความเชื่อมโยงดังกล่าวเช่นเดียวกัน

ดังนั้นเพื่อเข้าใจผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่มีต่อประเทศไทย คณะผู้วิจัยเห็นว่าข้อมูลเชิงลึกในระดับบริษัทมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าใจและพัฒนาออกแบบนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมให้บริษัทไทยสามารถแข่งขันและเติบโตได้อย่างยั่งยืน

คำชี้แจงสำหรับการกรอกข้อมูล

1. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถาม โดยใช้ข้อมูลบริษัทของท่านในปีปฏิทิน พ.ศ. 2559 (1 มกราคม 2559 ถึง 31 ธันวาคม 2559 เป็นพื้นฐานในการตอบ
2. ท่านสามารถใช้การประมาณค่าหรือประมาณสัดส่วนได้
3. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามทั้ง 9 ส่วน โดยพิจารณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ หากข้อใดไม่เกี่ยวข้อง ท่านสามารถเว้นว่างได้
4. เพื่อความสะดวกของส่วนงานในองค์กรของท่านในการตอบแบบสอบถามแต่ละส่วน ท่านสามารถแยกส่วนแบบสอบถามออกจากกัน และตอบคำถามในแต่ละส่วนได้

หมายเลขแบบสำรวจ □□□

วันที่เก็บ DD□□/MM□□

ประเภทธุรกิจ □อุตสาหกรรมการผลิต □อุตสาหกรรมบริการ

ชื่อผู้กรอก: _____ ชื่อบริษัท: _____

เบอร์ติดต่อ: _____

5. หากท่านมีข้อสงสัยหรือต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับแบบสอบถามนี้ ท่านสามารถติดต่อผู้ประสานงาน ได้ที่

ชื่อ	คุณชุตিকা เกียรติเรืองไกร
ที่อยู่	คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โทรศัพท์	089-440-9324
อีเมล	chutika.kia@gmail.com
ชื่อ	คุณมิ่งขวัญ วิทยาเวโรจน์
ที่อยู่	คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โทรศัพท์	080-451-2424
อีเมล	mingkhwan.v@gmail.com

6. ข้อมูลที่ท่านตอบในแบบสอบถามนี้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ คณะผู้วิจัยจะไม่เปิดเผย เผยแพร่ หรือตีพิมพ์ข้อมูลรายบุคคลหรือรายกิจการใดๆจากการสำรวจนี้

ข้อมูลที่ท่านกรอกมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลการศึกษาของงานวิจัย และการนำผลมาประกอบการเสนอแนะเชิงนโยบาย ทั้งนี้ ผมในฐานะหัวหน้าโครงการวิจัยขอขอบคุณท่านเป็นอย่างมากที่ช่วยให้การเก็บข้อมูลประสบความสำเร็จ

ภาณุทัต สัจฉะไชย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุทัต สัจฉะไชย)

หัวหน้าโครงการ

#####

หมายเลขแบบสำรวจ □□□

วันที่เก็บ DD□□/MM□□

ประเภทธุรกิจ □อุตสาหกรรมการผลิต □อุตสาหกรรมบริการ

ชื่อผู้กรอก: _____ ชื่อบริษัท: _____

เบอร์ติดต่อ: _____

โครงสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้ มีทั้งหมด 22 หน้า สามารถแบ่งแยกออกเป็น 9 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (หน้า 1-3)

หัวข้อที่สำรวจ: ชื่อบริษัท ประเภทอุตสาหกรรมและสินค้าที่เป็นธุรกิจหลัก (core business) โครงสร้างของบริษัท ปีที่เริ่มดำเนินการ และขนาดของบริษัท

ส่วนที่ 2 กระบวนการผลิต (หน้า 4-7)

หัวข้อที่สำรวจ: กระบวนการแยกขั้นตอนการผลิต รูปแบบการจัดซื้อวัตถุดิบ

ส่วนที่ 3 การจ้างงาน (หน้า 8)

หัวข้อที่สำรวจ: จำนวนพนักงานและลูกจ้าง ทั้งที่อยู่ในกระบวนการผลิต (production workers) และไม่อยู่ในกระบวนการผลิต (non-production workers) จำนวนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและวิจัย

ส่วนที่ 4 การพัฒนานวัตกรรม (innovation) และการพัฒนาและวิจัย (R&D) (หน้า 9-10)

หัวข้อที่สำรวจ: วัตถุประสงค์หลักในการทำ R&D สัดส่วนและประเภทกิจกรรมที่ทำให้เกิด R&D ปัญหาและอุปสรรค

ส่วนที่ 5 ผลการดำเนินการของบริษัท (หน้า 11-12)

หัวข้อที่สำรวจ: สัดส่วนรายรับ-รายจ่าย และต้นทุนดำเนินการต่างๆ

ส่วนที่ 6 การค้า (หน้า 13-14)

หัวข้อที่สำรวจ: สัดส่วนการค้าภายในประเทศ สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงการทำธุรกรรมค้าขายกับต่างประเทศ การใช้ข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศ และปัญหาและอุปสรรค

ส่วนที่ 7 ความเสี่ยง (หน้า 15-19)

หัวข้อที่สำรวจ: ความเสี่ยงจากการดำเนินการ และความเสี่ยงในเชิงโครงสร้าง

ส่วนที่ 8 การลงทุน (หน้า 20-21)

หัวข้อที่สำรวจ: การลงทุนภายในประเทศ การลงทุนภายนอกประเทศ (ประเทศเป้าหมาย ลักษณะการออกไปลงทุน และเหตุผลในการออกไปลงทุน) ปัญหาและอุปสรรค

ส่วนที่ 9 แหล่งที่มาของเงินทุนในการบริหารจัดการ (หน้า 22)

หัวข้อที่สำรวจ: การได้มาซึ่งเงินทุนในการบริหารจัดการธุรกิจของบริษัท

ชื่อโครงการ	หมายเลขแบบสำรวจ	ชื่อผู้สำรวจ
คำอธิบาย แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยแบบสำรวจโครงการวิจัยความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุนของบริษัทไทย ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณโครงการวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีทั้งหมด 9 ส่วน โดยข้อมูลในแบบสอบถามนี้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ คณะผู้วิจัยจะไม่เปิดเผย เผยแพร่ หรือตีพิมพ์ข้อมูลรายบุคคลหรือรายกิจการใดๆจากการสำรวจนี้		

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (General Information)

โปรดตอบคำถามแต่ละข้อ โดยใส่เครื่องหมาย X ลงในกล่องสี่เหลี่ยม หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

- 1.1. ชื่อบริษัท.....
- 1.2. โปรดระบุประเภทอุตสาหกรรมจาก “ธุรกิจหลัก” (core business) หรือลักษณะการประกอบธุรกิจที่จดทะเบียน หรือรายงานตลาดหลักทรัพย์ที่สำคัญของบริษัทท่าน โดยกาเครื่องหมาย X ในช่องที่เกี่ยวข้องเพียง 1 ช่องเท่านั้น ตามรหัสประเภทอุตสาหกรรม (ISIC Rev 3)

กลุ่มอุตสาหกรรมปฐมภูมิ โดยอุตสาหกรรมขั้นปฐมภูมิ หมายถึง อุตสาหกรรมที่นำเอาทรัพยากรธรรมชาติหรือผลผลิตทางการเกษตร การป่าไม้ การประมง ที่ได้มาโดยตรงมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์

☐ 01-05	เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง
☐ 10-14	การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน
☐ 23	การผลิตถ่านโค้กและผลิตภัณฑ์จากการกลั่นปิโตรเลียม
☐ อื่นๆ	โปรดระบุ

กลุ่มอุตสาหกรรมขั้นทุติยภูมิ โดยอุตสาหกรรมขั้นทุติยภูมิ หมายถึง อุตสาหกรรมที่นำเอาผลผลิตจากอุตสาหกรรมขั้นปฐมภูมิมาเป็นวัตถุดิบเพื่อผลิตโดยผ่านกระบวนการ และผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆต่อไป เช่น การนำผลผลิตทางการเกษตร หรือการประมงมาแปรรูปเป็นอาหารสำเร็จรูปแบบกระป๋อง หรือ การผลิตพลาสติกจากกระบวนการกลั่นปิโตรเลียม

อุตสาหกรรมแปรรูป

☐ 15	การผลิตอาหาร การผลิตเครื่องดื่ม และการผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบ
☐ 20	การผลิตไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้
☐ 21-22	การผลิตกระดาษ ผลิตภัณฑ์กระดาษ
☐ 24	การผลิตเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมี
☐ 25	การผลิตผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก

อุตสาหกรรมการผลิต

☐ 16-19	การผลิตสิ่งทอ การผลิตเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การผลิตเครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง
☐ 27	การผลิตโลหะขั้นมูลฐาน
☐ 28	การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโลหะประดิษฐ์ (ยกเว้นเครื่องจักรและอุปกรณ์)
☐ 32	การผลิตเครื่องจักรและเครื่องมือ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น
☐ 29	การซ่อมและการติดตั้งเครื่องจักรและอุปกรณ์
☐ 35	การผลิตอุปกรณ์ขนส่งอื่นๆ
☐ 34	การผลิตยานยนต์ รถพ่วง และรถกึ่งพ่วง

อุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง

☐ 18	การพิมพ์และการผลิตซ้ำสื่อบันทึกข้อมูล
☐ 21	การผลิตเภสัชภัณฑ์ เคมีภัณฑ์ที่ใช้รักษาโรค และผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์ที่ใช้รักษาโรค
☐ 30, 32, 33	การผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้า การผลิตผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์
☐ อื่นๆ	โปรดระบุ

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

การบริการ การกระจายสินค้า และการตลาด

- ☐ 60-63 การขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า
- ☐ 50-52 การขายส่ง การขายปลีก
- ☐ 55 ที่พักแรม การบริการอาหารและเครื่องดื่ม
- ☐ 64 กิจกรรมโปรโมชันและการรับส่งพัสดุภัณฑ์ การโทรคมนาคม
- ☐ 65-67 กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย
- ☐ 70 กิจกรรมมอส์ฮาร์มทรีพ
- ☐ 71 กิจกรรมการให้เช่า
- ☐ 72 การจัดทำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
- ☐ 73-74 กิจกรรมทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์ และเทคนิค
- ☐ 75 การบริหารราชการ การป้องกันประเทศ และการประกันสังคมภาคบังคับ
- ☐ 80 การศึกษา
- ☐ 85 กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์
- ☐ 90-93 กิจกรรมบริการด้านอื่นๆ
- ☐ 95 กิจกรรมการจ้างงานในครัวเรือนส่วนบุคคล
- ☐ อื่นๆ โปรดระบุ
- 1.3. โปรดระบุผลิตภัณฑ์หลักของบริษัท (primary product) ของบริษัทท่านเพียงหนึ่งชนิด โดยผลิตภัณฑ์หลัก หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าขายรวมมูลค่าสูงสุด
- 1.4. โปรดระบุ “ลูกค้าหลักของบริษัท” (primary clients) ทั้งนี้ลูกค้าหลักจะพิจารณาจากยอดขายรวมที่มีมูลค่าสูงสุด
- ☐ ตลาดภายในประเทศ ☐ ตลาดต่างประเทศ
- 1.5. โปรดระบุ “สัญชาติของบริษัท” ท่านโดยกาเครื่องหมาย X ลงในช่องสี่เหลี่ยม ทั้งนี้ “บริษัทสัญชาติไทย” หมายถึง คนไทยถือหุ้น 100% หรือ มากกว่า 90% และ “บริษัทต่างชาติ” หมายถึง คนต่างชาติถือหุ้นมากกว่า 10%
- ☐ บริษัทท่านเป็นบริษัทสัญชาติไทย (Thai-owned) โดย ☐ บริษัทท่านเป็นบริษัทที่ต่างชาติเข้ามาลงทุน (foreign-invested)
- บริษัทสัญชาติไทยหมายความว่า คนไทยถือหุ้น 100% โดยบริษัทต่างชาติ หมายถึง คนต่างชาติถือหุ้นมากกว่า 10% หรือ มากกว่า 90%
- 1.6. โปรดระบุโครงสร้างความเป็นเจ้าของของของบริษัทท่าน (firm ownership structure) โดยกาเครื่องหมาย X ในช่องที่เกี่ยวข้อง และกรอกตัวเลขจำนวนบริษัทและระบุประเทศ
- 1.6.1 บริษัทท่านเป็น “บริษัทแม่” (parenting company) โดยบริษัทแม่ หมายถึง บริษัทถือหุ้น 100%
- ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่ (ข้ามไปข้อ 1.6.2)
- ในกรณีที่บริษัทท่านเป็นบริษัทแม่ บริษัทท่านมี บริษัทย่อย/สาขา (subsidiary) หรือบริษัทในเครือ (affiliate) หรือไม่
- ☐ มี ☐ ไม่มี
- 1.6.1.1 หากบริษัทท่านเป็นบริษัทแม่และมี “บริษัทย่อย/สาขา” (subsidiary) โดยบริษัทย่อย/สาขา หมายถึง บริษัทถือหุ้น $\geq 50\%$
- โปรดระบุจำนวนบริษัทย่อย/สาขาที่ตั้งอยู่ภายในประเทศ (หากมี)แห่ง
- โปรดระบุชื่อบริษัทย่อย/สาขาที่ตั้งอยู่ภายในประเทศ (หากมี)
- โปรดระบุจำนวนบริษัทย่อย/สาขาที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (หากมี)แห่ง
- โปรดระบุประเทศที่ท่านมีบริษัทย่อย/สาขา (หากมี)

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

1.6.1.2 หากบริษัทท่านเป็นบริษัทแม่และมี “บริษัทในเครือ” (affiliate) โดยบริษัทในเครือ หมายถึง บริษัทถือหุ้น $< 50\%$

โปรดระบุจำนวนบริษัทในเครือที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย (หากมี)แห่ง

โปรดระบุจำนวนบริษัทในเครือที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (หากมี)แห่ง

โปรดระบุประเทศที่ท่านมีบริษัทในเครือ (หากมี)

1.6.2 บริษัทท่านเป็น “บริษัทย่อย/สาขา” (subsidiary) โดยบริษัทย่อย/สาขา หมายถึง บริษัทถือหุ้น $\geq 50\%$

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่ (ข้ามไปข้อ 1.6.3)

โปรดระบุชื่อบริษัทผู้ถือหุ้นสัดส่วนสูงสุด (หากมี)

โปรดระบุสัดส่วนการถือครองของผู้ถือหุ้นสัดส่วนสูงสุด (หากมี)%

โปรดระบุสัญชาติของผู้ถือหุ้นสัดส่วนสูงสุด (หากมี)

1.6.3 บริษัทท่านเป็น “บริษัทในเครือ” (affiliate) โดยบริษัทในเครือ หมายถึง บริษัทถือหุ้น $< 50\%$

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่ (ข้ามไปข้อ 1.6.4)

โปรดระบุชื่อบริษัทผู้ถือหุ้นสัดส่วนสูงสุด (หากมี)

โปรดระบุสัดส่วนการถือครองของผู้ถือหุ้นสัดส่วนสูงสุด (หากมี)%

โปรดระบุสัญชาติของผู้ถือหุ้นสัดส่วนสูงสุด (หากมี)

1.6.4 บริษัทท่านเป็น “ผู้ผลิตภายในประเทศ” (local supplier) ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่

1.7. โปรดระบุ ปี พ.ศ. ที่บริษัทท่านดำเนินการจดทะเบียน

1.8. โปรดระบุ ขนาดของบริษัทของท่าน

ขนาดทุนจดทะเบียนการค้าบาท

จำนวนพนักงานและลูกจ้างทั้งหมด ณ ปีพ.ศ. 2559 (ไม่นับรวมพนักงานและลูกจ้างแบบเหมาจ่าย เช่น outsource)คน

1.9. บริษัทท่านจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์หรือไม่ ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ชุตিকা เกียรติเรืองไกร (ผู้ประสานงาน)

มิ่งขวัญ วิทยาเวโรจน์ (ผู้ประสานงาน)

โทรศัพท์: 089-440-9324 E-mail: chutika.kia@gmail.com

โทรศัพท์: 080-451-2424 E-mail: mingkhwan.v@gmail.com

ชื่อโครงการ	หมายเลขแบบสำรวจ	ชื่อผู้สำรวจ
คำอธิบาย แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยแบบสำรวจโครงการวิจัยความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุนของบริษัทไทย ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณโครงการวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีทั้งหมด 9 ส่วน โดยข้อมูลในแบบสอบถามนี้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ คณะผู้วิจัยจะไม่เปิดเผย เผยแพร่ หรือตีพิมพ์ข้อมูลรายบุคคลหรือรายการกิจการใดๆจากการสำรวจนี้		

ส่วนที่ 2 กระบวนการผลิต (Production Processes)

ส่วนที่ 2.1 กระบวนการแยกขั้นตอนการผลิต (Fragmentation)

โปรดกาเครื่องหมาย X ลงในช่องสี่เหลี่ยมที่ตรงกับกระบวนการแยกขั้นตอนการผลิตของบริษัทของท่าน (สามารถเลือกได้มากกว่า 1 ข้อ) และเติมข้อความลงในช่องว่าง

2.1.1 บริษัทของท่านใช้วิธีใดใน “การจัดหาวัตถุดิบ” สำหรับวัตถุดิบที่มีสัดส่วนต้นทุนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของต้นทุนวัตถุดิบรวม

☐ ดำเนินการเอง☐ ดำเนินการภายในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ ดำเนินการในต่างประเทศ โดยดำเนินการในประเทศ (โปรดระบุ หากมี) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ พันธมิตรทางธุรกิจ (ทั้งที่มีและไม่มีสัญญาผูกมัดระหว่างกัน) เป็นผู้ดำเนินการ☐ ดำเนินการภายในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ ดำเนินการในต่างประเทศ โดยดำเนินการในประเทศ (โปรดระบุ หากมี) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ จัดจ้างจากภายนอก☐ ดำเนินการภายในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ ดำเนินการในต่างประเทศ โดยดำเนินการในประเทศ (โปรดระบุ หากมี) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)

2.1.2 บริษัทของท่านใช้วิธีใดใน “การผลิต” สินค้าหรือองค์ประกอบของสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่ม (value add) สูงสุด

☐ ดำเนินการเอง☐ ดำเนินการภายในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ ดำเนินการในต่างประเทศ โดยดำเนินการในประเทศ (โปรดระบุ หากมี) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ พันธมิตรทางธุรกิจ (ทั้งที่มีและไม่มีสัญญาผูกมัดระหว่างกัน) เป็นผู้ดำเนินการ☐ ดำเนินการภายในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ ดำเนินการในต่างประเทศ โดยดำเนินการในประเทศ (โปรดระบุ หากมี) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ จัดจ้างจากภายนอก☐ ดำเนินการภายในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ ดำเนินการในต่างประเทศ โดยดำเนินการในประเทศ (โปรดระบุ หากมี) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ชุตিকা เกียรติเรืองไกร (ผู้ประสานงาน)

มิ่งขวัญ วิทยาเวโรจน์ (ผู้ประสานงาน)

โทรศัพท์: 089-440-9324 E-mail: chutika.kia@gmail.com

โทรศัพท์: 080-451-2424 E-mail: mingkhwan.v@gmail.com

2.1.3 บริษัทของท่านใช้วิธีใดใน “การแปรรูปผลผลิต” (เฉพาะในกรณีของอุตสาหกรรมเกษตร)

☐ ดำเนินการเอง☐ ดำเนินการภายในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ ดำเนินการในต่างประเทศ โดยดำเนินการในประเทศ (โปรดระบุ หากมี) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ พันธมิตรทางธุรกิจ (ทั้งที่มีและไม่มีสัญญาผูกมัดระหว่างกัน) เป็นผู้ดำเนินการ☐ ดำเนินการภายในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ ดำเนินการในต่างประเทศ โดยดำเนินการในประเทศ (โปรดระบุ หากมี) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ จัดจ้างจากภายนอก☐ ดำเนินการภายในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ ดำเนินการในต่างประเทศ โดยดำเนินการในประเทศ (โปรดระบุ หากมี) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)

2.1.4 บริษัทของท่านใช้วิธีใดใน “การบรรจุหีบห่อ” เพื่อจำหน่ายแก่ลูกค้าคนสุดท้าย (End customer) ของห่วงโซ่อุปทาน (เฉพาะในกรณีที่บริษัทของท่านมีการติดต่อกับผู้บริโภคโดยตรง)

☐ ดำเนินการเอง☐ ดำเนินการภายในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ ดำเนินการในต่างประเทศ โดยดำเนินการในประเทศ (โปรดระบุ หากมี) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ พันธมิตรทางธุรกิจ (ทั้งที่มีและไม่มีสัญญาผูกมัดระหว่างกัน) เป็นผู้ดำเนินการ☐ ดำเนินการภายในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ ดำเนินการในต่างประเทศ โดยดำเนินการในประเทศ (โปรดระบุ หากมี) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ จัดจ้างจากภายนอก☐ ดำเนินการภายในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ ดำเนินการในต่างประเทศ โดยดำเนินการในประเทศ (โปรดระบุ หากมี) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจ กรุณาติดต่อ

ชุตিকা เกียรติเรืองไกร (ผู้ประสานงาน)

มิ่งขวัญ วิทยาเวโรจน์ (ผู้ประสานงาน)

โทรศัพท์: 089-440-9324 E-mail: chutika.kia@gmail.com

โทรศัพท์: 080-451-2424 E-mail: mingkhwan.v@gmail.com

2.1.5 บริษัทของท่านใช้วิธีใดใน “การกระจายสินค้าและทำการตลาด”

☐ ดำเนินการเอง☐ ดำเนินการภายในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ ดำเนินการในต่างประเทศ โดยดำเนินการในประเทศ (โปรดระบุ หากมี) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ พันธมิตรทางธุรกิจ (ทั้งที่มีและไม่มีสัญญาผูกมัดระหว่างกัน) เป็นผู้ดำเนินการ☐ ดำเนินการภายในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ ดำเนินการในต่างประเทศ โดยดำเนินการในประเทศ (โปรดระบุ หากมี) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ จัดจ้างจากภายนอก☐ ดำเนินการภายในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)☐ ดำเนินการในต่างประเทศ โดยดำเนินการในประเทศ (โปรดระบุ หากมี) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. (โปรดระบุ หากมี)

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ชุตিকা เกียรติเรืองไกร (ผู้ประสานงาน)

มิ่งขวัญ วิทยาเวโรจน์ (ผู้ประสานงาน)

โทรศัพท์: 089-440-9324 E-mail: chutika.kia@gmail.com

โทรศัพท์: 080-451-2424 E-mail: mingkhwan.v@gmail.com

ส่วนที่ 2.2 รูปแบบการจัดซื้อวัตถุดิบ

โปรดกาเครื่องหมาย X ลงในช่องสี่เหลี่ยมที่ตรงกับรูปแบบการจัดซื้อวัตถุดิบของบริษัทท่าน และเติมข้อความลงในช่องว่าง

2.2.1. บริษัทท่านมีการจัดหา “ปัจจัยการผลิตขั้นต้น” (primary inputs) ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่จัดซื้อจากกลุ่มอุตสาหกรรม (industry clusters) อื่นๆที่ไม่จัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกับธุรกิจหลัก (core business) ของบริษัทท่าน มีความใกล้เคียงกับลักษณะใดต่อไปนี้มากที่สุด

- ☐ มีผู้ขายจำนวนมาก จัดซื้อจากบริษัทไหนก็ได้ (market)
- ☐ มีผู้ขายจำนวนมาก จัดซื้อจากบริษัทไหนก็ได้ แต่เลือกเจ้าที่คุ้นเคยเพราะต้องการคุณลักษณะจำเพาะ (modular)
- ☐ จัดซื้อได้เฉพาะบริษัทที่กำหนดเท่านั้น เปลี่ยนไม่ได้ เพราะคุณลักษณะจำเพาะและเจาะจงคุณภาพ (relational) ต่อไปนี้ (โปรดเลือกเพียง 1 ข้อเท่านั้น)
- ☐ มีสัญญาจัดซื้อระยะยาว
- ☐ เป็นเครือญาติ หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทท่านมีสายสัมพันธ์ทางครอบครัวกับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทดังกล่าว
- ☐ บริษัทที่ได้รับใบอนุญาต (license) จากลูกค้าของบริษัทท่าน
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ))
- ☐ ลูกค้าของท่านต้องเข้าไปควบคุมกระบวนการผลิต (captive) หรือเป็นบริษัทที่ได้รับใบอนุญาต (license) จากลูกค้าของบริษัทท่าน
- ☐ เป็นบริษัทในเครือ ถือหุ้นโดยตรง (hierarchy) โดยบริษัทของท่านแต่มีสัดส่วนการถือหุ้น < ร้อยละ 50 ของหุ้นทั้งหมด
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ))

2.2.2. บริษัทท่านมีการจัดหา “ปัจจัยการผลิตขั้นกลาง” (intermediate inputs) ซึ่งเป็นสินค้าและบริการที่ไม่ใช่สินทรัพย์ถาวร (fixed assets) ใช้เป็นปัจจัยการผลิต ผลิตจากบริษัทอื่นทั้งที่อยู่ในประเทศและต่างประเทศ การนำมาใช้อาจแปรสภาพก่อนหรือนำมาใช้ในกระบวนการผลิตสำหรับธุรกิจหลัก (core business) ของบริษัทท่านได้โดยตรงเลย มีความใกล้เคียงกับลักษณะใดต่อไปนี้มากที่สุด

- ☐ มีผู้ขายจำนวนมาก จัดซื้อจากบริษัทไหนก็ได้ (market)
- ☐ มีผู้ขายจำนวนมาก จัดซื้อจากบริษัทไหนก็ได้ แต่เลือกเจ้าที่คุ้นเคยเพราะต้องการคุณลักษณะจำเพาะ (modular)
- ☐ จัดซื้อได้เฉพาะบริษัทที่กำหนดเท่านั้น เปลี่ยนไม่ได้ เพราะคุณลักษณะจำเพาะและเจาะจงคุณภาพ (relational) ต่อไปนี้ (โปรดเลือกเพียง 1 ข้อเท่านั้น)
- ☐ มีสัญญาจัดซื้อระยะยาว
- ☐ เป็นเครือญาติ หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทท่านมีสายสัมพันธ์ทางครอบครัวกับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทดังกล่าว
- ☐ บริษัทที่ได้รับใบอนุญาต (license) จากลูกค้าของบริษัทท่าน
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ))
- ☐ ลูกค้าของท่านต้องเข้าไปควบคุมกระบวนการผลิต (captive) หรือเป็นบริษัทที่ได้รับใบอนุญาต (license) จากลูกค้าของบริษัทท่าน
- ☐ เป็นบริษัทในเครือ ถือหุ้นโดยตรง (hierarchy) โดยบริษัทของท่านแต่มีสัดส่วนการถือหุ้น < ร้อยละ 50 ของหุ้นทั้งหมด
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ))

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ชุตিকা เกียรติเรืองไกร (ผู้ประสานงาน)

มิ่งขวัญ วิทยาเวโรจน์ (ผู้ประสานงาน)

โทรศัพท์: 089-440-9324 E-mail: chutika.kia@gmail.com

โทรศัพท์: 080-451-2424 E-mail: mingkhwan.v@gmail.com

ชื่อโครงการ	หมายเลขแบบสำรวจ	ชื่อผู้สำรวจ
คำอธิบาย แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยแบบสำรวจโครงการวิจัยความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุนของบริษัทไทย ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณโครงการวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีทั้งหมด 9 ส่วน โดยข้อมูลในแบบสอบถามนี้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ คณะผู้วิจัยจะไม่เปิดเผย เผยแพร่ หรือตีพิมพ์ข้อมูลรายบุคคลหรือรายการใดๆจากการสำรวจนี้		

ส่วนที่ 3 การจ้างงาน (Employment)

โปรดระบุตัวเลขจำนวนและสัดส่วนการจ้างในบริษัทของท่านลงในช่องว่าง

- 3.1. จำนวนพนักงานและลูกจ้างทั้งหมด (ทั้งแบบประจำ ชั่วโมง และสัญญาจ้าง)

จำนวนพนักงานและลูกจ้างที่มีสัญชาติไทย	คน
จำนวนพนักงานและลูกจ้างที่เป็นชาวต่างชาติ	คน
- 3.2. จำนวนพนักงานและลูกจ้างที่อยู่ในกระบวนการผลิต (production workers/blue collar)

จำนวนลูกจ้างระดับหัวหน้าขึ้นไป	คน
จำนวนลูกจ้างระดับพนักงานทั่วไป	คน
- 3.3. จำนวนพนักงานและลูกจ้างที่ไม่อยู่ในกระบวนการผลิต (non-production workers/white collar)

จำนวนลูกจ้างระดับบริหารขึ้นไป	คน
จำนวนลูกจ้างระดับช่างเทคนิค และระดับปฏิบัติการเฉพาะทาง (เช่น ปวช. ปวส.)	คน
จำนวนลูกจ้างระดับทั่วไป (เช่น พนักงานเดินเอกสาร พนักงานทำความสะอาด)	คน
- 3.4. จำนวนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ R&D

นักวิจัยที่ปฏิบัติการในห้องทดลอง	เป็นผู้มีสัญชาติไทย.....คน	เป็นชาวต่างชาติ.....คน
ช่างเทคนิคที่ปฏิบัติงาน ณ หน่วยงาน	เป็นผู้มีสัญชาติไทย.....คน	เป็นชาวต่างชาติ.....คน
- 3.5. รายจ่ายที่ใช้เพื่อการพัฒนาและอบรมแรงงาน (เช่น คอมพิวเตอร์ ภาษา ทักษะการขาย และอื่นๆ)

คิดเป็นร้อยละ ของยอดขายทั้งหมด
- 3.6. ในกรณีที่บริษัทท่านมีการพัฒนาและอบรมแรงงาน โปรดระบุสัดส่วนรายจ่ายต่อยอดขายทั้งหมดที่ใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับพนักงานของท่าน ในด้านต่างต่อไปนี้ (สามารถบอกตัวเลขประมาณการในระหว่าง 3 ถึง 5 ปีที่ผ่านมา)

☐ กระบวนการผลิต	%	
☐ ภาษา	%	
☐ ทักษะการขาย	%	
☐ คอมพิวเตอร์	%	
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ	)	%

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ชุตিকা เกียรติเรืองไกร (ผู้ประสานงาน)

มิ่งขวัญ วิทยาเวโรจน์ (ผู้ประสานงาน)

โทรศัพท์: 089-440-9324 E-mail: chutika.kia@gmail.com

โทรศัพท์: 080-451-2424 E-mail: mingkhwan.v@gmail.com

ชื่อโครงการ	หมายเลขแบบสำรวจ	ชื่อผู้สำรวจ
คำอธิบาย แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยแบบสำรวจโครงการวิจัยความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุนของบริษัทไทย ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณโครงการวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีทั้งหมด 9 ส่วน โดยข้อมูลในแบบสอบถามนี้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ คณะผู้วิจัยจะไม่เปิดเผย เผยแพร่ หรือตีพิมพ์ข้อมูลรายบุคคลหรือรายการใดๆจากการสำรวจนี้		

ส่วนที่ 4 การพัฒนานวัตกรรม (Innovation) และการวิจัยและพัฒนา (R&D)

โปรดกาเครื่องหมาย X ลงในกล่องสี่เหลี่ยมที่ตรงกับการพัฒนานวัตกรรมและการวิจัยของบริษัทท่าน และเติมข้อความลงในช่องว่าง

- 4.1. บริษัทท่านมีส่วนงาน ฝ่าย หรือแผนกเฉพาะสำหรับการทำวิจัยและพัฒนา (R&D) หรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี (กรุณาข้ามไปข้อ 4.8)
- 4.2. วัตถุประสงค์หลักของบริษัทท่านในการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยเลือกเรียงเพียง 3 อันดับที่มีความสำคัญ (โดยกำหนดให้ 1 หมายถึง สำคัญมาก และ 3 สำคัญน้อยสุด ตามลำดับ) ข้างหน้าข้อความต่อไปนี้
- เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์/ปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (สินค้าและบริการ)
- เพื่อเพิ่มโอกาสในการขยายตลาด/เพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด
- เพื่อลดต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตสินค้าหรือบริการ
- เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าหรือบริการ
- เพื่อปรับปรุงมาตรฐานด้านสุขอนามัยและความปลอดภัย
- เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- เพื่อพัฒนาตามกฎระเบียบ/ข้อบังคับ
- เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ (โปรดระบุ))
- 4.3. ค่าใช้จ่ายในการทำวิจัยและพัฒนาในธุรกิจหลักคิดเป็นร้อยละ ของรายรับธุรกิจหลักของบริษัท
- หมายเหตุ: ท่านสามารถใช้ตัวเลขประมาณการในระหว่าง 3 ถึง 5 ปีที่ผ่านมา
- 4.4. บริษัทท่านได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาธุรกิจหลักในข้อใดบ้าง (โปรดระบุร้อยละของมูลค่าการใช้จ่ายในแต่ละรายการต่อไปนี้ ต่อค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาทั้งหมด)
การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่มีอยู่เดิม	%
การพัฒนากระบวนการทำงานขึ้นใหม่	%
การปรับปรุงผลิตภัณฑ์ (สินค้าหรือบริการ) ที่มีอยู่เดิม	%
การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (สินค้าหรือบริการ) ขึ้นใหม่	%
วัตถุประสงค์อื่นๆ (โปรดระบุ))	%
- หมายเหตุ: ท่านสามารถใช้ตัวเลขประมาณการในระหว่าง 3 ถึง 5 ปีที่ผ่านมา
- 4.5. บริษัทท่านได้ทำการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเช่นนี้บ้างหรือไม่ (สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ☐ การผลิตตามแบบที่กำหนดโดยบริษัทแม่หรือกิจการในเครือ
- ☐ การผลิตตามแบบที่กำหนดโดยผู้ซื้อภายนอก (OEM)
- ☐ การพัฒนาและออกแบบโดยบริษัทของท่านตามความต้องการของผู้ซื้อ (ODM)
- ☐ การพัฒนาและออกแบบโดยกิจการของท่านและขายภายใต้ตราสินค้าของท่านเอง (OBM)
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ))
- 4.6. บริษัทของท่านมีการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ในการผลิตใหม่ โดยใช้ความรู้พื้นฐานเดิมที่มีอยู่หรือไม่
- ☐ มี ☐ ไม่มี

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ชุตিকা เกียรติเรืองไกร (ผู้ประสานงาน)

มิ่งขวัญ วิทยาเวโรจน์ (ผู้ประสานงาน)

โทรศัพท์: 089-440-9324 E-mail: chutika.kia@gmail.com

โทรศัพท์: 080-451-2424 E-mail: mingkhwan.v@gmail.com

4.7. กิจกรรมของบริษัทท่านมีการดำเนินกิจการทางเทคโนโลยีดังต่อไปนี้หรือไม่ (สามารถกาคำตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

กิจกรรม	คิดค้นและพัฒนา จากภายในบริษัท	เป็นนโยบายและ เทคโนโลยีจากบริษัทแม่	จัดจ้างบริษัทภายนอกใน การคิดค้นและพัฒนา
4.7.1 การนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในบริษัท	☐	☐	☐
4.7.2 การควบคุมคุณภาพ เช่นการสุ่มตรวจสินค้า	☐	☐	☐
4.7.3 การออกแบบกระบวนการหรือระบบ	☐	☐	☐
4.7.4 การออกแบบผลิตภัณฑ์/การพัฒนา ผลิตภัณฑ์	☐	☐	☐

4.8. โปรดเรียงลำดับ 3 อันดับ หน้าอุปสรรคที่บริษัทของท่านพบในการทำวิจัยและพัฒนา (R&D) (โดยกำหนดให้ 1 หมายถึง สำคัญมาก และ 3 สำคัญน้อยสุด ตามลำดับ) ข้างหน้าข้อความต่อไปนี้

- ปัญหาจากการขาดเงินทุน
- ปัญหาจากต้นทุนในการทำนวัตกรรมสูงเกินไป
- ปัญหาจากการขาดบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสม
- ปัญหาจากการขาดข้อมูลเกี่ยวกับตลาด
- ปัญหาจากการขาดข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยี
- ปัญหาจากกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรม
- อื่นๆ (โปรดระบุ)

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ชุตিকা เกียรติเรืองไกร (ผู้ประสานงาน)

มิ่งขวัญ วิทยาเวโรจน์ (ผู้ประสานงาน)

โทรศัพท์: 089-440-9324 E-mail: chutika.kia@gmail.com

โทรศัพท์: 080-451-2424 E-mail: mingkhwan.v@gmail.com

ชื่อโครงการ	หมายเลขแบบสำรวจ	ชื่อผู้สำรวจ
คำอธิบาย แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยแบบสำรวจโครงการวิจัยความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุนของบริษัทไทย ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณโครงการวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีทั้งหมด 9 ส่วน โดยข้อมูลในแบบสอบถามนี้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ คณะผู้วิจัยจะไม่เปิดเผย เผยแพร่ หรือตีพิมพ์ข้อมูลรายบุคคลหรือรายกิจการใดๆจากการสำรวจนี้		

ส่วนที่ 5 ผลการดำเนินการของบริษัท (Firm Performance)

โปรดเติมข้อความลงในช่องว่างโดยท่านสามารถอาศัยการประมาณการจากสถานการณ์ระหว่าง 3 ถึง 5 ปีที่ผ่านมา หรือที่ใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุด

5.1. การประมาณการต้นทุนสำหรับธุรกิจหลักของบริษัทท่าน

[illegible]

¹ วัตถุดิบที่จัดซื้อจากกลุ่มอุตสาหกรรม (industry clusters) อื่นๆที่ไม่จัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกับธุรกิจหลัก (core business)

² สินค้าและบริการที่ไม่ใช่สินทรัพย์ถาวร (fixed assets) ใช้เป็นปัจจัยการผลิต ผลิตจากบริษัทอื่นทั้งที่อยู่ในประเทศและต่างประเทศ การนำมาใช้อาจแปรสภาพก่อนหรือนำมาใช้ในการกระบวนการผลิตสำหรับธุรกิจหลัก (core business)

³ ไม่รวมภาษีศุลกากร และภาษีการค่านำเข้าซึ่งประกอบด้วยภาษีการขายและภาษีเทศบาล

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ประเภทของต้นทุน	ร้อยละของต้นทุนทั้งหมด สำหรับธุรกิจหลัก
“ต้นทุนการบริการจัดการวัตถุดิบ” (in-plant material inventory)	
การจัดการ interplant demand (หากมี) ⁴	
การจัดการสินค้าคงคลังขั้นต่ำ ⁵	
การขนถ่ายวัสดุระหว่างโรงงาน (หากมี)	
ค่าดำเนินการสถานที่จัดเก็บสินค้า ⁶	
“ต้นทุนการจัดการห่วงโซ่อุปทาน” (supply chain)	
การจัดการสินค้าคงคลังตลอดห่วงโซ่อุปทาน	
มูลค่าสินค้าคงคลังตลอดห่วงโซ่อุปทาน	
“ต้นทุนการจัดการคุณภาพ” (quality control)	
การประเมินคุณภาพ (quality validation)	
การประเมินสมรรถนะในการผลิต	
การซ่อมแซม/แก้ไขผลผลิตที่ไม่ได้คุณภาพ	
รวมร้อยละทั้งหมด	100

5.2. ประมาณการรายรับจากธุรกิจหลักของบริษัทท่าน

5.2.1. ประมาณการรายรับจากการจำหน่ายสินค้าและบริการจากธุรกิจหลักภายในประเทศ

คิดเป็นร้อยละของรายรับทั้งหมดจากธุรกิจหลัก

5.2.2. ประมาณการรายรับจากการจำหน่ายสินค้าและบริการจากธุรกิจหลักจากต่างประเทศ

คิดเป็นร้อยละของรายรับทั้งหมดจากธุรกิจหลัก

⁴ ต้นทุนการบริหารจัดการชิ้นส่วน (part) หรือผลผลิต (product) ที่ผลิตมาจากโรงงานอื่นๆขององค์กร สำหรับใช้ในการผลิตสินค้าในธุรกิจหลักของท่านต่อไป

⁵ สินค้าคงคลังขั้นต่ำ (safety stock หรือ buffer stock) คือ ปริมาณสินค้าคงคลังขั้นต่ำ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันปัญหาการหยุดชะงักของการผลิต หรือการหยุดชะงักในการส่งมอบผลผลิตแก่ลูกค้าในธุรกิจหลัก

⁶ ในที่นี้หมายถึงต้นทุนค่าดำเนินการ (operation & overhead cost) ของสถานที่จัดเก็บสินค้า ทั้งปัจจัยการผลิตและผลผลิตในธุรกิจหลัก
หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ชื่อโครงการ	หมายเลขแบบสำรวจ	ชื่อผู้สำรวจ
คำอธิบาย แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยแบบสำรวจโครงการวิจัยความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุนของบริษัทไทย ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณโครงการวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีทั้งหมด 9 ส่วน โดยข้อมูลในแบบสอบถามนี้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ คณะผู้วิจัยจะไม่เปิดเผย เผยแพร่ หรือตีพิมพ์ข้อมูลรายบุคคลหรือรายการใดๆจากการสำรวจนี้		

ส่วนที่ 6 การค้า (Trade)

โปรดกาเครื่องหมาย X ลงในช่องสี่เหลี่ยมที่ตรงกับรูปแบบการค้าในธุรกิจหลักของบริษัทท่าน และเติมข้อความลงในช่องว่าง

- 6.1. การค้าภายในประเทศ
- 6.1.1. สัดส่วนยอดขายภายในประเทศต่อยอดขายรวมทั้งหมด
คิดเป็นร้อยละของรายรับจากการขายทั้งหมดจากธุรกิจหลัก
- 6.2. การค้าระหว่างประเทศ
- 6.2.1. บริษัทท่านมีการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศหรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี (กรุณาข้ามไปข้อ 6.2.2)
- 6.2.1.1 บริษัทท่านเริ่มทำการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศครั้งแรก ปี พ.ศ.
- 6.2.1.2 ในปีก่อนหน้า บริษัทท่านมีการส่งออกไปยังต่างประเทศหรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี
- 6.2.1.3 โปรดระบุ 3 ประเทศที่บริษัทของท่านมีมูลค่าการส่งออกสูงสุด
อันดับ 1
อันดับ 2
อันดับ 3
- 6.2.2. บริษัทท่านมีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศหรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี (กรุณาข้ามไปข้อ 6.2.3)
- 6.2.2.1 โปรดระบุ 3 ประเทศที่บริษัทของท่านมีมูลค่าการนำเข้าสูงสุด
อันดับ 1
อันดับ 2
อันดับ 3
- 6.2.3. จำนวนประเทศที่บริษัทท่านมีการส่งออกเพิ่มเติมจากปีก่อนประเทศ
- 6.2.4. จำนวนประเทศที่บริษัทท่านของมีการยุติการส่งออกเปรียบเทียบกับปีก่อนประเทศ
- 6.2.5. จำนวนประเทศที่บริษัทท่านยังคงทำการส่งออกในช่วงปีที่ผ่านมาประเทศ
- 6.2.6. ในการติดต่อและดำเนินธุรกรรมการนำเข้าและส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ (รูปแบบการทำการค้าระหว่างประเทศ)
บริษัทของท่านดำเนินการดังกล่าวยังไร
☐ บริษัทของท่านดำเนินการเอง
☐ บริษัทของท่านดำเนินการผ่านตัวแทน
☐ วิธีการอื่นๆ (โปรดระบุ.....)
- 6.2.7. บริษัทท่านมีการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศ
- การส่งออก ☐ ใช้ ☐ ไม่ใช้
- การนำเข้า ☐ ใช้ ☐ ไม่ใช้

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ชุตিকা เกียรติเรืองไกร (ผู้ประสานงาน)

มิ่งขวัญ วิทยาเวโรจน์ (ผู้ประสานงาน)

โทรศัพท์: 089-440-9324 E-mail: chutika.kia@gmail.com

โทรศัพท์: 080-451-2424 E-mail: mingkhwan.v@gmail.com

- 6.3. อุปสรรคทางการค้าที่บริษัทท่านเจอ โดยเลือกเรียงเพียง 5 อันดับของอุปสรรค (โดยเลือกจัดลำดับ 1 ถึง 5 โดย 1 หมายถึง เป็นอุปสรรคมากที่สุด และ 5 หมายถึง เป็นอุปสรรคน้อยที่สุด ตามลำดับ) ข้างหน้าข้อความต่อไปนี้

6.3.1 อุปสรรคภายใน

- ปัญหาด้านการตลาด เช่น การจัดจำหน่าย การโฆษณา ความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมและอุปนิสัย
..... ปัญหาจากกฎหมายภายในไม่เอื้ออำนวย
..... อื่นๆ (โปรดระบุ))

6.3.2 อุปสรรคภายนอก

- ปัญหาจากความสมบูรณ์ของข้อมูลของประเทศเป้าหมาย
..... ปัญหาจากระดับความแตกต่างของพัฒนาการทางเศรษฐกิจ
..... ปัญหาจากวัตถุดิบมีไม่เพียงพอ หรือมีคุณภาพต่ำ
..... ปัญหาจากความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน
..... ปัญหาจากความชัดเจนและโปร่งใสของกฎระเบียบข้อบังคับการค้า
..... ปัญหาจากความยุ่งยากของกระบวนการต่างๆในการส่งออกและนำเข้า
..... ปัญหาจากมาตรการทางการค้า เช่น การห้ามนำเข้า การออกใบอนุญาตนำเข้า การให้สิทธิพิเศษทางการค้า
..... ปัญหาจากมาตรการที่ไม่เกี่ยวข้องกับการค้า/มาตรการเทคนิคทางการค้า เช่น มาตรการแรงงาน
มาตรการสิ่งแวดล้อม กฎแหล่งกำเนิดสินค้า
..... อื่นๆ (โปรดระบุ))

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

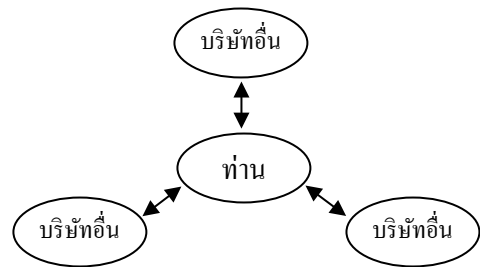
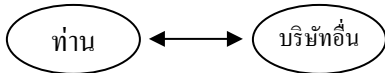

ชื่อโครงการ	หมายเลขแบบสำรวจ	ชื่อผู้สำรวจ
คำอธิบาย แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยแบบสำรวจโครงการวิจัยความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุนของบริษัทไทย ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณโครงการวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีทั้งหมด 9 ส่วน โดยข้อมูลในแบบสอบถามนี้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ คณะผู้วิจัยจะไม่เปิดเผย เผยแพร่ หรือตีพิมพ์ข้อมูลรายบุคคลหรือรายการใดๆจากการสำรวจนี้		

ส่วนที่ 7 ความเสี่ยง (Risks)

โปรดกาเครื่องหมาย X ลงในช่องสี่เหลี่ยมที่ตรงกับความเสี่ยงในธุรกิจหลักของบริษัทท่าน และเติมข้อความลงในช่องว่าง

7.1. รูปแบบการผลิตของบริษัทท่าน มีลักษณะแบบใด

☐ ได้มาจากบริษัทเดียว☐ ได้มาจากหลายๆ บริษัท

7.2. โปรดระบุ “ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน” (operational risk) ในมุมมองของท่านต่อบริษัทอื่น ที่เป็นความเสี่ยงต่อความราบรื่นในการทำงานในธุรกิจหลักของท่าน โดยเรียง 3 อันดับที่มีความเสี่ยง (โดย 1 หมายถึงความเสี่ยงสูงสุด และ 3 หมายถึงความเสี่ยงต่ำสุดตามลำดับ) ข้างหน้าข้อความต่อไปนี้

- ปัญหาจากข้อพิพาททางกฎหมาย
- ปัญหาจากการค้นคว้าและวิจัย (R&D) และการออกแบบ
- ปัญหาจากการกำหนดราคา
- ปัญหาจากการผลิตสินค้าไม่ตรงความต้องการ
- ปัญหาจากกระบวนการการเรียกร้องเงินประกัน
- ปัญหาจากบริการหลังการขาย
- ปัญหาจากการเข้าถึงแหล่งเงินทุน
- ปัญหาจากการเข้าถึงข้อมูล เช่น การค้า การลงทุน การตลาด การผลิต
- ปัญหาจากระบบสนับสนุนการทำการผลิตระหว่างกัน
- ปัญหาจากการวิจัยตลาด (market research)
- อื่นๆ (โปรดระบุ

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ชุตিকা เกียรติเรืองไกร (ผู้ประสานงาน)

มิ่งขวัญ วิทยาเวโรจน์ (ผู้ประสานงาน)

โทรศัพท์: 089-440-9324 E-mail: chutika.kia@gmail.com

โทรศัพท์: 080-451-2424 E-mail: mingkhwan.v@gmail.com

7.3. จากข้อ 7.2 ความเสี่ยงด้านใดมีโอกาสนำมาซึ่งการทำงานร่วมกันหยุดชะงักลง โดยเรียง 3 อันดับที่มีความเสี่ยง (โดย 1 หมายถึงความเสี่ยงสูงสุด และ 3 หมายถึงความเสี่ยงต่ำสุด ตามลำดับ) ข้างหน้าข้อความต่อไปนี้

- ปัญหาจากข้อพิพาททางกฎหมาย
- ปัญหาจากการค้นคว้าและวิจัย (R&D) และการออกแบบ
- ปัญหาจากการกำหนดราคา
- ปัญหาจากการผลิตสินค้าไม่ตรงความต้องการ
- ปัญหาจากกระบวนการการเรียกร้องเงินประกัน
- ปัญหาจากบริการหลังการขาย
- ปัญหาจากการเข้าถึงแหล่งเงินทุน
- ปัญหาจากการเข้าถึงข้อมูล เช่น การค้า การลงทุน การตลาด การผลิต
- ปัญหาจากระบบสนับสนุนการทำการผลิตระหว่างกัน
- ปัญหาจากการวิจัยตลาด (market research)
- อื่นๆ (โปรดระบุ

7.4. โปรดระบุ “วิธีจัดการความเสี่ยง” จากปัญหาต่อไปนี้ว่าบริษัทของท่านจัดการด้วยการ “ดำเนินการด้วยตนเอง” หรือใช้การ “จัดจ้างภายนอก” เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

7.4.1. บริษัทของท่านจัดการ “ปัญหาจากข้อพิพาททางกฎหมาย” ด้วยการ

- ☐ ดำเนินการด้วยตนเอง (in-house) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
 - ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ จัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ (captive center) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
 - ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ ตั้งองค์กรเครือข่าย (extended organization) ของตนเองหรือร่วมกันหุ้นส่วน (partners) หรือพันธมิตร (alliance)
 - ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore)
 - ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore) โดยมี
 - ☐ การกำกับ (monitor) ☐ การตรวจสอบ (audit) ☐ การดำเนินการอิสระ
- ☐ ใช้การจัดจ้างภายนอก (outsource) โดยทำการจัดจ้าง
 - ☐ ผู้ดำเนินการแทนในประเทศ (onshore) ☐ ผู้ดำเนินการแทนในต่างประเทศ (offshore/nearshore)

7.4.2. บริษัทของท่านจัดการ “ปัญหาจากการค้นคว้าและวิจัย (R&D) และการออกแบบ” ด้วยการ

- ☐ ดำเนินการด้วยตนเอง (in-house) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
 - ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ จัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ (captive center) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
 - ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ ตั้งองค์กรเครือข่าย (extended organization) ของตนเองหรือร่วมกันหุ้นส่วน (partners) หรือพันธมิตร (alliance)
 - ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore)
 - ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore) โดยมี
 - ☐ การกำกับ (monitor) ☐ การตรวจสอบ (audit) ☐ การดำเนินการอิสระ
- ☐ ใช้การจัดจ้างภายนอก (outsource) โดยทำการจัดจ้าง
 - ☐ ผู้ดำเนินการแทนในประเทศ (onshore) ☐ ผู้ดำเนินการแทนในต่างประเทศ (offshore/nearshore)

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ชุตিকা เกียรติเรืองไกร (ผู้ประสานงาน)

มิ่งขวัญ วิทยาเวโรจน์ (ผู้ประสานงาน)

โทรศัพท์: 089-440-9324 E-mail: chutika.kia@gmail.com

โทรศัพท์: 080-451-2424 E-mail: mingkhwan.v@gmail.com

7.4.3. บริษัทของท่านจัดการ “ปัญหาจากการกำหนดราคา” ด้วยการ

- ☐ ดำเนินการด้วยตนเอง (in-house) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ จัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ (captive center) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ ตั้งองค์กรเครือข่าย (extended organization) ของตนเองหรือร่วมกันหุ้นส่วน (partners) หรือพันธมิตร (alliance)
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore)
- ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore) โดยมี
- ☐ การกำกับ (monitor) ☐ การตรวจสอบ (audit) ☐ การดำเนินการอิสระ
- ☐ ใช้การจัดจ้างภายนอก (outsource) โดยทำการจัดจ้าง
- ☐ ผู้ดำเนินการแทนในประเทศ (onshore) ☐ ผู้ดำเนินการแทนในต่างประเทศ (offshore/nearshore)

7.4.4. บริษัทของท่านจัดการ “ปัญหาจากการผลิตสินค้าไม่ตรงความต้องการ” ด้วยการ

- ☐ ดำเนินการด้วยตนเอง (in-house) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ จัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ (captive center) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ ตั้งองค์กรเครือข่าย (extended organization) ของตนเองหรือร่วมกันหุ้นส่วน (partners) หรือพันธมิตร (alliance)
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore)
- ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore) โดยมี
- ☐ การกำกับ (monitor) ☐ การตรวจสอบ (audit) ☐ การดำเนินการอิสระ
- ☐ ใช้การจัดจ้างภายนอก (outsource) โดยทำการจัดจ้าง
- ☐ ผู้ดำเนินการแทนในประเทศ (onshore) ☐ ผู้ดำเนินการแทนในต่างประเทศ (offshore/nearshore)

7.4.5. บริษัทของท่านจัดการ “ปัญหาจากกระบวนการการเรียกร้องเงินประกัน” ด้วยการ

- ☐ ดำเนินการด้วยตนเอง (in-house) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ จัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ (captive center) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ ตั้งองค์กรเครือข่าย (extended organization) ของตนเองหรือร่วมกันหุ้นส่วน (partners) หรือพันธมิตร (alliance)
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore)
- ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore) โดยมี
- ☐ การกำกับ (monitor) ☐ การตรวจสอบ (audit) ☐ การดำเนินการอิสระ
- ☐ ใช้การจัดจ้างภายนอก (outsource) โดยทำการจัดจ้าง
- ☐ ผู้ดำเนินการแทนในประเทศ (onshore) ☐ ผู้ดำเนินการแทนในต่างประเทศ (offshore/nearshore)

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

7.4.6. บริษัทของท่านจัดการ “ปัญหาจากบริการหลังการขาย” ด้วยการ

- ☐ ดำเนินการด้วยตนเอง (in-house) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
 - ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ จัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ (captive center) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
 - ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ ตั้งองค์กรเครือข่าย (extended organization) ของตนเองหรือร่วมกันหุ้นส่วน (partners) หรือพันธมิตร (alliance)
 - ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore)
 - ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore) โดยมี
 - ☐ การกำกับ (monitor) ☐ การตรวจสอบ (audit) ☐ การดำเนินการอิสระ
- ☐ ใช้การจัดจ้างภายนอก (outsource) โดยทำการจัดจ้าง
 - ☐ ผู้ดำเนินการแทนในประเทศ (onshore) ☐ ผู้ดำเนินการแทนในต่างประเทศ (offshore/nearshore)

7.4.7. บริษัทของท่านจัดการ “ปัญหาจากการเข้าถึงแหล่งเงินทุน” ด้วยการ

- ☐ ดำเนินการด้วยตนเอง (in-house) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
 - ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ จัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ (captive center) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
 - ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ ตั้งองค์กรเครือข่าย (extended organization) ของตนเองหรือร่วมกันหุ้นส่วน (partners) หรือพันธมิตร (alliance)
 - ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore)
 - ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore) โดยมี
 - ☐ การกำกับ (monitor) ☐ การตรวจสอบ (audit) ☐ การดำเนินการอิสระ
- ☐ ใช้การจัดจ้างภายนอก (outsource) โดยทำการจัดจ้าง
 - ☐ ผู้ดำเนินการแทนในประเทศ (onshore) ☐ ผู้ดำเนินการแทนในต่างประเทศ (offshore/nearshore)

7.4.8. บริษัทของท่านจัดการ “ปัญหาจากการเข้าถึงข้อมูล” (อาทิเช่น การค้า การลงทุน การตลาด การผลิต เป็นต้น) ด้วยการ

- ☐ ดำเนินการด้วยตนเอง (in-house) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
 - ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ จัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ (captive center) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
 - ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ ตั้งองค์กรเครือข่าย (extended organization) ของตนเองหรือร่วมกันหุ้นส่วน (partners) หรือพันธมิตร (alliance)
 - ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore)
 - ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore) โดยมี
 - ☐ การกำกับ (monitor) ☐ การตรวจสอบ (audit) ☐ การดำเนินการอิสระ
- ☐ ใช้การจัดจ้างภายนอก (outsource) โดยทำการจัดจ้าง
 - ☐ ผู้ดำเนินการแทนในประเทศ (onshore) ☐ ผู้ดำเนินการแทนในต่างประเทศ (offshore/nearshore)

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ชุตিকা เกียรติเรืองไกร (ผู้ประสานงาน)

มิ่งขวัญ วิทยาเวโรจน์ (ผู้ประสานงาน)

โทรศัพท์: 089-440-9324 E-mail: chutika.kia@gmail.com

โทรศัพท์: 080-451-2424 E-mail: mingkhwan.v@gmail.com

7.4.9. บริษัทของท่านจัดการ “ปัญหาจากระบบสนับสนุนการทำการผลิตระหว่างกัน” ด้วยการ

- ☐ ดำเนินการด้วยตนเอง (in-house) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ จัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ (captive center) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ ตั้งองค์กรเครือข่าย (extended organization) ของตนเองหรือร่วมกันหุ้นส่วน (partners) หรือพันธมิตร (alliance)
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore)
- ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore) โดยมี
- ☐ การกำกับ (monitor) ☐ การตรวจสอบ (audit) ☐ การดำเนินการอิสระ
- ☐ ใช้การจัดจ้างภายนอก (outsource) โดยทำการจัดจ้าง
- ☐ ผู้ดำเนินการแทนในประเทศ (onshore) ☐ ผู้ดำเนินการแทนในต่างประเทศ (offshore/nearshore)

7.4.10. บริษัทของท่านจัดการ “ปัญหาจากการวิจัยตลาด” (market research) ด้วยการ

- ☐ ดำเนินการด้วยตนเอง (in-house) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ จัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ (captive center) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ ตั้งองค์กรเครือข่าย (extended organization) ของตนเองหรือร่วมกันหุ้นส่วน (partners) หรือพันธมิตร (alliance)
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore)
- ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore) โดยมี
- ☐ การกำกับ (monitor) ☐ การตรวจสอบ (audit) ☐ การดำเนินการอิสระ
- ☐ ใช้การจัดจ้างภายนอก (outsource) โดยทำการจัดจ้าง
- ☐ ผู้ดำเนินการแทนในประเทศ (onshore) ☐ ผู้ดำเนินการแทนในต่างประเทศ (offshore/nearshore)

7.4.11. บริษัทของท่านจัดการ “ปัญหาอื่นๆ (โปรดระบุ)”
ด้วยการ

- ☐ ดำเนินการด้วยตนเอง (in-house) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ จัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ (captive center) โดยมีฝ่ายที่ดำเนินการ
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore) ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore)
- ☐ ตั้งองค์กรเครือข่าย (extended organization) ของตนเองหรือร่วมกันหุ้นส่วน (partners) หรือพันธมิตร (alliance)
- ☐ ตั้งอยู่ในประเทศ (onshore)
- ☐ ตั้งอยู่ในต่างประเทศ (nearshore/offshore) โดยมี
- ☐ การกำกับ (monitor) ☐ การตรวจสอบ (audit) ☐ การดำเนินการอิสระ
- ☐ ใช้การจัดจ้างภายนอก (outsource) โดยทำการจัดจ้าง
- ☐ ผู้ดำเนินการแทนในประเทศ (onshore) ☐ ผู้ดำเนินการแทนในต่างประเทศ (offshore/nearshore)

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ชื่อโครงการ	หมายเลขแบบสำรวจ	ชื่อผู้สำรวจ
คำอธิบาย แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยแบบสำรวจโครงการวิจัยความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุนของบริษัทไทย ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณโครงการวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีทั้งหมด 9 ส่วน โดยข้อมูลในแบบสอบถามนี้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ คณะผู้วิจัยจะไม่เปิดเผย เผยแพร่ หรือตีพิมพ์ข้อมูลรายบุคคลหรือรายการใดๆจากการสำรวจนี้		

ส่วนที่ 8 การลงทุน (Investment)

โปรดกาเครื่องหมาย X ลงในช่องสี่เหลี่ยมที่ตรงกับรูปแบบการลงทุนในธุรกิจหลักของบริษัทท่าน และเติมข้อความลงในช่องว่าง

8.1. การลงทุนภายในประเทศ

8.1.1 บริษัทของท่านบริษัทของท่านมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวร (fixed assets) ทั้งหมด เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า

☐ เพิ่มขึ้น ☐ เท่าเดิม/ไม่เปลี่ยนแปลง ☐ ลดลง

8.1.2 โปรดระบุสัดส่วนของมูลค่าสินทรัพย์คงทน ณ ปัจจุบัน ในหมวดต่อไปนี้ ต่อมูลค่าสินทรัพย์ถาวร (fixed assets) ทั้งหมด

ที่ดิน%

สิ่งปลูกสร้าง%

เครื่องจักรและเครื่องมือ%

อื่นๆ (โปรดระบุ)

8.2. การลงทุนในต่างประเทศ

8.2.1 บริษัทของท่านมีการออกไปลงทุนในต่างประเทศหรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี (กรุณาข้ามไปส่วนที่ 9)

8.2.2 ในกรณีที่บริษัทของท่านมีการออกไปลงทุนในต่างประเทศ การลงทุนในต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า

☐ เพิ่มขึ้น ☐ เท่าเดิม/ไม่เปลี่ยนแปลง ☐ ลดลง

8.2.3 บริษัทของท่านมีการลงทุนในประเทศใดบ้าง (โดยท่านสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ASEAN (โปรดระบุ)

☐ ทวีปเอเชีย (โปรดระบุ)

☐ ทวีปยุโรป (โปรดระบุ)

☐ ทวีปอเมริกา (โปรดระบุ)

☐ ทวีปแอฟริกา (โปรดระบุ)

☐ ทวีปออสเตรเลีย (โปรดระบุ)

☐ ทวีปโอเชียเนีย (โปรดระบุ)

8.2.4 รูปแบบหรือลักษณะการออกไปลงทุนของบริษัทท่านเป็นรูปแบบใด (โปรดเลือกเพียงข้อเดียว ที่ใกล้เคียงมากที่สุด)

☐ การซื้อกิจการ

☐ ด้วยการซื้อสินทรัพย์ (asset acquisition)

☐ ด้วยการซื้อกิจการ (take over)

☐ อื่นๆ (โปรดระบุ)

☐ การควบรวมกิจการ

☐ ด้วยการควบรวมกิจการที่ประกอบธุรกิจเหมือนกันหรืออยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน (horizontal merger)

☐ ด้วยการรวมกันของธุรกิจตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ (vertical merger)

☐ ด้วยการควบรวมกิจการซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กัน (conglomerate merger)

☐ อื่นๆ (โปรดระบุ)

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ชุตিকা เกียรติเรืองไกร (ผู้ประสานงาน)

มิ่งขวัญ วิทยาเวโรจน์ (ผู้ประสานงาน)

โทรศัพท์: 089-440-9324 E-mail: chutika.kia@gmail.com

โทรศัพท์: 080-451-2424 E-mail: mingkhwan.v@gmail.com

8.2.5. ข้อใดต่อไปนี้ตรงกับลักษณะในการออกไปลงทุนของบริษัทท่าน (โปรดเลือกเพียงข้อเดียว ที่ใกล้เคียงมากที่สุด)

- ☐ ความต้องการนำสินค้าชนิดเดิมไปขายในตลาดใหม่
- ☐ ความต้องการขยายตลาดผ่านสินค้าชนิดใหม่ที่บริษัทผลิตและคิดค้น
- ☐ ความต้องการย้ายฐานการผลิตออกไปต่างประเทศเนื่องจากมองเห็นโอกาสในการลดต้นทุนการผลิต
- ☐ ความต้องการย้ายฐานการผลิตออกไปต่างประเทศเพื่อประโยชน์ในการส่งออกสินค้าขั้นสุดท้าย
- ☐ ความต้องการพัฒนากระบวนการผลิตเพื่อลดต้นทุน หรือการผสมผสานข้อได้เปรียบภายในพื้นที่ผลิต เช่น แรงงาน วัตถุดิบ หรือเทคโนโลยี
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ)

8.2.6. โปรดระบุเหตุผลในการออกไปลงทุน โดยเรียง 3 อันดับที่มีความสำคัญ (โดย 1 หมายถึง สำคัญมาก และ 3 หมายถึงสำคัญน้อยสุด ตามลำดับ) ข้างหน้าข้อความต่อไปนี้

- เหตุผลด้านความต้องการตลาดใหม่
- เหตุผลด้านความต้องการวัตถุดิบ แรงงาน
- เหตุผลด้านสิทธิประโยชน์ และ แรงจูงใจ ในการเข้าไปประกอบกิจการที่ประเทศผู้รับทุนเสนอให้
- เหตุผลด้านความต้องการสิทธิประโยชน์ทางการค้าเช่น FTA GSP EPZ
- เหตุผลด้านความต้องการการถ่ายทอดเทคโนโลยี
- เหตุผลด้านการมีผู้ประกอบการที่เป็นเครือข่ายการผลิต เป็นจำนวนมาก
- เหตุผลด้านการมีระบบขนส่ง และ logistic ที่มีประสิทธิภาพ
- อื่นๆ (โปรดระบุ)

8.2.7. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้บริษัทของท่านตัดสินใจเลือกลงทุนในตลาดดังกล่าว โดยเรียง 3 อันดับที่มีความสำคัญ (โดย 1 หมายถึง สำคัญมาก และ 3 หมายถึงสำคัญน้อยสุด ตามลำดับ) ข้างหน้าข้อความต่อไปนี้

- การมีนโยบายการจูงใจในการลงทุน
- การมีกฎระเบียบในการลงทุน/ขั้นตอนไม่ยุ่งยาก
- ความต้องการสิทธิประโยชน์ทางการค้า
- การมีระบบสาธารณูปโภค
- ความใกล้แหล่งวัตถุดิบ/แรงงาน
- การมีนโยบายการจูงใจในการลงทุน
- การมีเครือข่ายในการผลิตที่จำเป็นต่อธุรกิจอยู่ในพื้นที่
- อื่นๆ (โปรดระบุ)

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ชุตিকা เกียรติเรืองไกร (ผู้ประสานงาน)

มิ่งขวัญ วิทยาเวโรจน์ (ผู้ประสานงาน)

โทรศัพท์: 089-440-9324 E-mail: chutika.kia@gmail.com

โทรศัพท์: 080-451-2424 E-mail: mingkhwan.v@gmail.com

ชื่อโครงการ	หมายเลขแบบสำรวจ	ชื่อผู้สำรวจ
คำอธิบาย แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยแบบสำรวจโครงการวิจัยความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุนของบริษัทไทย ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณโครงการวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีทั้งหมด 9 ส่วน โดยข้อมูลในแบบสอบถามนี้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ คณะผู้วิจัยจะไม่เปิดเผย เผยแพร่ หรือตีพิมพ์ข้อมูลรายบุคคลหรือรายการใดๆจากการสำรวจนี้		

ส่วนที่ 9 แหล่งที่มาของเงินทุนในการบริหารจัดการ

โปรดเติมข้อความลงในช่องว่างที่สอดคล้องกับแหล่งที่มาของเงินทุนในการบริหารจัดการของบริษัทท่าน

- 9.1. บริษัทของท่านได้เงินทุนดำเนินการจากแหล่งที่มาประเภทใด โดยเรียง 3 อันดับที่มีความสำคัญ (โดย 1 หมายถึง สำคัญมาก และ 3 หมายถึง สำคัญน้อยสุด ตามลำดับ) ข้างหน้าข้อความต่อไปนี้
- เงินภายในบริษัทตนเอง
 - เงินภายในเครือข่าย
 - เงินจากธนาคารพาณิชย์
 - เงินจากสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์
 - สินเชื่อจากผู้ผลิต
 - แหล่งที่มาอื่นๆ (โปรดระบุ)

หมายเหตุ: หากพบข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการตอบแบบสำรวจกรุณาติดต่อ

ภาคผนวก ข
บทความสำหรับเผยแพร่

“การออกแบบการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการลงทุนของบริษัทไทย”

ผศ.ดร.ภาณุทัต สัชฌะไชย²⁴, ดร.กวินทร์ ภูวกสกุล²⁵ และ ดร.ณัฐ บัณฑิตวัฒนาวาศ²⁶

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต บทบาทของประเทศต่างๆก็เปลี่ยนแปลงไป เห็นได้จากการเปลี่ยนทิศทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศมาเป็นระหว่างประเทศกำลังพัฒนากันเองมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนของประเทศไทยเช่นกัน ซึ่งการทำความเข้าใจผลที่เกิดขึ้นจำเป็นที่จะต้องอาศัยข้อมูลที่มีการเชื่อมโยงมิติทางด้านการค้าและการลงทุน

จากการสำรวจสถิติข้อมูลการค้าและการลงทุนของไทยในปัจจุบัน คณะผู้วิจัยพบว่าข้อมูลต่างๆถูกจัดเก็บแยกออกจากกัน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ถูกสำรวจเป็นคนละกลุ่ม ทำให้ไม่สามารถสะท้อนรูปแบบการค้าและการลงทุนของผู้ผลิตไทยได้อย่างชัดเจน คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของข้อมูลที่มีการเชื่อมโยงมิติของการค้าและมิติของการลงทุนที่สมบูรณ์เพียงพอ ดังนั้นการศึกษาลองใช้แบบสอบถามต้นแบบ (pilot survey) ที่มีความเชื่อมโยงและรายละเอียดมากขึ้น เพื่อที่จะช่วยให้สามารถตอบคำถามวิจัยเชิงลึกและสามารถให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีรายละเอียดเพียงพอที่จะนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้

ผลจากการวิเคราะห์ช่องว่างของทฤษฎี (“New” New Trade Theory, Dynamic Firm Models และทฤษฎีกระบวนการผลิต (Production Process) การแบ่งแยกการผลิต (Fragmentation) และห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain)) กับแบบสอบถามจากองค์กรต่างๆทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์แบบสอบถามต้นแบบ และใช้ฐานข้อมูลระดับบริษัท 2 ฐาน ได้แก่ (1) ฐานข้อมูล Orbis และ (2) ข้อมูลจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ของบริษัทจำนวน 137 บริษัท ใน 5 กลุ่มอุตสาหกรรม ประกอบด้วย ARGO CONSUMP INDUS RESOURC TECH เพื่อทำการวิเคราะห์

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยภาพ หรือ data visualization โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามต้นแบบแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนมีทิศทางตรงข้ามกัน โดยบริษัทที่มีการลงทุนที่เพิ่มมากขึ้นมักเกิดควบคู่กับการที่มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของบริษัทลดลง และการที่ประสบการณ์การค้า หรือการค้าในปีก่อนหน้าช่วยให้ความสัมพันธ์ที่พบมีความชัดเจนมากขึ้น ดังแสดงในรูปแบบที่ 1

²⁴ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁵ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา

²⁶ นักวิชาการอิสระ

รูปที่ 1 มูลค่ายอดขายในต่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินรวม เปรียบเทียบภาพรวมของทุกบริษัทและเฉพาะบริษัทที่มีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

(1) บริษัทที่มีและไม่มีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ

(2) เฉพาะบริษัทที่มีประสบการณ์การขายในต่างประเทศ

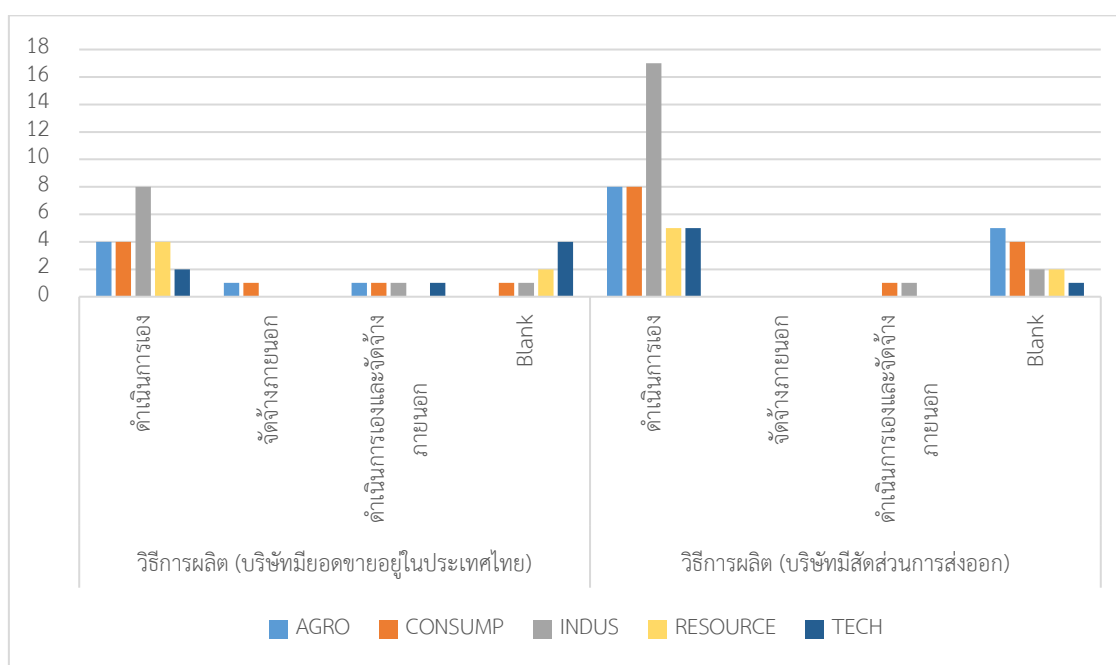
หมายเหตุ: ขนาดวงกลม คือ ขนาดบริษัท ในขณะที่สีและความเข้มข้นของสี แสดงถึง สัดส่วนการถือครองหุ้นโดยคนไทย โดยสีฟ้าแทนถือครองโดยคนไทย และสีส้มแทนการถือครองโดยคนต่างชาติ และความเข้มของสีแทนสัดส่วนการถือครอง

ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศและผลการดำเนินการของบริษัทมีทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาอื่นๆที่ใช้แบบจำลองแบบการค้า นำ trade-led growth โดยบริษัทที่มีผลการ

ดำเนินการดีมักจะเป็นบริษัทที่มีความสามารถในการส่งออกและมียอดขายในต่างประเทศสูง อย่างไรก็ตาม
คณะผู้วิจัยไม่พบว่าการลงทุนและผลการดำเนินการของบริษัทมีความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ชัดเจนในภาพรวม

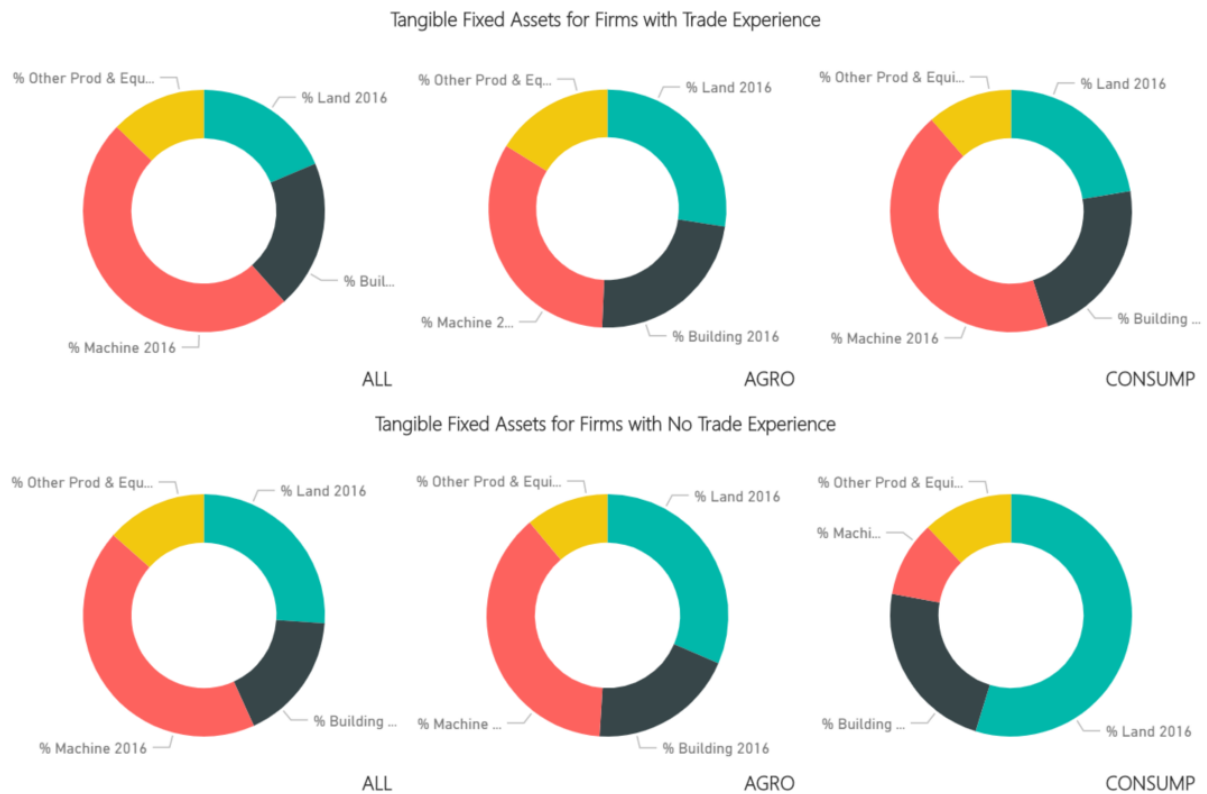
คณะผู้วิจัยยังพบว่าบริษัทไทยในตลาดหลักทรัพย์ก็มีความแตกต่างของคุณลักษณะเฉพาะในหลายๆ
ด้านที่แตกต่างกันมาก เมื่อเปรียบเทียบบริษัทที่มีการค้าระหว่างประเทศกับบริษัทที่ไม่มีการค้าระหว่างประเทศ
เช่น การแจกแจงความถี่ของอายุบริษัทที่มีและไม่มีประสบการณ์การค้าระหว่างประเทศ สถานะการเป็นบริษัท
แม่ของบริษัท จำนวนบริษัทลูกและบริษัทในเครือ การถือครองหุ้นโดยคนไทย ลักษณะกระบวนการผลิต (การ
จัดหาวัตถุดิบ วิธีการผลิต หรือวิธีการกระจายสินค้า) มาตรฐานการผลิต สัดส่วนทรัพย์สินคงทนที่จับต้องได้
หรือแม้กระทั่งเรื่องความเสี่ยงด้านต่างๆของบริษัท ซึ่งผลที่พบนี้มีความคล้ายคลึงกับการศึกษาที่ใช้
“Heterogeneous Firm Models” ในต่างประเทศทั้งสิ้น

รูปที่ 2 วิธีการผลิตของบริษัทที่มีการขายสินค้าอยู่ในประเทศไทยและบริษัทที่มีสัดส่วนการส่งออก (หน่วย จำนวนบริษัท)

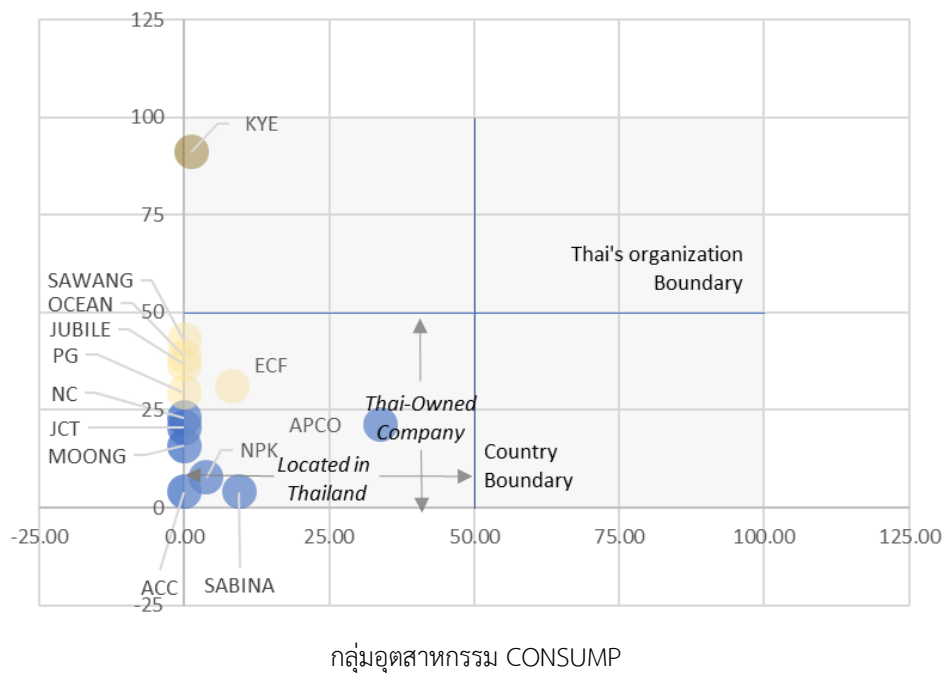

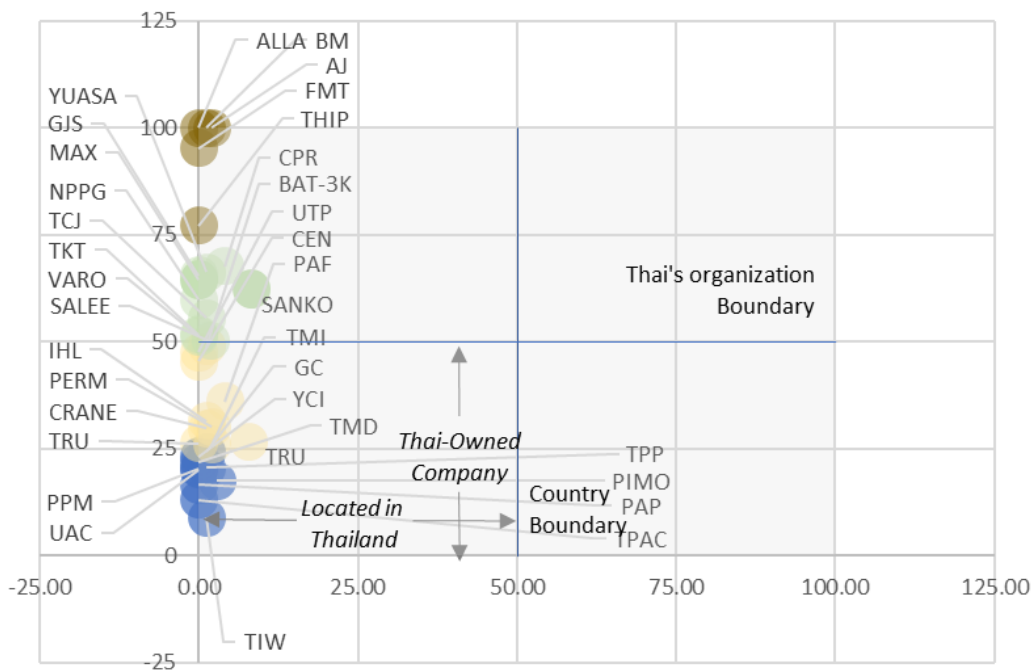
จากการวิเคราะห์การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตตามกรอบทฤษฎีเครือข่ายการผลิตนานาชาติ
คณะผู้วิจัยไม่พบว่ามีบริษัทที่ประกอบกิจการภายในประเทศเพียงอย่างเดียวบริษัทใดเลยที่ถือครองหุ้นโดยนัก
ลงทุนไทยทั้งหมด รูปที่ 4 แสดงถึงส่วนสัดส่วนการถือครองหุ้นโดยนักลงทุนต่างชาติในระดับรายกลุ่ม
อุตสาหกรรม โดยการถือครองหุ้นเกินกว่าครึ่งหนึ่งของนักลงทุนต่างชาติพบมากในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS
(จุดสีเขียว หรือจุดสีน้ำตาล) ในขณะที่บริษัทที่มีการถือครองหุ้นโดยนักลงทุนต่างชาติในสัดส่วนที่มากกว่า
ครึ่งหนึ่ง ซึ่งแสดงถึงการมีอำนาจการตัดสินใจของนักลงทุนต่างชาตินั้น กลับมีจำนวนไม่มากนัก โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง กลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP แทบไม่พบบริษัทต่างชาติเลย และไม่มีบริษัทที่ถือครองหุ้นโดยนัก
ลงทุนไทยทั้งหมดเช่นเดียวกัน

รูปที่ 3 สัดส่วนของทรัพย์สินคงทนที่จับต้องได้ของบริษัท เปรียบเทียบบริษัทที่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศและไม่มีประสบการณ์การค้าในต่างประเทศ แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รูปที่ 4 การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP และ INDUS: กรณีบริษัทที่ประกอบการภายในประเทศไทยเพียงอย่างเดียว

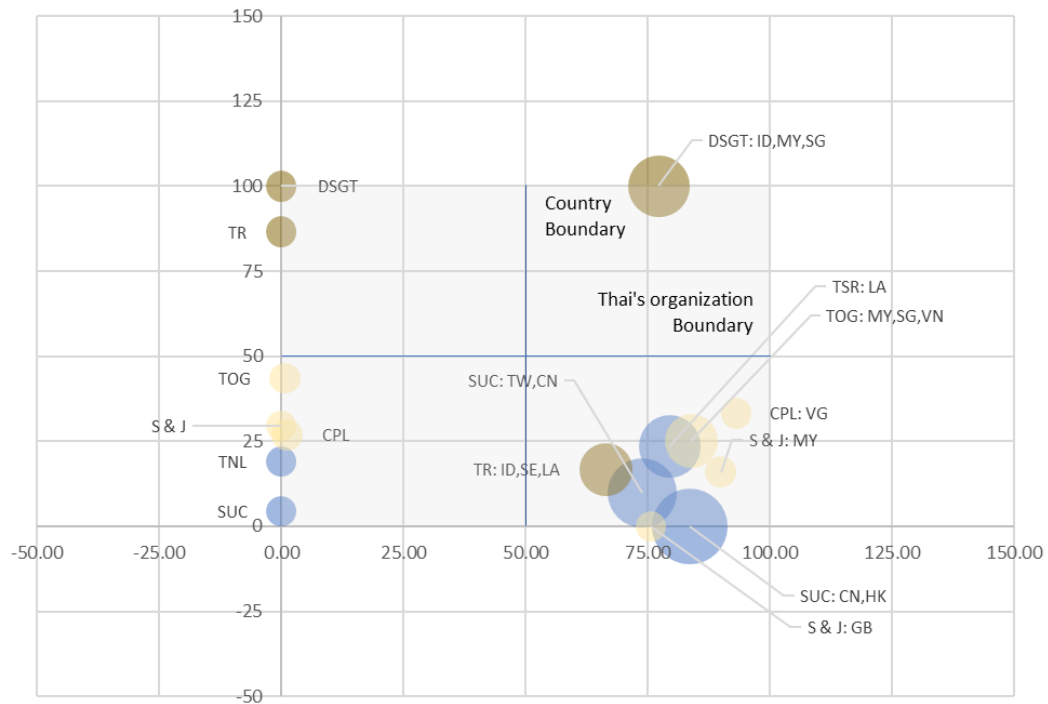
ในกลุ่มอุตสาหกรรม INDUS

หมายเหตุ: พื้นที่ในแต่ละภาพถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วน (1) พื้นที่บริเวณล่างซ้ายแสดงกิจการสัญชาติไทยที่ดำเนินการผลิตอยู่ภายในประเทศไทย ในทำนองเดียวกัน (2) พื้นที่บนซ้ายแสดงกิจการต่างชาติแต่เข้ามาดำเนินการผลิตอยู่ภายในประเทศไทย (3) พื้นที่ล่างขวา แสดงบริษัทลูกของกิจการในตลาดหลักทรัพย์ที่ออกไปดำเนินการในต่างประเทศ และ (4) พื้นที่บนขวา บริษัทในเครือของกิจการในตลาดหลักทรัพย์ที่ออกไปดำเนินการในต่างประเทศ

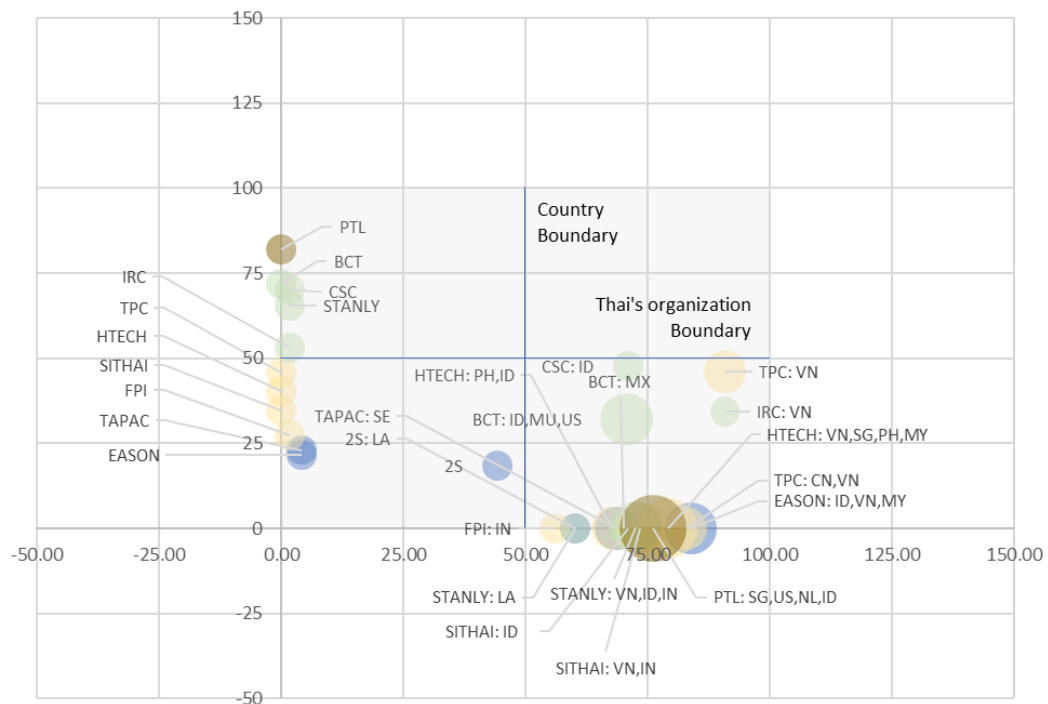
สำหรับบริษัทแม่ที่มีเครือข่ายการผลิตในต่างประเทศในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นบริษัทที่มีการระดมทุนจากนักลงทุนต่างชาติเป็นส่วนใหญ่ คณะผู้วิจัยพบว่าวิธีการหรือรูปแบบ (mode) ของการจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศส่วนใหญ่มักเลือกใช้บริษัทลูกมากกว่าการจัดตั้งบริษัทในเครือ และในหลายกรณี บริษัทแม่เมื่อออกไปจัดตั้งบริษัทในต่างประเทศอาจเลือกถือครองหุ้นทั้งหมด ซึ่งเห็นได้ในกลุ่มอุตสาหกรรม AGRO INDUS RESOURC และ TECH ยกเว้นเพียงกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP ดังแสดงในรูปที่ 5

นอกจากนั้น คณะผู้วิจัยยังพบว่าการออกไปลงทุนของบริษัทผ่านรูปแบบการจัดตั้งบริษัทในเครือในต่างประเทศและ/หรือจัดตั้งบริษัทลูกในต่างประเทศมักสัมพันธ์กับประสบการณ์การแสวงหารายได้จากการส่งออก โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งพบทั้งในภาพรวมและในระดับกลุ่มอุตสาหกรรม ดังนั้นลักษณะของการค้าระหว่างประเทศและการออกไปลงทุนในต่างประเทศจึงเป็นเหตุการณ์ที่ส่งเสริมกัน (complementary) และยังพบว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศในรูปแบบบริษัทลูกหรือบริษัทในเครือมักมีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูง ซึ่งเป็นผลจากอัตราส่วนของกำไรต่อยอดขายมากกว่าอัตรากำไรหมุนเวียนของทรัพย์สิน ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าการออกไปลงทุนในต่างประเทศส่งผลดีต่อการประกอบกิจการของบริษัท

รูปที่ 5 การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP และ INDUS: กรณีกลุ่มบริษัทที่ประกอบกิจการโดยมี
การจัดตั้งบริษัทในเครือและ/หรือบริษัทลูกในต่างประเทศ

กลุ่มอุตสาหกรรม CONSUMP

กลุ่มอุตสาหกรรม INDUS

ผลจากการศึกษานี้ แสดงให้เห็นว่าการจะเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างการค้าระหว่างประเทศและการลงทุน รวมถึงมิติอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลระดับบริษัทที่มีความละเอียดสูงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง โดยแบบสอบถามต้นแบบที่คณะผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นนี้ หากมีการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากบริษัทที่ครบถ้วน น่าจะช่วยให้งานวิจัยในอนาคตตอบคำถามเรื่องการค้าและการลงทุนที่เปลี่ยนไปได้อย่างถูกต้องและชัดเจนมากขึ้น

ทั้งนี้การศึกษานี้มีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการได้มาซึ่งข้อมูลของบริษัท โดยคณะผู้วิจัยจำเป็นต้องใช้ฐานข้อมูลสาธารณะและเชิงพาณิชย์ ประกอบกับความจำเป็นที่จะต้องปรับและเลือกใช้ข้อมูลที่มีลักษณะกลมกลืนเข้ากับคำถามในแบบสอบถามต้นแบบ

ภาคผนวก ค
การเผยแพร่ผลงานในสื่อสิ่งพิมพ์และวิทยุ

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของรูปแบบการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนของประเทศไทย

ฉบับที่ 1 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2559 และฉบับที่ 2 เดือนมกราคม-มิถุนายน 2560

THE STUDY OF THAILAND'S **INTERNATIONAL TRADE AND INVESTMENT STRUCTURAL TRANSFORMATION**

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของรูปแบบการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนของประเทศไทย

ฉบับที่ 1 กรกฎาคม-ธันวาคม 2559

THE STUDY OF THAILAND'S **INTERNATIONAL TRADE AND** INVESTMENT STRUCTURAL TRANSFORMATION

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของรูปแบบการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนของประเทศไทย

ฉบับที่ 2 | มกราคม – มิถุนายน 2560

บทความในคอลัมน์ : เศรษฐเสวนา จุฬาฯ ทศนะ หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 38 ฉบับที่ 3,348 วันที่ 15-17 มีนาคม พ.ศ.
2561

■ ผศ.ดร.ปานุทัต ลิขณะไชย
รองคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การออกแบบนโยบายสนับสนุน SMEs แค่ 'BigData' อาจไม่เพียงพอ

ช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา กระแสความสนใจเรื่อง Big Data นั้นได้รับความสนใจจากภาคเอกชนเป็นอย่างมาก และขยายมาสู่ความสนใจของภาครัฐ ซึ่งกระแสดังกล่าวส่งผลทำให้ภาครัฐเข้าใจ ถึงความสำคัญของข้อมูลที่ถูกจัดเก็บโดยภาครัฐที่มีอยู่ในปัจจุบัน และมีความพยายามนำเอาข้อมูลออกมาใช้ประกอบในการวิเคราะห์และพิจารณาออกแบบนโยบายต่างๆ มากยิ่งขึ้น

ฐานข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐถือเป็นฐานข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ เนื่องจากมีทั้งข้อมูลระดับบุคคลที่เชื่อมโยงกับหลายๆ เรื่องผ่านเลขประจำตัวประชาชน หรือข้อมูลระดับบริษัทผ่านเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ซึ่งมีลักษณะข้อมูลที่มีจุดร่วม หรือมี common node เดียวกัน ประโยชน์ของข้อมูลประเภทนี้ จะเห็นได้จากการใช้ข้อมูลของภาครัฐในโครงการประชารัฐต่างๆ ที่เมื่อมีการกรอกข้อมูลผ่านฐานข้อมูลที่เชื่อมกับเลขที่บัตรประจำตัวประชาชนกับข้อมูลเรื่องรายได้ การศึกษา และอื่นๆ ก่อนพิจารณาสิทธิ์ของผู้เข้าร่วมโครงการได้อย่างรวดเร็ว

รายการวิทยุจุฬาฯ ฟินิจเศรษฐกิจการเมือง ช่วง คลังเศรษฐกิจ คนเศรษฐกิจศาสตร์ เรื่อง “ลักษณะของบริษัทไทยในตลาดหลักทรัพย์กับการค้าระหว่างประเทศ” วันพฤหัสบดีที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

คนเศรษฐกิจศาสตร์ จุฬาฯ ร่วมกับ สถานีวิทยุจุฬาฯ
นำเสนอรายการ ฟินิจเศรษฐกิจการเมือง ช่วง คลังเศรษฐกิจ คนเศรษฐกิจศาสตร์

ในหัวข้อเรื่อง
"ลักษณะของบริษัทไทยในตลาดหลักทรัพย์กับการค้าระหว่างประเทศ"

ผู้ดำเนินรายการ
มศ.ดร.นพพล วิกย์วรพงศ์

แขกรับเชิญ
มศ.ดร.ภาณุทัต สัมณะไชย

ประจำวันพฤหัสบดีที่ 8 พฤศจิกายน 2561
เวลา 8.30 - 9.00

UKW
มศ.ดร.ภาณุทัต สัมณะไชย

ภาคผนวก ง
ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการมา
และผลที่ได้รับตลอดโครงการ

ตารางที่ ๓ ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับ
ตลอดโครงการ

เดือนที่	กิจกรรม (activities)	ผลงานที่ได้รับ (outputs)	ผลสำเร็จ(%)
6 เดือนแรก	1. ทบทวนเอกสาร/งานวิจัย/ แบบสอบถาม	1. ทราบถึงข้อมูลที่ควรเก็บใน เชิงทฤษฎี และช่องว่างของ แบบสอบถามและข้อมูลที่ ควรจัดเก็บ	100%
	2. การสังเคราะห์และทดสอบ แบบสอบถาม		
	3. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม	2. แบบสอบถาม pilot และร่าง แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์	100%
	4. ประมวลผลเบื้องต้นจาก แบบสอบถามทดสอบ	3. ผลการประมวลข้อมูล เบื้องต้น	0%
9 เดือนหลัง	1. การเก็บข้อมูลและ ประมวลผล	1. ข้อมูลการค้าและการลงทุน ระดับบริษัทเบื้องต้น	100%
	2. การร่างผลจากการประมวล	2. รายงานที่ประมวลผลให้เห็น ความสำคัญและความ เชื่อมโยงของข้อมูลระดับ บริษัท	100%
	3. การจัดทำรายงาน เผยแพร่ ผลการศึกษา		